

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ

*Organ Komitetu Organizacji Produkcji Rolnej i Wyżywienia Kraju
Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Ekonomiki Rolnej i Sekcji Ekonomiki
Rolnictwa PTE*

KOSZTY I OPŁACALNOŚĆ PRODUKCJI ROLNEJ W POLSCE

Dodatek do numeru 5—6/1975

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO ROLNICZE I LEŚNE

KOMITET REDAKCYJNY

*M. Brzóska, Z. Grochowski, F. Kolbusz, T. Marszałkiewicz,
Z. Smoleński (sekr. redakcji), Z. Wojtaszek,
A. Woś (red. naczelny)*

Redaktor: *T. Gronkiewicz*

ZDZISŁAW GROCHOWSKI,
ROZALIA BACHAŃSKA

METODA OBLICZANIA KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH, OPLACALNOŚCI I DOCHODOWOŚCI PRODUKCJI

Niniejsze opracowanie jest jedenastym z kolei, w którym przedstawiane są dane o nakładach, kosztach jednostkowych, opłacalności i dochodowości produkcji w gospodarce indywidualnej, obliczane według metody makroekonomicznej, opartej na wykorzystaniu materiałów statystycznych GUS. W obecnym opracowaniu zawarte są dane dla Polski ogółem za rok 1970, 1973 i nieostateczne wyniki dla 1974 r. oraz dla grup obszarowych wyniki za 1973 r. i skorygowane wyniki za 1970 r. Nakłady i koszty jednostkowe dla poszczególnych grup obszarowych, opublikowane w 1972 r., liczone były po różnym koszcie pracy dla każdej grupy obszarowej, natomiast w niniejszym opracowaniu do obliczenia jednostkowych kosztów produkcji została przyjęta jednakowa, przeciętna dla kraju opłata pracy za 1 dzień.

W zastosowanej metodzie liczenia kosztów za podstawę przyjęto dane statystyczne GUS. Dane rachunkowości rolnej IER wykorzystano jako pomocnicze, głównie w postaci kluczy podziałowych. Z gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną wykorzystano w rachunku kosztów następujące parametry:

1) nakłady pracy żywej i siły pociągowej (odpowiednio skorygowane i dostosowane do innej wielkości gospodarstwa, innej struktury i wielkości produkcji);

2) normy zużycia pasz (korygowane przez bilans pasz sporządzony na podstawie danych statystycznych);

3) plony czterech zbóż i mieszanek zbożowych;

4) klucze podziałowe niektórych nakładów pieniężnych na poszczególne grupy zwierząt (ubezpieczenie, opał, wydatki weterynaryjne).

Wszystkie inne parametry niezbędne do przeprowadzenia rachunku kosztów i opłacalności produkcji przyjęto na podstawie danych GUS, a mianowicie:

1) wielkość obszaru użytków rolnych gospodarstwa;

2) struktura zasiewów i struktura użytkowania gruntów;

3) obsada inwentarzem żywym;

4) plony (oprócz plonów zbóż) i wydajności jednostkowe zwierząt;

5) bilans produkcji roślinnej i zwierzęcej;

6) wysokość i struktura nakładów pieniężnych;

7) proporcje w nawożeniu mineralnym poszczególnych roślin.

Na podstawie wyżej wymienionych danych skonstruowano przeciętny dla Polski model gospodarstwa statystycznego, w którym koszty produkcji liczone są podobnie, jak w konkretnym gospodarstwie.

Przy określaniu obszaru gospodarstwa statystycznego przyjęto za podstawę tylko gospodarstwa powyżej 2 ha obszaru ogólnego, pominięto natomiast gospodarstwa do 2 ha, które nie są w pełnym tego słowa znaczeniu gospodarstwami rolnymi, lecz raczej działkami pracowniczymi. Przeciętny obszar gospodarstwa statystycznego w Polsce wynosi 6,5 ha użytków rolnych¹.

1. KATEGORIE NAKŁADÓW I KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH

W rachunku kosztów i dochodów z produkcji w gospodarce chłopskiej istotnym jego elementem jest wyliczenie produkcji czystej (dochodu globalnego) z 1 ha i na 1 dzień pracy. Dlatego też technika liczenia jest dostosowana do określenia nakładów na jednostkę produktu w dwóch miernikach: dniach pracy i nakładach pieniężnych. Ażeby suma jednostkowych nakładów pracy i nakładów pieniężnych na produkcję finalną dała sumę nakładów całego gospodarstwa, także produkty obrotu wewnętrznego liczone są w dwóch miernikach. Liczenie ich w jednym mierniku pieniężnym (według kosztów własnych) uniemożliwiłoby bowiem obliczenie w końcowym rachunku pełnego dochodu globalnego z produkcji finalnej. Na dochód globalny, np. z produkcji zwierzęcej, składa się nie tylko dochód wytworzony bezpośrednio z samej produkcji zwierzęcej, lecz także dochód wytworzony przy produkcji pasz.

Przy obliczaniu natomiast struktury nakładów na 1 ha w produkcji roślinnej lub na 1 sztukę inwentarza nie byłoby celowe podawanie w dwóch miernikach np. nakładu na nasiona lub pasze. Dlatego też w tabelach nakładów na poszczególne produkty, nasiona i pasze liczone są w jednym mierniku — pieniężnym. Niezależnie jednak od kosztu jednostkowego poszczególnych produktów, podajemy w tabelach nakłady jednostkowe w dwóch miernikach, przy czym jednostkowe nakłady pracy na 1 q w produkcji roślinnej obejmują nakłady bezpośrednie i pośrednie, jak również nakłady pracy na nasiona i pasze dla koni.

W tabeli 1 przedstawiono w dwóch miernikach koszty i nakłady jednostkowe na 1 q żywca wieprzowego. Przy czym nakłady jednostkowe podane są tu w dwóch wersjach, a mianowicie: w wersji pierwszej (nakład globalny) nakłady te wynoszą 8,9 dni oraz 2370 zł, w wersji drugiej (nakład finalny) — 14,6 dni i 1534 zł. W wersji pierwszej nakłady pracy obejmują nakłady bezpośrednie i ogólnogospodarcze (7,6 + 1,3), a wszystkie inne nakłady, włącznie z paszami, mieszczą się w nakładach pieniężnych, przy czym pasze wyprodukowane w gospodarstwie liczone są według kosztów własnych. W drugiej wersji zarówno nakłady pracy, jak i nakłady pieniężne, odnoszą się do całego cyklu produkcyjnego, tzn. do produkcji pasz i do produkcji żywca.

¹ W poprzednich publikacjach obszar przeciętnego gospodarstwa statystycznego w kraju przyjmowano w wysokości 6,7 ha użytków rolnych. Obniżenie obszaru do 6,5 ha nastąpiło na skutek uściślenia przez GUS ewidencji gruntów w użytkowaniu indywidualnych gospodarstw chłopskich.

Ponieważ nakłady jednostkowe w wersji pierwszej odnoszą się do rachunku, w którym wynik produkcyjny gospodarstwa ujmowany jest za pomocą produkcji globalnej, zaś w wersji drugiej — za pomocą produkcji finalnej, to przez analogię do odpowiedniej kategorii produkcji, nakład w wersji pierwszej określamy terminem **nakład globalny**, w drugiej zaś — **nakład finalny**.

Kategorie kosztów jednostkowych. Rozróżniamy dwie kategorie kosztów jednostkowych. Pierwsza kategoria kosztów obejmuje sumę nakładów jednostkowych wyrażoną w jednym mierniku pieniężnym, przy czym jest sprawą obojętną, czy będzie to suma nakładów globalnych, czy finalnych, gdyż w obu przypadkach suma ta jest jednakowa. Sumę tych nakładów w wyrażeniu pieniężnym określamy terminem **koszt własny produkcji**.

Druga kategoria kosztu jednostkowego różni się od pierwszej tym, że skarmiane przez inwentarz produkcyjny zboże liczy się nie według kosztów własnych, lecz według cen wolnorynkowych². W rachunku tym zakłada się pełną alternatywność wyboru przez rolnika pomiędzy sprzedażą

Tabela 1

Oplacalność i dochodowość produkcji żywca wieprzowego w 1974 roku obliczona na podstawie różnych kategorii kosztów i nakładów jednostkowych

Wyszczególnienie	Koszt własny		Koszt alternatywny nakład globalny
	nakład globalny	nakład finalny	
Nakład na 1 q żywca			
dni	8,9	14,5	8,9
zł	2292	1511	2401
Koszt 1 q żywca zł	3534	3534	3643
Wskaźnik opłacalności % ^a	79,5	79,5	77,1
Dochód globalny z produkcji żywca			
zł/q	516	1297	407
zł/dzień	58,0	89,4	45,7
Dochód globalny z produkcji pasz			
zł/q	781		890
zł/dzień ^b	139,5		158,9

^a Przeciętą cenę żywca wynosi 2808 zł za 1 q.

^b Nakłady pracy przy produkcji pasz na 1 q żywca wynoszą 5,6 dni (14,5—8,9)

² Ceny wolnorynkowe zbóż (według Rocznika Statystycznego) obniżamy o 10%, ze względu na koszty transportu i zużywanie na pasze pewnej ilości zboża o niższym standardzie (poślady).

zboża a jego przerobem na produkty zwierzęce. Dlatego też tę kategorię kosztu określamy terminem **koszt alternatywny**.

Sposób obliczania oraz wielkość kosztu alternatywnego, omawianego tu w formie przykładu żywca wieprzowego (tabela 1), przedstawia się następująco: średnioważona cena wolnorynkowa zbóż przeznaczonych w gospodarstwie na pasze wynosiła w 1974 r. 353 zł, koszt własny tych zbóż 297 zł; różnica między ceną a kosztem wynosi więc 56 zł za 1 q. Na 100 kg żywca zużyto 1,94 q zboża (nie licząc kupnych pasz treściwych i otrąb własnych z przemiału). Ilość ta pomnożona przez różnicę pomiędzy ceną wolnorynkową a kosztem własnym daje wzrost kosztu o 109 zł na 1 q żywca. W sumie koszt alternatywny żywca wynosi 3643 zł ($3534 + 109$).

Dla pierwszej kategorii kosztu, tj. kosztu własnego produkcji, przedstawiono w tabeli 1 dochodowość w dwóch wersjach, a mianowicie obliczoną na podstawie jednostkowego nakładu globalnego i finalnego. Przy zastosowaniu nakładu globalnego pasze liczone są w jednym mierniku — pieniężnym, można więc obliczyć oddzielnie dochód globalny z produkcji żywca i z produkcji paszy. Dochód globalny na 1 dzień pracy z produkcji pasz będzie oczywiście równy opłacie pracy. Przy zastosowaniu nakładu finalnego dochód globalny z produkcji żywca odnosi się do całego cyklu produkcyjnego, łącznie z produkcją pasz. Jak widać z tabeli 1, różny sposób liczenia nakładów jednostkowych (globalnych lub finalnych) nie ma wpływu na wysokość kosztu własnego i opłacalność produkcji. Różny jest tylko dochód globalny na 1 q żywca i na 1 dzień pracy, gdyż w pierwszym przypadku dochód ten obliczony jest oddzielnie dla samej produkcji żywca, w drugim zaś dochód ten odnosi się do całego cyklu produkcyjnego i do łącznych nakładów pracy na produkcję pasz i na produkcję zwierzęcą.

W drugiej kategorii kosztu (koszt alternatywny) zastosowano jednostkowy nakład globalny, gdyż część pasz liczona jest według cen wolnorynkowych. Jak wynika z tabeli 1, tego rodzaju rachunek wykazuje spadek opłacalności produkcji żywca wieprzowego (z 79,5 do 77,1%). Dochód zaś globalny z produkcji żywca na 1 dzień pracy jest znacznie niższy od dochodu z produkcji pasz zużytych na wytworzenie tego żywca (45,7 i 158,9 zł) i stanowi zaledwie 33% wysokości kosztu pracy, podczas gdy dochód globalny z produkcji pasz wynosi 114% kosztu pracy (139,5 zł na 1 dzień).

Z przedstawionych wyżej trzech różnych ujęć nakładów i kosztów jednostkowych najbardziej istotne różnice wykazuje dochód globalny uzyskiwany z produkcji 1 q żywca. Dochód ten przy liczeniu zboża według cen wolnorynkowych a pozostałych pasz według kosztów własnych wynosi 407 zł, przy liczeniu wszystkich pasz według kosztów własnych 516 zł, a przy liczeniu pasz według nakładów pieniężnych na ich wytworzenie 1297 zł. Każda z tych wartości dochodu globalnego jest wyrazem innego aspektu ekonomiki produkcji zwierzęcej. Suma w wysokości 1297 zł wyraża wielkość dochodu globalnego wytworzonego w całym cyklu produkcyjnym, tzn. zarówno w produkcji pasz, jak i w produkcji żywca. Suma 516 zł wyraża wielkość dochodu globalnego wytworzonego w samej tylko produkcji zwierzęcej. Różnica między tymi dwiema sumami (781 zł) stanowi wielkość dochodu wytworzonego w produkcji pasz. Natomiast suma 407 zł oznacza dodatkowy dochód z produkcji żywca w stosunku do dochodu, jaki gospodarstwo mogłoby uzyskać ze sprzedaży pasz.

2. KRYTERIA OCENY OPLACALNOŚCI I DOCHODOWOŚCI PRODUKCJI

Oplacalność produkcji określamy za pomocą wskaźnika wyrażającego procentowy stosunek ceny do kosztu, **dochodowość** zaś — za pomocą wielkości dochodu odniesionego do innej wielkości, jak np. 1 ha lub 1 dnia pracy.

Wskaźnik opłacalności w odniesieniu do indywidualnej gospodarki chłopskiej jest stosunkowo najmniej miarodajnym kryterium opłacalności produkcji ze względu na cel działalności gospodarstwa chłopskiego, którym jest nie maksymalizacja zysku, lecz maksymalizacja dochodu. Wskaźnik ten, jakkolwiek wyraża stosunek ceny do kosztu produkcji, nie może mieć bezpośredniego zastosowania do porównywania pomiędzy sobą opłacalności różnych produktów rolnych, ani też do oceny poziomu i relacji cen. Użyteczność tego wskaźnika polega natomiast na możliwości oceny zmian opłacalności tych samych produktów w czasie.

Dochodowość produkcji możemy wyrazić za pomocą dochodu globalnego i czystego w przeliczeniu na różne jednostki odniesienia. Jednostką odniesienia może być jednostka produkcji (1 q, kg, sztuka inwentarza), jednostka powierzchni (1 ha) lub jednostka pracy (1 dzień, 1 godzina).

Mierniki dochodowości w przeliczeniu na jednostkę produkcji mogą mieć zastosowanie przy analizie dochodowości tych samych produktów w różnych gospodarstwach (rejonach) bądź w różnych latach, nie nadają się natomiast do porównywania dochodowości różnych produktów (z wyjątkiem porównywania pomiędzy sobą dochodowości czterech zbóż).

Mierniki dochodowości w przeliczeniu na 1 ha posiadają znacznie większy walor porównawczy, gdyż wskazują na dochodowość powierzchni przeznaczonej pod uprawę różnych produktów. Przy czym inną rolę odgrywa tu miernik dochodu globalnego a inną miernik dochodu czystego. Dochód globalny z 1 ha spełnia rolę kryterium dochodowości przede wszystkim w gospodarstwach mniejszych, w których czynnikiem produkcji znajdującym się w minimum jest obszar gospodarstwa, zaś dochód czysty z 1 ha spełnia tę rolę głównie w gospodarstwach większych, w których czynnikiem produkcji znajdującym się w minimum są zasoby siły roboczej. Dochód globalny z 1 ha daje możność oceny dochodowości produkcji z punktu widzenia maksymalizacji dochodu z całej powierzchni będącej w posiadaniu gospodarstwa, niezależnie od ilości zużytej pracy, zaś dochód czysty z 1 ha — z punktu widzenia maksymalizacji tej części dochodu, która pozostaje jako nadwyżka po opłaceniu zastosowanych w produkcji nakładów pracy.

Miernik dochodowości w przeliczeniu na 1 dzień pracy stosujemy tylko w odniesieniu do dochodu globalnego, bowiem dochód czysty na dzień pracy równa się po prostu różnicy pomiędzy dochodem globalnym a opłatą pracy. Dochód globalny na 1 dzień pracy — w przeciwieństwie do dochodu z 1 ha — oprócz oceny dochodowości produkcji daje również pewną orientację co do jej opłacalności. Dochód ten bowiem, porównywany z przeciętnym kosztem pracy, pozwala stwierdzić, czy i w jakim stopniu produkcja danego artykułu jest opłacalna. Miernik dochodu na 1 dzień pracy odpowiada ocenie dochodowości produkcji z punktu widzenia maksymalizacji dochodu w stosunku do zastosowanych w produkcji nakładów pracy rolnika i jego rodziny, nie odpowiada natomiast ocenie maksy-

malizacji sumy dochodu z całego gospodarstwa. To ostatnie zadanie spełnia miernik dochodu globalnego z 1 ha. Dlatego też tylko równoczesne rozpatrywanie obu mierników może dać właściwą ocenę nie tylko względnej, lecz i absolutnej dochodowości, jak również opłacalności produkcji poszczególnych produktów.

3. OBLICZENIE KOSZTU PRACY W GOSPODARCE INDYWIDUALNEJ

W początkowym okresie obliczania kosztów produkcji w gospodarce indywidualnej, dla lat 1960—1965, przyjmowano umowną opłatę pracy, ustaloną na podstawie kosztu 1 godziny pracy robotników w państwowych gospodarstwach rolnych z roku 1959/60.

Tabela 2

Produkcja, nakłady pieniężne, dochody i ich podział w gospodarce indywidualnej w latach 1973 i 1974 (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	1973		1974	
	ogółem mln zł	zł na 1 ha użytk. roln.	ogółem mln zł	zł na 1 ha użytk. roln.
Produkcja finalna	222256	14291	229119	14830
Inne przychody	629	40	593	39
Razem produkcja finalna	222885	14331	229712	14869
Nakłady pieniężne (bez amortyzacji)	57762	3714	67740	4385
Produkcja czysta brutto	165123	10617	161972	10484
Podatki i opłaty	11710	753	12320	797
Wpłaty na PFZ	658	42	628	41
Saldo wpłat i wypłat PZU	498	32	386	25
Inne obciążenia	1812	117	1901	123
Razem obciążenia finansowe	14678	944	15235	986
Wydatki na inwestycje produkcyjne	14740	948	15420	998
Przyrost wartości stada zapasów	6530	420	539	35
Saldo kredytów	4539	280	—444	—29
Razem akumulacja wewnątrz gospodarcza	—7458	—480	—4968	—321
Razem akumulacja brutto	18171	1168	10547	683
Fundusz spożycia	32849	2112	25782	1669
Dni pracy na 1 ha uż. roln.	132274	8505	136190	8815
Opłata pracy w zł/dzień		67,5		67,0
		126,0		131,6

W 1967 r., gdy zostały udostępnione dane Głównego Urzędu Statystycznego o wielkości i podziale dochodu w gospodarstwach indywidualnych, przyjęto koncepcję corocznego ustalania wielkości rzeczywistej opłaty pracy za 1 dzień. Dane GUS pozwalały bowiem obliczyć takie kategorie ekonomiczne, jak koszt pracy, koszt produkcji i dochód czysty w gospodarce indywidualnej w oparciu o obiektywne, a nie tylko czysto umowne kryteria. Przy takiej metodzie ustalania opłaty pracy, koszt pracy w gos-

podarstwach chłopskich równa się wartości funduszu spożycia z dochodu rolniczego przypadającego na 1 dzień pracy w produkcji rolniczej. Sposób obliczenia funduszu spożycia i opłaty pracy przedstawiono w tabeli 2, przyjmując za podstawę dane o wartości produkcji finalnej, nakładach pieniężnych, akumulacji społecznej i wewnątrzgospodarczej w gospodarce indywidualnej. Produkcja czysta brutto stanowi różnicę pomiędzy przychodami i wydatkami pieniężnymi (bez amortyzacji). Pomniejszając produkcję czystą brutto o akumulację społeczną i wewnątrzgospodarczą uzyskuje się wartość funduszu spożycia, który odniesiony do ogólnej ilości nakładów pracy zużytej w produkcji rolniczej stanowi opłatę jednego dnia pracy.

Przyjęcie kosztu pracy według wartości funduszu spożycia spełniało w pełni swoją rolę w rachunku kosztów i opłacalności produkcji w gospodarce chłopskiej, gdy fundusz spożycia z roku na rok wzrastał. W latach, w których występuje zahamowanie wzrostu lub spadek produkcji, obniża się również fundusz spożycia w przeliczeniu na 1 dzień pracy. Oznacza to oczywiście spadek opłacalności produkcji rolniczej. Przyjęcie natomiast w rachunku kosztów rzeczywistej wartości funduszu spożycia na 1 dzień pracy powoduje, że koszty produkcji nie ulegają większej zmianie, nie zmienia się również w większym stopniu opłacalność produkcji, co oczywiście nie odpowiada rzeczywistości, bowiem spadek opłaty pracy jest przecież rezultatem spadku opłacalności produkcji. Z takimi przypadkami mieliśmy do czynienia w 1969 i 1970 r., gdy rzeczywista opłata pracy była niższa w stosunku do 1968 r. Przyjeliśmy wtedy zasadę, iż opłata pracy powinna kształtować się na poziomie wynikającym z dotychczasowego trendu. W 1969 r. koszt jednego dnia pracy przyjęliśmy o 6,2 zł, a w 1970 r. o 9,7 zł wyższy od rzeczywistej opłaty pracy.

W 1974 r. wystąpiła nieco inna sytuacja. Wprawdzie rzeczywista, nominalna opłata pracy w gospodarce indywidualnej była nieco wyższa w stosunku do lat poprzednich, lecz wzrost jej był znacznie niższy niż dochodów z pracy ludności zatrudnionej w gospodarce uspołecznionej. Obecnie przyjmujemy zasadę, iż tempo wzrostu opłaty pracy ludności zatrudnionej w gospodarce chłopskiej nie powinno być niższe niż w pozostałych działach gospodarki narodowej. Istotne przy tym znaczenie ma przyjęcie odpowiedniej podstawy wyjściowej do porównywania tempa wzrostu. Z analizy sytuacji dochodowej ludności wynika, że w latach 1971—73 nastąpiło wyrównanie długookresowego trendu wzrostu dochodów ludności rolniczej w stosunku do ludności zatrudnionej w gospodarce uspołecznionej. Przecięty parytet dochodowy ludności zatrudnionej w gospodarce chłopskiej do ludności zatrudnionej w gospodarce uspołecznionej wyniósł 80,2%. Parytet ten przyjmujemy jako podstawę do ustalenia opłaty pracy w gospodarce chłopskiej w 1974 r.

Dochód netto w cenach bieżących na jednego zatrudnionego w gospodarce uspołecznionej wyniósł w 1974 r. 43,6 tys. zł. Przyjmując parytet dochodowy w wysokości 80,2%, dochód (fundusz spożycia) na jednego zatrudnionego w gospodarce chłopskiej powinien wynieść 35,0 tys. zł, tj. o 6% więcej w stosunku do rzeczywistego funduszu spożycia, który wynosi 33,0 tys. zł. Funduszowi temu odpowiada opłata jednego dnia pracy w wysokości 131,6 zł. W celu wyrównania parytetu dochodowego ludności zatrudnionej w gospodarce chłopskiej do ludności zatrudnionej w gospo-

darce społecznej, opłata ta musiałaby być w 1974 r. o 6% wyższa, tzn. powinna wynosić 139,5 zł.

4. UWAGI NA TEMAT TECHNIKI OBLICZANIA KOSZTÓW JEDNOSTKOWYCH

Nakład pracy na jednostkę powierzchni w gospodarstwach statystycznych określono w oparciu o odpowiednie dane z gospodarstw prowadzących rachunkowość. Ponieważ gospodarstwa prowadzące rachunkowość różnią się od gospodarstw statystycznych wielkością obszaru, ustalono najpierw wielkość nakładów pracy na 1 ha przy tej samej wielkości obszaru. W tym celu wykreślono krzywą obrazującą kształtowanie się nakładów pracy w zależności od wielkości obszaru w gospodarstwach prowadzących rachunkowość. Na podstawie tej krzywej wyznaczono liczbę dni pracy na 1 ha, odpowiadającą danej wielkości gospodarstwa statystycznego, tzn. 6,5 ha użytków rolnych. Biorąc za podstawę ogólną znaną liczbę dni pracy w gospodarstwie prowadzącym rachunkowość, rozdzielono je na poszczególne rośliny i grupy zwierząt według określonych norm. Następnie normy te skorygowano tak, aby zbilansować nakłady pracy w całym gospodarstwie. Nie wydzielono przy tym ogólnogospodarczych nakładów pracy, lecz całą liczbę dni pracy rozdzielono na poszczególne produkty. W ten sposób skorygowane i powiększone o nakłady ogólnogospodarcze normy pracy przeniesiono na gospodarstwo statystyczne.

Produkty obrotu wewnętrznego liczone są według kosztów własnych w badanym roku. Produkty te liczone są zarówno w jednym mierniku pieniężnym — co ma zastosowanie przy obliczaniu struktury nakładów na 1 ha, na 1 sztukę inwentarza lub na jednostkę produkcji, jak i w dwóch miernikach — co ma zastosowanie przy obliczaniu produkcji czystej z jednostki produkcji finalnej. Oprócz liczenia obrotu wewnętrznego według kosztów własnych, przeprowadzono dla produktów zwierzęcych dodatkowy rachunek kosztów alternatywnych, w których zboże z własnej produkcji policzono według cen wolnorynkowych.

Wycena produktów ubocznych. Produkty uboczne (słoma, obornik, liście buraczane) liczone są według cen zaliczeniowych, które są wyrazem normatywnych kosztów własnych tych produktów. Ceny zaliczeniowe tych produktów dla roku 1970, 1973 i 1974 przyjęto w następującej wysokości: słoma 30, obornik 25, liście buraczane 15, koniczyna ściernianka 10 zł za 1 q.

Nakłady żywej siły pociągowej na poszczególne produkty ustalono na podstawie dotychczas przyjmowanych norm na 1 ha lub 1 sztukę inwentarza żywego. Koszt żywej siły pociągowej liczony jest według kosztów własnych w badanym roku. W strukturze nakładów pozycja „koszty siły pociągowej” nie zawiera w sobie nakładów pracy przy obsłudze koni, gdyż są one doliczane bezpośrednio do nakładów pracy na poszczególne produkty.

Nawożenie organiczne. Ilość obornika ustalono na podstawie norm od jednej sztuki oraz struktury inwentarza żywego. Koszt nawożenia obornikiem rozdzielany jest równomiernie na całą powierzchnię, z tym że 1 ha

użytków zielonych obciążany jest w wysokości $1/4$ kosztu przypadającego na 1 ha gruntów ornych.

Koszt stanowiska. Koszty uprawy 1 ha roślin motylkowych i strączkowych pomniejszone są o wartość stanowiska w wysokości 500 zł. Koszt stanowiska po koniczyźnie obciąża w całości koszty uprawy pszenicy, po seradeli — w całości koszty uprawy żyta, po strączkowych — koszty uprawy pszenicy i żyta proporcjonalnie do ich powierzchni, z tym że koszt stanowiska przy uprawie pszenicy nie może przekroczyć 500 zł na 1 ha.

Amortyzacja trwałych środków produkcji liczona jest od bieżącej wartości odtworzenia według następującej stopy procentowej: budynki i urządzenia gospodarcze 2,5%, traktory, silniki i środki transportowe 10%, inne maszyny i narzędzia rolnicze 8%. Amortyzacja koni (10%) obliczona jest nie od pełnej wartości, lecz tylko od różnicy pomiędzy wartością konia roboczego a wartością żywca końskiego.

Koszty remontów trwałych środków produkcji liczone są według danych GUS. Na tej podstawie ustalono wskaźniki, określające koszt remontu w stosunku do wartości odtworzeniowej. W 1973 i 1974 r. wynoszą one dla budynków 1,87 i 1,63%, dla maszyn i narzędzi 6,93 i 8,20%.

Nakłady ogólnogospodarcze. Całość nakładów pracy w gospodarstwie rozdzielana jest bezpośrednio na poszczególne produkty, nie wydzielano więc ogólnogospodarczych nakładów pracy. Ogólnogospodarcze nakłady pieniężne rozdzielano na produkcję roślinną i zwierzęcą proporcjonalnie do nakładów bezpośrednich, przy czym — aby uniknąć podwójnego obciążenia produkcji zwierzęcej nakładami ogólnogospodarczymi na skutek liczenia obrotu wewnętrznego według kosztów własnych — w nakładach bezpośrednich na produkcję zwierzęcą nie brano pod uwagę pasz własnych. Ogólnogospodarcze nakłady pieniężne wewnątrz poszczególnych działów produkcji rozdzielane są proporcjonalnie do nakładów pracy.

Koszty produkcji sprzężonej. Przy podziale kosztów produkcji mleka i żywca wołowego zastosowano klucz podziałowy oparty na przeciętnej relacji cen mleka i żywca wołowego w dłuższym okresie czasu, a mianowicie jak 1 do 5, a jaj i żywca drobiowego jak 1 do 16,3.

W tabelach nakładów na 1 ha i na 1 sztukę inwentarza w jednostkach naturalnych podane są tylko nakłady pracy. Ze względu na brak miejsca w tabelach nakładów, ilości pasz skarmianych przez poszczególne gatunki inwentarza żywego zestawione są w oddzielnych tabelach. Nakłady pracy na poszczególne produkty zawierają w sobie nie tylko nakłady bezpośrednie, lecz również pośrednie, włącznie z nakładami pracy przy obsłudze koni. Wszystkie inne nakłady podane są tylko wartościowo. Wartość produktów ubocznych liczona jest tu według cen zaliczeniowych, koszty amortyzacji oraz remontów budynków i maszyn według kosztów własnych w badanym roku, zaś wszystkie inne nakłady według faktycznie poniesionych kosztów.

W wyniku liczenia pasz i nasion według kosztów własnych występują pewne wahania wartości tych nakładów w różnych latach. Koszt nasion własnych na 1 ha tych samych roślin zmienia się w różnych latach nie tylko na skutek zmian w ilości wysiewanych nasion — różnice są tu bowiem niewielkie — ile na skutek zmian ich kosztów własnych. Ogólnie możemy stwierdzić, że po odliczeniu zakupionych nasion i sadzeniaków

zmiany w kosztach nasion własnych na 1 ha są proporcjonalne do zmian kosztu jednostkowego danego produktu.

Wartość pasz w przeliczeniu na 1 sztukę inwentarza zmienia się w zależności od ilości, struktury i kosztów własnych skarmianych pasz. Zmiany w pozostałych nakładach pieniężnych na 1 ha lub na 1 sztukę, jakie obserwujemy pomiędzy rokiem 1970, 1973 i 1974, wynikają bezpośrednio ze zmian w ilości lub wartości tych nakładów.

Zmiany wartościowe przy niewielkich stosunkowo zmianach ilościowych mają miejsce głównie w kosztach utrzymania budynków. Mimo ogólnego wzrostu kosztów utrzymania budynków, w wielu przypadkach obserwujemy spadek tych kosztów na 1 ha lub na 1 sztukę inwentarza. Jest to wynikiem nierównomiernych zmian w plonach poszczególnych roślin lub w liczbie różnych gatunków inwentarza żywego. W produkcji roślinnej koszty utrzymania budynków (stodoły) obciążają tylko zboża i siano. Koszty te dzielone są proporcjonalnie do zbiorów słomy i siana. W produkcji zwierzęcej koszt utrzymania wszystkich budynków inwentarskich dzielony jest w każdym roku w stosunku do aktualnego stanu inwentarza żywego według klucza opartego na normatywnych kosztach jednego stanowiska.

Oddzielnego wyjaśnienia wymagają zmiany w nakładach pracy na 1 ha lub na 1 sztukę inwentarza żywego. W badanym okresie nastąpił wzrost wydatków na usługi maszynowe. Wydatki te wpływały oczywiście na obniżkę nakładów pracy na 1 ha. W produkcji zwierzęcej natomiast normy na 1 sztukę zmieniały się wraz ze zmianą liczby sztuk w gospodarstwie. Ponieważ w badanych latach następował wzrost pogłowia, normy nakładów na 1 sztukę również uległy obniżce. Zmiany w nakładach pracy na 1 ha w całym gospodarstwie były w rozpatrywanym okresie minimalne, mimo bowiem obniżki nakładów na 1 ha poszczególnych upraw, następował równoczesny wzrost nakładów w innych gałęziach produkcji, spowodowany zmianami w strukturze zasiewów i zwiększeniem pogłowia zwierząt. W skali całego kraju w latach 1970—1974 nakłady pracy na 1 ha użytków rolnych uległy zmniejszeniu z 69 do 67,0 dnia.

Jednostkowy nakład globalny, podany w tabelach wynikowych, jest rezultatem podzielenia nakładów pracy i nakładów materiałowo-pieniężnych netto na 1 ha lub na 1 sztukę przez plon lub ilość produkcji od sztuki. Jednostkowy nakład finalny nie wynika tu z liczb zawartych w tabelach, lecz z rachunku wyjściowego, w którym nasiona i pasze liczone były w dwóch miernikach. Jednostkowy nakład finalny różni się od globalnego większymi nakładami pracy i mniejszymi nakładami pieniężnymi. Suma tych nakładów wyrażona w jednym mierniku pieniężnym jest oczywiście w obu wypadkach identyczna, równa jednostkowemu kosztowi produkcji.

W obecnym opracowaniu, podobnie jak w latach poprzednich, **do obliczenia jednostkowych kosztów produkcji zbóż i ziemniaków przyjęto plon netto** — po odliczeniu strat w produkcji. Wysokość strat ustalono na poziomie przyjmowanym do obliczeń przez GUS: dla zbóż 3,5%, a dla ziemniaków 10%.

W tabelach opłacalności i dochodowości produkcji finalnej zastosowano kryteria dochodowości w postaci dochodu globalnego i czystego z 1 ha oraz dochodu globalnego na 1 dzień pracy. Kryterium opłacalności jest

wskaźnik wyrażający procentowy stosunek wartości produkcji do wartości nakładów. Zarówno wartość produkcji, jak i nakładów, wyrażone są w cenach bieżących z danego roku.

W tabelach opłacalności i dochodowości produkcji odrębnego wyjaśnienia wymaga sprawa wielkości obszaru przypadającego na poszczególne produkty finalne. Zarówno w produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej, obszar uwidoczniiony w tabelach obejmuje nie tylko obszar efektywny, wynikający z podzielenia ilości produktu finalnego przez plon (w produkcji zwierzęcej ilości zużytych pasz własnych przez ich plony), lecz również obszar reprodukcji wewnętrznej gospodarstwa, tzn. obszar przeznaczony na produkcję nasion, pasz dla koni i nawozy zielone. Obszar ten obciąża również produkty finalne i został rozdzielony proporcjonalnie do obszaru efektywnego. Poniżej podajemy zestawienie danych dla przeciętnego gospodarstwa statystycznego w latach 1970, 1973 i 1974.

Powierzchnia przeznaczona na:	1970 r.	1973 r.	1974 r.
Bezpośrednią produkcję	4,888	5,219	5,164
Pasze dla koni	1,089	0,930	0,970
Nasiona	0,422	0,311	0,331
Nawozy zielone i ziemię nieobsianą	0,101	0,040	0,035
Ogółem w gospodarstwie	6,500	6,500	6,500

Ujmowanie jednostkowych nakładów finalnych w dwóch miernikach umożliwiło bezpośrednie dodanie nakładów pracy i nakładów pieniężnych poniesionych na obszar reprodukcji wewnętrznej do nakładów pracy i nakładów pieniężnych poniesionych na obszar efektywny. W rezultacie tak prowadzonego rachunku uzyskano całkowitą zgodność bilansu nakładów gospodarstwa. Nakłady pracy i nakłady pieniężne na 1 ha poszczególnych produktów pomnożone przez liczbę hektarów odpowiadających ilości produktu finalnego dają sumę nakładów całego gospodarstwa. Suma nakładów całego gospodarstwa obejmuje tylko nakłady pracy i nakłady pieniężne, nie obejmuje natomiast nakładów materiałowych w postaci produktów obrotu wewnętrznego, które — mimo że wchodzą do nakładów pieniężnych na poszczególne produkty — w całości nakładów gospodarstwa nawzajem się eliminują. Nakłady pracy i nakłady pieniężne na wytworzenie produktów obrotu wewnętrznego zaliczone są w końcowym rachunku do nakładów obciążających produkty finalne.

W rachunku kosztów i opłacalności produktów rolniczych w gospodarstwie zastosowano pewne uzupełnienia i korekty oraz przyjęto nieco inną klasyfikację niektórych pozycji przy ustalaniu wysokości nakładów i przychodów niż ma to miejsce w materiałach źródłowych GUS. Do nakładów pieniężnych na produkcję rolniczą, oprócz wydatków pieniężnych na zakup obrotowych środków produkcji i usług przyjmowanych według GUS, zaliczamy inne nakłady nie uwzględnione w makroekonomicznym rachunku dochodów gospodarki chłopskiej. Do nakładów tych należą: ubezpieczenia, wartość produktów przetwórstwa rolniczego (wysłodki, otręby z przemiału własnego zboża, mleko chude pobrane z mleczarni nieodpłatnie oraz mleko chude z własnego przerobu) i amortyzacja trwałych środków produkcji.

Przy ustalaniu wartości produkcji finalnej do wartości tej produkcji podanej przez GUS doliczamy dopłaty do ceny buraków cukrowych, war-

tość wyśłodków oraz wartość mleka chudego pobranego nieodpłatnie z mleczarni. Oprócz korekty wartości produkcji finalnej uwzględniamy jeszcze w przychodach gospodarstwa pozycje będące odpowiednikiem pozycji zaliczanych poprzednio do wydatków pieniężnych, a więc: odszkodowania PZU, wartość otrąb z przemiału własnego zboża i wartość mleka chudego z przerobu mleka pełnego na śmietanę lub masło. Przy takim sposobie obliczeń, nakłady i wartość produkcji w gospodarstwie są powiększane o taką samą wartość produktów obrotu wewnętrznego, dzięki czemu nie ulegają zmianie wyniki ekonomiczne całego gospodarstwa.

ROZALIA BACHAŃSKA

ANALIZA KOSZTÓW, OPLACALNOŚCI I DOCHODOWOŚCI PRODUKCJI ROLNEJ W GOSPODARCE INDYWIDUALNEJ W LATACH 1970—1974

Ostatnie lata w gospodarce chłopskiej charakteryzuje postępujący szybko proces intensyfikacji produkcji rolniczej, co wyraża się przede wszystkim w wysokim wzroście nakładów materialnych pochodzących z zakupu (środków obrotowych) oraz usług. Pomimo dużego przyrostu wydatków na usługi, szczególnie w dziedzinie mechanizacji prac w produkcji roślinnej, nakłady pracy żywej ulegają w sumie niewielkiemu obniżeniu. Nakłady pracy (bez nakładów zawartych w usługach) na produkcję rolniczą w 1965 r. wynosiły 71 dni, w 1970 r. 69 dni, zaś w 1974 r. 67 dni na 1 ha użytków rolnych. W ostatnich 4 latach spadek nakładów pracy był szybszy niż w latach 1965—1970 i wynosił 0,5 dnia rocznie w porównaniu do 0,4 dnia w poprzednim okresie.

O ile w badanym okresie spadek nakładów pracy w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych był niezbyt wysoki (3%), to w przeliczeniu na jednostkę produkcji nastąpiło obniżenie pracochłonności o około 20%. Przyjmując 1970 r. za 100, wskaźniki nakładów pracy na jednostkę produkcji kształtowały się w 1974 r. dla poszczególnych produktów następująco:

pszenica	72	rzepak	89
żyto	57	okopowe pastewne	89
jęczmień	68	siano łąkowe	75
owies	70	żywiec wieprzowy	82
4 zboża razem	63	żywiec wołowy	78
ziemniaki	92	mleko	78
buraki cukrowe	94	jaja	71

Najwyższą obniżkę nakładów pracy wykazują oczywiście te produkty roślinne, których wzrost plonów był wyższy od przeciętnego, tj. zboża i siano łąkowe oraz produkty zwierzęce. Spadek nakładów pracy w produkcji zwierzęcej był z jednej strony spowodowany obniżką nakładów pracy na wyprodukowanie jednostki paszy, z drugiej zaś zwiększeniem pogłowia i jego wydajności. Przy zwiększeniu pogłowia nakłady pracy na jedną sztukę wykazują poważną tendencję malejącą.

Wydatki pieniężne na zakup obrotowych środków produkcji i usług (tabela 1), łącznie z amortyzacją, wzrosły z 3793 zł do 5793 zł na 1 ha użytków rolnych, tj. o 2000 zł, co daje 500 zł przyrostu rocznego. Jeżeli porównać ten przyrost z osiąganym w poprzedniej 5-latce (204 zł rocznie), to widać, że obecnie jest on 2,5-krotnie wyższy. W ciągu 4 lat wy-

datki pieniężne w gospodarstwach indywidualnych wzrosły o 53%. Tak wysoki przyrost nakładów pieniężnych w gospodarce indywidualnej był spowodowany w 39% rzeczywistym przyrostem nakładów na produkcję rolniczą, a w 14% przyrostem jednostkowych cen nakładów.

Tabela 1

**Nakłady pieniężne na produkcję rolniczą w indywidualnych gospodarstwach
chłopskich w latach 1970—1974**

Wyszczególnienie	1970	1971	1972	1973	1974	$\frac{1974}{1970}$
W cenach bieżących						
Pasze przemysłowe	484	539	725	976	1122	232
Nasiona	286	315	331	370	382	133
Zwierzęta hodowlane	92	112	156	211	264	287
Razem produkty pochodzenia rolniczego	862	966	1212	1557	1768	205
Nawozy mineralne	539	474	634	651	683	127
Środki ochrony roślin	43	47	55	75	85	198
Opał, paliwo, smary	162	164	162	180	275	170
Weterynaria	52	53	59	60	64	123
Energia elektryczna	41	48	50	61	63	154
Ubezpieczenie	180	176	194	205	233	129
Remonty	425	457	508	591	641	151
Usługi maszynowe	258	273	280	314	366	142
Pozostałe wydatki	418	476	489	483	499	119
Razem wydatki pieniężne	2980	3134	3643	4177	4677	157
Amortyzacja	813	885	925	1051	1116	137
Razem nakłady pieniężne	3793	4019	4568	5228	5793	153
W cenach z 1971						
Razem wydatki pieniężne	3147	3135	3619	4041	4399	140
Amortyzacja	813	885	925	1051	1116	137
Razem nakłady pieniężne	3960	4020	4544	5092	5515	139

Spośród wymienionych w tabeli 1 pozycji nakładów pieniężnych, najbardziej wzrosły nakłady mające bezpośredni związek z produkcją zwierzęcą, a więc pasze przemysłowe (o 132%) i zwierzęta hodowlane (o 187%). W znacznie mniejszym stopniu wzrosły wydatki związane z rozwojem produkcji roślinnej. Wśród nich daje się zauważyć wyjątkowo wysoki przyrost wydatków na środki ochrony roślin (o 98%), natomiast przyrost tak poważnych pozycji nakładów, jak nasiona, nawozy mineralne i usługi mechanizacyjne kształtuje się na poziomie około 35%.

Wynikiem przyrostu nakładów pieniężnych o 1555 zł w ciągu 4 lat (w cenach z 1971 r.) na 1 ha użytków rolnych był przyrost produkcji finalnej brutto o 2306 zł, tj. o 22% (w 1970 r. 10 423 zł na 1 ha, a w 1974 r. 12 729 zł). Wzrost tej produkcji był w głównej mierze rezultatem wzrostu plonów zbóż oraz produkcji zwierzęcej. Zmiany w produkcji poszczególnych artykułów rolniczych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych ilustruje tabela 2.

Tabela 2

**Produkcja globalna i towarowa w kg na 1 ha użytków rolnych w 1970 i 1974 r.
w gospodarce indywidualnej**

Wyszczególnienie	Produkcja globalna			Produkcja towarowa		
	1970	1974	Wskaź- nik wzros- tu	1970	1974	Wskaź- nik wzros- tu
Pszenica	227	314	138	68	112	165
Zyto	303	436	144	54	90	167
Jęczmień	104	179	172	25	34	136
Owies i inne zboża	231	271	117	22	11	50
Razem zboża	865	1200	139	169	247	146
Ziemniaki	2870	2849	99	390	417	107
Buraki cukrowe	712	670	94	712	670	94
Oleiste	21	12	57	19	12	63
Len	23	19	83	18	16	89
Okopowe pastewne	409	461	113			
Siano koniczynny	295	322	109			
Siano łąkowe	696	843	121			
Żywiec wieprzowy	89	133	149	67	116	173
Żywiec wołowy	51	71	139	54	64	119
Mleko (litrów)	809	912	113	376	487	130
Jaja (sztuk)	418	487	117	252	300	119
Ogółem produkcja ^a	17829	21544	121	7488	9949	133
w tym: roślinna	9820	11271	115	2593	2819	109
zwierzęca	8009	10273	134	4895	7130	146

^a W złotych na 1 ha w cenach z 1971 r.

Spśród artykułów roślinnych największy przyrost wykazuje produkcja jęczmienia (o 72%), następnie żyta (o 44%), pszenicy (o 38%) i roślin pastewnych, zaś spośród produktów zwierzęcych — żywca wieprzowego (49%), wołowego (o 39%) i jaj (o 17%). Natomiast produkcja roślin przemysłowych uległa obniżeniu, największy spadek produkcji nastąpił w uprawie rzepaku (około 40%), spowodowany przede wszystkim zmniejszeniem się areалу uprawy tej rośliny. Ogółem wartość produkcji globalnej z 1 ha użytków rolnych wzrosła w analizowanym okresie o 22%, w tym produkcji roślinnej o 15%, natomiast zwierzęcej o 34%. Znacznie większy przyrost produkcji zwierzęcej niż roślinnej był z jednej strony wynikiem przeznaczenia około 75% przyrostu produkcji roślinnej na pasze, z drugiej zaś wzrostu zakupu pasz treściwych.

Produkcja końcowa w gospodarstwach indywidualnych wzrosła w omawianym okresie w podobnym stopniu, jak i produkcja globalna, a mianowicie o 22%, z tym jednak, że produkcja roślinna zaledwie o 4%, natomiast zwierzęca o 31%. W znacznie większym stopniu niż produkcja globalna i końcowa wzrosła produkcja towarowa, a mianowicie o 33%, w tym produkcja roślinna o 9%, a zwierzęca aż o 46%. Większy wzrost produk-

cji towarowej w stosunku do globalnej i końcowej był wynikiem przeznaczenia na sprzedaż nie tylko całego przyrostu produkcji (pomijając zmiany w zapasach), lecz również zmniejszenia samozaopatrzenia.

Tabela 3

Bilans zbóż i pasz treściwych w kg na 1 ha użytków rolnych w gospodarce indywidualnej w latach 1970—1974

Wyszczególnienie	1970	1971	1972	1973	1974
Produkcja zbóż	865	1055	1113	1152	1200
Zakup pasz treściwych	150	132	185	243	285
Otręby z przemiału własnego	48	42	43	41	40
Razem przychody	1063	1229	1431	1435	1525
Nasiona własne	58	57	55	53	48
Straty	30	37	39	40	42
Pasze	710	717	883	956	1035
Przyrost zapasów	—44	72	42	26	50
Spożycie	140	122	114	107	103
Produkcja towarowa brutto	169	224	208	253	247
Produkcja towarowa netto	19	92	23	10	—38

Ze względu na wagę problemu zbożowego w naszym kraju, przedstawimy bardziej szczegółowo zmiany w bilansie zbóż i pasz treściwych w gospodarstwach indywidualnych w ostatnich 5 latach (tabela 3). W tym okresie globalna produkcja zbóż wzrosła o 335 kg z 1 ha użytków rolnych. Równocześnie wzrosły zakupy pasz treściwych o 135 kg w przeliczeniu na 1 ha. Ogółem więc zasoby zbóż i pasz treściwych w gospodarstwach indywidualnych wzrosły o 470 kg na 1 ha, tj. o 46%. Pomimo najwyższych w 1974 r. zbiorów zbóż, po raz pierwszy bilans zbożowy w gospodarce indywidualnej był ujemny. W skali całej gospodarki indywidualnej zakup zbóż i pasz treściwych przewyższał o 580 tys. ton towarową produkcję zbóż.

W analizowanym okresie zużycie pasz treściwych w gospodarstwach chłopskich wzrosło o 45%, natomiast końcowa produkcja zwierzęca o 31%. Wskazuje to na rosnącą zbożochłonność produkcji zwierzęcej. W celu bliższego rozpatrzenia tego zjawiska, przedstawiamy w tabeli 4 normy zużycia pasz treściwych na jednostkę produkcji zwierzęcej (i na jednego konia) ogółem w gospodarce indywidualnej i porównujemy je z odpowiednimi normami w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną. Z danych tych wynika, że normy zużycia pasz treściwych są nie tylko wyższe niż w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną, lecz wykazują również znacznie wyższe tempo wzrostu, zwłaszcza jeśli chodzi o trzodę i konie. Rozbieżności te budzą uzasadnione obawy co do poprawności sporządzanego przez GUS bilansu zbóż w gospodarstwach indywidualnych.

Wyniki ekonomiczne gospodarki indywidualnej przedstawia tabela 5. W badanym okresie przeciętne tempo wzrostu wartości produkcji finalnej z 1 ha użytków rolnych (w cenach bieżących) wynosiło 11,1% rocznie, przy czym w latach 1970—73 tempo to wynosiło 13,4%, natomiast w 1974 r. zaledwie 3,6%. Nakłady pieniężne na produkcję rolną wzrosły w ostat-

Tabela 4

Normy zużycia pasz treściwych w gospodarce indywidualnej w przeliczeniu na jednostkę produkcji zwierzęcej w gospodarstwach statystycznych i w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną

Lata	Bydło na 1000 ltr mleka przeliczeniowego ^a	Trzoda na 100 kg pro- dukcji żywca	Drób na 1000 szt. jaj przelicze- niowych ^b	Konie na 1 sztukę efektywną
Ogółem gospodarstwa indywidualne				
1965	0,85	2,13	2,55	9,7
1970	1,06	2,73	2,84	11,7
1973	1,20	3,04	2,75	13,6
1974	1,29	3,23	2,85	15,1
Gospodarstwa rachunkowiczów				
1965	0,68	1,98	2,08	9,0
1970	0,78	2,10	2,16	9,2
1973	1,03	2,37	2,29	10,1
1974	1,07	2,42	2,31	10,1
Wskaźnik norm zużycia w gospodarstwach indywidualnych ogółem w stosunku do gospodarstw rachunkowiczów				
1965	125	107	123	108
1970	136	130	131	128
1973	117	128	127	135
1974	121	133	123	149

^a Zwierzę wołowy (łącznie z cielęcym) przeliczony na mleko w stosunku 1 : 7.

^b Zwierzę drobiowy przeliczony na jaja w stosunku 1 : 15.

nim roku o 10,8%. W wyniku tego produkcja czysta, która w poprzednich 3 latach wzrastała przeciętnie o 14,5% rocznie, w ostatnim roku uległa nawet pewnej obniżce (o 0,3%).

Nakłady pracy na 100 zł wartości produkcji finalnej (w cenach bieżących) wykazują wyraźną tendencję malejącą, a mianowicie w okresie od 1970 do 1974 r. nakłady pracy na 100 zł wartości produkcji finalnej obniżyły się o 35%. Opłata jednego dnia pracy wzrosła w tym okresie o 56%, w wyniku czego koszt pracy na jednostkę produkcji pozostał na nie zmienionym poziomie. Na skutek większego wzrostu cen produktów rolnych w latach 1970—1973 (o 18,2%) niż rolniczych środków produkcji (o 7,4%), nakłady pieniężne na 100 zł wartości produkcji finalnej zmniejszyły się z 37,4 zł w 1970 r. do 35,4 zł w 1973 r., tj. o 5%. Ponieważ wartość produkcji finalnej z 1 ha w 1974 r. w porównaniu z 1973 r. wzrosła tylko o 4%, a nakłady pieniężne o prawie 11%, to nakłady te w przeliczeniu na 100 zł wartości produkcji finalnej wzrosły o prawie 7%. W wyniku wzrostu kosztów pracy o 6% i nakładów pieniężnych o 7% koszt produkcji wzrósł z 92,9 zł na 100 zł wartości produkcji finalnej w roku 1973 do 98,9 zł w roku 1974, tj. o 6%.

**Wyniki ekonomiczne w gospodarce indywidualnej
w latach 1970—1974**

Wyszczególnienie	1970	1971	1972	1973	1974	1974	1974
						1970	1973
Na 1 ha użytków rolnych w cenach bieżących							
Nakłady pracy w dniach	69,0	68,5	68,0	67,5	67,0	97	99
Nakłady pieniężne w zł	3793	4019	4568	5228	5793	153	111
Oplata pracy w zł	6188	7138	7959	8505	9347	151	110
Koszty produkcji w zł	9981	11157	12527	13733	15140	152	110
Produkcja finalna w zł	10153	11851	13472	14776	15314	151	104
Produkcja czysta w zł	6360	7832	8904	9548	9521	150	100
Dochód czysty w zł	172	694	985	1043	174	101	17
Na 100 zł wartości produkcji finalnej w cenach bieżących							
Nakłady pracy w dniach	0,68	0,58	0,50	0,46	0,44	65	96
Oplata pracy w zł	60,9	60,2	59,1	57,5	61,1	100	106
Nakłady pieniężne w zł	37,4	33,9	33,9	35,4	37,8	101	107
Koszt produkcji w zł	98,3	94,1	93,0	92,9	98,9	101	106
Na 1 dzień pracy — w cenach bieżących							
Oplata pracy w zł	89,7	104,2	117,0	126,0	139,5	156	111
Wartość produkcji w zł	147,1	173,0	198,1	218,9	228,6	155	104
Produkcja czysta w zł	92,2	114,3	130,4	141,4	142,1	154	100
Na 1 dzień pracy w cenach stałych							
Wartość produkcji w zł	147,1	155,9	170,8	197,4	196,6	134	99
Produkcja czysta w zł	92,2	99,9	106,8	123,4	117,2	127	95

Produkcyjność pracy mierzona wartością produkcji finalnej w cenach stałych na 1 dzień pracy, wzrosła w całym rozpatrywanym okresie o 34%, z tym jednak, że w ostatnim roku uległa nawet pewnej obniżce (o 0,4%), zaś wydajność pracy, mierzona wartością produkcji czystej (wartością nowowytworzoną), która w całym 4-leciu wzrosła o 27%, w ostatnim roku obniżyła się o 5% w stosunku do roku poprzedniego.

Zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności podstawowych produktów rolniczych w latach 1970—1974 przedstawiają tabele 6, 7, 8.

Nakłady finalne na jednostkę produkcji obejmują nakłady poniesione w całym cyklu produkcyjnym, a więc zarówno nakłady pracy, jak i nakłady pieniężne składają się z nakładów bezpośrednich, nakładów ogólnogospodarczych oraz nakładów poniesionych na wytworzenie produktów obrotu wewnętrznego (nasiona, pasze).

Z danych tabeli 6 wynika, że nakłady pracy na 1 q zbóż wykazują systematyczny spadek, wynoszący w analizowanym okresie ponad 35%. Spadek ten w pewnym stopniu wynika z ogólnego obniżenia nakładów pracy na 1 ha, ale w ogólnej mierze jest wynikiem wzrostu plonów.

Tabela 6

**Zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności
produkcji zbóż w latach 1970—1974**

Lata	Plon q/ha	Nakład finalny			Koszt produk- cji zł/q	Cena skupu ^c zł/q	Dochód globalny	
		nakład pracy dni/q	opłata pracy zł/q	nakład pienięż- ny netto zł/q			zł/q	zł/dzień
Pszenica								
1970	23,5	1,28	115	188	303	396	208	162
1971	26,4	1,07	111	165	276	407	242	226
1972	25,0	1,09	127	190	317	396	206	189
1973	27,1	0,99	125	185	310	407	222	224
1974 ^a	28,7	0,92	128	188	316	395	207	225
Wskaźnik	122	72	111	100	104	100	100	139
Żyto								
1970	15,8	1,66	148	250	398	299	49	29
1971	21,0	1,15	120	176	296	304	128	111
1972	22,8	1,02	120	170	290	297	127	125
1973	23,6	0,96	121	176	297	304	128	133
1974 ^a	23,6	0,95	132	192	324	296	104	110
Wskaźnik ^b	149	57	89	77	81	99	212	379
Jęczmień								
1970	23,0	1,13	101	176	277	364	188	166
1971	26,8	0,91	95	149	244	397	238	261
1972	27,2	0,87	102	156	258	375	219	252
1973	27,8	0,84	106	165	271	381	216	257
1974 ^a	29,9	0,77	108	164	272	370	206	268
Wskaźnik ^b	130	68	107	93	98	102	110	161
Owies								
1970	21,0	1,13	101	180	281	285	105	93
1971	23,7	0,95	98	159	257	294	135	142
1972	23,6	0,92	108	171	279	284	113	123
1973	25,2	0,84	106	171	277	291	120	143
1974 ^a	26,6	0,79	110	173	283	289	116	147
Wskaźnik ^b	127	70	109	96	101	101	110	158
4 zboża								
1970	19,4	1,41	126	204	330	256	152	108
1971	23,4	1,07	112	166	278	352	186	174
1972	24,0	1,00	117	173	290	366	193	193
1973	25,3	0,93	117	176	293	385	209	225
1974 ^a	26,4	0,89	124	181	305	382	201	226
Wskaźnik ^b	136	63	98	89	92	149	132	209

^a Dane nieostateczne.

^b Wskaźnik $\frac{1974}{1970}$

^c Ceny skupu 4 zbóż powiększone o dopłaty za ponadplanową kontraktację.

Zmniejszenie nakładów pracy na 1 q poszczególnych zbóż wynosi: dla pszenicy 0,36 dnia (1,28 — 0,92), tj. o 28%, dla jęczmienia 0,36 dnia (1,13 — 0,77), tj. o 32% i dla owsa 0,34 dnia (1,13 — 0,79), tj. 30%; dla żyta zmniejszenie nakładów pracy na jednostkę produkcji jest wyjątkowo wysokie — 0,71 dnia (1,66 — 0,95). Rok 1970 był niekorzystny dla produkcji zbóż, szczególnie dla żyta, którego plon spadł do poziomu 1964 r. (15,7 q/ha w 1964 r., a 15,8 q/ha w 1970 r.), co automatycznie pociągnęło za sobą wysoki wzrost nakładów na 1 q. W związku z tym zmiany w nakładach na 1 q żyta należy rozpatrywać po wyłączeniu z analizy roku 1970. Porównując 1974 r. z 1971 r., wzrost plonu wynosi 12%, zamiast 49%, a obniżenie nakładów pracy na 1 q 18%, zamiast 43%, natomiast wzrasta sam koszt pracy (o 12 zł/q) i nakłady pieniężne (o 16 zł/q), dzięki czemu koszty produkcji żyta wzrastają o 28 zł na 1 q.

Tabela 7

Zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności produkcji ziemniaków, buraków cukrowych i rzepaku w latach 1970—1974.

Lata	Plon q/ha	Nakład finalny			Koszt produk- cji zł/q	Cena skupu. zł/q	Dochód globalny	
		nakład pracy dni/q	opłata pracy zł/q	nakład pienięż- ny netto zł/q			zł/q	zł/ /dzień
Ziemniaki								
1970	184	0,48	43	36	79	102	66	138
1971	149	0,57	59	47	106	128	81	142
1972	185	0,43	50	40	90	130	90	209
1973	195	0,40	50	41	91	139	98	245
1974 ^a	180	0,44	62	47	109	141	94	213
Wskaźnik ^b	98	92	144	131	138	138	142	154
Buraki cukrowe								
1970	318	0,31	28	11	39	74	63	203
1971	305	0,31	32	11	43	74	63	203
1972	335	0,27	31	11	42	74	63	233
1973	317	0,28	36	13	49	81	68	243
1974 ^a	300	0,29	41	17	58	93	76	262
Wskaźnik ^b	94	93	146	155	149	126	121	129
Rzepak								
1970	16,8	1,89	169	321	490	793	472	250
1971	15,8	1,91	199	336	535	805	469	246
1972	13,4	2,18	255	438	693	797	359	165
1973	13,5	2,13	268	461	729	783	322	151
1974 ^a	16,8	1,69	236	399	635	940	541	320
Wskaźnik ^b	100	89	140	124	130	119	115	128

^a Dane nieostateczne.

^b Wskaźnik $\frac{1974}{1970}$

W wyniku wzrostu plonów i obniżenia się nakładów pracy na jednostkę produkcji nastąpił wysoki wzrost dochodu globalnego na 1 dzień pracy. Wzrost ten wynosi dla pszenicy 39% (162 zł/dzień w 1970 r. i 225 zł/dzień w 1974 r.), dla jęczmienia 61% (166 i 268 zł/dzień), a dla owsa 58% (93 i 147 zł/dzień). Dochód globalny na 1 dzień pracy dla żyta w porównaniu z 1971 r. pozostał na tym samym poziomie (111 i 110 zł/dzień).

Dochód globalny na 1 q poszczególnych zbóż wzrastał znacznie wolniej (dla pszenicy o 0%, dla jęczmienia o 10%, a dla owsa o 10%) i dla wszystkich zbóż był niższy niż w 1973 r. Spadek ten jest uzależniony od ceny skupu produkcji towarowej, która w 1974 r. była niższa dla wszystkich zbóż około 3% i poziomowi nakładów pieniężnych na 1 q.

Najbardziej dochodowym zbożem w ostatnich 4 latach okazał się jęczmień, którego plony były wyższe niż pszenicy i wyższa stosunkowo dochodowość i opłacalność produkcji. Wzrost dochodu globalnego na 1 q był wyższy o 10 punktów, a dochodu globalnego na 1 dzień pracy o 22 punkty od wzrostu analogicznych pozycji dla pszenicy.

Dochód globalny na 1 q i 1 dzień pracy dla 4 zbóż był wyższy w porównaniu do przeciętnego dochodu globalnego na 1 q i na 1 dzień pracy dla poszczególnych zbóż, ponieważ przeciętna cena skupu 4 zbóż powiększona została o dopłaty za ponadplanową kontraktację.

Nieco inaczej przedstawiają się zmiany w nakładach pracy i nakładach pieniężnych na 1 q ziemniaków i buraków cukrowych. W okresie 4 badanych lat plony tych dwóch ziemniopłodów pozostały na niezmiennym poziomie, a nawet w ostatnim, bardzo niekorzystnym dla okopowych roku uległy obniżeniu. W szczególnie niekorzystnej sytuacji znalazły się buraki cukrowe, których plon wynoszący 300 q/ha. był niższy niż w poprzednich latach. W wyniku spadku plonów znacznie wzrosły koszty produkcji okopowych, które dla ziemniaków były wyższe o 38% niż w 1970 r., a dla buraków cukrowych o 49%. Mimo wzrostu kosztów, dochodowość obu tych produktów przedstawiała się korzystnie. Dochód globalny na 1 q z buraków cukrowych wzrósł o 21%, a ziemniaków o 42%, zaś dochód globalny na 1 dzień pracy wzrósł odpowiednio o 29 i 54%. Tak duży wzrost dochodu globalnego w przeliczeniu na 1 q i 1 dzień pracy był możliwy dzięki równoczesnej podwyżce cen skupu tych produktów. Cena skupu ziemniaków wzrosła w 1974 r. do 141 zł/q, tj. o 38% w porównaniu z 1970 r. a cena buraków cukrowych (liczona łącznie z dopłatami i wartością wysłodków) do 93 zł/q, tj. o 26%.

Przy oddzielnej analizie dochodu globalnego na 1 q i 1 dzień pracy nasuwa się spostrzeżenie, że dochodowość ziemniaków była znacznie korzystniejsza niż buraków cukrowych. W odniesieniu do 1970 r. wzrost dochodu globalnego na 1 q dla ziemniaków wynosił 28 zł, a dla buraków 13 zł, zaś wzrost dochodu globalnego na 1 dzień pracy odpowiednio 75 zł i 59 zł. Ponieważ uprawa buraków cukrowych wymaga lepszych warunków niż ziemniaków, należy przypuszczać, że jeśli nie uzyskamy poważniejszego wzrostu plonów, uprawa buraków cukrowych, mimo znacznej podwyżki cen skupu (19 zł/q) może tracić na atrakcyjności w gospodarce indywidualnej.

W wyjątkowo niekorzystnych warunkach ekonomicznych znalazła się uprawa rzepaku w latach 1970—1973. Od 1970 r. aż do 1973 r. systematycznie obniżały się plony rzepaku, co pociągnęło za sobą nie tylko wzrost

Tabela 8

**Zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności
produkcji zwierzęcej w latach 1970—1974**

Lata	Nakład finalny			Koszt produk- cji zł/q	Cena skupu zł/q	Dochód globalny	
	nakład pracy dni/q	opłata pracy zł/q	nakład pienięż- ny netto zł/q			zł/q	zł/dzień
Żywiec wieprzowy							
1970	17,7	1588	1193	2781	2287	1094	61,8
1971	17,1	1782	1190	2972	2771	1581	92,5
1972	15,6	1826	1239	3065	2788	1549	99,3
1973	14,4	1814	1315	3129	2794	1479	102,7
1974 ^a	14,5	2023	1511	3534	2808	1297	89,4
Wskaźnik ^b	82	127	127	127	123	119	145
Żywiec wołowy							
1970	14,6	1310	355	1665	1506	1151	78,8
1971	13,8	1438	377	1815	1670	1293	93,7
1972	12,4	1450	375	1825	1821	1446	116,6
1973	11,6	1462	448	1910	1977	1529	131,9
1974 ^a	11,5	1604	521	2125	2285	1764	153,0
Wskaźnik ^b	78	122	147	128	152	153	194
Żywiec drobiowy							
1970	18,3	1641	1420	3061	2532	1112	60,8
1971	16,9	1761	1348	3109	2687	1339	79,2
1972	14,5	1697	1400	3097	2692	1292	89,1
1973	13,6	1714	1520	3234	2682	1162	85,3
1974 ^a	13,0	1814	1603	3417	2687	1084	83,1
Wskaźnik ^b	71	111	113	112	106	97	137
Mleko (100 ltr)							
1970	2,92	262	71	333	264	193	66,1
1971	2,76	288	75	363	306	231	83,7
1972	2,47	289	76	365	343	267	108,1
1973	2,33	294	88	382	346	258	110,7
1974 ^a	2,29	319	106	425	351	245	106,0
Wskaźnik ^b	78	122	149	128	133	127	160
Jaja (100 szt.)							
1970	1,12	100	87	187	170	83	74,1
1971	1,03	107	83	190	170	87	84,5
1972	0,89	104	85	189	177	92	103,3
1973	0,83	105	93	198	172	79	95,2
1974 ^a	0,80	112	97	209	191	94	117,5
Wskaźnik ^b	71	112	111	112	112	113	159

^a Dane nieostateczne.

^b Wskaźnik $\frac{1974}{1970}$

nakładów pieniężnych na 1 q, ale również wzrost nakładów pracy na 1 q. W 1974 r. nastąpiła zdecydowana poprawa opłacalności produkcji rzepaku z dwóch przyczyn: po pierwsze — nastąpił wzrost plonów, które wyrównały się do poziomu 1970 r., po drugie — cena skupu została podniesiona o 20% (z 783 zł/q w 1973 r. do 940 zł/q w 1974 r.). Dzięki temu zarówno dochód globalny na 1 q, jak i dochód globalny na 1 dzień przekroczył poziom z 1970 r. — dochód globalny na 1 q wyniósł 541 zł w porównaniu z 472 zł w 1970 r., a dochód globalny na 1 dzień pracy wzrósł z 250 zł w 1970 r. do 320 zł w 1974 r.

Doświadczenie ostatnich lat przypomniało, że rzepak, pomimo pozornej wysokiej opłacalności, jest rośliną zawodną w plonach i wrażliwą na niekorzystne warunki klimatyczne. W związku z tym wydaje się, że ceny skupu rzepaku powinny kształtować się nie w odniesieniu do przeciętnych i wyższych plonów, jak to miało miejsce w ostatnich latach, lecz w odniesieniu do jego niskich plonów, tak aby zmniejszyć ryzyko uprawy do minimum.

W produkcji zwierzęcej (tabela 8) zmiany w nakładach jednostkowych, kosztach, dochodowości i opłacalności produkcji towarowej kształtują się nieco inaczej niż w produkcji roślinnej. Przy obniżających się nieznacznie nakładach pracy na jednostkę produkcji wzrasta opłata pracy, wzrastają również nakłady pieniężne netto, w sumie więc wzrastają koszty jednostkowe. Ponieważ ceny produktów zwierzęcych wzrastają w takim samym stopniu jak nakłady i koszty produkcji, dochód globalny na jednostkę produkcji nie wykazuje tendencji wzrostowej. Najniższy jest przyrost dochodu globalnego na 1 q żywca drobiowego, najwyższy żywca wołowego. Na skutek obniżenia się nakładów pracy na jednostkę produkcji, przyrost dochodu globalnego na 1 dzień pracy jest ponad dwukrotnie wyższy niż przyrostu dochodu na 1 q i wynosi dla trzody 45%, dla bydła 94%, a dla drobiu 37%.

Biorąc pod uwagę wielkość wytworzonego dochodu na 1 dzień pracy, najbardziej dochodowa dla gospodarki chłopskiej jest w tej chwili produkcja żywca wołowego. W ostatnim roku jednostkowe koszty produkcji bydła wzrosły o 11%, ale wzrosły również ceny żywca wołowego z 19,77 zł/kg do 22,85 zł/kg (16%), na skutek czego podniosła się dochodowość tego produktu. Dzięki wysokiej podwyżce cen bydła rzeźnego, dochód globalny na 1 q i na 1 dzień pracy wykazuje ciągłą tendencję zwykłą i najwyższy ze wszystkich produktów zwierzęcych wskaźnik wzrostu (94% w stosunku do 1970 r.). Produkcja bydła rzeźnego zapewnia obecnie gospodarce chłopskiej najwyższy ze wszystkich produktów zwierzęcych dochód globalny na 1 dzień pracy (153 zł).

Znacznie mniej korzystnie niż produkcja żywca wołowego przedstawia się produkcja mleka. Ponieważ wysokiego kosztu produkcji (3,82 zł/l w 1973 r. i 4,25 zł/l w 1974 r.) nie równoważy jednoczesny przyrost ceny, która w ciągu ostatniego roku wzrosła tylko o 0,05 zł/l, nastąpił spadek dochodu globalnego na jednostkę produkcji z 2,58 zł w 1973 r. do 2,45 zł w 1974 r., a na 1 dzień pracy odpowiednio ze 110,7 do 106,0 zł.

W ostatnim roku znacznemu pogorszeniu uległy warunki produkcji trzody chlewnej. W 1971 r. zostały podniesione ceny skupu żywca wieprzowego o 4,80 zł na 1 kg, co wpłynęło dodatnio na wzrost dochodu globalnego na 1 q i na 1 dzień pracy. Wprawdzie w następnych latach

na skutek wzrostu nakładów pieniężnych dochód globalny na jednostkę produkcji nie rósł, a nawet wykazywał niewielką tendencję spadkową (1581 zł/q w 1971 r. i 1469 zł/q w 1973 r.), był jednak ciągle atrakcyjny, gdyż jednocześnie towarzyszył mu wzrost dochodu globalnego na 1 dzień pracy, który wzrósł z 92,5 zł w 1971 r. do 102,7 zł w 1973 r. Natomiast w 1974 r. dochód globalny na 1 q uległ obniżeniu do 1297 zł, a dochód globalny na 1 dzień pracy do 89,4 zł. W tej sytuacji wymienione wskaźniki ukształtowały się znacznie poniżej poziomu osiągniętego w 1971 r., bezpośrednio po ostatniej podwyżce cen. Wyrazem tego, że produkcja trzody chlewnej jest mniej atrakcyjna dla gospodarki chłopskiej, jest również spadek rozmiarów jej produkcji w przeliczeniu na gospodarstwo. W 1973 r. w przeciętnym gospodarstwie statystycznym wyprodukowano 8,8 q, a w 1974 r. już tylko 8,6 q (przy nie zmienionym obszarze użytków rolnych).

W związku z podwyżką ceny skupu jaj (o 12%), podniosła się w ostatnim roku dochodowość produkcji drobiu w gospodarstwie chłopskim. Dochód globalny na 1 dzień pracy w produkcji jaj wzrósł w 1974 r. w stosunku do ubiegłego roku o 24% (95,2 do 117,5 zł), ale w całej produkcji drobiarskiej już tylko o 13%. Wynika to z faktu, iż ceny żywca drobiowego pozostają na nie zmienionym poziomie, a dochodowość jego ulega obniżeniu z powodu systematycznego wzrostu kosztów produkcji.

W tabelach 6, 7 i 8 dochód globalny na 1 dzień pracy obliczany był dla produkcji towarowej, realizowanej według cen skupu państwowego, oprócz 4 zbóż razem, do ceny których doliczono dopłaty za ponadplanowe wykonanie kontraktacji. W tabeli 9 dochód globalny dla poszczególnych produktów, gałęzi i działów produkcji obliczony jest na podstawie całej produkcji finalnej, według przyjętych cen kontraktacji, dopłat do ponadplanowej kontraktacji i cen samozaopatrzenia, zbliżonych do cen skupu państwowego. Z tego powodu dochód globalny na 1 dzień pracy w tej tabeli jest nieco różny od dochodu przedstawionego w poprzednich tabelach.

Dochód globalny z 1 ha jest przeliczany nie na 1 ha powierzchni efektywnej, lecz na 1 ha powierzchni całkowitej, tzn. powiększonej o powierzchnię reprodukcji wewnętrznej (nasiona własne, pasze dla koni, nawozy zielone). Obszar reprodukcji wewnętrznej zmienia się z roku na rok w zależności od plonów. I tak np. w 1970 r. w przeciętnym gospodarstwie statystycznym obszar reprodukcji wewnętrznej obejmował 1,61 ha, tj. 25%, natomiast w 1974 r. zmniejszył się do 1,34 ha, tj. 21% użytków rolnych gospodarstwa.

Przeciętny dochód globalny z 1 ha dla całego gospodarstwa wzrósł od 1970 r. o 50%. Największy dochód z 1 ha osiągnęły gospodarstwa indywidualne z produkcji ziemniaków i buraków cukrowych (12 078 zł i 18 185 zł), najniższy z żyta i owsa (1842 zł i 2080 zł). Produkcja roślinna razem dała w ostatnim roku dochód globalny z 1 ha wyższy niż produkcja zwierzęca (10 182 zł wobec 8897 zł z produkcji zwierzęcej), ale w poszczególnych latach wysokość dochodu globalnego z 1 ha produkcji finalnej roślinnej i zwierzęcej uzależniona była od plonów, a tym samym obszaru zajętego pod finalną produkcję roślinną i zwierzęcą. Natomiast zróżnicowanie w dochodzie globalnym z 1 ha w produkcji zwierzęcej było znacznie niższe niż w produkcji roślinnej. W produkcji roślinnej w 1974 r.

Tabela 9

Dochód globalny na 1 ha i na 1 dzień pracy w latach 1970—1974

Produkt	1970	1971	1972	1973	1974	<u>1974</u> 1970	<u>1974</u> 1973
Na 1 ha							
Pszenica	3554	4874	4232	4496	4350	122	97
Zyto	638	2082	2460	2288	1842	289	81
Jęczmień	2727	4886	4912	4542	4594	168	101
Owies	1621	2550	2244	2254	2080	128	92
Ziemniaki	6073	11905	9720	12379	12078	199	98
Buraki cukrowe	15064	15073	16890	17208	18185	121	106
Rzepak	6169	6179	4202	3888	7241	117	186
Len	6341	9225	8128	7206	8967	141	124
Razem produkcja roślinna	6437	7376	8045	9573	10182	158	106
Bydło	5704	6738	8799	8728	8563	150	98
Trzoda chlewna	5714	8990	9320	9749	8528	149	87
Drób	5915	7543	8556	8137	9089	154	112
Razem produkcja zwierzęca	6073	7888	9232	9267	8897	147	96
Ogółem produkcja	6360	7832	8904	9548	9521	150	100

Na 1 dzień pracy							
Pszenica	165	225	201	217	214	130	99
Zyto	33	112	136	131	107	324	82
Jęczmień	145	265	265	248	263	181	106
Owies	96	147	131	142	130	135	92
Ziemniaki	102	146	169	219	213	209	97
Buraki cukrowe	203	203	233	241	264	130	110
Rzepak	260	256	175	165	323	124	196
Len	186	264	226	223	278	149	125
Razem produkcja roślinna	145	181	193	226	235	162	104
Bydło	70	86	110	117	120	171	103
Trzoda chlewna	63	93	100	106	93	148	88
Drób	81	95	112	108	120	148	111
Razem produkcja zwierzęca	73	94	110	115	114	156	99
Ogółem produkcja	92	114	131	141	142	154	101

dochód z 1 ha uprawy żyta był prawie 10-krotnie niższy od dochodu z 1 ha buraków cukrowych, gdy w tym samym roku w produkcji zwierzęcej różnicowanie pomiędzy dochodami z bydła, trzody chlewnej i drobiu nie przekroczyło 6%.

Rozpatrując dochód globalny na 1 dzień pracy stwierdzamy, że produkcja roślinna wykazuje wyższy wzrost dochodu od produkcji zwierzęcej, ale różnice w procentowym przyroście dochodu pomiędzy działami produkcji nie są duże. Przyrost w całym gospodarstwie wynosił 54%, w produkcji roślinnej 62%, a w produkcji zwierzęcej 56%.

Istotne są natomiast różnice w bezwzględnej wartości dochodu na 1 dzień pracy. W produkcji roślinnej dochód globalny na 1 dzień pracy był ponad dwukrotnie wyższy niż w produkcji zwierzęcej (np. dochód w 1974 r. w produkcji roślinnej wyniósł 235 zł, a w produkcji zwierzęcej

114 zł). Dochód ten w produkcji zwierzęcej kształtował się we wszystkich latach poniżej przeciętnej opłaty pracy, w wyniku czego wskaźnik opłacalności produkcji zwierzęcej był niższy od 100. Na podstawie tego faktu nie można jednak twierdzić o nieopłacalności produkcji zwierzęcej. Wskaźnik opłacalności, wyrażający stosunek ceny do kosztu w gospodarce indywidualnej, nie nadaje się do porównywania pomiędzy sobą opłacalności różnych produktów, gałęzi lub działów produkcji, z wyjątkiem niektórych produktów o zbliżonej technologii produkcji, np. w poszczególnych zbóż. Przydatność tego wskaźnika polega głównie na ocenie zmian w opłacalności danego produktu w czasie oraz na porównywaniu pomiędzy sobą zmian w opłacalności poszczególnych produktów.

Z danych tabeli 9 wynika, że pomiędzy dochodowością i opłacalnością produkcji roślinnej i zwierzęcej zarysowuje się coraz bardziej pogłębiająca dysproporcja. Dochód globalny na 1 ha osiągany z produkcji zwierzęcej w ostatnich dwóch latach kształtował się relatywnie na coraz niższym poziomie. Problem ten ilustrują dane tabeli 10.

Tabela 10

Dochodowość produkcji roślinnej i zwierzęcej w latach 1970—1974

Wyszczególnienie	1970	1971	1972	1973	1974	$\frac{1974}{1970}$
Produkcja roślinna						
Obszar użytków rolnych w %	36,2	35,9	38,2	34,9	32,4	90
Nakłady pracy dni/ha	44,5	40,9	41,7	43,5	43,4	98
Opłata pracy zł/ha	3992	4262	4906	5481	6055	152
Nakłady pieniężne zł/ha	3856	3855	4147	4762	5153	134
Koszty produkcji zł/ha	7848	8117	9053	10243	11208	143
Wartość produkcji zł/ha	10293	11231	12219	14335	15335	149
Dochód globalny zł/ha	6437	7376	8045	9573	10182	158
zł/dzień	145	181	193	220	235	162
Dochód czysty zł/ha	2445	3114	3166	4092	4127	169
Wskaźnik opłacalności	131	138	135	140	137	105
Produkcja zwierzęca						
Obszar użytków rolnych w %	63,8	64,1	61,8	65,1	67,6	106
Nakłady pracy dni/ha	82,9	83,9	84,2	80,4	78,3	94
Opłata pracy zł/ha	7440	8742	9851	10394	10923	147
Nakłady pieniężne zł/ha	3757	4111	4812	5479	6100	162
Koszty produkcji zł/ha	11193	12853	14663	15609	17023	152
Wartość produkcji zł/ha	9830	11999	14044	14746	14997	153
Dochód globalny zł/ha	6073	7888	9232	9267	8897	147
zł/dzień	73	94	110	115	114	156
Dochód czysty zł/ha	-1363	-854	-619	-863	-2026	—
Wskaźnik opłacalności	88	93	96	95	88	100
Dochód relatywny z produkcji zwierzęcej (produkcja roślinna = 100)						
Dochód globalny na 1 ha	94	107	115	97	87	—
na 1 dzień	50	52	57	52	49	—

Jak wynika z tych danych, pomimo pogorszenia się opłacalności i dochodowości produkcji zwierzęcej, gospodarstwa indywidualne przeznaczają coraz większe powierzchnie użytków rolnych na pasze dla inwentarza produkcyjnego. W przeciętnym gospodarstwie statystycznym (6,50 ha użytków rolnych) na pasze dla inwentarza produkcyjnego przypadało w 1970 r. 4,14 ha, natomiast w 1974 r. — 4,40, a na gotową produkcję roślinną odpowiednio 2,36 ha i 2,10 ha.

Wartość gotowej produkcji roślinnej z 1 ha (w cenach bieżących) wzrosła w rozpatrywanym okresie o 49%, a zwierzęcej o 53%. Ten wyrównany wzrost poziomu produkcji był spowodowany w produkcji zwierzęcej wysokim przyrostem cen skupu i wzrostem rozmiarów produkcji, a w produkcji roślinnej dużym wzrostem plonów zbóż oraz korzystnymi zmianami w cenach ziemniaków i buraków cukrowych.

Ponieważ w ostatnich dwóch latach w produkcji zwierzęcej przyrost kosztów był znacznie wyższy (1414 zł) niż przyrost wartości produkcji (251 zł), a w produkcji roślinnej na odwrót, nastąpiła poważna zmiana proporcji w dochodowości i opłacalności obu działów produkcji na niekorzyść produkcji zwierzęcej.

Dochód globalny z 1 ha w produkcji zwierzęcej kształtował się na nieco niższym poziomie niż w produkcji roślinnej (9573 zł i 9267 zł w 1973 r. oraz 10 182 zł i 8897 zł w 1974 r.), natomiast w przeliczeniu na 1 dzień pracy występuje bardzo silne zróżnicowanie pomiędzy obydwoma gałęziami produkcji. Dochód globalny na 1 dzień pracy w produkcji roślinnej był dwukrotnie wyższy niż w produkcji zwierzęcej, w 1970 r. w produkcji roślinnej wynosił 145 zł, a w produkcji zwierzęcej 73 zł, w 1974 r. analogicznie 235 zł i 114 zł. Dane te potwierdzają fakt, że głównym czynnikiem różnicującym opłacalność i dochodowość produkcji roślinnej i zwierzęcej jest przede wszystkim pracochłonność produkcji.

Tabela 11

Nakłady pracy w dniach i nakłady pieniężne w zł na 100 zł wartości produkcji finalnej roślinnej i zwierzęcej w latach 1970—1974

(w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	1970	1971	1972	1973	1974	$\frac{1974}{1970}$
Produkcja roślinna						
Nakłady pracy w dniach	0,43	0,36	0,34	0,30	0,28	65
Nakłady pieniężne w zł	37,5	34,3	34,2	33,2	33,6	90
Koszt produkcji w zł	76,1	71,8	74,0	71,5	73,1	96
Produkcja czysta w zł	62,5	65,7	65,8	66,8	66,4	106
Produkcja zwierzęca						
Nakłady pracy w dniach	0,84	0,70	0,60	0,54	0,52	62
Nakłady pieniężne w zł	38,2	34,3	34,3	37,2	40,7	107
Koszt produkcji w zł	113,5	107,2	104,5	105,8	113,5	100
Produkcja czysta w zł	61,8	65,7	65,7	62,8	59,3	96

Zmiany w nakładach pracy, nakładach pieniężnych, kosztach produkcji i wartości produkcji czystej w przeliczeniu na 100 zł wartości produkcji finalnej roślinnej i zwierzęcej w cenach bieżących ilustruje tabela 11.

Nakłady pieniężne na jednostkę wartości produkcji nie wykazują dużego zróżnicowania, chociaż i pod tym względem nastąpiła zmiana proporcji na niekorzyść produkcji zwierzęcej. Jak wynika z tabel 6, 7 i 8, nakłady pieniężne na fizyczną jednostkę produkcji wzrosły w większym stopniu w produkcji zwierzęcej niż w roślinnej. Na przykład, w okresie lat 1970—74 nakłady pieniężne na 1 q zbóż zmalały o 11%, na 1 q ziemniaków o 31%, a na 1 q rzepaku o 24%, natomiast w produkcji zwierzęcej nakłady pieniężne wzrosły na jednostkę wszystkich produktów, a więc na 1 q żywca wołowego i 1 litr mleka o 48%, na 1 q żywca wieprzowego o 27%, na 1 q żywca drobiowego i na 100 sztuk jaj o 12%. W sumie nakłady pieniężne na 100 zł wartości produkcji roślinnej (w cenach bieżących) zmniejszyły się o 10%, a na 100 zł wartości produkcji zwierzęcej wzrosły o 7%.

Zmniejszenie nakładów pieniężnych w produkcji roślinnej miało dodatni wpływ na kształtowanie się produkcji czystej, która w przeliczeniu na 100 zł wartości wzrosła w badanym okresie o 6%, natomiast w produkcji zwierzęcej zmalała o 4%.

Mimo zmian relacji dochodowości na niekorzyść produkcji zwierzęcej, udział jej w dochodach gospodarstwa wykazuje tendencję wzrostową ze względu na zwiększającą się wartość finalnej produkcji zwierzęcej. Udział produkcji zwierzęcej w wartości produkcji finalnej i w produkcji czystej przedstawiał się w latach 1970 i 1974 następująco:

Produkcja	Produkcja finalna		Produkcja czysta	
	1970 r.	1974 r.	1970 r.	1974 r.
Roślinna	37,4	32,9	37,6	35,4
Zwierzęca	62,6	67,1	62,4	64,6

Na wytworzenie tego dochodu przeciętne gospodarstwo statystyczne zużyło następującą liczbę dni roboczych:

Produkcja	1970 r.	1974 r.	Wskaźnik
Roślinna	105	91	87
Zwierzęca	344	344	100
Razem	499	435	97

Jak już podawaliśmy, ogólne zmniejszenie nakładów pracy w przeciętnym gospodarstwie indywidualnym w latach 1970—74 wynosiło 3%. Zmniejszenie to było spowodowane wyłącznie obniżeniem się nakładów pracy w produkcji roślinnej. W 1974 r. produkcja zwierzęca w skali gospodarstwa absorbowała taką samą ilość nakładów pracy jak w 1970 r., natomiast produkcja roślinna o 13% mniej. Na produkcję zwierzęcą (łącznie z produkcją pasz dla inwentarza produkcyjnego) zużywa się prawie 80% nakładów pracy. Praca ta wytwarza 67% wartości produkcji finalnej i 65% produkcji czystej, zaś 20% nakładów pracy w produkcji roślinnej — 33% wartości produkcji finalnej i 35% produkcji czystej. Świadczy to o niższej produktywności i wydajności pracy w produkcji zwierzęcej.

Tak duże różnice pomiędzy obu działami produkcji wynikają przede wszystkim z małej skali produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 gospodarstwo. Na przykład w średnim gospodarstwie statystycznym, produkującym 8,6 q żywca wieprzowego, nakład pracy na produkcję 1 q żywca (bez produkcji pasz dla trzody) wynosi około 10 dni, podczas gdy w badanych przez IER gospodarstwach specjalistycznych o produkcji 80 q tylko około 3 dni na 1 q żywca. Podobne różnice występują również w nakładach na bydło.

Z porównań tych wynika, że główną drogą trwałej poprawy opłacalności i dochodowości produkcji oraz relacji pomiędzy wskaźnikami ekonomicznymi w produkcji roślinnej i zwierzęcej jest rozwój skali produkcji i specjalizacji w gospodarstwie chłopskim, co wiąże się, szczególnie przy rozwoju produkcji bydła, z powiększaniem obszaru gospodarstwa.

Nakłady na 1 ha, koszty jednostkowe

Lp.	Wyszczególnienie	Pszenica			Żyto		
		1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	Nawozy mineralne	706	829	872	491	577	607
2.	Obornik	2118	2394	2460	2118	2394	2460
3.	Środki chemiczne	36	64	73	5	8	9
4.	Nasiona kupne	296	370	395	177	222	240
5.	Nasiona własne	398	359	348	572	353	368
6.	Utrzymanie maszyn	428	495	587	334	387	459
7.	Utrzymanie budynków	272	330	343	206	324	318
8.	Siła pociągowa	543	514	589	429	406	466
9.	Usługi maszynowe	266	330	396	227	312	365
10.	Ubezpieczenie	54	62	73	54	62	73
11.	Stanowisko	284	256	246	110	85	96
12.	Nakłady ogólnogospod.	329	421	495	285	380	440
13.	Nakłady mat.-pien. brutto	5730	6424	6877	5008	5510	5901
14.	Słoma	1088	1216	1288	823	1196	1196
15.	Nakłady mat.-pien. netto	4642	5208	5589	4185	4314	4705
16.	Nakłady pracy dni	24,9	23,0	22,7	21,0	19,5	19,2
17.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
18.	zł/ha	2234	2901	3161	1883	2455	2675
19.	Nakłady netto	6876	8109	8750	6068	6769	7380
20.	Plon q/ha	23,5	27,1	28,7	15,8	23,6	23,6
21.	Nakład globalny dni/q	1,10	0,88	0,82	1,38	0,86	0,84
22.	zł/q	204,5	199,2	201,5	274,5	188,8	206,9
23.	Nakład finalny dni/q	1,28	0,99	0,92	1,66	0,96	0,95
24.	zł/q	188,4	185,4	187,5	249,4	176,2	191,6
25.	Koszt produkcji zł/q	303,2	310,1	315,9	398,3	297,2	324,1
26.	Cena skupu zł/q	396	407	395	299	304	296
Nakład finalny na 1 ha:							
27.	pracy dni	29,1	25,9	25,5	25,2	21,9	21,7
28.	pieniężny zł	4266	4846	5193	3813	4010	4358
29.	Wartość produkcji zł/ha	8989	10663	10942	4545	6931	6749
30.	Dochód globalny zł/ha	4723	5817	5749	732	2921	2391
31.	zł/q	207,6	221,6	207,5	49,6	127,8	104,4
32.	zł/dzień	162,3	224,6	225,5	29,0	133,4	110,2
33.	Wskaźnik opłacalności	130,6	131,2	125,0	75,1	102,3	91,3

^a Dane nieostateczne

Tabela 12

dochodowość i opłacalność produkcji

Lp.	Jęczmień			Owies			4 zboża		
	1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	594	698	734	513	602	633	553	657	698
2.	2118	2394	2460	2118	2394	2460	2118	2394	2460
3.	45	80	91	45	80	91	23	42	51
4.	450	518	526	267	317	335	238	309	336
5.	172	128	125	317	271	263	447	314	311
6.	372	430	510	336	388	460	359	418	499
7.	233	306	323	213	277	287	224	315	320
8.	470	443	510	360	341	391	443	425	492
9.	264	334	403	253	321	383	245	321	381
10.	54	62	73	54	62	73	54	62	73
11.	—	—	—	—	—	—	110	102	105
12.	300	390	458	278	360	421	296	388	454
13.	5072	5783	6213	4754	5413	5797	5110	5747	6180
14.	932	1127	1212	851	1021	1078	894	1163	1203
15.	4140	4656	5001	3903	4392	4719	4216	4584	4977
16.	22,3	20,7	20,3	20,1	18,6	18,3	21,8	20,3	20,1
17.	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
18.	2003	2604	2837	1800	2343	2553	1957	2561	2804
19.	6143	7260	7338	5703	6735	7272	6173	7145	7781
20.	23,0	27,8	29,9	21,0	25,2	26,6	19,4	25,3	26,4
21.	1,01	0,77	0,71	0,99	0,77	0,71	1,17	0,83	0,79
22.	186,2	173,6	172,7	192,7	179,9	184,2	225,2	188,2	194,9
23.	1,13	0,84	0,77	1,13	0,84	0,79	1,41	0,93	0,89
24.	175,4	164,8	164,3	180,1	171,1	173,1	203,6	175,6	180,9
25.	276,8	270,6	271,7	281,5	276,9	283,3	330,1	292,8	305,1
26.	364	381	370	285	291	289	356	385	382
27.	25,1	22,5	22,3	22,9	20,4	20,3	26,4	22,7	22,7
28.	3892	4425	4727	3649	4165	4440	3805	4285	4614
29.	8081	10211	10693	5786	7071	7427	6657	9394	9741
30.	4189	5786	5966	2137	2906	2987	2852	5109	5127
31.	188,6	216,2	205,7	104,9	119,9	115,9	152,4	209,4	201,1
32.	166,9	257,2	267,5	93,3	142,5	147,1	108,0	225,1	225,9
33.	131,5	140,8	136,2	101,2	105,1	102,0	107,8	131,5	125,2

Nakład na 1 ha, koszty jednostkowe

Lp.	Wyszczególnienie	Ziemniaki			Buraki cukrowe		
		1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	Nawozy mineralne	532	632	664	1956	2240	2358
2.	Obornik	2118	2394	2460	2118	2394	2460
3.	Środki chemiczne	144	240	273	126	232	264
4.	Nasiona kupne	566	820	895	150	150	150
5.	Nasiona własne	1441	1731	2024	—	—	—
6.	Utrzymanie maszyn	383	442	525	450	520	617
7.	Siła pociągowa	1324	1251	1435	1960	1853	2124
8.	Usługi maszynowe	116	152	178	116	152	179
9.	Ubezpieczenie	54	62	73	54	62	73
10.	Nakłady ogólnogospodarcze	611	776	900	829	1052	1227
11.	Nakłady mat.-pien. brutto	7289	8500	9427	7759	8655	9452
12.	Liście stanowisko	—	—	—	3560	3804	3600
13.	Nakłady mat.-pien. netto	7289	8500	9427	4199	4851	5852
14.	Nakłady pracy dni	64,3	59,3	58,4	90,4	83,4	82,1
15.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
16.	zł/ha	5770	7476	8146	8111	10513	11455
17.	Nakłady netto	13059	15976	17573	12310	15364	17307
18.	Plon	184	195	180	318	317	300
19.	Nakład globalny dni/q	0,39	0,34	0,36	0,28	0,26	0,27
20.	zł/q	43,9	48,2	58,3	13,6	15,7	20,0
21.	Nakład finalny dni/q	0,48	0,40	0,44	0,31	0,28	0,29
22.	zł/q	35,8	40,6	47,1	10,9	13,2	17,2
23.	Koszt produkcji zł/q	78,9	91,0	108,5	38,7	48,5	57,7
24.	Cena skupu zł/q	102	139	141	74,0	80,5	93,0
Nakład finalny na 1 ha							
25.	pracy dni	79,5	70,4	71,3	98,6	88,8	87,0
26.	pieniężny zł	5928	7106	7627	3466	4175	5170
27.	Wartość produkcji zł/ha	16891	24464	22842	23532	25519	27900
28.	Dochód globalny zł/ha	10963	17358	15215	20066	21344	22730
29.	zł/q	66,2	98,4	93,9	63,1	67,3	75,8
30.	zł/dzień	137,9	246,6	213,4	203,5	240,4	261,3
31.	Wskaźnik opłacalności	129,3	152,7	130,0	191,2	166,0	161,2

^a Dane nieostateczne

Tabela 13

dochodowość i opłacalność produkcji

Lp.	Rzepak			Len nieodziarniony			Strączkowe jadalne		
	1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	1484	1711	1800	721	865	909	383	453	477
2.	2118	2394	2460	2118	2394	2460	2118	2394	2460
3.	202	361	409	88	158	260	14	24	27
4.	179	202	188	974	967	945	2230	2376	2354
5.	36	49	53	399	232	258	321	246	392
6.	343	397	471	166	192	228	260	300	356
7.	639	605	693	667	630	753	649	613	701
8.	235	262	328	116	162	199	193	237	265
9.	54	62	73	54	62	73	—	—	—
10.	359	442	526	514	589	637	408	521	598
11.	5649	6485	7001	5817	6251	6722	6576	7164	7630
12.	—	—	—	—	—	—	500	500	500
13.	5649	6485	7001	5817	6251	6722	6076	6664	7130
14.	28,9	26,7	26,2	40,9	37,8	37,2	40,2	37,1	36,5
15.	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
16.	2588	3360	3660	3670	4761	5187	3610	4674	5098
17.	8237	9845	10661	9487	11012	11909	9686	11338	12228
18.	16,8	13,5	16,8	38,4	41,1	41,6	14,4	15,7	13,8
19.	1,72	1,98	1,56	1,07	0,92	0,89	2,80	2,36	2,65
20.	336,1	479,5	417,0	151,0	152,0	162,1	423,0	423,5	516,1
21.	1,89	2,13	1,69	1,19	0,99	0,96	3,10	2,54	2,89
22.	320,9	460,6	398,8	140,3	143,2	152,4	396,1	400,9	482,6
23.	490,4	729,0	634,6	247,0	267,9	286,3	674,2	720,9	885,8
24.	793	783	940	361	365	422	1265	1300	1350
25.	31,8	28,8	28,4	45,7	40,7	39,9	44,6	39,9	39,9
26.	5385	6216	6699	5388	5884	6343	5685	6311	6662
27.	13322	10571	15792	13862	15002	17555	18216	20410	18630
28.	7937	4355	9093	8474	9118	11212	12531	14099	11968
29.	472,1	322,4	541,2	221,0	221,8	269,6	869	899,1	867,4
30.	249,6	151,2	320,2	185,4	224,0	281,0	281,0	353,4	299,9
31.	161,7	107,4	148,1	146,2	136,2	147,4	187,6	180,3	152,4

Nakłady na 1 ha

Lp.	Wyszczególnienie	Okopowe pastewne			Strączkowe pastewne		
		1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	Nawozy mineralne	944	1171	1232	168	204	214
2.	Obornik	2118	2394	2460	2118	2394	2460
3.	Środki chemiczne	9	16	18	—	—	—
4.	Nasiona kupne	450	450	450	534	934	935
5.	Nasiona własne	—	—	—	561	612	645
6.	Utrzymanie maszyn	340	393	467	279	322	382
7.	Utrzymanie budynków	—	—	—	—	—	—
8.	Siła pociągowa	1520	1437	1650	470	444	510
9.	Usługi maszynowe	116	152	179	201	250	290
10.	Nakłady ogólnogospod.	692	879	1022	306	393	443
11.	Nakłady mat.-pien. brutto	6189	6892	7478	4637	5553	5879
12.	Liście	1658	2004	1836	—	—	—
13.	Stanowisko	—	—	—	500	500	500
14.	Nakłady mat.-pien. netto	4531	4888	5642	4137	5053	5379
15.	Nakłady pracy dni	74,0	68,3	67,2	28,0	25,8	25,4
16.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
17.	zł/ha	6639	8604	9375	2509	3249	3540
18.	Nakłady netto	11170	13492	15017	6646	8302	8919
19.	Plon q/ha	296	334	306	13,2	14,8	14,2
20.	Nakład globalny dni/q	0,25	0,20	0,22	2,12	1,74	1,79
21.	zł/q	15,3	15,2	18,4	313,1	341,9	378,2
22.	Nakład finalny dni/q	0,27	0,22	0,24	2,48	1,99	2,04
23.	zł/q	13,5	12,7	15,6	280,8	310,4	343,3
24.	Koszt produkcji zł/q	37,7	40,4	49,1	503,3	561,1	627,9

^a Dane nieostateczne

Tabela 14

i koszty jednostkowe

Lp.	Siano koniczyny			Siano łąkowe			Zielonki		
	1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	308	367	386	459	540	568	292	346	364
2.	2118	2394	2460	530	599	615	2188	2394	2460
3.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.	296	356	401	50	60	65	765	922	570
5.	405	1146	940	—	—	—	409	168	508
6.	175	202	240	166	192	228	123	142	169
7.	517	648	584	423	553	527	—	—	—
8.	343	323	372	315	296	342	238	225	256
9.	174	226	266	58	74	87	126	164	194
10.	193	249	274	195	253	278	152	199	215
11.	4529	5911	5923	2196	2567	2710	4293	4560	4736
12.	389	250	250	—	—	—	—	—	—
13.	500	500	500	—	—	—	500	500	500
14.	3640	5161	5173	2196	2567	2710	3793	4060	4236
15.	14,5	13,4	13,2	14,8	13,7	13,5	9,7	9,0	8,8
16.	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
17.	1303	1686	1837	1330	1723	1877	868	1129	1230
18.	4943	6847	7010	3526	4290	4587	4661	5189	5466
19.	69,0	79,6	73,0	56,4	67,9	65,9	160	245	265
20.	0,21	0,17	0,18	0,26	0,20	0,20	0,06	0,04	0,03
21.	52,9	64,6	70,9	39,2	38,0	41,6	23,7	16,2	16,4
22.	0,27	0,26	0,26	0,29	0,22	0,22	0,08	0,04	0,04
23.	47,5	53,2	59,7	36,5	35,5	38,9	21,9	16,2	15,0
24.	71,7	86,0	96,0	62,5	63,2	69,6	29,1	21,2	20,6

Tabela 15

Nakłady na bydło i drób oraz koszty jednostkowe

Lp.	Wyszczególnienie	Na 1 krowe			Na 10 sztuk drobiu		
		1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	Treściwe	1117	1485	1671	907	1023	1114
2.	Okopowe	1785	1961	2401	216	231	279
3.	Siano	1412	1966	2157	20	29	32
4.	Zielonki	620	615	592	16	15	15
5.	Pastwisko	240	266	319			
6.	Mleko	479	712	827	50	58	60
7.	Inne	117	113	97	1	1	1
8.	Razem pasze	5770	7118	8064	1210	1357	1501
9.	Słoma	724	842	922	9	10	11
10.	Utrzymanie budynków	635	797	821	52	62	61
11.	Weterynaria	58	56	59	11	10	10
12.	Siła pociągowa	275	259	297	5	4	5
13.	Ubezpieczenie	164	185	224			
14.	Zakup sztuk młodych	44	84	128	76	151	130
15.	Nakłady ogólnogospodarcze	349	468	566	86	90	107
16.	Nakłady mat.-pien. brutto	8019	9809	11081	1449	1684	1825
17.	Obornik	3359	3620	3718	125	125	125
18.	Pierze				46	48	46
19.	Nakłady mat.-pien. netto	4660	6189	7363	1278	1511	1654
20.	Nakłady pracy dni	62,5	56,7	55,8	7,6	6,7	6,6
21.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
22.	zł/szt.	5602	7141	7781	683	843	919
23.	Nakłady netto	10262	13330	15144	1961	2354	2573
24.	Produkcja żywca kg	147,6	187,5	198,9	18,6	24,3	25,3
25.	Produkcja mleka, jaj	2347	2548	2565	750,0	797,4	815,3
	Żywiec — 1 kg						
26.	Nakład globalny dni	0,106	0,086	0,083	0,119	0,092	0,088
27.	zł	7,14	8,26	9,67	19,94	20,75	21,89
28.	Nakład finalny dni	0,146	0,116	0,115	0,183	0,136	0,130
29.	zł	3,55	4,48	5,21	14,20	15,20	16,03
30.	Koszt produkcji zł/kg	16,65	19,10	21,25	30,61	32,34	34,17
	Mleko, jaja						
	Nakład globalny						
31.	dni/100 ltr. szt.	2,12	1,72	1,65	0,73	0,56	0,54
32.	zł/ltr. szt.	1,43	1,65	1,95	1,22	1,27	1,34
33.	Nakład finalny dni/100 ltr. szt.	2,92	2,33	2,29	1,12	0,83	0,80
34.	zł/ltr. szt.	0,71	0,88	1,06	0,87	0,93	0,97
35.	Koszt produkcji zł/ltr. szt.	3,33	3,82	4,25	1,87	1,98	2,09

^a Dane nieostateczne

Tabela 16

Dochodowość i opłacalność produkcji bydła i drobiu

Lp.	Wyszczególnienie	Bydło			Drób		
		1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
Mleko							
Jaja							
1.	Nakład finalny dni/100 ltr. szt.	2,92	2,33	2,32	1,12	0,83	0,80
2.	zł/ltr, szt.	0,71	0,88	1,06	0,87	0,93	0,97
3.	Koszt produkcji zł/ltr, szt	3,33	3,82	4,25	1,87	1,98	2,09
4.	Cena skupu zł/ltr, szt.	2,64	3,46	3,51	1,70	1,72	1,91
5.	Dochód globalny zł/ltr, szt.	1,93	2,58	2,45	0,83	0,79	0,94
6.	zł/dzień	66,1	110,7	106,0	74,1	95,2	117,5
7.	Wskaźnik opłacalności	79,3	90,6	83,0	90,9	86,9	91,4
Żywiec							
8.	Nakład finalny dni/kg	0,146	0,116	0,115	0,183	0,136	0,130
9.	zł/kg	3,55	4,48	5,21	14,20	15,20	16,03
10.	Koszt produkcji zł/kg	16,65	19,10	21,25	30,61	32,34	34,17
11.	Cena skupu zł/kg	15,06	19,77	22,85	25,32	26,82	26,87
12.	Dochód globalny zł/kg	11,51	15,29	17,64	11,12	11,62	10,84
13.	zł/dzień	78,8	131,9	153,0	60,8	85,4	83,1
14.	Wskaźnik opłacalności	90,5	103,5	108,0	82,7	82,9	78,6
Razem bydło w przeliczeniu na 1 krowę							
Razem drób w przeliczeniu na 10 szt.							
15.	Nakłady pracy dni ^b	90,1	81,1	81,6	11,8	9,9	9,8
16.	Nakłady pieniężne netto	2180	3111	3761	903	1107	1206
17.	Koszt produkcji zł	10262	13330	15144	1961	2354	2573
18.	Wartość produkcji zł	8419	12523	13548	1746	2024	2237
19.	Dochód globalny zł	6239	9412	9787	843	917	1031
20.	Dochód czysty zł	—1843	—807	—1596	—215	—330	—336
21.	Dochód globalny zł/dzień	69,2	116,1	119,9	71,4	92,6	105,2
22.	Wskaźnik opłacalności	82,0	94,0	89,0	89,0	86,0	87,0

^a Dane nieostateczne^b Nakłady pracy na obsługę inwentarza i na produkcję pasz

Tabela 17

Nakłady na trzodę i owce, koszty jednostkowe dochodowość i opłacalność produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Na 100 kg żywca wieprzowego			Na 1 owcę		
		1970	1973	1974 ^a	1970	1973	1974 ^a
1.	Treściwe	849	973	1060	58	56	61
2.	Okopowe	678	685	826	104	130	159
3.	Siano				136	190	208
4.	Zielonki	18	18	18	58	57	55
5.	Pastwisko				25	27	32
6.	Mleko	133	148	150			
7.	Inne pasze	8	7	6	13	13	11
8.	Razem	1686	1831	2060	394	473	526
9.	Słoma	65	75	83	70	82	90
10.	Utrzymanie budynków	77	90	91	79	93	92
11.	Opał	117	86	100			
12.	Weterynaria	20	20	21	3	3	3
13.	Siła pociągowa	46	43	49	9	9	10
14.	Zakup sztuk młodych	26	50	76	47	91	138
15.	Pozostałe nakłady	17	19	22	4	5	6
16.	Nakłady ogólnogospodarcze	58	74	89	28	36	45
17.	Nakłady mat.-pien. brutto	2112	2288	2591	634	792	910
18.	Obornik	288	300	300	225	237	237
19.	Mleko				12	15	13
20.	Nakłady mat.-pien. netto	1824	1988	2291	397	540	660
21.	Nakłady pracy dni	10,7	9,1	8,9	5,1	4,5	4,5
22.	Opiata pracy zł/dzień	89,7	126,0	139,5	89,7	126,0	139,5
23.	zł/szt.	957	1141	1243	461	570	621
24.	Nakłady netto	2781	3129	3534	858	1110	1281
25.	Produkcja żywca kg				17,0	18,5	20,7
26.	Produkcja wełny kg				2,75	2,72	2,92
	Żywiec — 1 kg						
27.	Nakład globalny dni	0,107	0,091	0,089	0,101	0,102	0,091
28.	zł	18,21	19,82	22,92	7,74	12,25	13,48
29.	Nakład finalny dni	0,177	0,144	0,145	0,134	0,138	0,125
30.	zł	11,93	13,15	15,11	4,78	7,71	8,73
31.	Koszt produkcji zł/kg	27,81	31,29	35,34	16,80	25,10	26,17
	Wełna — 1 kg						
32.	Nakład globalny dni				1,25	0,97	0,88
33.	zł				96,1	115,7	130,3
34.	Nakład finalny dni				1,66	1,30	1,21
35.	zł				59,3	74,1	84,3
36.	Koszt produkcji zł/kg				208,2	237,9	253,1
37.	Cena skupu zł/kg	22,87	27,94	28,08			
38.	Dochód globalny zł/kg	10,94	14,79	12,97			
39.	zł/dzień	61,8	102,7	89,4			
40.	Wskaźnik opłacalności	82,2	89,3	79,5			

^a Dane nieostateczne

Tabela 18

Zużycie pasz przez inwentarz żywy
(Mleko w litrach, pozostałe w kwintalach)

Lp.	Wyszczególnienie	1970	1971	1972	1973	1974 ^a
Bydło w przeliczeniu na 1 krowę						
1.	Treściwe	8,59	3,42	4,11	4,64	5,11
2.	Ziemniaki	17,5	15,9	13,5	16,0	16,8
3.	Okopowe pastewne	10,7	9,1	11,1	12,6	11,8
4.	Wysłodki.	6,3	6,1	6,7	6,1	5,5
5.	Siano	20,0	27,7	23,2	26,4	26,0
6.	Zielonki	40,7	35,0	36,4	35,6	17,4
7.	Pastwisko	29,7	26,4	33,7	33,3	31,8
8.	Mleko pełne	138,3	151,0	158,5	181,6	188,2
9.	Mleko chude	31,7	28,6	23,0	20,4	18,4
Trzoda na 100 kg żywca						
1.	Treściwe	2,73	2,61	3,07	3,04	3,23
2.	Ziemniaki	8,6	7,6	7,0	7,6	7,6
3.	Zielonki	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0
4.	Mleko pełne	12,8	14,0	14,7	16,9	17,5
5.	Mleko chude	150,2	135,7	109,3	96,8	87,3
Drób na 10 sztuk dorosłych						
1.	Treściwe	2,92	2,78	3,13	3,20	3,40
2.	Ziemniaki	2,7	2,4	2,2	2,6	2,6
3.	Siano	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
4.	Zielonki	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8
5.	Mleko pełne	6,0	6,5	6,8	7,9	8,2
6.	Mleko chude	50,4	45,5	36,7	32,5	29,2
Konie na 1 sztukę efektywną						
1.	Treściwe	11,7	11,2	13,0	13,6	15,1
2.	Ziemniaki	3,3	3,0	2,2	2,6	2,7
3.	Okopowe pastewne	2,0	1,7	1,8	2,0	1,9
4.	Siano	14,4	15,6	16,7	19,1	18,7
5.	Zielonki	6,2	5,3	5,5	5,5	5,2
6.	Pastwisko	10,2	9,1	11,6	11,7	11,2

^a Dane nieostateczne

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Psze- nica	Zyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	1,772	0,387	0,241	0,116	0,093
2.	reprodukcji wewn.	0,534	0,128	0,079	0,038	0,031
3.	całkowity	2,356	0,515	0,320	0,154	0,124
	Ilość produkcji finalnej ^a					
4.	Ogółem w gospodarstwie	24,3	8,8	3,7	2,6	1,9
5.	z 1 ha pow. efektywnej	13,7	23,5	15,8	23,0	21,0
6.	z 1 ha pow. całkowitej	10,3	17,1	11,6	16,9	15,3
	Na gospodarstwo					
7.	nakłady pracy	104,9	11,1	6,1	2,9	2,1
8.	nakłady pieniężne	9084	1657	915	453	340
9.	koszty własne produkcji	18493	2653	1462	713	528
10.	wartość produkcji	24250	3487	1119	873	541
11.	dochód globalny	15166	1830	204	420	201
12.	dochód czysty	5757	834	-343	160	13
	Na 1 ha pow. całkowitej					
13.	nakłady pracy	44,5	21,6	19,1	18,8	16,9
14.	nakłady pieniężne	3856	3217	2859	2942	2742
15.	koszty własne produkcji	7848	5155	4572	4628	4258
16.	wartość produkcji	10293	6771	3497	5669	4363
17.	dochód globalny	6437	3554	638	2727	1621
18.	dochód czysty	2445	1616	-1075	1041	105
	Na 1 dzień pracy					
19.	wartość produkcji	231,2	314,1	183,4	301,0	257,6
20.	dochód globalny	144,6	164,9	33,4	144,8	95,7
21.	wskaźnik opłacalności	131,1	131,4	76,5	122,4	102,5
	Udział produkcji finalnej w:					
22.	powierzchni	36,2	7,9	4,9	2,4	1,9
23.	nakładach pracy	23,4	2,5	1,4	0,6	0,5
24.	nakładach pieniężnych	36,8	6,7	3,7	1,8	1,4
25.	kosztach własnych produkcji	28,5	4,0	2,3	1,1	0,8
26.	wartość produkcji	36,7	5,3	1,7	1,3	0,8
27.	dochodzie globalnym	36,7	4,4	0,5	1,0	0,5

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach, w pozostałych w tys. zł.

Tabela 19

produkcji finalnej w 1970 roku

Lp.	Ziemniaki	Buraki cukrowe	Oleiste	Len	Inne rośliny	Produkcja zwierzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,280	0,146	0,076	0,031	0,402	3,116	1,759	0,844	0,433	4,888
2.	0,092	0,048	0,025	0,010	0,133	1,028	0,580	0,279	0,143	1,612
3.	0,372	0,194	0,101	0,041	0,535	4,144	2,339	1,123	0,576	6,500
4.	46,3	46,3	1,3	1,2	8,7	40,7	17,9	5,8	6,9	66,0
5.	184,3	318,0	16,8	38,4	21,6	13,1	10,2	6,9	15,9	13,5
6.	124,5	238,7	12,9	29,3	16,3	9,8	7,7	5,2	12,0	10,2
7.	22,2	14,4	2,4	1,4	42,3	343,6	189,9	102,4	42,3	448,5
8.	1679	502	411	168	2959	15571	4602	6920	3469	24655
9.	3670	1794	626	294	6753	46392	21636	16105	7263	64885
10.	3938	3425	1034	428	8650	40735	17945	13337	6876	65995
11.	2259	2923	623	260	5691	25164	13343	6417	3407	41340
12.	268	1631	408	134	1897	-5657	-3691	-2768	-387	1110
13.	59,7	74,2	23,8	34,1	79,1	82,9	81,2	91,2	73,4	69,0
14.	4513	2588	4069	4098	5530	3757	1968	6162	6023	3793
15.	9868	9244	6204	7157	12625	11193	9252	14343	12607	9981
16.	10586	17655	10238	10439	16168	9830	7672	11876	11938	10153
17.	6073	15067	6169	6341	10638	6073	5704	5714	5915	6360
18.	718	8411	4034	3282	3543	-1363	-1580	-2467	-669	172
19.	177,4	237,8	430,8	305,7	204,5	118,6	94,5	130,2	162,6	147,1
20.	101,8	203,0	259,6	185,7	134,5	73,2	70,3	62,7	80,5	92,2
21.	107,3	190,9	165,2	145,5	128,1	87,8	82,9	82,8	94,7	101,7
22.	5,7	3,0	1,6	0,6	8,2	63,8	36,0	17,3	8,9	100,0
23.	4,9	3,2	0,5	0,3	9,5	76,6	42,3	22,8	9,4	100,0
24.	6,8	2,0	1,7	0,7	12,0	63,2	18,7	28,1	14,0	100,0
25.	5,7	2,8	1,0	0,4	10,4	71,5	33,3	24,8	11,2	100,0
26.	6,0	5,3	1,6	0,6	13,0	61,7	27,2	20,2	10,4	100,0
27.	5,5	7,1	1,5	0,6	13,7	60,9	32,3	15,5	8,2	100,0

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Psze- nica	Zyto	Jecz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	1,823	0,415	0,440	0,105	0,050
2.	reprodukcji wewn.	0,477	0,102	0,108	0,026	0,013
3.	całkowity	2,270	0,517	0,548	0,131	0,063
Ilość produkcji finalnej^a						
4.	Ogółem w gospodarstwie	32,5	10,9	10,0	2,8	1,2
5.	z 1 ha pow. efektywnej	17,8	27,1	23,6	27,8	25,2
6.	z 1 ha pow. całkowitej	14,3	21,1	18,2	21,4	19,0
Na gospodarstwo						
7.	nakłady pracy	98,9	10,7	9,6	2,4	1,0
8.	nakłady pieniężne	10809	2015	1764	465	209
9.	koszty własne produkcji	23271	3363	2974	767	335
10.	wartość produkcji	32541	4339	3018	1060	351
11.	dochód globalny	21732	2324	1254	595	142
12.	dochód czysty	9270	976	44	293	16
Na 1 ha pow. całkowitej						
13.	nakłady pracy	43,5	20,7	17,5	18,3	15,9
14.	nakłady pieniężne	4762	3897	3219	3550	3317
15.	koszty własne produkcji	10243	6505	5424	5856	5320
16.	wartość produkcji	14335	8393	5507	8092	5571
17.	dochód globalny	9573	4496	2288	4542	2254
18.	dochód czysty	4092	1888	83	2236	251
Na 1 dzień pracy						
19.	wartość produkcji	329,0	405,5	314,4	441,6	351,0
20.	dochód globalny	219,7	217,2	130,6	247,9	142,0
21.	wskaźnik opłacalności	139,8	129,0	101,5	138,2	104,8
Udział produkcji finalnej w:						
22.	powierzchni	34,9	8,0	8,4	2,0	1,0
23.	nakładach pracy	22,5	2,4	2,2	0,5	0,2
24.	nakładach pieniężnych	31,8	5,9	5,2	1,4	0,6
25.	kosztach własnych produkcji	26,1	3,8	3,3	0,9	0,4
26.	wartości produkcji	33,9	4,5	3,1	1,1	0,4
27.	dochodzie globalnym	35,0	3,7	2,0	1,0	0,2

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach, w pozostałych w tys. zł.

Tabela 20

produkcji finalnej w 1973 roku

Lp.	Ziemiaki	Buraki cukrowe	Oleiste	Len	Inne rośliny	Produkcja zwierzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,246	0,151	0,071	0,027	0,318	3,396	1,824	1,109	0,387	5,219
2.	0,060	0,037	0,018	0,007	0,076	0,834	0,448	0,272	0,095	1,281
3.	0,306	0,188	0,089	0,034	0,394	4,230	2,272	1,381	0,482	6,500
4.	43,2	47,9	1,0	1,1	12,2	62,4	26,3	8,8	8,2	96,2
5.	195,0	317,0	13,5	41,1	38,5	18,4	14,4	7,9	21,2	18,4
6.	141,2	254,8	11,2	32,4	31,0	14,8	11,6	6,4	17,0	14,8
7.	17,3	13,4	2,1	1,1	41,3	339,9	169,2	127,0	36,4	438,8
8.	1729	621	445	158	3403	23176	6442	11629	4279	33985
9.	3909	2309	710	297	8607	66003	27761	27631	8865	89274
10.	5517	3856	791	403	12227	62374	26270	25093	8201	96044
11.	3788	3235	346	245	8824	39198	19828	13464	3922	62059
12.	1608	1547	81	106	3620	-3629	-1491	-2538	-664	6770
13.	56,5	71,3	23,6	32,4	104,8	80,4	74,5	92,0	75,5	67,5
14.	5650	3303	5000	4647	8637	5479	2835	8421	8878	5228
15.	12769	12287	7974	8729	21842	15609	12222	20013	18391	13733
16.	18029	20511	8888	11853	31033	14746	11563	18170	17015	14776
17.	12379	17208	3888	7206	22396	9267	8728	9749	8137	9548
18.	5260	8224	914	3124	9191	-863	-659	-1843	-1376	1043
19.	318,9	287,8	376,7	366,4	296,1	183,5	155,3	197,6	225,3	218,9
20.	219,0	241,4	164,8	222,7	213,7	115,3	117,2	106,0	107,8	141,4
21.	141,1	167,0	111,4	135,7	142,1	94,5	94,6	90,8	92,5	107,6
22.	4,7	2,9	1,4	0,5	6,0	65,1	35,0	21,2	7,4	100,0
23.	3,9	3,1	0,5	0,3	9,4	77,5	38,6	28,9	8,3	100,0
24.	5,1	1,8	1,3	0,5	10,0	68,2	19,0	34,2	12,6	100,0
25.	4,4	2,6	0,8	0,3	9,6	73,9	31,1	30,9	9,9	100,0
26.	5,7	4,0	0,8	0,4	12,7	64,9	27,3	26,1	8,5	100,0
27.	6,1	5,2	0,6	0,4	14,2	63,1	31,9	21,7	6,3	100,0

Opłacalność i dochodowość

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Psze- nica	Zyto	Jecz- mień	Owies
1	2	3	4		6	7
1.	Obszar efektywny	1,671	0,438	0,398	0,127	0,040
2.	reprodukcji wewn.	0,432	0,113	0,103	0,033	0,010
3.	całkowity	2,103	0,551	0,501	0,160	0,050
Ilość produkcji finalnej ^a						
4.	Ogółem w gospodarstwie	32,3	12,1	9,1	3,7	1,0
5.	z 1 ha pow. efektywnej	19,3	28,7	23,6	29,9	26,6
6.	z 1 ha pow. całkowitej	15,4	22,0	18,2	23,1	20,0
Na gospodarstwo						
7.	nakłady pracy	91,2	11,2	8,6	2,8	0,8
8.	nakłady pieniężne	10837	2282	1741	604	179
9.	koszty własne produkcji	23559	3844	2941	995	290
10.	wartość produkcji	32250	4679	2664	1339	283
11.	dochód globalny	21413	2397	923	735	104
12.	dochód czysty	8691	835	—277	344	—7
Na 1 ha pow. całkowitej						
13.	nakłady pracy	43,4	20,3	17,2	17,5	16,0
14.	nakłady pieniężne	5153	4142	3475	3775	3580
15.	koszty własne produkcji	11208	6974	5874	6216	5812
16.	wartość produkcji	15335	8492	5317	8369	5660
17.	dochód globalny	10182	4350	1842	4594	2080
18.	dochód czysty	4127	1518	—557	2153	—152
Na 1 dzień pracy						
19.	wartość produkcji	353,6	417,8	309,8	478,2	353,8
20.	dochód globalny	234,8	214,0	107,3	262,5	130,0
21.	wskaźnik opłacalności	136,9	121,7	90,6	134,6	101,0
Udział produkcji finalnej w:						
22.	powierzchni	32,4	8,4	7,7	2,5	0,8
23.	nakładach pracy	20,9	2,6	2,0	0,6	0,2
24.	nakładach pieniężnych	28,8	6,1	4,6	1,6	0,5
25.	kosztach własnych produkcji	23,9	3,9	3,0	1,0	0,3
26.	wartości produkcji	32,4	4,7	2,7	1,3	0,3
27.	dochodzie globalnym	34,6	3,9	1,5	1,2	0,2

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach, w pozostałych w tys. zł.

Tabela 21

produkcji finalnej w 1974 roku

Lp.	Ziemi- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogół- em
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,184	0,145	0,046	0,025	0,268	3,493	1,935	1,083	0,398	5,164
2.	0,047	0,038	0,012	0,006	0,070	0,904	0,501	0,280	0,103	1,336
3.	0,231	0,183	0,058	0,031	0,338	4,397	2,436	1,363	0,501	6,500
4.	29,8	43,6	0,8	1,0	12,9	65,9	28,9	8,6	9,4	99,5
5.	180,0	300,0	16,8	41,6	48,1	18,9	14,9	7,9	23,6	19,3
6.	129,0	238,3	13,8	32,3	38,2	15,0	11,9	6,3	18,8	15,3
7.	13,1	12,6	1,3	1,0	39,8	344,3	174,4	125,0	38,0	435,5
8.	1419	727	310	161	3414	26820	8008	13042	4860	37657
9.	3246	2485	491	301	8966	74850	32337	30480	10161	98409
10.	4209	4055	730	439	12887	65940	28867	24666	9414	99540
11.	2790	3328	420	278	9473	39120	20859	11624	4554	61883
12.	963	1570	239	138	3921	-8910	-3470	-5814	-747	1131
13.	56,7	68,9	22,4	32,2	117,8	78,3	71,6	91,7	75,8	67,0
14.	6143	3973	5345	5194	10101	6100	3287	9569	9701	5793
15.	14053	13585	8470	9686	26534	17023	13275	22361	20275	15140
16.	18221	22158	12586	14161	38127	14997	11850	18097	18790	15314
17.	12078	18185	7241	8967	28026	8897	8563	8528	9089	9521
18.	4168	8573	4116	4475	11593	-2026	-1425	-4264	-1485	174
19.	321,3	321,8	561,5	439,0	323,8	191,5	165,5	197,3	247,7	228,6
20.	213,0	264,1	323,1	278,0	238,0	113,6	119,6	93,0	119,8	142,1
21.	129,7	163,2	148,7	145,8	143,7	88,1	89,3	80,9	92,6	101,1
22.	3,6	2,8	0,9	0,5	5,2	67,6	37,5	21,0	7,0	100,0
23.	3,0	2,9	0,3	0,2	9,1	79,1	40,0	28,7	8,7	100,0
24.	3,8	1,9	0,8	0,4	9,1	71,2	21,3	34,6	12,9	100,0
25.	3,3	2,5	0,5	0,3	9,1	76,1	32,9	31,0	10,3	100,0
26.	4,2	4,1	0,7	0,4	12,9	66,2	29,0	24,8	9,5	100,0
27.	4,5	5,4	0,8	0,4	15,3	63,2	33,7	18,8	7,4	100,0

ROZALIA BACHAŃSKA
LECH GORAJ

KOSZTY, OPLACALNOŚĆ I DOCHODOWOŚĆ PRODUKCJI ROLNICZEJ W GOSPODARCE INDYWIDUALNEJ WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH W ROKU 1970 i 1973

1. UWAGI NA TEMAT METODY LICZENIA KOSZTÓW PRODUKCJI W GRUPACH OBSZAROWYCH GOSPODARSTW

W 1972 r. IER podjął po raz pierwszy próbę rachunku kosztów, opłacalności i dochodowości produkcji rolniczej w grupach gospodarstw indywidualnych według wielkości obszaru na przykładzie wyników z 1970 r.¹ Do przeprowadzenia tego rachunku zastosowano taką samą metodę obliczania przychodów, wydatków i wyników ekonomicznych, jak i dla gospodarki indywidualnej ogółem. Ze względu na brak pełnych danych statystycznych, przyjęto odrębny sposób ustalania danych wyjściowych i dochodzenia do wyników końcowych. Pomimo, że prezentowany wówczas rachunek kosztów opłacalności i dochodowości produkcji w poszczególnych grupach gospodarstw indywidualnych był rachunkiem próbnym, nie mniej jednak zdecydowaliśmy się na jego publikowanie, wychodząc z założenia, że daje on przybliżony obraz zróżnicowania ekonomiki produkcji w poszczególnych grupach gospodarstw indywidualnych i wyraża raczej prawidłowe tendencje zmian w nakładach, kosztach i dochodowości produkcji w różnej wielkości gospodarstw indywidualnych.

W 1975 r. ponownie przeprowadziliśmy rachunek kosztów, opłacalności i dochodowości produkcji w gospodarstwach indywidualnych o różnej wielkości na podstawie wyników z 1973 r., opierając się zarówno na znacznie szerszych materiałach źródłowych GUS, jak i na zdobytych uprzednio doświadczeniach.

Przeprowadzenie rachunku kosztów, opłacalności i dochodowości produkcji rolniczej w poszczególnych grupach obszarowych gospodarstw indywidualnych poprzedzono skonstruowaniem modelu gospodarstwa dla każdej z wydzielonych grup. Model taki zawiera pełne dane o strukturze zasiewów, plonach, zbiorach, obsadzie inwentarzem żywym, jego wydajności, rozdysponowaniu ilościowym i wartościowym wszystkich produktów (łącznie 44 produkty, w tym niektóre zagregowane, jak np. warzywa i owoce, zielonki, strączkowe pastewne na ziarno), o wartości środków

¹ „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, dodatek do numeru 5, 1972.

produkcji i o wydatkach pieniężnych, przy czym w tych ostatnich niektóre wydatki jak np. na nasiona, wymagały dalszego rozbicia na poszczególne rośliny.

Skonstruowanie modeli dla poszczególnych grup gospodarstw było możliwe dzięki zgromadzeniu w GUS coraz większej ilości informacji zawierających niezbędne dane do obliczenia kosztów produkcji, a mianowicie:

- 1) powierzchnię użytków rolnych oraz strukturę zasiewów,
- 2) plony w produkcji roślinnej i wydajności jednostkowe w produkcji zwierzęcej,
- 3) stan pogłowia zwierząt gospodarskich,
- 4) produkcję towarową roślinną i zwierzęcą,
- 5) wydatki inwestycyjne,
- 6) nakłady na zakup materiałów i usług,
- 7) wyposażenie gospodarstw w środki trwałe (budynki, budowle, maszyny itp.).

Informacje te mimo że stanowią podstawę budowy modelu gospodarstwa statystycznego, nie są jednak w pełni wystarczające. Dlatego też przy konstruowaniu modeli dla poszczególnych grup gospodarstw posłużyliśmy się również wynikami rachunkowości rolnej IER. Oczywiście nie można tu było bezpośrednio zastosować konkretnych parametrów rachunkowości rolnej, która przyjmuje inne granice podziału gospodarstw na grupy obszarowe, lecz trzeba było wykorzystać tendencję zróżnicowania poszczególnych parametrów w różnych grupach obszarowych. Na przykład, przyjmując za podstawę ilość produktu przeznaczonego na samozaopatrzenie w przeliczeniu na 1 osobę w poszczególnych grupach gospodarstw według rachunkowości rolnej, wykreślono na wykresie krzywą, na podstawie której wyznaczono odpowiednią wielkość zużycia danego produktu w gospodarstwach modelowych (ze względu na różne przedziały poszczególnych grup). Następnie bilansowano całkowite zużycia danego produktu w poszczególnych grupach, a w przypadku różnic ze zużyciem w całej gospodarce indywidualnej według danych GUS, wprowadzono odpowiednie korekty. W podobny sposób obliczono zużycie pasz własnych o charakterze towarowym (zboża, ziemniaki oraz pasze treściwe z zakupu).

Po ustaleniu produkcji towarowej, samozaopatrzenia i zużycia produkcyjnego, sporządzono bilanse poszczególnych produktów w grupach obszarowych, określając wielkość zapasów, które również bilansowano dla całej gospodarki indywidualnej.

Analogiczny sposób wprowadzenia szczegółowych bilansów zastosowano dla wszystkich pozycji nakładów z zakupu i usług, podatków, wydatków na inwestycje oraz zadłużenia w poszczególnych grupach gospodarstw. Po sporządzeniu bilansów dla całej produkcji rolniczej określono wartość produkcji finalnej na 1 ha użytków w poszczególnych grupach i po naniesieniu na wykres wprowadzono jeszcze drobne korekty w celu wyrównania krzywej zróżnicowania poziomu produkcji.

Przy określaniu przeciętnego obszaru gospodarstwa w każdej grupie obszarowej kierowano się taką samą zasadą ustalania obszaru użytków rolnych, jak przy ustalaniu wielkości gospodarstwa statystycznego dla kraju, a więc ogólny obszar użytków w każdej grupie obszarowej podzielono przez liczbę gospodarstw w tej grupie. Od 1970 r. nastąpiły pewne zmia-

ny w przeciętnej wielkości obszaru użytków rolnych gospodarstw w poszczególnych grupach, a mianowicie:

Grupy obszarowe w ha powierzchni ogólnej	Obszar użytków rolnych w ha	
	1970 r.	1973 r.
2— 5	3,4	3,1
5— 7	6,1	5,8
7—10	8,4	8,1
powyżej 10	14,1	13,5

Dane dla 1970 r. oparte były na informacjach GUS pochodzących ze spisu rolnego z 1960 r. i aktualnych wówczas szacunkach korespondentów rolnych, natomiast dane dla 1973 r. oparte są na ostatnich materiałach spisu z 1970 r. i późniejszych badaniach GUS w grupach obszarowych.

Najwięcej trudności powstało przy ustaleniu wysokości nakładów pracy na 1 ha użytków rolnych dla poszczególnych grup obszarowych, do obliczenia których mogliśmy wykorzystać tylko dane rachunkowości rolnej, ponieważ informacje źródłowe GUS o nakładach pracy ujęte zostały w grupowaniu innego typu. Ustalenie wielkości nakładów pracy przeprowadzono za pomocą wykresu obrazującego zużycia nakładów pracy na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach różnej wielkości. Na podstawie tego wykresu wyznaczono liczbę dni pracy na 1 ha, odpowiadającą określonej wielkości gospodarstwa w grupie obszarowej przyjętej przez GUS. Biorąc za podstawę ogólną znaną liczbę dni pracy dla przeciętnego gospodarstwa statystycznego w Polsce, skorygowano liczbę dni pracy na 1 ha w każdej grupie tak, aby suma nakładów pracy ze wszystkich grup obszarowych była zgodna z sumą nakładów pracy dla całego kraju.

W konkretnej grupie obszarowej obliczono najpierw ogólną ilość nakładów pracy według przeciętnych dla kraju norm na poszczególne rośliny i grupy zwierząt. Następnie normy te korygowano na podstawie uprzednio obliczonej sumy nakładów pracy na 1 ha użytków rolnych i na gospodarstwo ogółem (tabela 1). Nie wydzielano przy tym ogólnogospodarczych nakładów pracy, lecz całą liczbę dni rozdzielono na poszczególne produkty. W ten sposób dla każdej grupy obszarowej otrzymano skorygowane i powiększone o nakłady ogólnogospodarcze normy nakładów pracy.

W opracowaniu dla 1970 r. koszty produkcji obliczone zostały w oparciu o rzeczywistą opłatę pracy, która była zróżnicowana w poszczególnych grupach gospodarstw. W niniejszej publikacji wprowadzono jednolity koszt pracy dla wszystkich grup obszarowych, równy przeciętnemu funduszowi spożycia na 1 dzień pracy w całej gospodarce chłopskiej. Liczenie kosztów produkcji według kosztów pracy właściwych dla każdej grupy obszarowej ma tę wadę, że oparte jest na wartości funduszu spożycia, którego wielkość jest zależna od rozmiarów i opłacalności produkcji. W gospodarstwach większych, gdzie zarówno rozmiary, jak i opłacalność produkcji wzrastają wraz z wielkością gospodarstwa, koszt pracy obliczony w oparciu o wartość funduszu spożycia jest wyższy niż w gospodarstwach małych. W związku z tym również koszty produkcji w gospodarstwach większych byłyby wyższe, co nie odpowiada rzeczywistości, bowiem spadek opłaty pracy jest rezultatem spadku opłacalności i rozmiarów produkcji.

Tabela 1

Rozdzielenie nakładów pracy na produkty rolne w gospodarstwie indywidualnym w grupie obszarowej powyżej 10 ha w 1973 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Liczba jednostek	Nakłady pracy według przeciętnych norm		Skorygowane nakłady pracy	
			na jednostkę	ogółem w gospod.	ogółem w gospod.	na jednostkę
Pszenica	ha	1,213	20,7	25,1	20,2	16,7
Zyto	"	2,688	17,5	47,0	37,8	14,1
Jęczmień	"	0,782	18,6	14,5	11,7	15,0
Owies	"	0,999	16,7	16,7	13,4	13,4
Mieszanki zbożowe	"	0,478	17,3	8,3	6,7	14,0
Inne zboża	"	0,051	22,3	1,1	0,9	17,6
Ziemniaki	"	1,738	53,5	93,0	74,8	43,2
Buraki cukrowe	"	0,315	75,2	23,7	19,1	60,6
Okopowe pastewne	"	0,192	61,6	11,8	9,5	49,5
Warzywa	"	0,126	126,3	15,9	12,8	101,6
Owoce	"	0,097	179,6	17,4	13,9	144,3
	"	0,212	24,0	5,1	4,1	19,3
Len	"	0,089	34,0	3,0	2,4	27,0
Inne przemysłowe	"	0,069	95,0	6,6	5,3	76,8
Strączkowe jadalne	"	0,035	33,5	1,2	1,0	28,6
Strączkowe pastewne	"	0,115	23,3	2,7	2,2	19,1
Koniczyna siana	"	0,508	12,1	6,1	4,9	9,6
Koniczyna nasiona	"	0,053	62,2	3,3	2,7	50,9
Seradela	"	0,379	12,7	4,8	3,9	10,3
Zielonki	"	0,119	8,1	1,0	0,8	6,7
Poplony	"	0,667	4,4	2,9	2,3	3,4
Łąka	"	1,821	12,3	22,4	18,0	9,9
Pastwisko	"	1,344	2,3	3,1	2,5	1,9
Razem prod. roślinna	"	×	×	336,7	269,9	×
Trzoda	1 q	16,5	8,9	146,7	118,0	7,2
Bydło	1 krowa	3,69	52,0	191,9	154,3	42,0
Drób	1 szt.	50,0	0,63	31,5	25,3	0,5
Owce	1 szt.	2,51	4,3	10,8	8,7	3,5
Konie	1 szt.	1,77	39,0	—	—	—
Pozostałe	100 zł	8,9	0,11	1,0	0,8	0,09
Razem prod. zwierzęca	—	×	×	381,9	307,9	×
Ogółem gospodarstwo	ha	13,500	×	718,6	577,8	42,8

Tabela 2 przedstawia nakłady, produkcję finalną i czystą, akumulację, fundusz spożycia oraz rzeczywistą opłatę pracy przeciętnie w całej gospodarce indywidualnej i w gospodarstwach o różnej wielkości obszaru. Rzeczywista opłata 1 dnia pracy waha się od 105,5 zł w grupie gospodarstw od 2 do 5 ha² do 160,9 zł w grupie gospodarstw powyżej 10 ha. Przy takim sposobie liczenia koszt 1 dnia pracy w gospodarstwach od 2 do 5 ha

² W tabeli 2 przedstawiamy wyniki ekonomiczne również dla gospodarstw o powierzchni ogólnej do 2 ha, konieczne to bowiem było do zbilansowania poszczególnych pozycji w całej gospodarce indywidualnej, nie obliczono jednak dla tej grupy jednostkowych kosztów produkcji.

Tabela 2

Produkcja, nakłady pieniężne, dochody i ich podział w gospodarce indywidualnej według grup obszarowych w 1973 roku na 1 ha użytków rolnych (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	Polska	Grupy obszarowe				
		do 2	2—5	5—7	7—10	pow. 10
Produkcja finalna	14291	20960	16075	14508	13519	12278
Inne przychody	40	22	34	45	49	41
Razem produkcja finalna	14331	20982	16109	14553	13568	12318
Nakłady pieniężne (bez amortyzacji)	3714	5693	4252	3745	3439	3157
Produkcja czysta brutto	10617	15289	11857	10808	10129	9161
Podatki, opłaty	753	251	489	666	796	1023
Wpłaty na PFZ	42	42	42	42	42	42
Saldo wpłat i wypłat PZU	32	35	35	33	32	29
Inne obciążenia	117	211	177	127	99	69
Razem obciążenia finansowe	944	539	743	868	969	1163
Wydatki na inwestycje produkcyjne	948	1243	1103	1026	941	764
Przyrost wartości stada	420	471	427	420	422	403
zapasów	280	765	275	253	240	224
Saldo kredytów	-480	-871	-728	-521	-405	-281
Razem akumulacja wewnątrz gospodarcza	1168	1608	1077	1178	1198	1110
Razem akumulacja brutto	2112	2147	1820	2046	2167	2273
Fundusz spożycia	8505	13142	10037	8762	7962	6888
Dni pracy na 1 ha uż. rol.	67,5	135,9	95,1	70,9	56,5	42,8
Opłata pracy zł/dzień	126,0	96,7	105,5	123,6	140,9	160,9

kształtuje się na poziomie 65% kosztu 1 dnia pracy w gospodarstwach powyżej 10 ha, a w stosunku do przeciętnej opłaty pracy na poziomie 83%. Ponieważ rozpiętość pomiędzy ilością nakładów pracy na 1 ha użytków rolnych w skrajnych grupach obszarowych jest bardzo duża, gdyż w grupie od 2 do 5 ha nakłady pracy na 1 ha są ponad dwukrotnie (2,2) wyższe niż w grupie powyżej 10 ha, nastąpiłyby duże zmiany w wysokości kosztów produkcji, szczególnie w grupie gospodarstw małych. Przykładowo, w grupie gospodarstw od 2 do 5 ha koszty produkcji liczone według przeciętnej dla kraju opłaty pracy wynoszą 16 393 zł, liczone zaś według rzeczywistej opłaty pracy równej funduszowi spożycia wyniosłyby 14 443 zł na 1 ha użytków rolnych, tj. byłyby o 12% niższe.

W samym rachunku kosztów i opłacalności produktów rolniczych w gospodarstwach o różnej wielkości zastosowano sposób obliczania nakładów i przychodów taki, jak dla przeciętnego gospodarstwa statystycznego.

Do nakładów pieniężnych na produkcję rolniczą, oprócz wydatków pieniężnych na zakup obrotowych środków produkcji i usług, przyjmowanych według GUS, zaliczamy inne nakłady nie uwzględnione w makroekonomicznym rachunku dochodów gospodarki chłopskiej. Do nakładów tych należą: ubezpieczenie, wartość produktów, przetwórstwo rolniczego (wysłodki, otręby z przemiału własnego zboża, mleko chude pobrane z mleczarni nieodpłatnie oraz mleko chude z własnego przerobu) i amortyzacja trwałych środków produkcji.

Przy ustalaniu wartości produkcji finalnej, do wartości tej produkcji podanej przez GUS doliczamy dopłaty do ceny buraków cukrowych, wartość wysłódków oraz wartość mleka chudego pobranego nieodpłatnie z mleczarni. Oprócz korekty wartości produkcji finalnej, uwzględniamy jeszcze w przychodach gospodarstwa pozycje będące odpowiednikami pozycji zaliczanych poprzednio do wydatków pieniężnych, a więc: odszkodowania PZU, wartość otrąb z przemiału własnego zboża i wartość mleka chudego z przerobu mleka pełnego na śmietanę lub masło. Przy takim sposobie obliczeń, nakłady i wartość produkcji w gospodarstwie są powiększane o taką samą wartość produktów obrotu wewnętrznego, dzięki czemu nie ulega zmianie końcowy wynik ekonomiczny całego gospodarstwa.

2. NAKŁADY I PODSTAWOWE WYNIKI EKONOMICZNE

Nakłady pieniężne na produkcję rolniczą w poszczególnych grupach obszarowych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych przedstawiono w tabeli-3. W 1973 r. w porównaniu do 1970 r. nastąpił duży przyrost nakładów pieniężnych zarówno w całym kraju, jak i w grupach gospodarstw różnej wielkości. Przyrost ten nie jest jednak proporcjonalny we wszystkich grupach obszarowych. Zestawienie nakładów pieniężnych w zł. na 1 ha użytków rolnych (w cenach bieżących) dla poszczególnych lat i grup obszarowych przedstawia się następująco:

Grupy obszarowe	1970	1973	Wskaźnik
			$\frac{1973}{1970}$
2— 5	4410	5949	135
5— 7	3807	5257	138
7—10	3472	4823	139
powyżej 10	3031	4402	145
ogółem	3793	5228	138

Jak widać z tego zestawienia, wyraźny przyrost nakładów w gospodarstwach dużych wskazuje na przyspieszony wzrost intensyfikacji produkcji w tej grupie obszarowej, co zresztą znajduje również wyraz we wzroście wartości produkcji finalnej i wzroście opłacalności produkcji.

Niezwykle dynamiczny wzrost, w porównaniu do 1970 r. nastąpił w wydatkach na produkty pochodzenia rolniczego, tj. pasze przemysłowe, nasiona i zwierzęta hodowlane. Ogółem wzrost w tej grupie nakładów wynosi 81%, przy dużym jednak zróżnicowaniu w różnych grupach gospodarstw:

Grupy obszarowe	1970	1973	Wskaźnik
			$\frac{1973}{1970}$
2— 5	1094	1846	169
5— 7	786	1524	194
7—10	716	1413	197
powyżej 10	553	1198	217
ogółem	862	1557	181

Tabela 3

Nakłady pieniężne na produkcję rolną w indywidualnych gospodarstwach chłopskich
według grup obszarowych na 1 ha użytków rolnych (w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	1970					1973				
	ogółem	2—5	5—7	7—10	pow. 10	ogółem	2—5	5—7	7—10	pow. 10
Pasze przemysłowe	484	651	404	365	255	976	1122	922	902	756
Nasiona	286	331	282	268	227	370	425	384	343	319
Zwierzęta hodowlane	92	112	90	83	71	211	299	218	168	123
Razem produkty pochodzenia rolniczego	862	1094	786	716	553	1557	1846	1524	1413	1198
Nawozy mineralne	539	554	547	542	535	651	669	656	650	639
Środki ochrony roślin	43	52	42	39	34	75	84	80	73	61
Opał paliwo smary	162	184	163	149	132	180	190	156	129	159
Weterynaria	52	63	51	47	44	60	75	63	60	54
Energia elektryczna	41	47	41	39	32	61	80	70	42	33
Ubezpieczenie	180	184	177	169	159	205	207	180	173	164
Remonty	425	477	450	392	341	591	685	660	557	519
Usługi maszynowe	258	311	301	269	255	314	352	325	312	291
Pozostałe wydatki	418	446	420	409	348	483	553	474	434	389
Razem wydatki pieniężne	2980	3412	2978	2771	2433	4177	4741	4188	3843	3507
Amortyzacja	813	998	829	701	598	1051	1208	1069	980	895
Razem nakłady pieniężne	3793	4410	3807	3472	3031	5228	5949	5257	4823	4402

W gospodarstwach dużych wzrost wydatków na produkty pochodzenia rolniczego był ponad 2-krotny. Szczególnie wysoki, prawie 3-krotny był wzrost wydatków na pasze przemysłowe — z 255 zł w 1970 r. do 756 zł w 1973 r. — w związku z silnym rozwojem produkcji zwierzęcej w tym okresie. W 1971 i 1972 r. zostały wydatnie podniesione ceny skupu na produkty zwierzęce, co stworzyło bardziej opłacalne warunki rozwoju produkcji zwierzęcej, zwłaszcza w gospodarstwach większych, w których wskaźnik rozwoju produkcji zwierzęcej jest znacznie wyższy niż w gospodarstwach drobnych. Na przykład produkcja bydła (mierzona w przeliczeniowych litrach mleka) w gospodarstwach od 2 do 5 ha wzrosła o 8%, natomiast w gospodarstwach powyżej 10 ha o 21%, zaś żywca wieprzowego odpowiednio o 43 i 68%.

Tabela 4

**Wyniki ekonomiczne w gospodarce indywidualnej według grup obszarowych
w latach 1970—1973**
(na 1 ha użytków rolnych)

Wyszczególnienie	Ogółem	2—5	5—7	7—10	pow. 10
W roku 1970					
Ilość pracy w dniach	69,0	103,5	78,8	61,0	45,5
Opłata pracy w zł	6188	9284	6799	5472	4081
Nakłady pieniężne w zł	3793	4410	3807	3472	3031
Koszty produkcji w zł	9981	13694	10606	8944	7112
Produkcja finalna w zł	10153	11394	10086	9312	8258
Produkcja czysta w zł	6360	6984	6279	5840	5227
Dochód czysty w zł	172	—2300	—520	368	1146
W roku 1973					
Ilość pracy w dniach	67,5	95,1	70,9	56,5	42,8
Opłata pracy w zł	8505	11983	8933	7119	5343
Nakłady pieniężne w zł	5228	5949	5257	4823	4402
Koszty produkcji w zł	13733	17932	14190	11942	9745
Produkcja finalna w zł	14776	16593	15002	13974	12670
Produkcja czysta w zł	9548	10644	9745	9151	8268
Dochód czysty w zł	1043	—1339	812	2032	2875

Podstawowe wyniki ekonomiczne gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych w 1970 i 1973 r. zestawiono w tabeli 4. W badanym okresie nastąpiły duże zmiany w nakładach, wartości produkcji finalnej i czystej oraz w dochodzie czystym. Szczególnie duże zmiany nastąpiły w skrajnych grupach obszarowych. Przyrost wartości produkcji finalnej (liczonej w cenach bieżących) wyniósł przeciętnie w gospodarce indywidualnej 46%, natomiast w grupie obszarowej powyżej 10 ha 53%, podczas gdy w grupie od 2 do 5 ha 45%. Podobnie ułożyły się zależności we wzroście nakładów pieniężnych — przyrost nakładów w najniższej grupie ob-

szarowej wyniósł 38%, w najwyższej zaś 45%. W związku z tym produkcja czysta w grupie obszarowej powyżej 10 ha wzrosła o 58%, podczas gdy w grupie od 2 do 5 ha o 52%.

Największe zmiany nastąpiły w przyroście dochodu czystego: w grupie obszarowej od 2 do 5 ha dochód czysty wzrósł o 961 zł, a w grupie powyżej 10 ha o 1729 zł, a więc był prawie dwa razy wyższy niż w najmniejszych badanych gospodarstwach. Taki wynik gospodarowania wskazuje na znacznie szybszy rozwój ekonomiczny gospodarstw dużych, mających w odpowiednich warunkach większe możliwości zwiększania skali produkcji oraz wprowadzania specjalizacji, co podnosi opłacalność i dochodowość produkcji.

Tabela 5

Nakłady, koszty i dochody w przeliczeniu na 100 zł wartości produkcji finalnej w gospodarce indywidualnej według grup obszarowych w roku 1970 i 1973

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupy obszarowe				
		2—5	5—7	7—10	pow. 10	
1970						
Nakłady pracy	w dniach	0,68	0,91	0,75	0,66	0,55
Opłata pracy	w zł	60,9	81,6	67,3	59,2	49,3
Nakłady pieniężne	w zł	37,4	38,8	37,7	37,3	36,7
w tym: amortyzacja		8,0	8,8	8,2	7,5	7,2
wydatki pieniężne		29,4	30,0	29,5	29,8	29,5
Koszty produkcji	w zł	98,3	120,4	105,0	96,5	86,0
Dochód globalny	w zł	62,6	61,2	62,3	62,7	63,3
Dochód czysty	w zł	1,7	—20,4	—5,0	3,5	14,0
Wskaźnik opłacalności		101,7	83,1	95,2	103,6	116,3
1973						
Nakłady pracy	w dniach	0,46	0,57	0,47	0,40	0,34
Opłata pracy	w zł	58,0	71,8	59,2	50,4	42,8
Nakłady pieniężne	w zł	35,4	35,9	35,0	34,5	34,7
w tym: amortyzacja		7,1	7,3	7,1	7,0	7,2
wydatki pieniężne		28,3	28,6	27,9	27,5	27,5
Koszty produkcji	w zł	93,4	107,7	94,2	84,9	77,5
Dochód globalny	w zł	64,6	64,1	65,0	65,5	65,3
Dochód czysty	w zł	6,6	—7,7	5,8	15,1	22,5
Wskaźnik opłacalności		107,1	92,9	106,2	117,8	129,0

3. KOSZTY, DOCHODOWOŚĆ I OPLACALNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH PRODUKTÓW I DZIAŁÓW PRODUKCJI ROLNICZEJ

W tabelach 6, 7, 8 i 9 zestawiono nakłady pracy, nakłady pieniężne, koszty jednostkowe, ceny, dochód globalny na jednostkę produkcji i na 1 dzień pracy oraz wskaźniki opłacalności produkcji podstawowych, to-

warowych produktów rolniczych w gospodarstwach indywidualnych dwóch skrajnych grup obszarowych — o powierzchni ogólnej 2—5 ha i powyżej 10 ha. Informacje te zostały podane dla dwóch lat 1970 i 1973, dla których przeprowadziliśmy rachunek kosztów jednostkowych, dochodowości i opłacalności produkcji w grupach obszarowych. Na podstawie tych informacji można obserwować zróżnicowanie zestawionych danych zarówno w przekroju międzygrupowym, jak też tendencje zmian w sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw indywidualnych, jakie za- szły w czasie od 1970 do 1973 r.

Tabela 6

Zróżnicowanie i zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności produkcji pszenicy i jęczmienia wg grup obszarowych w latach 1970 i 1973

Wyszczególnienie	1970		1973		Wskaźnik ¹⁹⁷³ 1970		
	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha	
Pszenica							
Powierzchnia uprawy na 1 gospodarstwo	ha	0,35	1,18	0,38	1,21	108	102
Nakład pracy	dni/ha	33,0	20,7	28,0	16,6	85	80
Nakład mat.-pien. brutto	zł/ha	5969	5343	6663	6137	112	115
Plon	q/ha	23,5	23,1	24,8	29,7	106	129
Nakład finalny pracy	dni/q	1,66	1,12	1,29	0,67	78	60
Nakład finalny pieniężny	zł/q	196,5	174,4	216,7	156,4	110	90
Koszt własny produkcji	zł/q	345,4	274,9	379,3	240,8	110	88
Cena skupu	zł/q	396	396	407	407	103	103
Dochód globalny	zł/q	199,5	221,6	190,3	250,6	95	113
Dochód globalny	zł/dzień	120,2	197,8	147,1	373,6	122	189
Wskaźnik opłacalności		114,7	144,1	107,3	169,0	—	—
Jęczmień							
Powierzchnia uprawy na 1 gospodarstwo	ha	0,13	0,72	0,15	0,78	115	108
Nakład pracy	dni/ha	29,6	18,6	25,1	15,0	85	81
Nakład mat.-pien. brutto	zł/ha	5275	4649	5955	5665	113	122
Plon	q/ha	22,5	23,9	24,4	29,8	108	125
Nakład finalny pracy	dni/q	1,52	0,95	1,14	0,59	75	62
Nakład finalny pieniężny	zł/q	187,1	146,3	201,6	146,2	108	100
Koszt własny produkcji	zł/q	323,4	231,5	345,2	220,5	107	95
Cena skupu	zł/q	364	363	381	381	105	105
Dochód globalny	zł/q	176,9	214,7	179,4	234,8	101	109
Dochód globalny	zł/dzień	116,4	226,3	156,8	398,4	135	176
Wskaźnik opłacalności		112,6	155,9	110,4	172,8	—	—

Materiał zestawiony w wyżej wspomnianych tabelach uwidacznia postępujący proces zmniejszania się pracochłonności produkcji rolniczej, którego stopień zależy od skali i rodzaju produkcji, stopnia zmechanizowania pracy oraz poziomu plonów czy też wydajności jednostkowej w przypadku produkcji zwierzęcej.

W produkcji roślinnej w latach 1970—1973 zmniejszenie nakładów pracy na 1 ha powierzchni uprawy wynosiło od 15% w grupie 2—5 ha do 20% w grupie powyżej 10 ha. Natomiast największe zmniejszenie nakładów pracy na jednostkę produkcji nastąpiło w produkcji zbóż, co wynika ze znacznego wzrostu plonów. Zmniejszenie nakładów pracy na jednostkę produktu w grupie gospodarstw powyżej 10 ha wyniosło 40—48%, w tym 4 zbóż 45%, podczas gdy w grupie 2—5 ha 28—51%, a 4 zbóż 41%. Pomimo niezbyt wielkich różnic w tempie spadku pracochłonności produkcji między skrajnymi grupami, rzeczywiste nakłady pracy na jednostkę produktu w grupie gospodarstw powyżej 10 ha były prawie 2-krotnie niższe aniżeli w grupie 2—5 ha. Dla przykładu, nakład finalny pracy na wyprodukowanie 1 q pszenicy wynosił w 1973 r. w grupie gospodarstw o powierzchni 2—5 ha 1,29 dnia, podczas gdy w grupie powyżej 10 ha 0,67 dnia.

Obok zjawiska postępującego zmniejszania się pracochłonności produkcji występuje zjawisko zwiększania kapitałochłonności produkcji na jednostkę powierzchni uprawy, tak że z każdym rokiem zmniejszenie pracochłonności wymaga zaangażowania coraz to więcej środków materiałowo-pieniężnych na produkcję rolniczą. Ponieważ stopień zmniejszania pracochłonności w zasadzie nie rzutuje na zmianę kosztów jednostkowych produkcji (w przypadku zbóż), a to ze względu na wyższą o 40% opłatę pracy w 1973 r. w porównaniu z 1970 r., dlatego koszt jednostkowy produkcji zbóż uzależniony jest od tempa wzrostu nakładów materiałowo-pieniężnych i tempa wzrostu plonów. W analizowanym okresie tempo wzrostu nakładów materiałowo-pieniężnych na 1 ha powierzchni uprawy pszenicy i jęczmienia było niższe od tempa wzrostu plonów, dlatego tempo zmian jednostkowych kosztów własnych produkcji ma niewielką tendencję wzrostową w grupie gospodarstw o powierzchni 2—5 ha oraz tendencję spadkową w grupie powyżej 10 ha i jest podobne do zmian jednostkowego nakładu pieniężnego. Dla przykładu koszt własny produkcji 1 q pszenicy w latach 1970—1973 wzrósł o 10% w grupie gospodarstw 2—5 ha i zmalał o 12% w grupie powyżej 10 ha, ponieważ nakład finalny pieniężny na 1 q wzrósł odpowiednio o 10% w grupie 2—5 ha i zmalał o 10% w grupie powyżej 10 ha. W wyniku tych zmian wskaźnik opłacalności produkcji 1 q pszenicy w grupie gospodarstw 2—5 ha obniżył się o 7 punktów i wyniósł w 1973 r. 107,3%, a w grupie powyżej 10 ha wzrósł o 25 punktów osiągając 169%.

Podobne tendencje i zależności jak w produkcji zbóż obserwuje się w produkcji ziemniaków i buraków cukrowych (tabela 8). Poziom plonów i wysokość nakładów materiałowo-pieniężnych na 1 ha uprawy oraz cena skupu decydują o jednostkowym koszcie produkcji i o opłacalności produkcji. W produkcji ziemniaków jednostkowy koszt własny produkcji wzrósł o 3% w grupie gospodarstw 2—5 ha i o 11% w grupie powyżej 10 ha, niemniej jednak ze względu na znacznie niższe (o około 40%) jednostkowe nakłady finalne pracy w grupie powyżej 10 ha, koszt własny

Tabela 7

Zróżnicowanie i zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności produkcji żyta i zbóż wg grup obszarowych w latach 1970—1973

Wyszczególnienie	1970		1973		Wskaźnik $\frac{1973}{1970}$	
	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha

Żyto

Pow. uprawy na 1 gospodarstwo ha	0,65	2,59	0,65	2,69	100	103
Nakład pracy dni/ha	27,9	17,5	23,7	14,1	85	81
Nakład mat.-pien. brutto zł/ha	5401	4610	5751	5229	106	114
Plon q/ha	14,5	16,7	22,8	23,6	159	143
Nakład finalny pracy dni/q	2,41	1,36	1,19	0,71	49	52
Nakład finalny pieniężny zł/q	294,4	207,8	194,5	165,5	65	78
Koszt własny produkcji zł/q	510,6	329,8	344,4	255,0	68	77
Cena skupu zł/q	299	299	304	304	102	102
Dochód globalny zł/q	4,6	91,2	109,5	138,5	2435	155
Dochód globalny zł/dzień	1,8	67,0	92,0	195,4	5283	298
Wskaźnik opłacalności	58,6	90,7	88,3	119,2		

4 zboża

Pow. uprawy na 1 gospodarstwo ha	1,49	6,08	1,49	6,16	100	101
Nakład pracy dni/ha	29,0	18,1	24,8	14,6	86	81
Nakład mat.-pien. brutto zł/ha	5449	4701	5996	5464	110	116
Plon q/ha	18,7	19,7	23,7	26,0	127	132
Nakład finalny pracy dni/q	1,94	1,18	1,19	0,66	61	56
Nakład finalny pieniężny zł/q	225,1	179,3	200,4	159,9	89	89
Koszt własny produkcji zł/q	399,1	285,1	350,3	243,1	88	85
Cena skupu zł/q	356	356	385	385	108	108
Dochód globalny zł/q	130,9	176,7	184,6	225,1	141	127
Dochód globalny zł/dzień	67,5	149,9	155,1	340,5	230	227
Wskaźnik opłacalności	89,2	124,9	109,9	158,4		

produkcji 1 q ziemniaków w tej grupie był niższy o 25% w porównaniu z grupą 2—5 ha. Wysoki, bo 11% wzrost jednostkowego kosztu własnego w grupie gospodarstw powyżej 10 ha spowodowany był bardzo niskim wzrostem plonów w latach 1970—1973, wynoszącym zaledwie 1%, podczas gdy w grupie 2—5 ha 12%.

W produkcji buraków cukrowych w grupie gospodarstw o powierzchni 2—5 ha w latach 1970—1973 jednostkowe nakłady finalne wzrosły o 3%, a nakłady pieniężne o 66%, co wynika głównie z obniżenia się w 1973 r. plonów korzeni o 18% w porównaniu z 1970 r. Obniżenie plonu w 1973 r. miało zasadniczy wpływ na kształtowanie się jednostkowych kosztów produkcji, które wzrosły aż o 49%, pomimo zmniejszenia się nakładów pracy

Tabela 8

Zróżnicowanie i zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności produkcji ziemniaków i buraków cukrowych wg grup obszarowych w latach 1970 i 1973

Wyszczególnienie	1970		1973		Wskaźnik		1973 1970
	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha	

Ziemniaki

Powierzchnia uprawy na 1 gospodarstwo	ha	0,59	1,74	0,59	1,74	100	100
Nakład pracy	dni/ha	85,2	53,5	72,3	43,0	85	80
Nakład mat.-pien. brutto	zł/ha	7913	7290	8641	8203	109	113
Plon	q/ha	172	197	192	199	112	101
Nakład finalny pracy	dni/q	0,66	0,38	0,49	0,29	74	76
Nakład finalny pieniężny	zł/q	41,2	34,2	41,0	39,6	110	116
Koszt własny produkcji	zł/q	100,4	68,3	102,7	76,1	103	111
Cena skupu	zł/q	102	102	139	139	136	136
Dochód globalny	zł/q	60,8	67,8	98,0	99,4	161	147
Dochód globalny	zł/dzień	92,0	178,7	200,3	342,9	218	192
Wskaźnik opłacalności		101,6	149,3	135,3	182,7		

Buraki cukrowe

Powierzchnia uprawy na 1 gospodarstwo	ha	0,06	0,31	0,06	0,31	100	100
Nakład pracy	dni/ha	119,7	75,2	101,5	60,5	85	80
Nakład mat.-pien. brutto	zł/ha	7719	8118	8491	8902	110	110
Plon	q/ha	329	309	270	336	82	109
Nakład finalny pracy	dni/q	0,39	0,27	0,40	0,20	103	74
Nakład finalny pieniężny	zł/q	9,9	12,7	16,4	12,0	166	94
Koszt własny produkcji	zł/q	44,9	36,9	66,8	37,2	149	101
Cena skupu	zł/q	74,0	74,0	80,5	80,5	109	109
Dochód globalny	zł/q	64,1	61,3	64,1	68,5	100	112
Dochód globalny	zł/dzień	164,3	227,2	160,2	342,6	98	151
Wskaźnik opłacalności		164,8	200,5	120,5	216,4		

na 1 ha o 15% i niewielkiego wzrostu nakładów materiałowo-pieniężnych. Wzrost kosztów produkcji spowodował obniżenie się wskaźnika opłacalności produkcji w tej grupie gospodarstw ze 164,8% do 120,5%, tj. o 44 punkty. Jednocześnie w ciągu tego okresu nastąpił o 9% wzrost ceny skupu, wskutek czego dochód globalny na 1 q i na 1 dzień pracy dla tej grupy obszarowej pozostał na nie zmienionym poziomie. W grupie gospodarstw powyżej 10 ha, gdzie w latach 1970—1973 plon korzeni wzrósł o 9%, nastąpił 26% spadek jednostkowych nakładów pracy i 6% spadek nakładów pieniężnych. W sumie wzrósł jednak jednostkowy koszt pro-

Tabela 9

Zróżnicowanie i zmiany w nakładach, kosztach jednostkowych, dochodowości i opłacalności produkcji bydłej i żywca wieprzowego wg grup obszarowych w latach 1970 i 1973

Wyszczególnienie	1970		1973		Wskaźnik ¹⁹⁷³ ₁₉₇₀	
	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha	2—5 ha	powy- żej 10 ha

Bydło

Liczba krów na 1 gospod.	szt.	1,46	3,48	1,44	3,69	98	106
Liczba jałowizny w gospod.	szt.	0,66	3,31	0,86	4,04	130	122

w przeliczeniu na 1 krowę

Produkcja mleka	litry	2265	2455	2434	2725	107	111
Produkcja żywca	kg	126,4	195,1	149,4	239,5	118	123
Razem litry przeliczeniowe		2897	3431	3181	3923	110	114
Nakład finalny pracy ^a	dni	118,0	78,9	97,3	60,9	82	77
Nakład finalny pieniężny	zł	2336	2633	2858	3100	122	118
Koszt własny produkcji	zł	12921	9710	15118	10773	117	111
Wartość produkcji	zł	7883	9419	11376	14163	144	150
Dochód globalny	zł	5547	6786	8518	11063	154	163
Dochód globalny	zł/dzień	47,0	86,0	87,5	181,7	186	211
Wskaźnik opłacalności		61,0	97,0	75,2	131,5		

Żywiec wieprzowy

Produkcja żywca na 1 gospod.	kg	328	980	469	1649	142	168
Nakład finalny pracy ^a	dni/q	23,3	15,9	18,6	11,6	80	73
Nakład finalny pieniężny	zł/q	1260	1179	1439	1329	114	131
Koszt własny produkcji	zł/q	3350	2605	3783	2791	113	107
Wartość produkcji 1 q	zł	2287	2287	2794	2794	112	122
Dochód globalny	zł/q	1027	1108	1355	1465	132	132
Dochód globalny	zł/dzień	44,1	69,7	72,8	126,3	165	181
Wskaźnik opłacalności		68,3	87,8	73,9	100,1		

^a Nakłady pracy na obsługę i na produkcję pasz.

dukcji (o 2%) gdyż spadek nakładów pracy oraz nakładów pieniężnych nie rekompensował wzrostu kosztu pracy, wynikłego ze wzrostu opłaty pracy. Opłata pracy wzrosła w tym okresie o 40% (z 89,7 zł/dzień w 1970 r. do 126,0 zł/dzień w 1973 r.).

Większa skala produkcji i szybszy wzrost produkcji zwierzęcej w gospodarstwie pozwala osiągnąć również bardziej korzystne wyniki ekonomiczne, co można zaobserwować w tabeli 9, obrazującej sytuację ekonomiczno-produkcyjną produkcji bydła i żywca wieprzowego w skrajnych

grupach obszarowych w latach 1970 i 1973. Znaczny wzrost nakładów pieniężnych i stosunkowo niewielki spadek nakładów pracy spowodował wzrost kosztu produkcji bydła o 17% w grupie gospodarstw 2—5 ha i o 11% w grupie powyżej 10 ha oraz odpowiednio o 13% i o 7% w produkcji żywca wieprzowego.

W gospodarstwach o powierzchni powyżej 10 ha jest większe nastawienie na produkcję żywca wołowego, o czym świadczy liczba jałowizny i żywca wołowego przypadającego na 1 krowę. W 1973 r. w grupie gospodarstw 2—5 ha na 1 krowę przypadało 0,6 sztuk jałowizny o 149,4 kg żywca, podczas gdy w grupie powyżej 10 ha odpowiednio 1,1 szt. i 239,5 kg. Pomimo mniejszej liczby sztuk jałowizny przypadających na 1 krowę, mniejszej produkcji żywca i mniejszej produktywności krow (wydajności mlecznej), nakład finalny pracy na 1 krowę w grupie gospodarstw 2—5 ha był w 1973 r. aż o 36,4 dnia, tj. o 60% wyższy w porównaniu z grupą powyżej 10 ha. Podstawowy wpływ na to ma skala produkcji, lepsze i lepiej wyposażone budynki inwentarskie, a także niższe nakłady na produkcję pasz własnych.

Tabela 10

Zmiany pracochłonności, nakładów materiałowo-pieniężnych brutto oraz koszt zastąpienia 1. dnia pracy w roku 1973 w stosunku do 1970 roku w gospodarstwach 2—5 ha i powyżej 10 ha powierzchni ogólnej

Wyszczególnienie	2—5			Powyżej 10		
	zmniejszenie nakładów pracy w dniach	wzrost nakładów mat.-dów pien. brutto w zł	koszt zmniejszenia nakładów pracy zł/dzień	zmniejszenie nakładów pracy w dniach	wzrost nakładów mat.-dów pien. brutto w zł	koszt zmniejszenia nakładów pracy zł/dzień
Pszennica na 1 ha	5,0	694	139	4,1	794	194
Jęczmień na 1 ha	4,5	680	151	3,6	1016	282
Żyto na 1 ha	4,2	350	83	3,4	619	182
Ziemniaki na 1 ha	12,9	728	56	10,5	913	87
Buraki cukrowe na 1 ha	18,2	772	42	14,7	784	53
Bydło na 1 krowę	12,5	1020	82	10,2	698	68
Żywiec wieprzowy na 100 kg	2,1	203	97	1,7	94	55

Widoczną zależność pomiędzy wielkością nakładów i kosztów produkcji a skalą produkcji obserwuje się również w produkcji żywca wieprzowego. W 1973 r. produkcja żywca wieprzowego w gospodarstwach powyżej 10 ha była 3,5-krotnie wyższa niż w gospodarstwach 2—5 ha, natomiast jednostkowy nakład pracy był aż o 38% niższy aniżeli w grupie 2—5 ha. Niższy był również o 8% jednostkowy nakład pieniężny i w sumie jednostkowy koszt własny produkcji był o 26% niższy aniżeli w grupie 2—5 ha. Wszystkie te elementy decydują o korzystniejszej sytuacji ekonomicznej w produkcji żywca wieprzowego gospodarstw powyżej 10 ha

w porównaniu z gospodarstwami mniejszymi. Pomimo jednak znacznego wzrostu ceny skupu (o 22%), w porównaniu z 1970 r. wskaźnik opłacalności w grupie gospodarstw największych wzrósł o 12,3 punkta, osiągając w 1973 r. 100,1%, podczas gdy w gospodarstwach 2—5 ha wzrost ten wyniósł 5,6 punkta, osiągając 73,9%. Z przytoczonych danych widać, że tylko grupa największych gospodarstw zapewniała w 1973 r. dochód globalny z produkcji żywca wieprzowego na 1 dzień pracy na poziomie przeciętnej opłaty pracy w gospodarce indywidualnej.

Dane w tabeli 10 pokazują, jak zmieniały się nakłady pracy i nakłady materiałowo-pieniężne na 1 ha powierzchni uprawy podstawowych roślin towarowych, na 1 krowę i na 100 kg żywca wieprzowego w gospodarstwie oraz jakim kosztem odbyło się zmniejszenie nakładów pracy w przeliczeniu na 1 dzień w 1973 r. w porównaniu z 1970 r. w dwóch skrajnych grupach obszarowych, tj. od 2 do 5 ha oraz powyżej 10 ha powierzchni ogólnej gospodarstw. Zmniejszenie nakładów pracy w grupie gospodarstw powyżej 10 ha odbyło się większym kosztem niż w grupie od 2 do 5 ha, co wiąże się ze stosunkowo mniejszym zatrudnieniem na 100 ha w tej grupie i jednocześnie wyższymi nakładami materiałowo-pieniężnymi.

Analizując pod względem ekonomicznym efektywność obniżania nakładów pracy w produkcji rolniczej możemy stwierdzić, że w grupie gospodarstw od 2 do 5 ha opłacało się obniżać nakłady pracy przy uprawie żyta, ziemniaków i buraków cukrowych, bydła i żywca wieprzowego, natomiast w grupie powyżej 10 ha — przy uprawie ziemniaków, buraków cukrowych oraz przy chowie bydła i trzody chlewnej. W pozostałych działalnościach koszt zastąpienia 1 dnia pracy przewyższa opłatę 1 dnia pracy w gospodarstwach indywidualnych, wynoszącą w 1973 r. 126 zł. „Nieefektywne” zmniejszenie nakładów pracy w pozostałych działalnościach podwyższa koszty materiałowo-pieniężne, koszty produkcji oraz obniża dochód globalny, wpływając jednocześnie na zmniejszenie opłacalności produkcji rolniczej. Proces ogólnego zmniejszania nakładów pracy na jednostkę produkcji jest jednak niezbędny zarówno ze względu na wzrost produkcji rolniczej, jak i zmniejszanie się zasobów siły roboczej w rolnictwie, a szczególnie w gospodarstwach indywidualnych, na skutek odpływu siły roboczej w wieku produkcyjnym oraz proces starzenia się, a tym samym obniżania sprawności fizycznej obecnych jej zasobów.

Zróznicowanie nakładów, kosztów jednostkowych produkcji artykułów rolniczych w gospodarstwach indywidualnych poszczególnych grup obszarowych jest przyczyną zróznicowania wielkości dochodu globalnego osiąganego na 1 dzień pracy. Dochód globalny z poszczególnych działalności, gałęzi i działów gospodarki rolnej systematycznie wzrasta w miarę wzrostu obszaru gospodarowania, co wynika ze zmniejszających się jednostkowych nakładów pracy, a tym samym wzrostu intensywności i wydajności pracy. Zróznicowanie dochodu globalnego na 1 dzień pracy pomiędzy skrajnymi grupami obszarowymi w produkcji roślinnej powiększyło się w 1973 r. o 24 zł w porównaniu z 1970 r. wynosząc 94 zł, w produkcji zwierzęcej o 42 zł, wynosząc 73 zł, natomiast w całej produkcji gospodarstwa o 34 zł, wynosząc 81 zł.

Wzrost zróznicowania w poziomie dochodu globalnego osiągniętego na 1 dzień pracy w produkcji zwierzęcej wynikał z powiększenia się różnicowania wydajności krow oraz większej produkcji żywca, przy niewiel-

Tabela 11

**Zróżnicowanie i zmiany dochodu globalnego na 1 dzień pracy wg grup
obszarowych w latach 1970 i 1973**

Wyszczególnienie		Grupy obszarowe				Wskaźnik dla grup skrajnych
		2—5	5—7	7—10	pow. 10	
Pszenica	1970	118,1	141,7	173,8	200,3	170
	1973	139,0	213,2	263,6	374,1	269
Wskaźnik		118	150	152	187	—
Żyto	1970	3,8	20,7	50,5	74,5	—
	1973	89,0	150,4	163,6	194,5	219
Wskaźnik		—	727	324	261	—
Jęczmień	1970	90,8	113,0	145,1	211,5	233
	1973	144,0	254,7	288,3	391,6	272
Wskaźnik		159	225	199	185	—
Ziemniaki	1970	57,1	85,5	105,3	143,9	252
	1973	175,0	223,1	249,5	319,1	182
Wskaźnik		306	261	237	222	—
Buraki cukrowe	1970	163,3	184,5	215,3	227,2	139
	1973	159,0	241,7	281,7	341,3	224
Wskaźnik		97	131	131	150	—
Oleiste	1970	191,1	220,0	249,4	322,3	169
	1973	158,6	168,0	181,9	227,5	143
Wskaźnik		83	76	73	71	—
Razem produkcja roślinna	1970	124,2	133,5	147,1	193,6	156
	1973	203,2	232,9	268,4	296,7	146
Wskaźnik		164	174	182	153	—
Bydło	1970	47,8	61,4	75,1	87,8	184
	1973	89,4	112,4	141,9	182,4	204
Wskaźnik		187	183	189	208	—
Trzoda	1970	44,7	58,7	66,4	71,7	160
	1973	75,4	94,7	109,6	130,6	173
Wskaźnik		169	161	165	182	—
Razem produkcja zwierzęca	1970	52,8	64,8	75,8	84,5	160
	1973	86,0	107,7	129,3	159,3	185
Wskaźnik		163	166	171	189	—
Ogółem gospodarstwo	1970	67,5	82,8	96,7	114,9	170
	1973	111,9	137,5	161,9	193,2	172
Wskaźnik		165	166	167	168	—

kim wzroście nakładów materiałowo-pieniężnych w grupie gospodarstw powyżej 10 ha. Dane z tabeli 11 wskazują na niską dochodowość produkcji zwierzęcej, która w 1973 r. była niższa w porównaniu z produkcją roślinną o 2,4 razy w grupie gospodarstw od 2 do 5 ha i o 1,9 razy w grupie powyżej 10 ha.

Dochód z produkcji bydła na 1 dzień w grupie gospodarstw od 2 do 5 ha wyniósł w 1973 r. 89 zł, z trzody chlewnej 75 zł, a z produkcji roślinnej 207 zł, natomiast w grupie powyżej 10 ha wyniósł odpowiednio 182 zł, 131 zł i 297 zł. Duże zróżnicowanie dochodu globalnego na 1 dzień pracy pomiędzy skrajnymi grupami wynika ze znacznie wyższych nakładów pracy w grupie gospodarstw małych, przy jednocześnie wysokich jednostkowych nakładach pieniężnych, jakie wiążą się między innymi z małą skalą produkcji.

Podwyżki cen skupu na produkty zwierzęce w okresie pomiędzy 1970 a 1973 r. wpłynęły na znaczne podwyższenie dochodowości produkcji zwierzęcej. Dla przykładu, w grupie gospodarstw od 2 do 5 ha wzrost dochodu z produkcji bydłowej wyniósł na 1 dzień 87%, żywca wieprzowego 69%, natomiast w grupie powyżej 10 ha odpowiednio 108% i 82%. Pomimo podwyżek cen skupu, wzrost kosztów produkcji zwierzęcej jest o tyle szybszy niż przyrost ceny w latach 1971—1973, że dochód z niej uzyskany nie we wszystkich gospodarstwach zapewnia średnią opłatę pracy za 1 dzień, wynoszącą 126 zł. Dopiero gospodarstwa w grupie obszarowej od 7 do 10 ha (przeciętny obszar użytków rolnych 8,1 ha) uzyskują dochód globalny z produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 dzień pracy kształtujący się na poziomie przeciętnej opłaty pracy w gospodarce indywidualnej.

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	706	829	657	843
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	36	64	41	67
4.	Nasiona kupne	296	370	366	418
5.	Nasiona własne	398	359	386	398
6.	Utrzymanie maszyn	428	495	402	390
7.	Utrzymanie budynków	272	330	402	494
8.	Siła pociągowa	543	514	522	437
9.	Usługi maszynowe	266	330	231	342
10.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
11.	Stanowisko	284	256	300	276
12.	Nakłady ogólnogospod.	329	421	257	318
13.	Nakład mat.-pien. brutto	5730	6424	5969	6663
14.	Słoma	1088	1216	1089	1113
15.	Nakłady mat.-pien. netto	4642	5208	4880	5550
16.	Nakłady pracy dni	24,9	23,0	33,0	28,0
17.	Oплата pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
18.	zł/ha	2234	2901	2960	3527
19.	Nakłady netto	6876	8109	7840	9077
20.	Plon q/ha	23,5	27,1	23,5	24,8
21.	Nakład globalny dni/q	1,10	0,88	1,45	1,17
22.	zł/q	204,5	199,2	215,3	231,9
23.	Nakład finalny dni/q	1,28	0,99	1,66	1,29
24.	zł/q	188,4	185,4	196,5	216,7
25.	Koszt produkcji zł/q	303,2	310,1	345,4	379,3
26.	Cena skupu zł/q	396	407	396	407
Nakład finalny na 1 ha:					
27.	pracy dni	29,1	25,9	37,7	30,8
28.	pieniężny zł	4266	4846	4458	5196
29.	Wartość produkcji zł/ha	8989	10663	8989	9727
30.	Dochód globalny zł/ha	4723	5817	4531	4531
31.	zł/q	207,6	221,6	199,5	190,3
32.	zł/dzień	162,3	224,6	120,2	147,1
33.	Wskaźnik opłacalności	130,6	131,2	114,7	107,3

Tabela 12

produkcji pszenicy według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	676	842	708	827	725	834
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	35	67	34	64	32	59
4.	303	384	281	338	274	327
5.	409	352	376	353	355	301
6.	485	503	474	517	403	466
7.	261	356	205	261	145	195
8.	641	526	661	594	648	583
9.	257	332	228	322	213	314
10.	52	61	53	62	56	64
11.	290	263	255	233	306	266
12.	310	389	350	401	397	559
13.	5811	6418	5624	6291	5343	6137
14.	1075	1203	1102	1225	1070	1333
15.	4736	5215	4522	5066	4273	4804
16.	27,4	22,9	24,4	19,9	20,7	16,6
17.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
18.	2458	2881	2189	2509	1857	2098
19.	7194	8096	6711	7575	6130	6902
20.	23,2	26,8	23,8	27,3	23,1	29,7
21.	1,22	0,88	1,06	0,76	0,93	0,58
22.	211,8	202,1	196,7	191,7	191,5	167,6
23.	1,44	0,99	1,26	0,86	1,12	0,67
24.	192,0	188,3	178,8	179,1	174,4	156,4
25.	321,2	313,0	291,8	287,5	274,9	240,8
26.	396	407	396	407	396	407
27.	32,3	25,6	29,0	22,6	25,0	19,3
28.	4297	4870	4110	4727	3887	4470
29.	8870	10541	9708	10704	8831	11681
30.	4573	5671	4998	5977	4944	7211
31.	204,0	218,7	217,2	227,9	221,6	250,6
32.	141,6	221,5	172,3	264,5	197,8	373,6
33.	123,3	130,0	135,7	141,6	144,1	169,0

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	491	577	457	586
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	5	8	5	8
4.	Nasiona kupne	177	222	270	254
5.	Nasiona własne	572	353	670	377
6.	Utrzymanie maszyn	334	387	314	305
7.	Utrzymanie budynków	206	324	299	514
8.	Siła pociągowa	429	406	411	345
9.	Usługi maszynowe	227	312	202	331
10.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
11.	Stanowisko	110	85	85	70
12.	Nakłady ogólnogospod.	285	380	283	281
13.	Nakłady mat.-pien. brutto	5008	5510	5401	5751
14.	Słoma	823	1196	756	1155
15.	Nakłady mat.-pien. netto	4185	4314	4645	4596
16.	Nakłady pracy dni	21,0	19,5	27,9	23,7
17.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
18.	zł/ha	1883	2455	2503	2982
19.	Nakłady netto	6068	6769	7148	7578
20.	Plon q/ha	15,8	23,6	14,5	22,8
21.	Nakład globalny dni/q	1,38	0,86	2,00	1,08
22.	zł/q	274,5	188,8	331,2	208,3
23.	Nakład finalny dni/q	1,66	0,96	2,41	1,19
24.	zł/q	249,4	176,2	294,4	194,5
25.	Koszt produkcji zł/q	398,3	297,2	510,6	344,4
26.	Cena skupu zł/q	299	304	299	304
Nakład finalny na 1 ha:					
27.	pracy dni	25,2	21,9	33,7	26,2
28.	pieniężny zł	3808	4010	4125	4277
29.	Wartość produkcji zł/ha	4545	6931	4186	6688
30.	Dochód globalny zł/ha	737	2921	61	2411
31.	zł/q	49,6	127,8	4,6	109,5
32.	zł/dzień	29,2	133,4	1,8	92,0
33.	Wskaźnik opłacalności	75,1	102,3	58,6	88,3

Tabela 13

produkcji żyta według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	471	587	492	575	504	580
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	4	8	4	8	4	7
4.	210	213	158	207	144	198
5.	628	341	556	335	501	322
6.	379	393	371	404	315	364
7.	221	371	160	260	118	175
8.	509	415	516	470	508	461
9.	221	321	202	306	193	286
10.	52	61	53	62	56	64
11.	99	77	129	86	134	105
12.	279	306	284	364	344	498
13.	5165	5486	4924	5396	4610	5229
14.	787	1251	860	1221	870	1196
15.	4378	4235	4064	4175	3740	4033
16.	23,2	19,4	20,6	16,8	17,5	14,1
17.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
18.	2081	2439	1848	2118	1570	1773
19.	6459	6674	5912	6293	5310	5806
20.	15,1	24,7	16,5	24,1	16,7	23,6
21.	1,59	0,81	1,29	0,72	1,09	0,62
22.	299,8	177,9	256,1	178,9	232,0	176,9
23.	1,97	0,91	1,60	0,83	1,36	0,71
24.	265,7	165,3	228,3	166,0	207,8	165,5
25.	442,4	280,0	371,8	270,6	329,8	255,0
26.	299	304	299	304	299	304
27.	28,8	21,7	25,4	19,3	21,9	16,2
28.	3876	3940	3634	3861	3346	3765
29.	4365	7235	4754	7083	4814	6931
30.	489	3295	1120	3222	1468	3166
31.	33,3	138,7	70,7	138,0	91,2	138,5
32.	17,0	151,8	44,1	166,9	67,0	195,4
33.	67,6	108,6	80,4	112,3	90,7	119,2

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	594	698	552	708
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	45	80	52	84
4.	Nasiona kupne	450	518	546	596
5.	Nasiona własne	172	128	88	98
6.	Utrzymanie maszyn	372	430	350	340
7.	Utrzymanie budynków	233	306	337	440
8.	Siła pociągowa	470	443	444	377
9.	Usługi maszynowe	264	334	228	340
10.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
11.	Nakłady ogólnogospod.	300	390	273	292
12.	Nakłady mat.-pien. brutto	5072	5783	5275	5955
13.	Słoma	932	1127	912	989
14.	Nakłady mat.-pien. netto	4140	4656	4363	4966
15.	Nakłady pracy dni	22,3	20,7	29,6	25,1
16.	Oplata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
17.	zł/ha	2003	2604	2655	3163
18.	Nakłady netto	6143	7260	7018	8129
19.	Plon q/ha	23,0	27,8	22,5	24,4
20.	Nakład globalny dni/q	1,01	0,77	1,36	1,07
21.	zł/q	186,2	173,6	201,4	210,4
22.	Nakład finalny dni/q	1,13	0,84	1,52	1,14
23.	zł/q	175,4	164,8	187,1	201,6
24.	Koszt produkcji zł/q	276,8	270,6	323,4	345,2
25.	Cena skupu zł/q	364	381	364	381
Nakład finalny na 1 ha;					
26.	pracy dni	25,1	22,5	33,0	26,8
27.	pieniężny zł	3892	4425	4058	4752
28.	Wartość produkcji zł/ha	8081	10211	7899	8953
29.	Dochód globalny zł/ha	4189	5786	3841	4201
30.	zł/q	188,6	216,2	176,9	179,4
31.	zł/dzień	166,9	257,2	116,4	156,8
32.	Wskaźnik opłacalności	131,5	140,8	112,6	110,4

Tabela 14

produkcji jęczmienia według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	569	709	595	695	609	700
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	43	84	42	80	40	74
4.	517	546	431	500	371	466
5.	90	110	197	134	219	275
6.	422	438	413	450	351	406
7.	220	336	169	238	131	177
8.	548	455	514	515	504	505
9.	254	338	223	324	215	313
10.	52	61	53	62	56	64
11.	277	314	319	371	364	516
12.	5084	5784	4955	5688	4649	5665
13.	904	1135	912	1118	969	1208
14.	4180	4649	4043	4570	3680	4457
15.	24,6	20,5	21,9	17,9	18,6	15,0
16.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
17.	2207	2586	1964	2252	1668	1885
18.	6387	7235	6007	6822	5348	6342
19.	22,3	28,0	22,5	27,6	23,9	29,8
20.	1,14	0,76	1,01	0,67	0,81	0,52
21.	194,8	172,0	186,2	171,7	158,8	155,0
22.	1,32	0,83	1,18	0,74	0,95	0,59
23.	178,7	163,2	171,0	162,9	146,3	146,2
24.	297,1	267,8	276,8	256,1	231,5	220,5
25.	364	381	364	381	361	381
26.	28,4	22,4	25,6	19,7	21,9	17,0
27.	3840	4413	3711	4340	3384	4200
28.	7826	10287	7899	10135	8339	10973
29.	3986	5874	4188	5795	4955	6773
30.	185,3	217,8	193,0	218,1	214,7	234,8
31.	140,4	262,2	163,6	294,2	226,3	398,4
32.	122,5	142,3	131,5	148,8	155,9	172,8

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	513	602	477	612
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	45	80	52	84
4.	Nasiona kupne	267	317	324	360
5.	Nasiona własne	317	271	319	275
6.	Utrzymanie maszyn	336	388	315	306
7.	Utrzymanie budynków	213	277	313	433
8.	Siła pociągowa	360	341	346	290
9.	Usługi maszynowe	253	321	274	337
10.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
11.	Nakłady ogólnogospod.	278	360	249	270
12.	Nakład mat.-pien. brutto	4754	5414	5074	5647
13.	Siłoma	851	1021	847	973
14.	Nakłady mat.-pien. netto	3903	4392	4227	4674
15.	Nakłady pracy dni	20,1	18,6	26,6	22,6
16.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
17.	zł/ha	1800	2343	2386	2843
18.	Nakłady netto	5703	6735	6613	7517
19.	Plon q/ha	21,0	25,2	20,9	24,0
20.	Nakład globalny dni/q	0,99	0,77	1,32	0,97
21.	zł/q	192,6	179,9	209,0	202,4
22.	Nakład finalny dni/q	1,13	0,84	1,49	1,06
23.	zł/q	180,0	171,1	193,7	191,0
24.	Koszt produkcji zł/q	281,4	276,9	327,4	324,6
25.	Cena skupu zł/q	285	291	284	291
Nakład finalny na 1 ha:					
26.	pracy dni	229,	20,4	30,1	24,6
27.	pieniężny zł	3649	4165	3913	4417
28.	Wartość produkcji zł/ha	5786	7071	5737	6751
29.	Dochód globalny zł/ha	2137	2906	1824	2334
30.	zł/q	105,0	119,9	90,3	100,0
31.	zł/dzień	93,3	142,5	60,6	94,9
32.	Wskaźnik opłacalności	101,3	105,1	86,7	89,6

Tabela 15

produkcji owsa według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	492	613	524	601	527	606
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	43	84	42	80	40	74
4.	295	332	232	294	215	283
5.	281	260	335	266	319	242
6.	380	394	373	407	317	366
7.	234	300	161	220	114	157
8.	416	350	446	396	431	388
9.	272	322	219	313	205	298
10.	52	61	53	62	56	64
11.	263	291	285	344	332	475
12.	4820	5400	4669	5302	4345	5122
13.	879	1013	867	1034	839	1070
14.	3941	4387	3802	4268	3506	4052
15.	22,1	18,4	19,6	16,0	16,7	13,4
16.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
17.	1982	2323	1758	2015	1498	1692
18.	5923	6710	5560	6283	5004	5744
19.	21,7	25,0	21,4	25,5	20,7	26,4
20.	1,05	0,76	0,95	0,65	0,84	0,53
21.	189,2	182,3	183,4	173,5	174,9	158,7
22.	1,22	0,84	1,12	0,73	0,99	0,59
23.	174,0	172,3	168,1	163,4	161,4	151,2
24.	283,4	278,1	268,6	255,4	250,2	225,5
25.	284	291	284	291	284	291
26.	25,5	20,2	23,2	18,0	19,8	15,0
27.	3636	4165	3479	4015	3228	3854
28.	5936	7013	5879	7159	5680	7421
29.	2300	2848	2400	3144	2452	3567
30.	110,0	118,7	115,9	127,6	122,6	139,8
31.	90,2	141,0	103,4	174,7	123,8	237,8
32.	100,2	104,6	105,7	113,9	113,5	129,0

Nakłady, koszty jednostkowe, opłacalność i dochodowość

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2-5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	553	657	517	672
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	23	42	26	44
4.	Nasiona kupne	238	309	315	351
5.	Nasiona własne	447	314	487	336
6.	Utrzymanie maszyn	359	418	339	331
7.	Utrzymanie budynków	224	315	329	487
8.	Siła pociągowa	443	425	427	363
9.	Usługi maszynowe	245	321	226	336
10.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
11.	Stanowisko	110	102	108	105
12.	Nakłady ogólnogospod.	296	388	270	291
13.	Nakłady mat.-pien. brutto	5110	5747	5449	5996
14.	Słoma	894	1163	867	1096
15.	Nakłady mat.-pien. netto	4216	4584	4582	4900
16.	Nakłady pracy dni	21,8	20,3	29,0	24,8
17.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
18.	zł/ha	1957	2561	2601	3122
19.	Nakłady netto	6173	7145	7183	8022
20.	Plon q/ha	19,4	25,3	18,7	23,7
21.	Nakład globalny dni/q	1,17	0,83	1,66	1,08
22.	zł/q	225,2	188,2	250,2	214,2
23.	Nakład finalny dni/q	1,41	0,93	1,94	1,19
24.	zł/q	203,6	175,6	225,1	200,4
25.	Koszt produkcji zł/q	330,1	292,8	399,1	350,3
26.	Cena skupu zł/q	356	385	356	385
Nakład finalny na 1 ha:					
27.	pracy dni	26,4	22,7	34,9	27,3
28.	pieniężny zł	3805	4285	4053	4582
29.	Wartość produkcji zł/ha	6657	9394	6408	8817
30.	Dochód globalny zł/ha	2852	5109	2355	4235
31.	zł/q	152,4	209,4	130,9	184,6
32.	zł/dzień	108,0	225,1	67,5	155,1
33.	Wskaźnik opłacalności	107,8	131,5	89,2	109,9

Tabela 16

produkcji 4 zbóż według grup obszarowych w 1973 roku

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1970	1970	1973	1970	1973
1.	529	666	557	655	564	655
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	22	43	22	42	20	39
4.	256	311	218	287	200	277
5.	462	305	440	305	416	297
6.	407	425	399	438	337	392
7.	241	351	170	251	123	176
8.	522	435	533	493	523	480
9.	243	326	215	313	202	298
10.	52	61	53	62	56	65
11.	108	100	112	98	116	106
12.	284	312	303	370	355	510
13.	5218	5728	5021	5633	4701	5464
14.	879	1186	916	1178	907	1205
15.	4339	4542	4105	4455	3794	4259
16.	24,0	20,2	21,4	17,6	18,1	14,6
17.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
18.	2155	2542	1917	2212	1622	1844
19.	6494	7084	6022	6667	5416	6103
20.	19,0	25,1	19,5	25,5	19,7	26,0
21.	1,34	0,83	2,11	0,71	0,97	0,58
22.	234,7	188,1	131,0	181,5	198,1	170,0
23.	1,62	0,93	1,37	0,81	1,18	0,66
24.	209,6	175,5	197,4	168,9	179,3	159,9
25.	354,9	292,7	320,3	271,0	285,1	243,1
26.	356	385	356	385	356	385
27.	29,6	22,5	25,8	19,9	22,4	16,6
28.	3839	4249	3708	4160	3407	4011
29.	6515	9317	6693	9471	6764	9664
30.	2676	5068	2985	5311	3357	5653
31.	146,4	209,5	158,6	216,1	176,7	225,1
32.	90,4	225,2	115,7	266,9	149,9	340,5
33.	100,3	131,5	111,1	142,1	124,9	158,4

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	532	632	495	635
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	144	240	165	252
4.	Nasiona kupne	566	820	882	899
5.	Nasiona własne	1441	1731	1619	1914
6.	Utrzymanie maszyn	383	442	359	349
7.	Siła pociągowa	1324	1251	1304	1064
8.	Usługi maszynowe	116	152	123	157
9.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
10.	Nakłady ogólnogospod.	611	776	561	691
11.	Nakłady mat.-pien.	7289	8500	7913	8641
12.	Nakłady pracy dni	64,3	59,3	85,2	72,3
13.	Oplata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	zł/ha	5770	7476	7642	9105
15.	Nakłady netto	13059	15976	15555	17746
16.	Plon q/ha	1,84	195	172	192
Nakład globalny:					
17.	dni/q	0,39	0,34	0,55	0,42
18.	zł/q	43,9	48,2	51,1	49,8
Nakład finalny:					
19.	dni/q	0,48	0,40	0,66	0,49
20.	zł/q	35,8	40,6	41,2	41,0
21.	Koszt produkcji zł/q	78,9	91,0	100,4	102,7
22.	Cena skupu zł/q	102	139	102	139
Nakład finalny na 1 ha:					
23.	pracy dni	79,5	70,4	102,2	84,8
24.	pieniężne zł	5928	7106	6388	7061
25.	Wartość produkcji zł/ha	16891	24464	15790	24047
26.	Dochód globalny: zł/ha	10963	17358	9402	16986
27.	zł/q	66,2	98,4	60,8	98,0
27.	zł/dzień	137,9	246,6	92,0	200,3
29.	Wskaźnik opłacalności	129,3	152,7	101,6	135,3

Tabela 17

produkcji ziemniaków według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	504	628	534	624	546	628
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	138	251	136	239	129	221
4.	720	837	534	749	508	723
5.	1528	1685	1577	1642	1412	1482
6.	433	450	424	463	361	417
7.	1572	1282	1610	1450	1552	1422
8.	123	154	116	150	115	145
9.	52	61	53	62	56	65
10.	594	668	687	706	822	931
11.	7756	8409	7670	8404	7290	8203
12.	70,8	59,1	63,0	51,4	53,5	43,0
13.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	6351	7444	5651	6478	4799	5421
15.	14107	15853	13321	14882	12089	13624
16.	183	198	192	195	197	199
17.	0,43	0,33	0,36	0,29	0,30	0,24
18.	46,9	47,4	44,7	48,3	41,4	45,9
19.	0,53	0,40	0,45	0,36	0,38	0,29
20.	38,0	38,6	36,6	39,4	34,2	39,6
21.	85,5	89,0	77,0	84,8	68,3	76,1
22.	102	139	102	139	102	139
23.	87,3	71,2	77,8	63,4	67,4	51,9
24.	6276	6882	6342	6894	6043	7085
25.	16800	24742	17626	24464	18085	24881
26.	10524	17860	11284	17570	12042	17796
27.	64,0	100,4	65,4	99,6	67,8	99,4
28.	120,5	250,8	145,0	277,1	178,7	342,9
29.	119,3	156,2	132,5	163,9	149,3	182,7

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	1956	2240	1919	2333
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	126	232	144	243
4.	Nasiona kupne	150	150	150	150
5.	Utrzymanie maszyn	450	520	422	410
6.	Siła pociągowa	1960	1853	1854	1573
7.	Usługi maszynowe	116	152	123	157
8.	Ubezpieczenie	54	62	52	61
9.	Nakłady ogólnogospod.	829	1052	702	945
10.	Nakłady mat.-pien. brutto	7759	8655	7719	8491
11.	Liście	3560	3804	3685	3239
12.	Nakłady mat.-pien. netto	4199	4851	4034	5252
13.	Nakłady pracy dni	90,4	83,4	119,7	101,5
14.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
15.	zł/ha	8111	10513	10737	12792
16.	Nakłady netto	12310	15364	14771	18044
17.	Plon q/ha	318	317	329	270
18.	Nakład globalny dni/q	0,28	0,26	0,36	0,38
19.	zł/q	13,6	15,7	12,6	18,9
20.	Nakład finalny dni/q	0,31	0,28	0,39	0,40
21.	zł/q	10,9	13,2	9,9	16,4
22.	Koszt produkcji zł/q	38,7	48,5	44,9	66,8
23.	Cena skupu zł/q	74,0	80,5	74,0	80,5
Nakład finalny na 1 ha:					
24.	pracy dni	98,6	88,8	128,3	108,0
25.	pieniężne zł	3466	4175	3262	4436
26.	Wartość produkcji zł/ha	23532	25519	24346	21735
27.	Dochód globalny zł/ha	20066	21344	21084	17299
28.	zł/q	63,1	67,3	64,1	64,1
29.	zł/dzień	203,5	240,4	164,3	160,2
30.	Wskaźnik opłacalności	191,2	166,0	164,8	120,5

Tabela 18

produkcji buraków cukrowych według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	1942	2357	1961	2292	2008	2310
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	121	243	119	231	113	214
4.	150	150	150	150	150	150
5.	509	528	499	544	424	490
6.	2287	1896	2237	2145	2336	2101
7.	123	154	116	150	115	145
8.	52	61	53	62	56	64
9.	797	904	888	950	1127	1259
10.	8073	8686	8022	8843	8118	8902
11.	3606	3816	3584	3900	3461	4032
12.	4467	4870	4438	4943	4657	4870
13.	99,5	83,0	84,5	72,2	75,2	60,5
14.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
15.	8925	10461	7580	9100	6745	7620
16.	13392	15331	12018	14043	11402	12490
17.	322	318	320	325	309	336
18.	0,31	0,26	0,26	0,22	0,24	0,18
19.	13,8	15,4	14,3	15,5	15,4	14,5
20.	0,34	0,28	0,29	0,24	0,27	0,20
21.	11,1	12,9	11,6	13,0	12,7	12,0
22.	41,6	48,2	37,6	43,2	36,9	37,2
23.	74,0	80,5	74,0	80,5	74,0	80,5
24.	109,5	89,0	92,8	78,0	83,4	67,2
25.	3570	4117	3694	4215	3921	4023
26.	23828	25599	23680	26163	22866	27048
27.	20258	21482	19986	21948	18945	23025
28.	62,9	67,6	62,4	67,5	61,3	68,5
29.	185,0	241,4	215,4	281,4	227,2	342,6
30.	177,9	167,0	196,8	186,3	200,5	216,4

Nakłady, koszty jednostkowe, dochodowość i opłacalność

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	1484	1711	1380	1770
2.	Obornik	2118	2394	2353	2620
3.	Środki chemiczne	202	361	232	377
4.	Nasiona kupne	179	202	191	217
5.	Nasiona własne	36	49	26	36
6.	Utrzymanie maszyn	343	397	322	313
7.	Siła pociągowa	639	605	616	514
8.	Usługi maszynowe	235	262	210	283
9.	Ubezpieczenie	54	62	52	62
10.	Nakłady ogólnogospod.	359	442	278	352
11.	Nakłady mat.-pien.	5649	6485	5660	6544
12.	Nakłady pracy dni	28,9	26,7	38,2	32,4
13.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	zł/ha	2588	3360	3427	4084
15.	Nakłady netto	8237	9845	9087	10628
16.	Plon q/ha	16,8	13,5	16,4	14,3
17.	Nakład globalny dni/q	1,72	1,98	2,33	2,27
18.	zł/q	336,1	479,5	345,1	457,3
19.	Nakład finalny dni/q	1,89	2,13	2,52	2,40
20.	zł/q	320,9	460,6	328,1	440,9
21.	Koszt produkcji zł/q	490,4	729,0	554,1	743,3
22.	Cena skupu zł/q	793	783	793	783
Nakład finalny na 1 ha:					
23.	pracy dni	31,8	28,8	41,3	34,3
24.	pieniężny zł	5385	6216	5382	6306
25.	Wartość produkcji zł/ha	13322	10571	13005	11197
26.	Dochód globalny zł/ha	7937	4355	7623	4891
27.	zł/q	472,1	322,4	464,9	342,1
28.	zł/dzień	249,6	151,2	184,6	142,6
29.	Wskaźnik opłacalności	161,7	107,4	143,1	105,3

Tabela 19

produkcji rzepaku według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	1422	1771	1458	1739	1524	1753
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	195	377	191	359	182	332
4.	189	207	158	195	158	189
5.	29	41	43	54	40	81
6.	389	404	381	416	323	373
7.	749	619	724	700	759	689
8.	229	264	204	254	197	240
9.	52	61	53	62	56	64
10.	333	366	384	415	441	560
11.	5679	6503	5595	6513	5469	6450
12.	31,8	26,5	27,2	23,0	24,0	19,3
13.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	2852	3342	2440	2899	2153	2432
15.	8531	9845	8035	9412	7622	8882
16.	16,2	13,4	16,4	13,3	17,3	13,5
17.	1,96	1,98	1,66	1,73	1,39	1,43
18.	350,9	485,2	341,0	489,4	315,9	477,7
19.	2,18	2,14	1,88	1,90	1,58	1,58
20.	331,2	465,1	321,3	468,0	298,9	458,8
21.	526,7	734,7	489,9	707,4	440,6	657,9
22.	793	783	793	783	793	783
23.	35,3	28,7	30,8	25,3	27,3	21,3
24.	5365	6229	5272	6224	5174	6198
25.	12847	10492	13005	10414	13719	10571
26.	7482	4263	7733	4190	8545	4373
27.	461,8	317,9	471,7	315,0	494,1	324,2
28.	212,0	148,5	251,1	165,6	313,0	205,3
29.	150,6	106,6	161,9	110,7	180,0	119,0

Nakłady i koszty jednostkowe produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	944	1171	878	1126
2.	Obornik	2118	2394	2353	2619
3.	Środki chemiczne	9	16	10	17
4.	Nasiona kupne	450	450	450	451
5.	Utrzymanie maszyn	340	393	319	310
6.	Siła pociągowa	1520	1437	1509	1221
7.	Usługi maszynowe	116	152	123	157
8.	Nakłady ogólnogospod.	692	879	651	784
9.	Nakłady mat.-pien. brutto	6189	6892	6293	6685
10.	Liście	1658	2004	1657	2004
11.	Nakłady mat.-pien. netto	4531	4888	4636	4681
12.	Nakłady pracy dni	74,0	68,3	98,0	83,1
13.	Opłata pracy zł/dni	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	Opłata pracy zł/ha	6639	8604	8791	10473
15.	Nakłady netto	11170	13492	13427	15154
16.	Plon q/ha	296	334	296	334
Nakład globalny					
17.	dni/q	0,25	0,20	0,33	0,25
18.	zł/q	15,3	15,2	15,8	13,9
Nakład finalny					
19.	dni/q	0,27	0,22	0,36	0,26
20.	zł/q	13,5	12,7	13,1	12,6
21.	Koszt produkcji zł/q	37,7	40,4	45,4	45,4

Tabela 20

okopowych pastewnych według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	984	1126	946	1106	969	1114
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	10	17	8	16	8	15
4.	450	450	450	450	450	450
5.	385	400	377	411	321	371
6.	1789	1474	1756	1663	1787	1633
7.	123	154	116	150	115	145
8.	659	756	680	796	935	1053
9.	6492	6770	6332	6911	6374	6950
10.	1658	2004	1658	2004	1658	2004
11.	4834	4766	4674	4907	4716	4946
12.	81,5	68,0	72,0	59,1	61,6	49,5
13.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	7311	8569	6458	7444	5526	6242
15.	12145	13335	11132	12351	10242	11188
16.	296	334	296	334	296	334
17.	0,27	0,20	0,24	0,18	0,21	0,15
18.	16,8	14,7	16,1	14,3	15,8	14,6
19.	0,80	0,22	0,27	0,19	0,23	0,16
20.	14,1	12,2	13,4	13,1	14,0	13,3
21.	41,0	39,9	37,6	37,0	34,6	33,5

Nakłady i koszty jednostkowe produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	308	367	287	368
2.	Obornik	2118	2394	2352	2619
3.	Nasiona kupne	296	356	391	405
4.	Nasiona własne	405	1146	464	1258
5.	Utrzymanie maszyn	175	202	165	160
6.	Utrzymanie budynków	517	648	793	1063
7.	Siła pociągowa	343	323	341	274
8.	Usługi maszynowe	174	226	185	235
9.	Nakłady ogólnogospod.	193	249	202	203
10.	Nakłady mat.-pien. brutto	4529	5911	5180	6585
11.	Ściernianka	389	250	345	250
12.	Stanowisko	500	500	500	500
13.	Nakłady mat.-pien. netto	3640	5161	4335	5835
14.	Nakłady pracy dni	14,5	13,4	19,2	16,3
15.	Opiata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
16.	Opiata pracy zł/ha	1303	1686	1722	2052
17.	Nakłady netto	4943	6847	6057	7887
18.	Plon q/ha	69,0	79,6	71,6	79,6
Nakład globalny					
19.	dni/q	0,21	0,17	0,27	0,20
20.	zł/q	52,9	64,6	60,4	73,9
Nakład finalny					
21.	dni/q	0,27	0,26	0,34	0,30
22.	zł/q	47,5	53,2	54,1	61,3
23.	Koszt produkcji zł/q	71,7	86,0	84,6	99,1

Tabela 21

siana koniczyny według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	295	367	309	361	316	364
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	360	348	283	327	286	297
4.	411	1116	419	1028	382	929
5.	199	207	194	212	165	191
6.	522	707	399	508	291	350
7.	406	331	415	375	399	368
8.	183	229	172	223	168	211
9.	210	221	189	240	209	305
10.	4678	5919	4379	5593	4005	5184
11.	336	250	325	250	308	250
12.	500	500	500	500	500	500
13.	3842	5169	3554	4843	3197	4434
14.	16,0	13,4	14,2	11,6	12,1	9,7
15.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
16.	1435	1682	1274	1460	1085	1226
17.	5277	6851	4828	6303	4282	5660
18.	71,6	79,6	71,6	79,6	71,6	79,6
19.	0,22	0,17	0,20	0,15	0,17	0,12
20.	54,0	64,7	49,5	60,3	44,6	56,0
21.	0,29	0,25	0,27	0,22	0,22	0,19
22.	47,7	54,6	43,2	51,5	40,1	47,2
23.	73,7	86,1	67,4	79,2	59,8	71,1

Nakłady i koszty jednostkowe produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	459	540	427	548
2.	Obornik	530	599	588	655
3.	Nasiona kupne	50	60	57	66
4.	Utrzymanie maszyn	166	192	146	151
5.	Utrzymanie budynków	423	553	625	845
6.	Siła pociągowa	315	296	302	253
7.	Usługi maszynowe	58	74	63	78
8.	Nakłady ogólnogospod.	195	253	185	206
9.	Nakłady mat.-pien.	2196	2567	2393	2802
10.	Nakłady pracy dni	14,8	13,7	19,6	16,6
11.	Oплата pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
12.	Oплата pracy zł/ha	1330	1723	1758	2095
13.	Nakład netto	3526	4290	4151	4897
14.	Plon q/ha	56,4	67,9	56,4	63,3
Nakład globalny					
15.	dni/q	0,26	0,20	0,35	0,26
16.	zł/q	39,2	38,0	42,2	44,6
Nakład finalny					
17.	dni/q	0,29	0,22	0,37	0,28
18.	zł/q	36,5	35,5	40,4	42,1
19.	Koszt produkcji zł/q	62,5	63,2	73,6	77,4

Tabela 22

siana łąkowego według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	440	548	456	533	472	543
2.	523	598	500	580	447	542
3.	45	63	52	56	51	52
4.	169	196	155	202	157	181
5.	431	633	314	448	220	310
6.	376	306	384	345	361	339
7.	61	76	55	72	52	67
8.	193	223	212	243	233	308
9.	2238	2643	2128	2479	1993	2342
10.	16,3	13,6	14,5	11,8	12,3	9,9
11.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
12.	1462	1714	1301	1491	1103	1246
13.	3700	4357	3429	3970	3096	3588
14.	56,4	71,3	56,4	70,2	56,4	70,6
15.	0,29	0,19	0,26	0,17	0,22	0,14
16.	39,6	37,2	37,5	35,1	35,2	33,2
17.	0,32	0,20	0,29	0,18	0,25	0,15
18.	36,9	35,9	34,8	33,8	32,5	31,9
19.	65,6	61,1	60,8	56,5	54,9	50,8

Nakłady i koszty jednostkowe produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Nawozy mineralne	292	346	272	349
2.	Obornik	2188	2394	2353	2619
3.	Nasiona kupne	765	922	748	936
4.	Nasiona własne	409	168	507	179
5.	Utrzymanie maszyn	123	142	105	112
6.	Siła pociagowa	238	225	226	191
7.	Usługi maszynowe	126	164	133	170
8.	Nakłady ogólnogospod.	152	199	137	156
9.	Nakłady mat.-pien. brutto	4293	4560	4481	4712
10.	Stanowisko	500	500	500	500
11.	Nakłady mat.-pien. netto	3793	4060	3981	4212
12.	Nakłady pracy dni	9,7	9,0	12,8	10,8
13.	Oплата pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	Oплата pracy zł/ha	868	1129	1148	1365
15.	Nakłady netto	4661	5189	5129	5577
16.	Plon q/ha	160	245	160	245
Nakład globalny					
17.	dni/q	0,06	0,04	0,08	0,04
18.	zł/q	23,7	16,2	24,9	17,8
Nakład finalny					
19.	dni/q	0,08	0,04	0,11	0,05
20.	zł/q	21,9	16,2	22,2	16,5
21.	Koszt produkcji zł/q	29,1	21,2	32,1	22,8

Tabela 23

zielonek według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	280	349	284	332	300	345
2.	2092	2393	1999	2319	1789	2169
3.	729	922	775	922	764	923
4.	466	176	329	159	327	147
5.	139	144	136	148	116	134
6.	274	229	309	261	279	254
7.	133	167	123	162	123	156
8.	144	177	163	196	183	244
9.	4257	4557	4120	4499	3881	4372
10.	500	500	500	500	500	500
11.	3757	4057	3620	3999	3381	3872
12.	10,7	8,9	9,2	7,7	8,1	6,5
13.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
14.	960	1125	825	976	727	821
15.	4717	5182	4445	4975	4108	4693
16.	160	245	160	245	160	245
17.	0,07	0,04	0,06	0,03	0,05	0,03
18.	23,2	16,1	22,4	16,5	21,2	15,4
19.	0,10	0,04	0,09	0,04	0,08	0,03
20.	20,5	16,1	19,7	15,3	18,5	15,4
21.	29,5	21,1	27,8	20,3	25,7	19,2

Nakłady na 1 krowę i jednostkowe koszty produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Treściwe	1117	1485	1272	1418
2.	Okopowe	1785	1961	2131	2040
3.	Siano	1412	1966	1452	2045
4.	Zielonki	620	615	535	449
5.	Pastwisko	240	266	200	183
6.	Mleko	479	712	691	897
7.	Inne pasze	117	113	93	74
8.	Razem pasze	5770	7118	6374	7106
9.	Słoma	724	842	585	717
10.	Utrzymanie budynków	635	797	720	772
11.	Weterynaria	58	56	60	62
12.	Siła pociągowa	275	259	238	220
13.	Ubezpieczenie	164	185	141	127
14.	Przemiał	9	10	9	10
15.	Zwierzęta hodowlane	44	84	51	119
16.	Nakłady ogólnogospod.	340	458	378	443
17.	Nakłady mat.-pien. brutto	8019	9809	8556	9576
18.	Obornik	3359	3620	3053	3296
19.	Nakłady mat.-pien. netto	4660	6189	5503	6280
20.	Nakłady pracy dni	62,5	56,7	82,7	70,2
21.	Opłata pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
22.	zł/szt.	5602	7141	7418	8838
23.	Nakłady netto	10262	13330	12921	15118
24.	Produkcja żywca kg	147,6	187,5	126,4	149,4
25.	Produkcja mleka litr	2347	2548	2265	2434
26.	Razem litr przelicz.	3085	3485	2897	3181
Żywiec — 1 kg					
27.	Nakład globalny dni	0,106	0,086	0,151	0,117
28.	zł	7,14	8,26	8,76	9,01
29.	Nakład finalny dni	0,146	0,116	0,204	0,153
30.	zł	3,55	4,48	4,00	4,47
31.	Koszt produkcji zł	16,65	19,10	22,30	23,75
Mleko					
32.	Nakład globalny dni/100 ltr	2,12	1,72	3,02	2,34
33.	zł/ltr	1,43	1,65	1,75	1,80
34.	Nakład finalny dni/100 ltr	2,92	2,33	4,07	3,06
35.	zł/ltr	0,71	0,88	0,81	0,89
36.	Koszt produkcji zł/ltr	3,33	3,82	4,46	4,75

Tabela 24

żywca wołowego i mleka według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	1183	1313	1141	1307	1085	1260
2.	2121	1933	1724	1744	1777	1448
3.	1433	1873	1471	1851	1645	2006
4.	666	601	727	693	711	767
5.	225	229	310	295	425	439
6.	607	730	521	612	483	506
7.	126	121	150	142	139	144
8.	6361	6800	6044	6644	6265	6570
9.	706	900	814	967	933	1112
10.	644	845	599	811	538	809
11.	57	58	59	58	66	60
12.	311	265	333	300	342	293
13.	154	137	165	140	188	152
14.	8	9	7	8	8	9
15.	52	89	52	69	50	51
16.	391	388	378	384	458	490
17.	8684	9491	8451	9381	8848	9546
18.	3286	3514	3522	3744	3802	4042
19.	5398	5977	4929	5637	5046	5504
20.	68,8	57,4	66,1	49,9	52,0	41,8
21.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
22.	6171	7233	5481	6283	4664	5269
23.	11569	13210	10410	11920	9710	10773
24.	153,8	174,9	175,1	206,1	195,1	239,5
25.	2316	2468	2408	2577	2455	2725
26.	3085	3342	3284	3607	3431	3923
27.	0,118	0,091	0,098	0,073	0,080	0,056
28.	8,17	8,28	7,06	7,30	6,97	6,69
29.	0,165	0,122	0,135	0,099	0,115	0,078
30.	3,95	4,38	3,74	4,03	3,83	3,92
31.	18,75	19,75	15,85	16,50	14,15	13,75
32.	2,35	1,82	1,96	1,46	1,59	1,12
33.	1,64	1,66	1,41	1,46	1,40	1,34
34.	3,30	2,43	2,70	1,98	2,30	1,55
35.	0,79	0,89	0,75	0,81	0,77	0,80
36.	3,75	3,95	3,17	3,30	2,83	2,75

Dochodowość i opłacalność produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
Mleko					
1.	Nakład finalny dni/100 ltr	2,92	2,33	4,07	3,06
2.	zł/ltr	0,71	0,88	0,81	0,89
3.	Koszt produkcji zł/ltr	3,33	3,82	4,46	4,75
4.	Cena skupu zł/ltr	2,64	3,46	2,64	3,46
5.	Dochód globalny zł/ltr	1,93	2,58	1,83	2,57
6.	zł/dzień	66,1	110,7	45,0	84,0
7.	Wskaźnik opłacalności	79,3	90,6	59,2	72,8
Żywiec					
8.	Nakład finalny dni/kg	0,146	0,116	0,204	0,153
9.	zł/kg	3,55	4,48	4,00	4,47
10.	Koszt produkcji zł/kg	16,65	19,10	22,30	23,75
11.	Cena skupu zł/kg	15,06	19,77	15,06	19,77
12.	Dochód globalny zł/kg	11,51	15,29	11,06	15,30
13.	zł/dzień	78,8	131,9	54,2	100,0
14.	Wskaźnik opłacalności	90,5	103,5	67,5	83,2
Razem bydło					
15.	Nakłady pracy dni ^a	90,1	81,1	118,0	97,3
16.	pieniężne zł	2180	3111	2336	2858
17.	Koszt produkcji zł	10262	13330	12921	15118
18.	Wartość produkcji zł	8419	12523	7883	11376
19.	Dochód globalny zł	6239	9412	5547	8518
20.	Dochód czysty zł	—1843	—807	—5038	—3742
21.	Dochód globalny zł/dzień	69,2	116,1	47,0	87,5
22.	Dochód globalny zł/dzień	82,0	94,0	61,0	75,2

^a Nakłady pracy na obsługę inwentarza i na produkcję pasz

Tabela 25

bydła według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
Mleko						
1.	3,30	2,43	2,70	1,98	2,30	1,55
2.	0,79	0,89	0,75	0,81	0,77	0,80
3.	3,75	3,95	3,17	3,30	2,83	2,75
4.	2,64	3,46	2,64	3,46	2,64	3,46
5.	1,85	2,57	1,89	2,65	1,87	2,66
6.	56,1	105,8	70,0	133,8	81,3	171,6
7.	70,4	87,6	83,3	104,8	93,3	125,8
Żywiec						
8.	0,165	0,122	1,35	0,099	0,115	0,078
9.	3,95	4,38	3,74	4,03	3,83	3,92
10.	18,75	19,75	15,85	16,50	14,15	13,75
11.	15,06	19,77	15,06	19,77	15,06	19,77
12.	11,11	15,39	11,32	15,74	11,23	15,85
13.	67,3	126,1	8,4	159,0	97,6	203,2
14.	80,3	100,1	95,0	119,8	106,4	143,8
W przeliczeniu na 1 krowę						
15.	101,8	81,3	88,7	71,4	78,9	60,9
16.	2438	2966	2454	2924	2633	3100
17.	11569	13210	10410	11920	9710	10773
18.	8430	11997	8994	12991	9419	14163
19.	5992	9031	6540	10067	6786	11063
20.	—3139	—1213	—1416	1071	—291	3390
21.	58,9	111,1	73,7	141,0	86,0	181,7
22.	72,9	90,8	86,4	109,0	97,0	131,5

Nakłady na 100 kg żywca wieprzowego, koszty jednostkowe, dochodowość

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Treściwe	849	973	944	1079
2.	Okopowe	678	685	816	827
3.	Zielonki	18	18	15	14
4.	Mleko	133	148	169	171
5.	Inne pasze	8	7	5	5
6.	Razem pasze	1686	1831	1949	2096
7.	Słoma	65	75	52	62
8.	Utrzymanie budynków	77	90	95	96
9.	Opał	117	86	117	103
10.	Weterynaria	20	20	20	21
11.	Zakup prosiąt	26	50	29	70
12.	Siła pociągowa	46	43	32	37
13.	Pozostałe nakłady	17	19	14	15
14.	Nakłady ogólnogospod.	58	74	65	76
15.	Nakłady mat.-pien. brutto	2112	2288	2373	2576
16.	Obornik	288	300	288	300
17.	Nakłady mat.-pien. netto	1824	1988	2085	2276
18.	Nakłady pracy dni	10,7	9,1	14,1	12,0
19.	Oплата pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
20.	zł/100 kg	957	1141	1265	1507
21.	Nakłady netto	2781	3129	3350	3783
22.	Nakład globalny dni/kg	0,107	0,091	0,141	0,120
23.	zł/kg	18,21	19,82	20,85	22,71
24.	Nakład finalny dni/kg	0,177	0,144	0,233	0,186
25.	zł/kg	11,93	13,15	12,60	14,39
26.	Koszt produkcji zł/kg	27,81	31,29	33,50	37,83
27.	Cena skupu zł/kg	22,87	27,94	22,87	27,94
28.	Dochód globalny zł/kg	10,94	14,79	10,27	13,55
29.	zł/dzień	61,8	102,7	44,1	72,8
30.	Wskaźnik opłacalności	82,2	89,3	68,3	73,9

Tabela 26

i opłacalność produkcji trzody chlewnej według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	876	999	851	993	822	958
2.	782	752	630	701	693	641
3.	20	19	21	22	21	24
4.	140	149	119	135	101	122
5.	8	7	10	10	9	9
6.	1826	1926	1631	1861	1646	1754
7.	63	80	73	86	83	100
8.	80	99	71	89	60	82
9.	117	88	117	62	117	54
10.	19	20	20	20	23	20
11.	29	53	25	41	23	30
12.	35	44	42	50	46	49
13.	15	15	18	15	19	16
14.	67	67	65	66	78	84
15.	2251	2392	2062	2290	2095	2189
16.	288	300	288	300	288	300
17.	1963	2092	1774	1990	1807	1809
18.	11,8	9,9	10,5	8,6	8,9	7,2
19.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
20.	1058	1240	942	1079	798	902
21.	3021	3332	2716	3069	2605	2791
22.	0,118	0,099	0,105	0,086	0,089	0,072
23.	19,63	20,85	17,74	19,85	18,07	18,84
24.	0,202	0,157	0,176	0,137	0,159	0,116
25.	12,09	13,54	11,37	13,43	11,79	13,29
26.	30,21	33,32	27,16	30,69	26,05	27,91
27.	22,87	27,94	22,87	27,94	22,87	27,94
28.	10,78	14,40	11,50	14,51	11,08	14,65
29.	53,4	91,7	65,3	105,9	69,7	126,3
30.	75,7	83,9	84,2	91,0	87,8	100,1

Nakłady na 10 szt. drobiu i jednostkowe koszty produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Treściwe	907	1023	1015	1153
2.	Okopowe	216	231	259	266
3.	Zielonki	16	15	13	11
4.	Mleko	50	58	65	68
5.	Inne pasze	21	30	21	25
6.	Razem pasze	1210	1357	1373	1523
7.	Słoma	9	10	7	7
8.	Utrzymanie budynków	52	62	67	65
9.	Weterynaria	11	10	11	11
10.	Zakup kurcząt	76	151	69	151
11.	Opał	37	29	39	33
12.	Pozostałe nakłady	8	11	11	12
13.	Nakłady ogólnogospod.	46	54	46	54
14.	Nakłady mat.-pien. brutto	1449	1684	1623	1856
15.	Obornik	125	125	125	125
16.	Pierze	46	48	44	48
17.	Nakłady mat.-pien. netto	1278	1511	1454	1683
18.	Nakłady pracy dni	7,6	6,7	10,1	8,6
19.	Oплата pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
20.	zł/szt.	683	843	906	1080
21.	Nakłady netto	1961	2354	2360	2763
22.	Produkcja żywca kg	18,6	24,3	18,6	24,0
23.	Produkcja jaj szt.	750	797	750	795
Żywiec — 1 kg					
24.	Nakład globalny dni	0,119	0,092	0,155	0,118
25.	zł	19,94	20,75	22,23	23,30
26.	Nakład finalny dni	0,183	0,136	0,236	0,171
27.	zł	14,20	15,20	14,96	16,62
28.	Koszt produkcji zł	30,61	32,34	36,13	38,17
Jaja					
29.	Nakład globalny dni/100	0,73	0,56	0,95	0,72
30.	zł/szt.	1,22	1,27	1,36	1,42
31.	Nakład filnany dni/100	1,12	0,83	1,44	1,05
32.	zł/szt.	0,87	0,93	0,92	1,01
33.	Koszt produkcji zł/szt.	1,87	1,98	2,21	2,33

Tabela 27

żywca drobiowego i jaj według grub obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	966	1069	941	1067	900	1026
2.	252	237	204	222	226	205
3.	17	16	19	17	18	19
4.	54	59	46	52	41	47
5.	22	29	22	26	25	30
6.	1311	1410	1232	1384	1210	1327
7.	9	11	10	11	11	15
8.	53	66	46	61	38	56
9.	10	10	11	10	12	11
10.	71	151	91	151	115	151
11.	40	28	29	20	24	17
12.	10	12	7	12	7	12
13.	48	47	46	47	56	59
14.	1552	1735	1472	1696	1473	1648
15.	125	125	125	125	125	125
16.	44	45	44	46	44	42
17.	1383	1565	1303	1525	1304	1481
18.	8,4	7,0	7,5	6,1	6,3	5,1
19.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
20.	753	883	673	771	565	638
21.	2136	2448	1976	2296	1869	2119
22.	18,6	24,9	18,6	24,9	18,6	24,0
23.	750	785	750	794	750	811
24.	0,129	0,097	0,115	0,084	0,098	0,069
25.	21,13	21,50	19,93	20,79	19,82	20,21
26.	0,206	0,143	0,184	0,125	0,164	0,106
27.	14,22	15,70	13,75	15,62	13,90	15,54
28.	32,70	33,72	30,25	31,37	28,61	28,90
29.	0,79	0,59	0,70	0,51	0,60	0,42
30.	1,29	1,32	1,22	1,28	1,21	1,24
31.	1,26	0,88	1,12	0,77	1,00	0,65
32.	0,87	0,95	0,85	0,95	0,85	0,95
33.	2,00	2,06	1,85	1,92	1,75	1,77

Dochodowość i opłacalność produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
Jaja					
1.	Nakład finalny dni/100 szt.	1,12	0,83	1,44	1,05
2.	zł/szt.	0,87	0,93	0,92	1,01
3.	Koszt produkcji zł/szt.	1,87	1,98	2,21	2,33
4.	Cena skupu zł/szt.	1,70	1,72	1,70	1,72
5.	Dochód globalny zł/szt.	0,83	0,79	0,78	0,71
6.	zł/dzień	74,1	95,2	54,2	67,6
7.	Wskaźnik opłacalności	90,9	86,9	76,9	73,8
Żywiec					
8.	Nakład finalny dni/kg	0,183	0,136	0,236	0,171
9.	zł/kg	14,20	15,20	14,96	16,62
10.	Koszt produkcji zł/kg	30,61	32,34	36,13	38,17
11.	Cena skupu zł/kg	25,32	26,82	25,32	26,82
12.	Dochód globalny zł/kg	11,12	11,62	10,36	10,20
13.	zł/dzień	60,8	85,4	43,9	59,6
14.	Wskaźnik opłacalności	82,7	82,9	70,1	70,3
Razem drób					
15.	Nakłady pracy dni ^a	11,8	9,9	15,2	12,5
16.	pieniężne zł	903	1107	997	1188
17.	Koszt produkcji zł	1961	2354	2360	2763
18.	Wartość produkcji zł	1746	2024	1746	2011
19.	Dochód globalny zł	843	917	749	823
20.	Dochód czysty zł	—215	—330	—614	—752
21.	Dochód globalny zł/dzień	71,4	92,6	49,3	65,8
22.	Wskaźnik opłacalności	89,0	86,0	74,0	72,8

^a Nakłady pracy na obsługę inwentarza i na produkcję pasz

Tabela 28

drobiu według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
Jaja						
1.	1,26	0,88	1,12	0,77	1,00	0,65
2.	0,87	0,95	0,85	0,95	0,85	0,95
3.	2,00	2,06	1,85	1,92	1,75	1,77
4.	1,70	1,72	1,70	1,72	1,70	1,72
5.	0,83	0,77	0,85	0,77	0,85	0,77
6.	65,9	87,5	75,9	100,0	85,0	118,5
7.	85,0	83,5	91,9	89,6	97,1	97,2
Żywiec						
8.	0,206	0,143	0,184	0,125	0,164	0,106
9.	14,22	15,70	13,75	15,62	13,90	15,54
10.	32,70	33,72	30,25	31,37	28,61	28,90
11.	25,32	26,82	25,32	26,82	25,32	26,82
12.	11,10	11,12	11,57	11,20	11,42	11,28
13.	53,9	77,8	62,9	89,6	69,6	106,4
14.	77,4	79,5	83,7	85,5	88,5	92,8
W przeliczeniu na 10 sztuk drobiu						
15.	13,3	10,5	11,8	9,2	10,5	7,8
16.	943	1125	918	1137	927	1136
17.	2136	2448	1976	2296	1869	2119
18.	1746	2018	1746	2034	1774	2039
19.	803	893	828	897	847	903
20.	390	—430	—230	—262	—95	—80
21.	60,4	85,0	70,2	97,5	80,7	115,8
22.	81,7	82,4	88,4	88,6	94,9	96,2

Nakłady na 1 owcę i jednostkowe koszty produkcji

Lp.	Wyszczególnienie	Polska		2—5	
		1970	1973	1970	1973
1.	Treściwe	58	56	69	71
2.	Okopowe	104	130	124	119
3.	Siano	136	190	140	141
4.	Zielonki	58	57	50	42
5.	Pastwiska	25	27	20	18
6.	Inne pasze	13	13	10	8
7.	Razem pasze	394	473	413	399
8.	Słoma	70	82	57	70
9.	Utrzymanie budynków	79	93	101	98
10.	Zakup jagniąt	47	91	52	127
11.	Pozostałe nakłady	16	17	14	14
12.	Nakłady ogólnogospod.	28	36	31	36
13.	Nakłady mat.-pien. brutto	634	792	668	744
14.	Obornik	225	237	225	238
15.	Mleko	12	15	12	15
16.	Nakłady mat.-pien. netto	397	540	431	491
17.	Nakłady pracy dni	5,1	4,5	6,8	5,8
18.	Oплата pracy zł/dzień	89,7	126,0	89,7	126,0
19.	zł/szt.	461	570	610	727
20.	Nakłady netto	858	1110	1041	1218
21.	Produkcja żywca kg	17,0	18,5	17,0	18,8
22.	Produkcja wełny kg	2,75	2,72	2,75	2,75
Żywiec — 1 kg					
23.	Nakład globalny dni	0,101	0,102	0,129	0,127
24.	zł	7,74	12,25	8,15	10,88
25.	Nakład finalny dni	0,134	0,138	0,169	0,159
26.	zł	4,78	7,71	4,56	6,85
27.	Koszt produkcji zł	16,80	25,10	19,72	26,88
Wełna — 1 kg					
28.	Nakład globalny dni	1,25	0,97	1,63	1,23
29.	zł	96,1	115,7	102,6	104,6
30.	Nakład finalny dni	1,66	1,30	2,13	1,54
32.	Koszt produkcji zł	208,2	237,9	248,8	259,6

Tabela 29

żywea baraniego i wełny według grup obszarowych

Lp.	5—7		7—10		pow. 10	
	1970	1973	1970	1973	1970	1973
1.	61	60	57	58	54	52
2.	126	115	100	103	104	84
3.	138	178	142	175	158	196
4.	62	56	68	65	66	73
5.	22	23	31	30	43	44
6.	14	13	16	15	15	16
7.	423	445	414	446	440	465
8.	69	88	79	96	91	107
9.	81	100	70	91	57	85
10.	53	96	53	74	51	54
11.	17	16	18	16	19	16
12.	32	32	31	32	38	41
13.	675	777	665	755	696	768
14.	225	238	225	238	225	238
15.	12	15	12	15	12	15
16.	438	524	428	502	459	515
17.	5,7	4,8	5,0	4,1	4,3	3,5
18.	89,7	126,0	89,7	126,0	89,7	126,0
19.	511	600	449	515	386	436
20.	949	1124	877	1017	845	951
21.	17,0	19,1	17,0	18,7	17,0	18,8
22.	2,75	2,78	2,75	2,77	2,75	2,77
23.	0,107	0,105	0,095	0,091	0,080	0,077
24.	8,23	11,49	8,07	11,24	8,71	11,60
25.	0,144	0,136	0,128	0,121	0,114	0,105
26.	4,91	7,58	5,11	7,46	5,66	8,07
27.	17,83	24,72	16,59	22,71	15,89	21,30
28.	1,35	0,99	1,20	0,86	1,02	0,72
29.	104,6	109,9	102,7	105,6	110,2	107,9
30.	1,82	1,29	1,63	1,14	1,45	0,98
31.	62,4	72,1	64,1	70,4	71,6	75,1
32.	225,7	234,6	210,3	214,0	201,7	198,6

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Żyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	0,811	0,179	0,107	0,036	0,039
2.	reprodukcji wewn.	0,284	0,063	0,037	0,013	0,013
3.	całkowity	1,095	0,242	0,144	0,049	0,052
	Ilość produkcji finalnej^a					
4.	Ogółem w gospodarstwie	13,1	4,2	1,5	0,8	0,8
5.	z 1 ha pow. efektywnej	16,2	23,5	14,5	22,5	20,9
6.	z 1 ha pow. całkowitej	12,0	17,4	10,4	16,3	15,4
	Na gospodarstwo					
7.	nakłady pracy	68,8	7,0	3,7	1,2	1,2
8.	nakłady pieniężne	4644	847	455	153	157
9.	koszty własne produkcji	10815	1475	787	260	264
10.	wartość produkcji	13190	1674	469	262	238
11.	dochód globalny	8546	827	14	109	81
12.	dochód czysty	2575	199	-318	2	-26
	Na 1 ha pow. całkowitej					
13.	nakłady pracy	62,8	28,9	25,7	24,5	23,1
14.	nakłady pieniężne	4241	3500	3160	3122	3019
15.	koszty własne produkcji	9874	6092	5465	5320	5091
16.	wartość produkcji	12046	6917	3257	5347	4577
17.	dochód globalny	7805	3417	97	2225	1558
18.	dochód czysty	2172	825	-2208	27	-514
	Na 1 dzień pracy					
19.	wartość produkcji	191,7	239,1	126,8	218,3	198,3
20.	dochód globalny	124,2	118,1	3,8	90,8	67,5
21.	wskaźnik opłacalności	122,0	113,5	59,6	100,8	90,2
	Udział produkcji finalnej w:					
22.	powierzchni	32,2	7,1	4,2	1,4	1,5
23.	nakładach pracy	19,6	2,0	1,1	0,3	0,3
24.	nakładach pieniężnych	31,0	5,6	3,0	1,0	1,1
25.	kosztach własnych produkcji	23,9	3,4	1,8	0,6	0,6
26.	wartości produkcji	34,0	4,3	1,2	0,7	0,6
27.	dochodzie globalnym	36,0	3,5	0,1	0,5	0,3

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 30

w gospodarstwach od 2 do 5 ha pow. ogólnej w 1970 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,116	0,059	0,022	0,011	0,242	1,709	0,957	0,434	0,291	2,520
2.	0,040	0,020	0,008	0,005	0,085	0,596	0,334	0,152	0,101	0,830
3.	0,156	0,079	0,030	0,016	0,327	2,305	1,291	0,586	0,392	3,400
4.	19,9	19,3	0,4	0,5	6,5	25,0	10,8	3,3	5,2	38,6
5.	172,0	329,0	16,4	38,4	28,9	14,6	11,3	7,6	17,9	15,3
6.	127,6	244,3	13,3	31,3	19,9	10,8	8,4	5,6	13,3	11,4
7.	13,2	7,6	0,9	0,7	33,3	283,1	159,8	76,5	41,6	351,9
8.	836	186	121	78	1811	10351	3188	4135	2746	14995
9.	2020	868	202	141	4798	35745	17522	10997	6478	46560
10.	1590	1427	293	165	6021	25303	10819	7553	5229	38738
11.	754	1241	172	87	4210	14952	7631	3418	2483	23743
12.	—430	559	91	24	1223	—10442	—6703	—3444	—1249	—7822
13.	84,6	96,1	30,0	43,8	101,8	122,8	123,8	130,5	106,1	103,5
14.	5359	2481	4033	4875	5508	4491	2469	7056	7005	4410
15.	12948	11101	6724	8804	14639	15506	13574	18762	16522	13694
16.	10192	18063	9767	10313	18413	10977	8380	12889	13339	11394
17.	4833	15582	5734	5438	12905	6486	5911	5833	6334	6984
18.	—2756	6962	3043	1509	3774	—4529	—5194	—5873	—3183	—2300
19.	120,5	187,8	325,6	235,7	180,8	89,4	67,7	98,7	125,7	110,1
20.	57,1	163,3	191,1	124,3	127,0	52,8	47,8	44,7	59,7	67,5
21.	78,7	164,4	145,0	117,0	125,5	70,8	61,7	68,7	80,7	83,2
22.	4,7	2,3	0,9	0,5	9,6	67,8	38,0	17,2	11,5	100,0
23.	3,8	2,2	0,3	0,2	9,4	80,4	45,4	21,7	11,8	100,0
24.	5,6	1,3	0,8	0,5	12,1	69,0	21,3	27,6	18,3	100,0
25.	4,4	1,8	0,5	0,3	10,5	76,1	36,3	23,9	14,3	100,0
26.	4,1	3,7	0,8	0,4	15,5	65,3	37,9	19,5	13,5	100,0
27.	3,2	5,2	0,7	0,4	17,8	63,0	32,1	14,4	10,5	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Żyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	0,905	0,233	0,200	0,035	0,023
2.	reprodukcji wewn.	0,192	0,049	0,042	0,008	0,005
3.	całkowity	1,097	0,282	0,242	0,043	0,028
	Ilość produkcji finalnej ^a					
4.	Ogółem w gospodarstwie	18,8	5,6	4,4	0,8	0,5
5.	z 1 ha pow. efektywnej	20,8	24,8	22,8	24,4	24,0
6.	z 1 ha pow. całkowitej	17,1	19,9	18,2	18,6	17,9
	Na gospodarstwo *					
7.	nakłady pracy	64,2	7,2	5,2	1,0	0,6
8.	nakłady pieniężne	5770	1205	854	169	103
9.	koszty własne produkcji	13859	2112	1509	295	179
10.	wartość produkcji	18817	2206	1317	313	154
11.	dochód globalny	13047	1001	463	144	51
12.	dochód czysty	4958	94	-192	18	-25
	Na 1 ha pow. całkowitej					
13.	nakłady pracy	58,5	25,5	21,4	23,3	21,4
14.	nakłady pieniężne	5260	4273	3529	3930	3679
15.	koszty własne produkcji	12631	7486	6225	6866	6375
16.	wartość produkcji	17153	7823	5442	7279	5500
17.	dochód globalny	11893	3550	1913	3349	1821
18.	dochód czysty	4522	337	-783	413	-875
	Na 1 dzień pracy					
19.	wartość produkcji	293,1	306,4	253,3	313,0	256,7
20.	dochód globalny	203,2	139,0	89,0	144,0	85,0
21.	wskaźnik opłacalności	135,8	104,5	87,3	106,1	86,0
	Udział produkcji finalnej w:					
22.	powierzchni	33,2	8,5	7,3	1,3	0,8
23.	nakładach pracy	20,5	2,3	1,7	0,3	0,2
24.	nakładach pieniężnych	29,4	6,1	4,4	0,9	0,5
25.	kosztach własnych produkcji	23,4	3,6	2,6	0,5	0,3
26.	wartości produkcji	34,4	4,0	2,4	0,6	0,3
27.	dochodzie globalnym	37,1	2,8	1,3	0,4	0,1

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 31

w gospodarstwach od 2 do 5 ha pow. ogólnej w 1973 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,134	0,065	0,021	0,007	0,187	1,817	0,968	0,588	0,240	2,722
2.	0,028	0,014	0,004	0,002	0,040	0,386	0,206	0,125	0,051	0,578
3.	0,162	0,079	0,025	0,009	0,227	2,203	1,174	0,713	0,291	3,300
4.	23,1	17,5	0,3	0,3	9,6	35,3	15,3	4,7	5,2	54,8
5.	192,0	270,0	14,3	41,1	51,3	19,4	15,8	8,0	21,7	20,1
6.	142,6	221,5	12,0	33,3	42,3	16,0	13,0	6,6	17,9	16,6
7.	11,3	7,0	0,7	0,4	30,8	249,6	129,1	87,3	29,3	313,8
8.	938	296	129	54	2022	13861	3760	6738	2856	19631
9.	2362	1178	217	104	5903	45311	20027	17738	6548	59170
10.	2916	1409	240	113	9570	35333	15297	13322	5245	54758
11.	1978	1113	111	59	7548	21472	11537	6584	2389	35127
12.	554	231	23	9	3667	-9978	-4730	-4416	-1303	-4412
13.	69,8	88,6	28,0	44,4	135,7	113,3	110,0	122,4	100,7	95,1
14.	5790	3747	5160	6000	8907	6292	3203	9450	9814	5949
15.	14585	14911	8688	11594	26005	20568	17063	24872	22502	17932
16.	18000	17835	9600	12556	42159	16039	13030	18684	18024	16593
17.	12210	14088	4440	6556	33252	9747	9827	9234	8210	10644
18.	3415	2924	912	962	16154	-4529	-4033	-6188	-4478	-1339
19.	258,1	201,3	342,9	282,5	310,7	141,6	118,5	152,6	179,0	174,5
20.	175,0	159,0	158,6	147,5	245,1	86,0	89,4	75,4	81,5	111,9
21.	123,5	119,6	110,6	108,6	162,1	78,0	76,4	75,1	80,1	92,5
22.	4,9	2,4	0,8	0,3	6,9	66,8	35,6	21,6	8,8	100,0
23.	3,6	2,2	0,2	0,1	9,9	79,5	41,1	27,8	9,3	100,0
24.	4,8	1,5	0,7	0,3	10,2	70,6	19,2	34,3	14,5	100,0
25.	4,0	2,0	0,4	0,2	9,8	76,6	33,8	30,0	11,1	100,0
26.	5,3	2,6	0,4	0,2	17,5	64,5	27,9	24,3	9,6	100,0
27.	5,6	3,2	0,3	0,2	21,5	61,1	32,8	18,7	6,8	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Zyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	1,450	0,303	0,156	0,077	0,080
2.	reprodukcji wewn.	0,609	0,127	0,065	0,032	0,033
3.	całkowity	2,059	0,430	0,221	0,109	0,113
Ilość produkcji finalnej ^a						
4.	Ogółem w gospodarstwie	23,7	7,0	2,3	1,7	1,7
5.	z 1 ha pow. efektywnej	16,3	23,2	15,1	22,3	21,7
6.	z 1 ha pow. całkowitej	11,5	16,3	10,4	15,6	15,0
Na gospodarstwo						
7.	nakłady pracy	108,4	10,1	4,6	2,3	2,1
8.	nakłady pieniężne	8389	1362	624	310	300
9.	koszty własne produkcji	18112	2268	1037	516	488
10.	wartość produkcji	22861	2793	719	570	496
11.	dochód globalny	14472	1431	95	260	196
12.	dochód czysty	4749	525	-318	54	8
Na 1 ha pow. całkowitej						
13.	nakłady pracy	52,6	23,5	20,8	21,1	18,6
14.	nakłady pieniężne	4074	3167	2824	2844	2655
15.	koszty własne produkcji	8792	5275	4690	4737	4323
16.	wartość produkcji	11102	6495	3253	5229	4389
17.	dochód globalny	7028	3328	429	2385	1734
18.	dochód czysty	2310	1220	-1437	492	66
Na 1 dzień pracy						
19.	wartość produkcji	210,9	276,5	156,3	274,8	235,9
20.	dochód globalny	133,5	141,7	20,7	113,0	93,2
21.	wskaźnik opłacalności	126,2	123,1	69,3	110,5	101,6
Udział produkcji finalnej w:						
22.	powierzchni	33,8	7,0	3,6	1,8	1,9
23.	nakładach pracy	23,4	2,2	1,0	0,5	0,5
24.	nakładach pieniężnych	36,1	5,9	2,7	1,3	1,3
25.	kosztach własnych produkcji	28,3	3,6	1,6	0,8	0,8
26.	wartości produkcji	37,2	4,5	1,2	0,9	0,8
27.	dochodzie globalnym	37,8	3,7	0,2	0,7	0,5

^a Ilość produkcji w kolumnach 4-12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 32

w gospodarstwach od 5 do 7 ha pow. ogólnej w 1970 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,202	0,140	0,057	0,025	0,410	2,847	1,608	0,771	0,409	4,297
2.	0,084	0,058	0,024	0,011	0,175	1,194	0,675	0,324	0,172	1,803
3.	0,286	0,198	0,081	0,036	0,585	4,041	2,283	1,095	0,581	6,100
4.	36,9	45,0	0,9	1,0	10,9	37,0	16,7	1,5	6,3	61,5
5.	183,0	322,0	16,2	38,4	26,6	13,0	10,4	6,6	15,4	14,3
6.	129,0	227,3	11,1	27,8	18,6	9,2	7,3	4,7	10,8	10,1
7.	19,5	15,4	2,0	1,4	51,0	354,0	198,5	104,0	43,8	462,4
8.	1441	489	310	154	3399	14834	4764	6265	3157	23223
9.	3190	1870	489	280	7974	46588	22569	15594	7086	64700
10.	3108	3331	750	353	10059	37786	16951	12374	6304	61525
11.	1667	2842	440	199	6660	22952	12187	6109	3147	38302
12.	-82	1461	261	73	2085	-8802	-5618	-3220	-782	-3175
13.	68,2	77,8	24,7	38,9	87,2	87,6	86,9	95,0	75,4	75,8
14.	5038	2571	3827	4278	5776	3671	2087	5721	5433	3807
15.	11156	9550	6043	7767	13598	11529	9882	14243	12196	10606
16.	10867	16823	9259	9805	17195	9350	7424	11300	10850	10086
17.	5829	14252	5432	5527	11419	5679	5337	5579	5417	6279
18.	-289	7273	3216	2038	3597	-2179	-2458	-2943	-1346	-520
19.	159,4	216,3	375,0	252,1	197,2	106,7	85,4	119,0	143,9	133,1
20.	85,5	184,5	220,0	142,1	130,6	64,8	61,4	58,7	71,8	82,8
21.	97,4	178,1	153,4	126,1	126,1	81,1	75,1	79,4	89,0	95,1
22.	4,7	3,3	1,3	0,6	9,6	66,2	37,4	18,0	9,5	100,0
23.	4,2	3,3	0,4	0,3	11,0	76,6	42,9	22,5	9,5	100,0
24.	6,2	2,2	1,3	0,7	14,5	63,9	20,5	27,0	13,6	100,0
25.	5,0	2,9	0,8	0,4	12,4	71,7	34,4	24,2	11,0	100,0
26.	5,1	5,4	1,2	0,6	16,3	61,4	27,6	20,1	10,2	100,0
27.	4,4	7,4	1,1	0,5	17,4	59,9	31,8	15,9	8,2	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Zyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	1,575	0,382	0,370	0,076	0,041
2.	reprodukcji wewn.	0,402	0,098	0,095	0,019	0,010
3.	całkowity	1,977	0,480	0,465	0,095	0,051
Ilość produkcji finalnej ^a						
4.	Ogółem w gospodarstwie	30,2	9,9	8,8	2,0	1,0
5.	z 1 ha pow. efektywnej	19,2	26,8	24,7	28,0	25,0
6.	z 1 ha pow. całkowitej	15,3	20,6	18,9	21,1	19,6
Na gospodarstwo						
7.	nakłady pracy	89,5	9,8	8,0	1,7	0,8
8.	nakłady pieniężne	9385	1859	1455	335	167
9.	koszty własne produkcji	20662	3094	2463	549	268
10.	wartość produkcji	30232	3948	2658	768	278
11.	dochód globalny	20847	2089	1203	433	111
12.	dochód czysty	9570	854	195	219	10
Na 1 ha pow. całkowitej						
13.	nakłady pracy	45,3	20,4	17,2	17,9	15,7
14.	nakłady pieniężne	4747	3873	3129	3526	3275
15.	koszty własne produkcji	10455	6443	5296	5781	5253
16.	wartość produkcji	15292	8225	5716	8084	5451
17.	dochód globalny	10545	4352	2587	4558	2176
18.	dochód czysty	4837	1782	420	2303	198
Na 1 dzień pracy						
19.	wartość produkcji	337,8	402,9	332,3	451,8	347,5
20.	dochód globalny	232,9	213,2	150,4	254,7	138,8
21.	wskaźnik opłacalności	146,3	127,6	107,9	139,9	103,7
Udział produkcji finalnej w:						
22.	powierzchni	34,1	8,3	8,0	1,6	0,9
23.	nakładach pracy	21,8	2,4	1,9	0,4	0,2
24.	nakładach pieniężnych	30,8	6,1	4,7	1,1	0,5
25.	kosztach własnych produkcji	25,1	3,8	3,0	0,7	0,3
26.	wartości produkcji	34,7	4,5	3,1	0,9	0,3
27.	dochodzie globalnym	36,9	3,7	2,1	0,8	0,2

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 33

w gospodarstwach od 5 do 7 ha pow. ogólnej w 1973 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,205	0,148	0,053	0,018	0,282	3,046	1,560	1,064	0,372	4,621
2.	0,052	0,038	0,013	0,004	0,073	0,777	0,398	0,271	0,095	1,179
3.	0,257	0,186	0,066	0,022	0,355	3,823	1,958	1,335	0,467	5,800
4.	36,5	47,2	0,7	0,7	12,5	55,7	23,5	7,9	7,4	87,0
5.	198,0	318,0	13,4	41,1	44,3	18,3	15,1	7,4	19,9	18,8
6.	142,0	253,8	10,6	31,8	35,2	14,6	12,0	5,9	15,8	15,0
7.	14,6	13,2	1,5	0,7	39,2	321,7	157,7	123,8	34,6	411,2
8.	1423	610	329	109	3098	21104	5751	10760	3794	30489
9.	3263	2273	518	197	8037	61638	25621	26359	8154	82300
10.	4680	3800	581	263	12339	55742	23471	22490	7411	87010
11.	3257	3190	252	154	9241	34638	17720	11730	3617	56521
12.	1417	1527	63	66	4302	-5896	-2150	-3869	-743	4710
13.	56,8	71,0	22,7	31,8	110,4	84,1	80,5	92,7	74,1	70,9
14.	5537	3280	4985	4955	8727	5520	2937	8060	8124	5257
15.	12694	12226	7845	8962	22637	16117	13080	19740	17461	14190
16.	18210	20430	8803	11954	34758	14581	11987	16846	15869	15002
17.	12673	17150	3818	6999	26031	9061	9050	8786	7745	9745
18.	5516	8204	958	2992	12121	-1536	-1093	-2894	-1592	812
19.	320,5	287,9	387,3	375,7	314,7	173,3	148,8	181,7	214,2	211,6
20.	223,1	241,7	168,0	220,0	235,7	107,7	112,4	94,7	104,5	137,5
21.	143,4	167,2	112,2	133,5	153,5	90,4	91,6	85,3	90,9	105,7
22.	4,4	3,2	1,1	0,4	6,2	65,9	33,8	23,0	8,1	100,0
23.	3,6	3,2	0,4	0,2	9,5	78,2	38,4	30,1	8,4	100,0
24.	4,7	2,0	1,1	0,4	10,2	69,2	18,9	35,3	12,4	100,0
25.	4,0	2,8	0,6	0,2	9,7	74,9	31,1	32,0	9,9	100,0
26.	5,4	4,4	0,7	0,3	14,2	64,1	27,0	25,8	8,5	100,0
27.	5,8	5,6	0,4	0,3	16,3	61,3	31,4	20,8	6,4	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Żyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	2,099	0,418	0,218	0,133	0,101
2.	reprodukcji wewn.	0,885	0,177	0,091	0,056	0,043
3.	całkowity	2,984	0,595	0,309	0,189	0,144
	Ilość produkcji finalnej ^a					
4.	Ogółem w gospodarstwie	30,2	9,9	3,6	3,0	2,2
5.	z 1 ha pow. efektywnej	14,4	23,8	16,5	22,5	21,9
6.	z 1 ha pow. całkowitej	10,1	16,7	11,7	15,9	15,3
	Na gospodarstwo					
7.	nakłady pracy	125,6	12,6	5,7	3,5	2,4
8.	nakłady pieniężne	11585	1773	818	513	365
9.	koszty własne produkcji	22986	2903	1329	827	580
10.	wartość produkcji	30282	3963	1106	1021	623
11.	dochód globalny	18697	2190	288	508	258
12.	dochód czysty	7296	1060	-223	194	43
	Na 1 ha pow. całkowitej					
13.	nakłady pracy	42,6	21,2	18,4	18,5	16,1
14.	nakłady pieniężne	3882	2980	2647	2714	2535
15.	koszty własne produkcji	7703	4882	4297	4373	3979
16.	wartość produkcji	10148	6661	3579	5402	4326
17.	dochód globalny	6266	3681	932	2688	1791
18.	dochód czysty	2445	1779	-718	1029	347
	Na 1 dzień pracy					
19.	wartość produkcji	238,3	314,5	194,0	291,7	259,6
20.	dochód globalny	147,1	173,8	50,5	145,1	107,5
21.	wskaźnik opłacalności	131,7	136,5	83,2	123,5	107,4
	Udział produkcji finalnej w:					
22.	powierzchni	35,5	7,1	3,7	2,2	1,7
23.	nakładach pracy	24,8	2,5	1,1	0,7	0,5
24.	nakładach pieniężnych	39,7	6,1	2,8	1,8	1,2
25.	kosztach własnych produkcji	30,6	3,9	1,8	1,1	0,8
26.	wartości produkcji	38,7	5,1	1,4	1,3	0,8
27.	dochodzie globalnym	38,1	4,5	0,6	1,0	0,5

^a Ilość produkcji w kolumnach 4-12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 34

w gospodarstwach od 7 do 10 ha pow. ogólnej w 1970 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,346	0,222	0,104	0,045	0,512	3,811	2,194	1,009	0,508	5,910
2.	0,147	0,094	0,044	0,019	0,214	1,605	0,924	0,425	0,214	2,490
3.	0,493	0,316	0,148	0,064	0,726	5,416	3,118	1,434	0,722	8,400
4.	66,4	71,1	1,7	1,7	10,1	46,8	21,4	6,7	7,4	78,2
6.	192,0	320,0	16,4	38,4	19,7	12,3	9,8	6,6	14,6	13,2
6.	134,7	225,0	11,5	26,6	13,9	8,6	6,9	4,7	10,2	9,3
7.	29,9	22,1	3,3	2,1	45,5	385,3	212,1	117,7	46,0	512,4
8.	2425	822	559	266	4044	17580	5519	7650	3605	29165
9.	5107	2804	855	454	8126	52141	24544	18208	7731	75127
10.	5573	5263	1382	628	10060	46780	21443	15469	7435	78221
11.	3148	4441	823	362	6016	29200	15924	7819	3830	49056
12.	466	2459	527	174	1934	-5361	-3101	-2739	-296	3094
13.	60,6	69,9	22,3	32,8	62,7	71,1	68,0	82,1	63,7	61,0
14.	4919	2601	3777	4156	5570	3246	1770	5335	4993	3472
15.	10355	8871	5777	7098	11194	9624	7870	12699	10707	8944
16.	11304	16655	9338	9813	13857	8637	6877	10787	10298	9312
17.	6385	14054	5561	5657	8287	5391	5107	5452	5305	5840
18.	949	7784	3561	2715	2663	-987	-993	-1912	-409	368
19.	186,4	238,1	418,8	299,0	221,1	121,4	101,1	131,4	161,6	152,7
20.	105,3	201,0	249,4	172,4	132,2	75,8	75,1	66,4	83,3	96,7
21.	109,1	187,7	161,6	138,3	123,8	89,7	87,4	85,0	96,2	104,1
22.	5,9	3,8	1,7	0,8	8,6	64,5	37,1	17,1	8,6	100,0
23.	5,8	4,3	0,6	0,4	8,9	75,2	41,4	23,0	9,0	100,0
24.	8,3	2,8	1,9	0,9	13,9	60,3	18,9	26,2	12,4	100,0
25.	6,8	3,7	1,1	0,6	10,8	69,4	32,7	24,2	10,3	100,0
26.	7,1	6,7	1,8	0,8	12,9	59,8	27,4	19,8	9,5	100,0
27.	6,4	9,0	1,7	0,7	12,2	59,5	32,5	15,9	7,8	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Zyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	2,183	0,501	0,525	0,122	0,059
2.	reprodukcji wewn.	0,628	0,144	0,151	0,035	0,017
3.	całkowity	2,811	0,645	0,676	0,157	0,076
	Ilość produkcji finalnej ^a					
4.	Ogółem w gospodarstwie	38,3	13,2	12,2	3,2	1,5
5.	z 1 ha pow. efektywnej	17,5	23,7	24,1	27,6	25,5
6.	z 1 ha pow. całkowitej	13,6	20,5	18,0	20,4	19,7
	Na gospodarstwo					
7.	nakłady pracy	97,2	11,4	10,1	2,4	1,1
8.	nakłady pieniężne	12249	2360	2031	527	238
9.	koszty własne produkcji	24496	3796	3304	829	377
10.	wartość produkcji	38340	5365	3683	1219	416
11.	dochód globalny	26091	3005	1652	692	178
12.	dochód czysty	13844	1569	379	390	39
	Na 1 ha pow. całkowitej					
13.	nakłady pracy	34,6	17,6	14,9	15,3	14,5
14.	nakłady pieniężne	4358	3659	3004	3357	3132
15.	koszty własne produkcji	8718	5877	4881	5285	4959
16.	wartość produkcji	13639	8318	5448	7764	5474
17.	dochód globalny	9281	4659	2444	4407	2342
18.	dochód czysty	4921	2441	567	2479	715
	Na 1 dzień pracy					
19.	wartość produkcji	394,4	470,6	364,7	507,9	378,2
20.	dochód globalny	268,4	263,6	163,6	288,3	161,8
21.	wskaźnik opłacalności	156,5	141,3	111,5	147,0	110,3
	Udział produkcji finalnej w:					
22.	powierzchni	347	8,0	8,3	1,9	0,9
23.	nakładach pracy	21,2	2,5	2,2	0,5	0,2
24.	nakładach pieniężnych	31,4	6,1	5,2	1,3	0,6
25.	kosztach własnych produkcji	25,3	3,8	3,4	0,9	0,4
26.	wartości produkcji	33,9	4,7	3,3	1,1	0,4
27.	dochodzie globalnym	35,2	4,1	2,2	0,9	0,2

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 35

w gospodarstwach od 7 do 10 ha pow. ogólnej w 1973 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,262	0,229	0,101	0,036	0,348	4,106	2,128	1,463	0,430	6,289
2.	0,076	0,066	0,029	0,011	0,099	1,183	0,615	0,422	0,124	1,811
3.	0,338	0,295	0,130	0,047	0,447	5,289	2,741	1,885	0,554	8,100
4.	46,0	74,4	1,4	1,5	13,5	73,5	31,4	10,8	8,5	113,2
5.	195,0	325,0	13,3	41,1	38,8	17,9	14,8	7,4	19,8	18,0
6.	136,1	252,1	10,8	31,9	30,2	13,9	11,5	5,7	15,3	14,0
7.	16,6	17,9	2,6	1,3	33,8	360,6	171,4	147,7	34,5	457,8
8.	1832	946	631	216	3468	26816	7043	14387	4307	39065
9.	3924	3201	959	380	7726	72251	28639	32997	8654	96747
10.	5973	5989	1104	349	13195	73450	31371	30573	8473	113186
11.	4141	5043	473	133	9727	46634	24328	16186	4166	74121
12.	2049	2788	145	—31	5469	1199	2732	—2424	—181	16439
13.	49,1	60,7	20,0	27,7	75,6	68,2	62,5	78,4	62,3	56,5
14.	5420	3207	4854	4596	7758	5070	2570	7632	7774	4823
15.	11607	10855	7374	8086	17284	13663	10445	17510	15624	11942
16.	17672	20302	8492	7426	29519	13887	11445	16219	15294	13974
17.	12252	17095	3638	2830	21761	8817	8875	8587	7520	9151
18.	6065	9447	1118	—660	12235	224	1000	—1291	—330	2032
19.	359,8	334,6	424,6	268,5	390,4	203,7	183,0	207,0	245,6	247,2
20.	249,5	281,7	181,9	102,3	287,8	129,3	141,9	109,6	120,8	161,9
21.	152,2	187,1	115,1	91,8	170,8	101,7	109,5	92,7	97,9	117,0
22.	4,2	3,6	1,6	0,6	5,6	65,3	33,8	23,3	6,8	100,0
23.	3,6	3,9	0,6	0,3	7,4	78,8	37,4	32,3	7,5	100,0
24.	4,7	2,4	1,6	0,6	8,9	68,6	18,0	36,8	11,0	100,0
25.	4,1	3,3	1,0	0,4	8,0	74,7	29,6	34,1	8,9	100,0
26.	5,3	5,3	1,0	0,3	11,7	64,9	27,7	27,0	7,5	100,0
27.	5,6	6,8	0,6	0,2	13,1	62,9	32,8	21,8	5,6	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Zyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	3,576	0,721	0,401	0,315	0,221
2.	reprodukcji wewn.	1,466	0,295	0,165	0,128	0,090
3.	całkowity	5,042	1,016	0,566	0,443	0,311
	Ilość produkcji finalnej ^a					
4.	Ogółem w gospodarstwie	48,8	16,7	6,7	7,5	4,6
5.	z 1 ha pow. efektywnej	13,6	23,1	16,7	23,9	20,7
6.	z 1 ha pow. całkowitej	9,7	16,4	11,8	16,9	14,8
	Na gospodarstwo					
7.	nakłady pracy	162,0	18,7	9,1	7,1	4,5
8.	nakłady pieniężne	17465	2902	1394	1100	736
9.	koszty własne produkcji	31996	4579	2210	1737	1140
10.	wartość produkcji	48822	6647	2072	2602	1405
11.	dochód globalny	31357	3745	678	1502	669
12.	dochód czysty	16826	2068	-138	865	265
	Na 1 ha pow. całkowitej					
13.	nakłady pracy	32,1	18,4	16,1	16,0	14,5
14.	nakłady pieniężne	3464	2856	2463	2483	2367
15.	koszty własne produkcji	6343	4506	3907	3918	3668
16.	wartość produkcji	9683	6542	3661	5874	4518
17.	dochód globalny	6219	3686	1198	3391	2151
18.	dochód czysty	3340	2036	-246	1956	850
	Na 1 dzień pracy					
19.	wartość produkcji	301,4	355,5	227,7	366,5	312,2
20.	dochód globalny	193,6	200,3	74,5	211,5	148,7
21.	wskaźnik opłacalności	152,6	145,2	93,8	150,0	123,2
	Udział produkcji finalnej w:					
22.	powierzchni	35,8	7,2	4,0	3,2	2,2
23.	nakładach pracy	25,2	2,9	1,4	1,1	0,7
24.	nakładach pieniężnych	40,9	6,8	3,3	2,6	1,7
25.	kosztach własnych produkcji	31,4	4,4	2,1	1,7	1,1
26.	wartości produkcji	41,9	5,7	1,8	2,2	1,2
27.	dochodzie globalnym	42,5	5,1	0,9	2,0	0,9

^a Ilość produkcji w kolumnach 4—12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 36

w gospodarstwach powyżej 10 ha pow. ogólnej w 1970 roku

Lp.	Ziem- niaki	Buraki cukro- we	Oleiste	Len	Inne rośliny	Pro- dukcja zwie- rzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,478	0,312	0,235	0,099	0,794	6,424	3,865	1,670	0,623	10,000
2.	0,196	0,128	0,096	0,041	0,327	2,634	1,584	0,685	0,255	4,100
3.	0,674	0,440	0,331	0,140	1,121	9,058	5,449	2,355	0,878	14,100
4.	94,2	96,3	4,1	3,8	15,3	65,8	31,2	9,8	8,0	116,4
5.	197,0	309,0	17,3	38,4	19,3	10,2	8,1	5,9	12,8	11,6
6.	139,8	218,9	12,4	27,1	13,6	7,3	5,7	4,2	9,1	8,3
7.	35,8	26,0	6,4	4,0	50,4	479,6	262,3	155,5	45,0	641,6
8.	3262	1221	1215	561	5074	25272	8199	11550	4021	42737
9.	6473	3553	1789	920	9595	68292	31727	25498	8058	100288
10.	8412	7127	3278	1372	15124	65783	31223	22695	7992	116438
11.	5150	5906	2063	811	10050	40511	23024	11145	3971	73701
12.	1939	3574	1489	452	5529	-2509	-504	-2803	-66	16150
13.	53,1	59,1	19,3	28,6	45,0	52,9	48,1	66,0	51,3	45,5
14.	4840	2730	3671	4007	4544	2790	1505	4904	4580	3031
15.	9603	8031	5402	6572	8581	7535	5820	10824	9182	7112
16.	12481	16198	9903	9800	13492	7262	5730	9737	9103	8258
17.	7641	13468	6232	5793	8948	4472	4225	4833	4523	5227
18.	2878	8167	4501	3228	4911	-273	-90	-1087	-79	1146
19.	235,0	274,1	512,2	343,0	300,1	137,2	119,0	145,9	177,6	181,5
20.	143,9	227,2	322,3	202,8	199,4	84,5	87,8	71,7	88,2	114,9
21.	130,0	200,6	183,2	149,1	157,6	96,3	98,4	89,0	99,2	116,1
22.	4,8	3,1	2,3	1,0	8,0	64,2	38,6	16,7	6,2	100,0
23.	5,6	4,1	1,0	0,6	7,8	74,8	40,9	24,2	7,0	100,0
24.	7,6	2,8	2,8	1,3	12,0	59,1	19,2	27,0	9,4	100,0
25.	6,4	3,6	1,7	0,9	9,5	68,6	32,3	25,3	8,0	100,0
26.	7,2	6,1	2,8	1,2	13,0	56,5	26,8	19,5	6,9	100,0
27.	7,0	8,0	2,8	1,1	13,6	55,0	31,2	15,1	5,4	100,0

Opłacalność i dochodowość produkcji finalnej

Lp.	Wyszczególnienie	Produk- cja roś- linna	Pszenica	Żyto	Jęcz- mień	Owies
1	2	3	4	5	6	7
1.	Obszar efektywny	3,602	0,704	0,930	0,294	0,119
2.	reprodukcji wewn.	1,010	0,197	0,261	0,083	0,034
3.	całkowity	4,612	0,901	1,191	0,377	0,153
Ilość produkcji finalnej^a						
4.	Ogółem w gospodarstwie	56,7	20,2	21,2	8,5	3,0
5.	z 1 ha pow. efektywnej	15,7	29,7	23,6	29,8	26,4
6.	z 1 ha pow. całkowitej	12,3	22,4	17,8	22,5	19,6
Na gospodarstwo						
7.	nakłady pracy	126,3	13,3	15,0	5,0	1,8
8.	nakłady pieniężne	19215	3166	3502	1233	458
9.	koszty własne produkcji	35129	4842	5392	1863	685
10.	wartość produkcji	56682	8142	6419	3191	875
11.	dochód globalny	37467	4976	2917	1958	417
12.	dochód czysty	21553	3300	1027	1328	190
Na 1 ha pow. całkowitej						
13.	nakłady pracy	27,4	14,8	12,6	13,3	11,8
14.	nakłady pieniężne	4166	3514	2940	3271	2993
15.	koszty własne produkcji	7618	5379	4528	4947	4480
16.	wartość produkcji	12290	9037	5390	8464	5719
17.	dochód globalny	8124	5523	2450	5193	2726
18.	dochód czysty	4672	3658	862	3517	1239
Na 1 dzień pracy						
19.	wartość produkcji	448,8	612,2	427,9	638,2	486,1
20.	dochód globalny	296,7	374,1	194,5	391,6	231,7
21.	wskaźnik opłacalności	161,4	168,2	119,0	171,3	127,7
Udział produkcji finalnej w:						
22.	powierzchni	34,2	6,7	8,8	2,8	1,1
23.	nakładach pracy	21,9	2,3	2,6	0,9	0,3
24.	nakładach pieniężnych	32,3	5,3	5,9	2,1	0,8
25.	kosztach własnych produkcji	26,6	3,7	4,1	1,4	0,5
26.	wartości produkcji	33,1	4,8	3,8	1,9	0,5
27.	dochodzie globalnym	33,6	4,5	2,6	1,8	0,4

^a Ilość produkcji w kolumnach 4–12 i 16 w kwintalach w pozostałych w tys. zł.

Tabela 37

w gospodarstwach powyżej 10 ha pow. ogólnej w 1973 roku

Lp.	Ziemniaki	Buraki cukrowe	Oleiste	Len	Inne rośliny	Produkcja zwierzęca	Bydło	Trzoda	Drób	Ogółem
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	0,404	0,315	0,206	0,083	0,547	6,942	3,714	2,374	0,617	10,544
2.	0,113	0,088	0,058	0,023	0,153	1,946	1,042	0,665	0,173	2,956
3.	0,517	0,403	0,264	0,106	0,700	8,888	4,756	3,039	0,790	13,500
4.	72,3	105,7	2,8	3,4	15,2	112,1	48,9	16,5	11,3	171,0
5.	199,0	336,0	13,5	41,1	27,8	16,1	13,2	7,0	18,3	16,2
6.	139,8	262,3	10,6	32,1	21,7	12,6	10,3	5,4	14,3	12,7
7.	21,0	21,1	4,4	2,5	42,2	451,5	209,3	190,7	38,7	577,8
8.	2826	1308	1276	475	4971	40213	10707	21977	5928	59428
9.	5472	3967	1830	790	10288	97102	37079	46005	10804	132231
10.	9528	8509	2277	1242	15217	112148	48882	46886	11287	171046
11.	6702	7201	1001	767	10246	71935	38175	24909	5359	111618
12.	4056	4542	447	452	4929	15046	11803	881	483	38815
13.	40,6	52,4	16,7	23,6	60,3	50,8	44,0	62,8	49,0	42,8
14.	5466	3246	4833	4481	7101	4524	2251	7232	7504	4402
15.	10582	9848	6937	7455	14699	10925	7795	15145	13678	9795
16.	18429	21114	8625	11717	21739	12618	10278	15428	14287	12670
17.	12963	17868	3792	7236	14638	8094	8027	8196	6783	8268
18.	7847	11266	1688	4262	7040	1693	2483	283	609	2875
19.	453,7	403,3	517,5	496,8	3 60,6	248,4	233,6	245,9	291,7	296,0
20.	319,1	341,3	227,5	306,8	242,8	159,3	182,4	130,6	138,5	193,2
21.	174,1	214,5	124,4	157,2	147,9	115,5	131,8	101,9	104,5	129,4
22.	3,8	3,0	2,0	0,8	5,2	65,8	35,2	22,5	5,9	100,0
23.	3,6	3,7	0,8	0,4	7,3	78,1	36,2	33,0	6,7	100,0
24.	4,7	2,2	2,1	0,8	8,4	67,7	18,0	37,0	10,0	100,0
25.	4,1	3,0	1,4	0,6	7,8	73,4	28,0	34,8	8,2	100,0
26.	5,6	5,0	1,3	0,7	8,9	65,6	28,6	27,4	6,6	100,0
27.	6,0	6,5	0,9	0,7	9,2	64,4	34,2	22,3	4,8	100,0

EDWARD JELEŃSKI, ZOFIA NAŁĘCZ
Instytut Ekonomiki Rolnej

**JEDNOSTKOWE KOSZTY PRODUKTÓW ROLNICZYCH
W WOJEWÓDZKICH ZJEDNOCZENIACH
PAŃSTWOWYCH GOSPODARSTW ROLNYCH¹
w 1973/74 r.**

W związku z powszechną reorganizacją państwowych przedsiębiorstw rolniczych, polegającą na połączeniu w zasadzie wszystkich gospodarstw w wielozakładowe przedsiębiorstwa, bądź w inne formy (przedsiębiorstwa branżowe) i likwidowaniu sprawozdawczości finansowej w zakładach, zakończone zostały wieloletnie badania jednostkowych kosztów produkcji w reprezentacji 100 PGR. Wyniki tych badań publikowane były co roku w „Zagadnieniach Ekonomiki Rolnej”. Dla roku 1973/74 Instytut Ekonomiki Rolnej podjął próbę obliczenia tych kosztów w skali 16 b. wojewódzkich zjednoczeń.

Rozwiązania metodyczne zostały przyjęte bez zmian w stosunku do stosowanych przy obliczaniu jednostkowych kosztów w przedsiębiorstwach. Różnice następowały jedynie w technice obliczeń, gdyż podział szeregu poszczególnych rodzajów kosztów, podanych w sprawozdawczości zjednoczeń, na miejsca ich powstawania dokonany został z konieczności w oparciu o klucze podziałowe i parametry uzyskane z reprezentacji przedsiębiorstw. Metoda i technika zastosowana przy obliczaniu kosztów w skali zjednoczeń PGR omówiona jest szerzej w końcowym rozdziale części opisowej.

Zasadniczym tematem niniejszego opracowania są jednostkowe koszty podstawowych produktów rolniczych, natomiast liczby charakteryzujące wyposażenie, wyniki działalności zjednoczeń i niektóre wskaźniki analityczne podane na wstępie pozwalają na wnioskowanie o niektórych współzależnościach istniejących między warunkami produkcji i jej kosztami.

**Charakterystyka wyposażenia i działalności Wojewódzkich Zjednoczeń
Państwowych Gospodarstw Rolnych**

Wybrane wskaźniki dotyczące wyposażenia i działalności WZ PGR przedstawione są w kilku kolejnych tabelach. Ze względu na charakter

¹ W dniu 1.I.1975 r. powstał Centralny Zarząd Państwowych Przedsiębiorstw Gospodarki Rolnej, 16 Zjednoczeń PPGR z siedzibami w 16 miastach wojewódzkich, Zjednoczenie Nasiennictwa Rolniczego i Ogrodniczego, Zjednoczenie Hodowli i Obrotu Zwierzętami, Kętrzyńskie Zjednoczenie Rolno-Przemysłowe i Sudeckie Zjednoczenie Rolno-Przemysłowe.

tego opracowania nie przeprowadzamy szczegółowej analizy podanych wskaźników, pozostawiając je do wykorzystania, w miarę potrzeby, przy analizie jednostkowych kosztów. Z podanych tabel wynika silne zróżnicowanie WZ PGR pod względem niemal wszystkich wskaźników.

Największy obszar użytków rolnych we władaniu państwowych przedsiębiorstw rolnych znajduje się na terenie dawnych województw: koszalińskiego, olsztyńskiego, szczecińskiego i poznańskiego. Pod względem udziału trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych przodują WZ PGR Rzeszów, Białystok i Olsztyn.

Na pierwsze miejsca pod względem wielkości przychodów przypadających na 1 ha użytków rolnych wysuwają się wojewódzkie zjednoczenia PGR najmniejsze obszarowo, ponieważ wiąże się to na ogół z niewielkimi gospodarstwami (WZ PGR Łódź, Warszawa, Kielce, Katowice). Zaznaczyć należy, że zjednoczenia te, a szczególnie WZ PGR Łódź, wyróżniają się dużym udziałem przemysłu rolnego w przychodach, jakkolwiek nie to decyduje o przodującym miejscu pod względem wielkości produkcji z jednostki powierzchni gruntów.

Bardzo charakterystyczna dla obecnej struktury produkcji państwowych przedsiębiorstw rolnych jest wyraźna przewaga udziału przychodów z produkcji zwierzęcej nad roślinną we wszystkich zjednoczeniach. Szczególnie silna przewaga przychodów z produkcji zwierzęcej widoczna jest w WZ PGR Olsztyn, Poznań i Rzeszów, najmniejsza w Katowicach i Opolu. Przewaga ta wynika przede wszystkim z wyraźnego w ostatnich latach zwiększenia pogłowia zwierząt, w związku z decyzją ukierunkowania państwowych przedsiębiorstw rolnych na produkcję zwierzęcą. W przypadku WZ PGR Rzeszów i Olsztyn na wysoki udział produkcji zwierzęcej w przychodach ma również wpływ stosunkowo niska wydajność produkcji roślinnej.

Wojewódzkie zjednoczenia PGR ogółem wykazały w 1973/74 r. zysk w wysokości 1528 zł na 1 ha użytków rolnych, przy wahaniach między poszczególnymi zjednoczeniami od —151 (Rzeszów) do 5690 zł (Łódź). Ujemny wynik finansowy wykazały jedynie dwa zjednoczenia (Rzeszów i Białystok). Wiadome jest jednak, że państwowe przedsiębiorstwa rolne otrzymują różnego rodzaju dotacje, mające istotny wpływ na kształtowanie się wyniku finansowego. Część tych dotacji (około 40%) ma charakter zwrotu kosztów ponoszonych przez gospodarstwa państwowe na cele zagospodarcze, jak szkolenie stażystów, remont pałaców, produkcję mieszanek pasz przemysłowych, utrzymanie placówek kulturalnych, zagospodarowanie gruntów PFZ oraz zwrot zwiększonych kosztów z tytułu usług świadczonych dla całości rolnictwa.

Pozostała część dotacji (około 60%) ma na celu umożliwienie działalności PGR w istniejących warunkach relacji cen pracy żywej i uprzedmiotowionej, nie dostosowanych do wysoko zmechanizowanej gospodarki przedsiębiorstw państwowych, przy osiąganey dotychczas wielkości produkcji z hektara oraz obowiązujących cenach produktów rolniczych.

Jedynie 3 zjednoczenia, a mianowicie Łódź, Opole i Warszawa, odznaczające się najwyższą produktywnością, nie wykazałyby deficytu, gdyby nie otrzymały dotacji mających charakter podniesienia cen na produkty rolnicze.

Na różnice w intensywności gospodarowania między poszczególnymi

Tabela 1

Charakterystyka WZ PGR

WZ PGR	Obszar ^a — Przychody														
	Obszar ogólny tys. ha	Użytki rolne tys. ha	Grunty orne tys. ha	Udział gleb dobrych %	Wskaźnik bobonitacji gruntów ornych	Udział trwałych użytko-zielonych %	Przychody w tym łąki	Przychody ogółem z 1 ha uż. r.	w tym %						
									pro-dukcia roś- linna	pro-dukcia zwierzęca	pro-dukcia prze- mysłu rolnego	inwes-tycje gospo- darcze	usługi	dotacje inne	
Białystok	108,9	93,4	56,1	29	1,62	39,7	18,8	16680	17,3	32,2	5,9	9,9	1,2	21,6	11,9
Bydgoszcz	191,4	177,2	153,5	57	1,89	12,7	8,9	28080	19,4	31,6	10,9	5,6	2,8	20,6	9,1
Gdańsk	177,9	164,4	120,6	64	1,98	26,3	14,8	24540	21,9	31,7	7,1	7,7	5,0	19,0	7,6
Katowice	31,2	28,2	21,6	49	1,83	22,0	8,2	31060	30,5	32,1	4,8	6,8	1,7	16,4	7,7
Kielce	7,7	6,9	5,4	67	2,09	17,2	13,1	34130	22,5	29,1	10,4	4,1	10,2	16,0	7,7
Koszalin	326,6	302,5	247,5	32	1,62	18,0	10,9	21190	20,7	30,3	11,4	7,1	3,0	17,8	9,7
Lublin	49,3	44,5	29,8	58	1,95	30,4	22,3	28200	23,9	25,3	17,2	6,1	2,1	16,0	9,4
Łódź	22,6	20,3	16,9	61	1,93	14,0	10,3	57060	16,9	25,6	29,3	3,7	1,2	13,3	10,0
Olsztyn	319,8	286,5	192,9	49	1,80	32,6	14,0	23450	15,9	31,8	11,4	8,4	4,0	17,3	11,2
Opole	117,0	109,8	90,9	62	1,98	16,2	9,3	30490	27,0	29,5	7,0	6,9	2,3	17,6	9,7
Poznań	302,0	283,8	237,9	44	1,71	15,4	11,5	26400	19,4	37,9	5,6	5,0	2,1	21,1	8,9
Rzeszów	43,7	37,0	20,2	47	1,81	44,5	16,4	26750	11,7	37,3	6,2	10,8	2,1	17,1	14,8
Szczecin	308,1	281,1	213,4	49	1,81	23,7	16,7	18720	22,9	30,6	5,7	7,9	1,7	20,7	10,5
Warszawa	47,3	41,9	31,7	54	1,84	20,4	11,5	47240	17,4	30,7	16,2	7,6	1,7	16,1	10,3
Wrocław	273,8	252,8	190,5	57	1,89	23,9	10,7	26290	23,7	28,1	8,4	8,9	4,0	16,2	10,7
Zielona Góra	207,8	192,4	148,0	32	1,47	22,3	15,3	28980	18,1	32,2	12,2	6,8	3,3	17,2	10,2
Razem	2535,1	2322,7	1776,9	48	1,78	22,8	13,1	25190	20,4	31,6	9,6	7,2	3,0	18,3	9,9
NWZ PGR															
Pozostałe	1054,6	652,3	493,5	51	1,83	24,1	12,0	27340	25,4	30,4	5,7	7,1	2,6	19,9	8,9
Ogółem pgr	3589,7	2975,0	2270,4	51	1,83	23,0	12,8	25660	21,6	31,3	8,7	7,2	2,9	18,7	9,6

^a Stan 30.VI.1974 r.

Tabela 2

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Nakłady — Wynik finansowy										Wynik finansowy na 1 ha uż. r.	Produkcja końcowa ^a na 1 ha uż. r.	Dotacje ogółem z 1 ha uż. r.
	Nakłady ogółem z 1 ha uż. r.	w tym %								renta gruntu			
		fundusz płac	nawozy	paliwo	materiały do remontu	materiały inne	remonty zlecone	amortyzacja					
Białystok	16700	20,1	5,7	4,0	8,0	2,2	1,4	11,9	0,6	—11	5880	3600	
Bydgoszcz	26120	20,4	5,1	3,8	6,9	2,2	1,6	10,4	1,0	1953	11350	5775	
Gdańsk	24000	22,6	5,8	3,9	8,3	2,3	2,2	10,8	1,2	538	9710	4652	
Katowice	29030	20,8	6,0	4,4	6,6	2,6	1,4	12,7	0,9	2033	14150	5048	
Kielce	30330	23,8	3,7	3,7	7,2	2,0	1,6	12,4	0,9	3793	13350	5450	
Koszalin	20140	17,9	6,4	3,1	6,8	1,8	1,8	10,1	0,7	1049	7500	3763	
Lublin	26500	18,3	4,6	3,9	6,8	3,4	1,4	10,0	1,0	1702	11310	4523	
Łódź	51370	16,5	3,2	3,2	3,9	2,7	1,2	8,0	0,6	5690	22750	7600	
Olsztyn	22590	16,3	5,6	3,2	7,3	1,6	1,3	9,0	0,5	854	6810	4051	
Opole	26450	21,7	6,7	3,5	8,9	3,0	1,1	11,0	1,0	4035	13680	5354	
Poznań	23700	22,5	6,2	4,0	7,7	2,4	1,6	11,1	0,9	2697	11950	5560	
Rzeszów	26920	17,0	4,8	3,1	8,1	1,9	1,1	9,5	0,7	—151	6960	4566	
Szczecin	18070	22,4	8,0	4,0	8,1	2,8	1,9	11,5	1,1	649	8020	3871	
Warszawa	42710	15,8	3,0	3,8	6,5	2,2	1,2	8,1	0,5	4533	15180	7600	
Wrocław	24660	18,9	6,3	3,5	8,9	2,3	1,8	9,5	1,0	1639	9290	4267	
Zielona Góra	27500	17,2	5,8	2,7	6,1	1,6	1,5	8,1	0,4	1479	9170	4976	
Razem WZ PGR	23660	19,6	5,9	3,5	7,5	2,2	1,6	10,1	0,8	1528	9470	4622	
Pozostałe pgr	24780	24,0	6,0	3,5	7,4	2,8	1,8	12,0	1,1	2560	11330	5430	
Ogółem pgr	23910	20,5	6,0	3,5	7,5	2,3	1,6	10,5	0,9	1750	9880	4799	

^a Bez usług

Tabela 3

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Załoga na 100 ha użytków rolnych — osób												
	Ogółem	w tym pracownicy		Pracownicy fizyczni	Pracownicy dzia- łu gospodar- czego	w tym robot- nicy pro- dukcji zwie- rzęcej	Pracow- nicy grup remon- to- -budo- wla- nych, warsz- tatów i inwe- stycji	Płace roczne na 1 pracownika — tys. zł				Premia roczna na 1 praco- wnika tys. zł	
		umy- ślowi	Ogółem					inż- tech- niczni	adm.- biurowi	pro- dukcja roś- linna	pro- dukcja zwier- zęca		prze- mysł rolny
Białystok	9,8	1,7	8,1	8,4	1,8	1,0	56,3	40,8	29,7	35,2	31,7	6,4	
Bydgoszcz	16,3	2,3	14,0	14,1	2,7	1,8	53,3	37,9	28,5	36,8	31,8	8,5	
Gdańsk	15,3	2,2	13,1	12,6	2,9	2,1	61,0	41,5	30,8	38,9	32,8	6,1	
Katowice	21,0	2,9	18,1	18,9	3,9	1,7	53,0	37,3	26,8	34,2	35,0	9,0	
Kielce	22,9	3,3	19,6	19,0	3,7	3,2	51,7	38,4	26,5	34,4	30,4	8,9	
Koszalin	11,0	1,5	9,6	9,7	2,1	1,0	55,5	38,7	28,9	34,4	32,1	8,2	
Lublin	15,0	2,7	12,3	12,9	2,4	1,4	56,8	37,8	28,8	34,1	25,6	8,4	
Łódź	25,7	3,9	21,8	23,7	4,2	1,5	56,2	39,7	28,2	34,8	30,2	11,1	
Olsztyn	11,3	1,5	9,8	9,5	2,2	1,5	56,8	37,8	28,9	33,5	34,7	8,9	
Opole	15,7	2,2	13,5	13,1	3,3	2,0	62,9	43,5	33,5	37,5	36,3	16,1	
Poznań	16,1	2,0	14,1	13,6	2,9	1,9	53,7	36,5	30,1	37,9	29,9	9,4	
Rzeszów	14,6	2,2	12,4	12,3	3,5	1,8	53,9	38,9	26,8	31,4	27,0	3,3	
Szczecin	11,8	1,4	10,4	10,3	2,5	1,3	56,5	37,6	31,5	35,5	34,4	7,3	
Warszawa	20,1	3,1	16,9	17,6	3,6	1,8	51,7	38,1	29,4	36,5	34,0	12,8	
Wrocław	13,6	1,9	11,7	11,1	2,7	2,1	55,9	40,0	31,5	33,8	34,5	8,8	
Zielona Góra	13,1	2,0	11,1	11,1	2,5	1,5	59,5	42,9	31,9	38,5	35,6	11,5	
Razem WZ PGR	13,7	1,9	11,8	11,6	2,6	1,6	56,3	39,1	30,1	35,9	32,4	9,0	
Pozostałe pgr	16,7 ^a	2,3	13,0	13,4	3,1	1,4	56,0	39,3	28,6	35,7	32,2	10,4	
Ogółem pgr	14,3 ^a	2,0	12,0	12,0	2,7	1,5	56,2	39,2	29,8	35,8	32,3	9,4	

^a Łącznie z pracownikami naukowymi

Tabela 4

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Struktura zasiewów w %						Powierzchnia paszowa						
	Zboża	w tym pszenica	Motylkowe i strączkowe	Kukurydza	Okopowe	w tym		Oleiste	Pozostałe	w użytkach rolnych %	na 1 sztuka duża ha	w tym na użytkach zielonych ha	
						buraki cukrowe	ziemniaki						
Białystok	50,0	7,4	23,9	7,9	9,7	0,5	5,7	4,2	4,3	41,7	25,8	0,86	0,54
Bydgoszcz	40,4	12,5	27,4	10,8	13,9	3,1	5,6	5,3	2,2	37,1	32,3	0,59	0,14
Gdańsk	42,1	24,3	29,6	8,4	12,3	4,1	4,2	5,2	2,4	48,4	33,6	0,74	0,36
Katowice	42,5	14,1	19,7	12,3	15,8	2,3	5,8	7,8	1,9	42,9	29,4	0,73	0,35
Kielce	44,0	16,3	22,9	7,9	18,2	2,5	9,4	5,0	2,0	36,0	28,7	0,53	0,20
Koszalin	39,7	5,9	32,3	7,8	13,1	0,4	8,9	4,1	3,0	42,6	36,3	0,84	0,25
Lublin	47,7	21,3	22,1	6,7	9,7	2,0	4,0	9,5	4,3	32,0	20,4	0,56	0,32
Łódź	42,2	13,7	22,0	12,9	15,0	3,7	4,6	6,0	1,9	36,0	30,6	0,49	0,14
Olsztyn	44,5	10,1	26,9	9,7	11,9	1,4	7,3	4,2	2,8	50,5	31,2	0,87	0,51
Opole	42,9	21,0	17,3	14,6	14,2	5,2	5,1	9,7	1,3	36,8	26,3	0,52	0,21
Poznań	39,9	8,2	21,3	13,3	18,6	5,9	7,9	4,4	2,5	37,7	30,6	0,53	0,18
Rzeszów	41,0	18,2	16,4	16,7	12,1	1,9	5,5	12,1	1,7	50,6	27,0	0,68	0,48
Szczecin	46,3	13,8	23,0	9,3	13,6	2,3	8,2	4,8	3,0	36,7	29,0	0,72	0,29
Warszawa	42,9	11,5	23,2	11,7	14,0	3,1	5,7	5,2	3,0	41,5	31,8	0,60	0,25
Wrocław	44,0	19,9	20,6	12,6	14,3	5,0	5,2	7,1	1,4	42,8	29,0	0,68	0,33
Zielona Góra	42,1	10,3	19,8	15,1	12,6	2,8	5,6	6,6	3,8	42,8	32,2	0,66	0,28
Razem WZ PGR	42,7	12,8	24,4	10,9	13,9	3,1	6,7	5,5	2,6	41,8	30,9	0,69	0,30
Pozostałe pgr	42,4	17,8	25,7	7,7	13,1	3,3	4,9	7,7	3,4	42,4	29,4	0,71	0,34
Ogółem pgr	42,6	13,9	24,7	10,2	13,7	3,1	6,3	6,0	2,8	41,9	30,6	0,69	0,31

Tabela 5

Charakterystyka W ZPCR (c.d.)

WZ PGR	Plony ^a q/ha													
	Psze- nica ozima	Psze- nica jara	Zyto ozime	Jecz- mień ozimny	Jecz- mień jary	Owies	Rzepak ozimny	Groch	Buraki cukro- we	Buraki pas- towe	Ziem- niaki	Kuku- rydza zie- lonka	Łąka zie- lonka	4 zboża
Białystok	23,6	25,1	23,5	—	20,1	20,4	13,4	10,0	259	520	165	357	231	21,6
Bydgoszcz	32,7	32,3	29,0	24,7	32,1	28,8	19,3	20,8	312	511	154	455	257	31,0
Gdańsk	34,1	27,8	26,3	36,1	27,4	24,4	20,0	17,2	306	507	174	441	263	30,0
Katowice	29,7	26,4	29,7	30,9	29,5	29,5	17,8	—	286	603	204	469	281	29,5
Kielce	33,0	—	28,6	—	35,1	30,1	18,1	—	303	476	177	453	321	32,5
Koszalin	30,2	25,8	26,3	26,2	24,5	23,3	20,3	—	317	466	181	484	283	25,8
Lublin	28,2	20,8	24,7	—	23,7	27,4	17,3	6,5	303	571	125	412	260	26,1
Łódź	34,4	—	29,7	30,0	33,7	29,6	18,3	18,3	364	728	195	437	268	32,6
Olsztyn	27,9	24,2	25,9	27,8	26,2	24,7	17,0	4,8	277	520	186	446	262	26,2
Opole	39,3	34,9	31,6	26,4	32,0	33,0	22,3	15,1	339	538	206	439	334	35,5
Poznań	35,8	36,6	30,6	30,5	34,2	28,6	18,3	19,7	315	322	140	427	279	32,6
Rzeszów	22,7	—	23,9	—	21,0	21,8	16,0	17,2	300	662	146	414	220	22,2
Szczecin	30,9	30,7	29,6	33,5	32,4	29,3	19,6	12,7	328	545	179	420	341	30,7
Warszawa	32,9	30,5	28,5	—	30,3	31,6	15,5	11,2	303	481	189	435	291	30,6
Wrocław	35,8	31,5	31,3	24,4	32,0	29,5	17,4	14,9	260	336	139	310	219	33,3
Zielona Góra	33,1	33,4	30,6	27,9	30,2	27,0	19,0	16,0	282	451	155	335	226	30,8
Razem WZ PGR	33,1	29,1	28,3	31,5	29,8	26,5	18,8	18,2	303	451	167	412	268	29,8
Pozostałe pgr	35,2 ^b	—	31,0	—	31,3 ^b	28,8	21,3 ^b	19,6	317	—	197	468	275	32,5
Ogółem pgr	33,4 ^b	—	28,7	—	30,1 ^b	27,0	19,5 ^b	18,7	306	—	172	421	270	30,4

^a 1973 r.^b ozime i jare łącznie

Tabela 6

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Obsada inwentarzem żywym na 100 ha użytków rolnych											
	Ogółem ^a szt. duże	Bydło szt. rzech.	w tym		Trzoda szt. rzech.	w tym		Owce szt. rzech.	Drób szt. rzech.	Zwie- rzęta futer- kowe szt. rzech.	Konie szt. rzech.	w tym robo- cze
			krowy	młode opasy		ma- ciory	tucz- niki					
Białystok	57,8	63,9	12,3	23,4	35,5	1,6	15,4	6,8	25,6	21,9	0,9	0,8
Bydgoszcz	83,4	80,0	21,4	20,3	104,3	7,0	42,4	24,4	26,0	1,4	1,8	1,5
Gdańsk	78,7	84,0	27,4	17,3	65,2	3,9	28,6	8,8	90,6	1,7	1,0	0,9
Katowice	79,9	77,1	37,6	3,7	111,3	6,7	45,9	—	150,6	17,1	1,4	1,2
Kielce	96,5	98,7	30,9	21,7	101,5	2,1	41,1	—	—	—	2,4	2,2
Koszalin	61,8	66,2	18,6	16,7	46,1	3,2	18,9	15,5	15,6	—	0,7	0,7
Lublin	68,6	74,8	13,8	24,8	50,7	2,5	19,5	2,6	118,8	—	0,9	0,9
Łódź	108,7	109,0	29,4	26,2	125,9	5,2	50,2	5,6	510,4	47,1	2,2	2,0
Olsztyn	70,7	75,7	18,3	21,1	55,4	2,6	20,4	10,9	31,5	8,5	0,9	0,8
Opole	85,4	89,6	27,2	24,0	82,1	4,6	27,4	9,0	116,4	5,7	0,7	0,6
Poznań	90,8	86,6	24,8	23,3	108,1	6,3	50,3	46,4	117,4	4,4	1,6	1,3
Rzeszów	105,6	107,2	19,6	23,0	107,7	4,9	44,5	33,9	39,1	—	0,9	0,9
Szczecin	67,2	69,8	18,3	16,1	58,3	3,6	24,1	24,7	39,5	0,7	0,7	0,6
Warszawa	106,5	96,5	28,9	23,6	183,1	4,6	77,7	—	546,9	43,5	1,9	1,6
Wrocław	76,3	83,9	23,5	18,2	48,5	2,4	19,1	12,9	24,9	3,5	0,8	0,7
Zielona Góra	80,3	87,5	18,6	23,1	51,1	2,2	24,2	22,2	25,7	—	0,9	0,8
Razem WZ PGR	76,4	79,3	21,3	19,9	69,2	3,8	28,9	19,1	63,4	4,8	1,0	0,9
Pozostałe pgr	71,1	75,2	21,5	.	43,5	2,7	.	17,9	74,6	4,7	3,0	2,1
Ogółem pgr	75,2	78,4	21,3	.	63,6	3,6	.	18,8	65,9	4,8	1,5	1,2

^a własność Państwa

Tabela 7

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Wydajność zwierząt				Jaja szt./nioskę
	Mleczność litr/krowę	Młode opasy kg/dzień	Tuczniki i warchlaki kg/dzień	Wełna kg/szt. dorosłą	
Białystok	3091	0,633	0,384	3,6	143
Bydgoszcz	3275	0,597	0,356	3,9	156
Gdańsk	3235	0,611	0,362	3,2	168
Katowice	3205	0,814	0,414	—	203
Kielce	3203	0,685	0,397	—	—
Koszalin	3096	0,578	0,433	3,1	147
Lublin	2798	0,685	0,367	3,4	138
Łódź	3627*	0,641	0,375	3,5	170
Olsztyn	3133	0,529	0,386	3,5	190
Opole	3316	0,608	0,408	3,8	192
Poznań	3199	0,578	0,345	3,7	182
Rzeszów	2874	0,753	0,329	2,5	—
Szczecin	3131	0,611	0,419	3,6	184
Warszawa	3118	0,540	0,348	—	159
Wrocław	2929	0,600	0,367	3,2	203
Zielona Góra	3356	0,573	0,384	3,6	209
Razem WZ PGR	3160	0,592	0,375	3,5	179
Pozostałe pgr	3448	.	.	.	173
Ogółem pgr	3250	.	.	.	178

Tabela 8

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Wyposażenie w środki trwałe ^a									
	wartość brutto na 1 ha uż. r. tys. zł					wartość netto na 1 ha uż. r. tys. zł				
	ogółem	budynki i budowle	w tym budynki mieszkalne	inwentarzowy	melioracje	ogółem	budynki i budowle	w tym budynki mieszkalne	inwentarzowy	melioracje
Białystok	39,6	28,3	7,7	9,1	1,9	30,9	22,4	5,9	6,6	1,7
Bydgoszcz	65,2	49,9	15,1	12,5	2,3	45,6	35,9	9,7	7,6	1,9
Gdańsk	59,9	44,8	12,9	11,1	3,6	43,5	32,8	8,7	7,2	3,1
Katowice	99,3	78,8	22,3	14,8	4,9	60,0	47,6	10,8	8,5	3,4
Kielce	94,5	71,8	21,3	18,2	2,6	56,2	44,1	10,8	8,9	1,6
Koszalin	44,8	32,9	10,6	9,8	1,9	29,1	21,0	6,2	6,5	1,5
Lublin	55,3	38,9	9,3	13,5	1,9	43,6	32,3	7,2	8,8	1,6
Łódź	97,0	72,1	20,8	21,5	2,5	57,5	46,3	10,9	9,0	1,6
Olsztyn	41,7	30,0	9,0	9,5	1,9	29,8	21,0	6,0	6,8	1,7
Opole	65,7	50,6	17,1	12,0	1,8	39,5	29,7	9,4	7,4	1,3
Poznań	64,1	49,2	14,5	12,5	1,8	41,5	32,8	8,3	6,8	1,4
Rzeszów	57,9	42,1	11,0	11,4	3,9	47,2	36,6	9,2	7,4	2,8
Szczecin	43,6	31,6	10,4	10,0	1,9	30,5	21,5	6,4	7,0	1,8
Warszawa	84,4	65,1	15,8	15,0	3,3	60,6	49,2	9,8	8,1	2,2
Wrocław	53,0	41,2	15,2	10,2	1,2	27,6	19,8	6,1	6,4	1,1
Zielona Góra	48,1	35,9	12,1	10,5	1,2	31,2	22,8	7,0	7,0	1,0
Razem WZ PGR	53,6	40,1	14,4	11,0	2,0	35,6	26,6	9,6	7,0	1,7
Pozostałe pgr	69,0	50,1	.	12,1	2,5	43,5	31,5	.	7,3	.
Ogółem pgr	57,0	42,3	.	11,2	2,1	37,3	27,6	.	7,1	.

^a 30.VI.1974 r.

Tabela 9

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Wypożyczenie w środki trwałe (c.d.)					
	Traktory na 100 ha		Kombajny zbożowe na 100 ha		Wartość brutto środków trwałych na 1 pracownika zł	
	użytków rolnych	gruntów ornych	gruntów ornych	zboż i rzepaku	budynki mieszkalne ^a	inwentarz marty ^b
Białystok	2,0	3,3	0,62	1,25	79486	114073
Bydgoszcz	2,6	3,0	0,55	1,22	93543	90943
Gdańsk	2,5	3,4	0,50	1,09	85652	85829
Katowice	2,9	3,7	0,70	1,43	105935	81445
Kielce	3,0	3,6	0,71	1,44	92288	92015
Koszalin	2,0	2,4	0,45	1,04	96690	102491
Lublin	2,6	3,7	0,64	1,16	63209	111807
Łódź	3,2	3,7	0,69	1,44	80768	98199
Olsztyn	2,3	3,4	0,67	1,44	80197	98454
Opole	2,7	3,2	0,59	1,17	112016	91191
Poznań	2,6	3,1	0,45	1,03	91115	89186
Rzeszów	2,5	4,5	0,73	1,49	75120	91602
Szczecin	2,2	2,9	0,52	1,04	88186	96339
Warszawa	3,0	3,8	0,61	1,29	78679	89129
Wrocław	2,3	3,0	0,58	1,16	113025	88862
Zielona Góra	2,2	2,8	0,57	1,20	93807	96841
Razem WZ PGR	2,4	3,1	0,55	1,16	92359	94064
Pozostałe pgr	2,4	3,1	0,55	1,11	98392	93928
Ogółem pgr	2,4	3,1	0,55	1,15	93852	94032

^a na 1 pracownika ogółem^b na 1 pracownika fizycznego

Tabela 10

Charakterystyka WZ PGR (c.d.)

WZ PGR	Wydajność pracy			
	Produkcja globalna w jednostkach zbożowych na 1 pracownika produkcji roślinnej i zwierzęcej	Produkcja końcowa netto na 1 pracownika działu gospodarczego tys. zł	Produkcja końcowa netto na 100 zł środków trwałych brutto	Wartość środków trwałych brutto na 100 zł funduszu płac
Białystok	811	69,9	19	1178
Bydgoszcz	656	80,6	21	1225
Gdańsk	669	76,8	21	1103
Katowice	558	74,9	17	1493
Kielce	521	70,3	19	1311
Koszalin	730	77,1	21	1241
Lublin	613	87,5	25	1140
Łódź	607	96,2	26	1144
Olsztyn	771	71,9	23	1133
Opole	763	104,6	25	1144
Poznań	715	88,2	22	1200
Rzeszów	646	56,8	18	1267
Szczecin	740	77,9	22	1079
Warszawa	651	86,1	23	1252
Wrocław	719	83,9	24	1135
Zielona Góra	745	82,3	25	1019
Razem WZ PGR	714	81,3	22	1158
Pozostałe pgr	.	84,8	.	1162
Ogółem pgr	.	82,1	22	1161

zjednoczeniami wskazują dane dotyczące liczby pracowników, struktury zasiewów, obsady inwentarzem żywym, plonów i wydajność od sztuki oraz wyposażenia w środki trwałe (tabele 3—9).

Warto też zwrócić uwagę na wskaźniki przedstawione w tabeli 10, które obrazują wydajność pracy, wydajność kapitału oraz wyposażenie pracowników w środki trwałe, wyrażone stosunkiem wartości środków trwałych do funduszu płac.

Z podanych liczb wynika, że wydajność pracy mierzona wartością produkcji końcowej netto na 1 pracownika idzie w parze z intensywnością gospodarowania i produkcyjnością przedsiębiorstw. Natomiast wskaźnik wydajności pracy, jakim jest wartość produkcji globalnej wyrażonej w jednostkach zbożowych przypadająca na 1 pracownika, nie świadczy o efektywności nakładów ani intensywności gospodarowania. Na wzrost tego wskaźnika ma istotny wpływ zmiana udziału trwałych użytków zielonych oraz zmniejszenie liczby pracowników, przez co zacierają się korelacje wskaźnika wydajności pracy z rentownością i gospodarnością przedsiębiorstw.

Wartość środków trwałych przypadająca na 100 zł funduszu płac nie wykazuje zbyt dużego zróżnicowania między województwami, co świadczy o coraz lepszym wyrównaniu państwowych przedsiębiorstw rolnych w kraju pod względem wyposażenia pracowników w środki produkcji, silnie zróżnicowane w poprzednich latach.

Jednostkowe koszty produkcji roślinnej

Koszty jednostkowe w produkcji roślinnej zostały obliczone dla 19 roślin (6 zbóż, rzepaku, grochu, strączkowych pastewnych na ziarno, 3 roślin okopowych, 7 zielonek) zebranych w 1973 r.

Tabela 11

Koszty produkcji roślinnej ^a WZ PGR — ogółem

Wyszczególnienie	Plon q/ha	Koszt 1 ha zł	Koszt 1 q pro- duktu głównego zł	Koszt 1 q z kosz- tem odstawy zł	Cena 1 q zł ^b	Wskaź- nik opła- calności
Pszenica ozima	33,1	10480	270	278	413	149
Pszenica jara	29,1	9704	293	302	413	137
Zyto ozime	28,3	9575	281	289	316	109
Jęczmień ozimy	31,5	9242	260	268	392	146
Jęczmień jary	29,8	9326	279	287	392	136
Owies	26,5	9558	323	332	317	96
Rzepak ozimy	18,8	11601	617	635	885	139
Groch	18,2	11251	512	527	950	180
Strączkowe pastewne — ziarno	11,6	9099	680	700	940	134
Buraki cukrowe-przem.	306	20750	56	61	66	108
Ziemniaki	167	21569	129	133	150	113
Buraki pastewne	451	20105	43	—	.	.
Kukurydza zielonka	412	9529	23	—	.	.
Koniczyna i lucerna — zielonka	292	7285	22	—	.	.
Strączkowe i inne — zielonka	240	8061	31	—	.	.
Poplony ozime — zielonka	172	5213	30	—	.	.
Poplony jare — zielonka	103	5098	49	—	.	.
Łąka — zielonka	268	4465	17	—	.	.
Pastwisko — zielonka	238	2735	11	—	.	.

^a Koszt produkcji loco przedsiębiorstwo

^b Cena po uwzględnieniu udziału kwalifikatów

Liczbę zestawione w tabeli 11 obrazują koszty produkcji przypadające na 1 ha, na 1 q produktu podstawowego, plony w q na 1 ha oraz cenę 1 q i wskaźniki opłacalności.

Z podanego zestawienia wynika, że w 1973/74 r., pomimo stosunkowo wysokich plonów, najniższą opłacalność wykazały owies, żyto i buraki cukrowe. Wskaźnik opłacalności owsa ukształtował się nawet poniżej 100, zaś żyto i buraki cukrowe nieznacznie przekroczyły granicę opłacalności. Nieopłacalność produkcji tych roślin wynika z relatywnie niskich cen tych roślin obowiązujących w 1973/74 r.

Opłacalność produkcji buraka cukrowego w latach następnych została zagwarantowana uchwałą Rady Ministrów z 13 grudnia 1974 r. ustalającą średnią cenę za 1 q buraków cukrowych 96 zł. Cena ta, jak również zwiększona już wcześniej cena rzepaku, zapewniają opłacalność produkcji tych roślin również w latach mniej korzystnych dla osiągnięcia wysokich plonów, warunkujących kształtowanie się poziomu jednostkowych kosztów.

Decydujący wpływ poziomu plonów na koszt produkcji 1 q widoczny jest na zestawieniach, wykonanych dla pszenicy, rzepaku, buraków cukrowych i ziemniaków, w których wojewódzkie zjednoczenia PGR zostały ustawione w kolejności według wzrastających plonów i podzielone na 5 grup (tabela 12).

W zestawieniach tych zamieszczone zostały również wskaźniki niektórych czynników mających niewątpliwie związek z poziomem uzyskiwanych plonów, jak siła żywa i mechaniczna, nawożenie i jakość gleb.

Z tabeli 12 wynika zdecydowany wpływ wzrostu plonów na obniżenie kosztu 1 q. Związek między wysokością plonu i kosztami poniesionymi na 1 ha uprawy i innymi podanymi wskaźnikami nie jest zbyt wyraźny. Najwyraźniejszy związek między wysokością plonów i jakością gleb występuje odnośnie pszenicy ozimej, ze względu na dążenie do zwiększenia jej udziału w strukturze zasiewów i nieprzestrzeganiu nieraz jej wymagań pod względem bonitacji gruntów. Najmniejszy związek jakości gleb widoczny jest z plonami ziemniaków.

Podobnie przedstawia się współzależność między plonami i żyznością gleby, wyrażoną w zestawieniu wskaźnikami zużycia NPK na 1 ha gruntów ornych i obsadą inwentarzem żywym. Istnieje też związek między poziomem plonów i liczbą pracowników produkcji roślinnej oraz wyposażeniem w maszyny i narzędzia. Związek ten, jak i wymienione poprzednio, zaznaczają się wyraźniej przy porównaniu ze sobą wskaźników pierwszej i drugiej grupy zjednoczeń PGR ze wskaźnikami grup czwartej i piątej.

Struktury kosztów poszczególnych roślin w każdym z szesnastu zjednoczeń PGR (przedstawione w aneksie) uwidaczniają w wielu wypadkach dość istotne różnice pod względem poziomu i udziału tych składników kosztu na 1 ha, na które ma wpływ przede wszystkim intensywność gospodarowania i stopień mechanizacji pracy.

Udział bezpośredniej pracy żywej w strukturze kosztów kształtuje się niejednakowo przy produkcji poszczególnych grup roślin, co wynika z różnych możliwości mechanizacji pracy.

Przy obecnym wyposażeniu państwowych gospodarstw rolnych w maszyny, najbardziej zmechanizowana jest produkcja zbóż i innych roślin zbieranych na ziarno (rzepak, strączkowe pastewne). Udział bezpośredniej pracy żywej w pełnym koszcie produkcji zbóż wynosi zaledwie około 5%. Jedynie przy produkcji owsa nakłady pracy żywej są nieco większe, gdyż ze względu na wartość pastewną słomy mniejsza niż przy innych zbożach część powierzchni owsa zbierana jest kombajnami.

Tabela 12

Plony i koszty

Grupy Zjednoczeń	Plon q/ha	Koszt 1 ha zł	Koszt 1 q zł	Robot- nicy prod. roślin- nej na 100 ha uż. r. osoby	Maszy- ny i na- rzędzia na 1 ha uż. r. zł	NPK na 1 ha grun- tów or- nych kg	Inwen- tarz żywy na 100 ha uż. r. szt. duże	Udział gleb do- brych ‰
Pszenica ozima								
Rz, Bk, Ol	24,7	11007	392	4,4	10000	298	78	42
Lb, Ka, Ko	29,4	10230	301	6,7	12700	317	70	46
Szcz, Bg, Wa	32,2	10099	267	7,0	12500	314	86	53
Kl, Zg, Gd	33,4	10862	277	7,2	13267	326	85	54
Ł, Pz, Wr, Op	36,3	10413	240	7,0	14050	352	90	56
Rzepak ozimy								
Bk, Wa, Rz	15,0	11763	792	5,7	11833	298	90	43
Ol, Lb, Wr	17,2	11593	673	5,1	11067	320	72	55
Ka, Kl, Pz	18,1	11573	641	8,9	15167	331	89	53
Ł, Zg, Bg	18,9	12925	685	7,3	14833	345	91	50
Szcz, Gd, Ko, Op	20,5	11072	540	5,7	10725	323	73	52
Buraki cukrowe przemysłowe								
Bk, Wr, Ol	265	21495	69	4,5	9600	302	68	45
Zg, Ka, Rz	289	19986	57	6,6	12233	353	87	43
Kl, Lb, Wa	303	20740	56	7,9	15567	305	91	60
Gd, Bg, Pz	311	22118	59	7,0	12033	319	84	55
Ko, Szcz, Op, Ł	337	20694	50	6,5	13325	334	81	51
Ziemniaki								
Lb, Wr, Pz	135	20679	154	6,0	12067	335	78	53
Rz, Bg, Zg	152	22145	146	5,8	11467	345	90	45
Bk, Gd, Kl	172	23335	136	6,7	12800	287	78	53
Szcz, Ko, Ol	182	21103	116	4,9	9767	305	66	43
Wa, Ł, Ka, Op	198	23238	117	8,4	15825	340	95	56

Następną grupą roślin pod względem zmechanizowania pracy są zielonki, gdzie koszt pracy żywej stanowi 7—9% kosztu produkcji, dalej ziemniaki (około 14%) i wreszcie buraki (około 24%). W stosunku do kosztów bezpośrednich, przyjętych za 100%, koszt pracy żywej wynosi:

przy produkcji zbóż	około 9%
„ „ zielonek	„ 12%
„ „ ziemniaków	„ 22%
„ „ buraków	„ 42%

Liczby te wyraźnie podkreślają różne możliwości mechanizacji zabiegów produkcyjnych i zwracają uwagę na potrzebę pełniejszego zmechanizowania pracy przy produkcji roślin okopowych. Wyrównanie stopnia zmechanizowania produkcji wszystkich roślin ma tym większe znaczenie, im bardziej przechyla się relacja między opłatą pracy żywej i kosztem maszyn na korzyść pracy żywej.

Jednostkowe koszty produkcji zwierzęcej

W zakresie produkcji zwierzęcej obliczono koszty produkcji 1 litra mleka, 1 kg wagi żywej cieląt, młodego bydła opasowego i tuczników, 1 kg wełny, 1 odchowanego prosięcia oraz roczny koszt utrzymania jałowki. Ze względu na brak danych odnośnie wagowego przyrostu jałowki, nie obliczono kosztu produkcji 1 kg przyrostu. Koszty produkcji drobiu i zwierząt futerkowych nie zostały skalkulowane, ze względu na dużą różnorodność tych gałęzi i brak odpowiednio szczegółowych danych.

Tabela 13

Koszty produkcji zwierzęcej WZ PGR — ogółem

Wyszczególnienie	Wyda- ność ro- czna od 1 sztuki	Koszt utrzy- mania 1 sztuki rocznie zł	Koszt produk- cji 1 ltr, kg zł	Koszt produk- cji 1 ltr, kg z od- stawą zł	Cena 1 ltr, kg zł	Wskaź- nik opła- calności ‰
Bydło mleczne	3160 ltr	17 461	4,65	4,90	3,60	73
Cielęta — przyrost	207 kg	6 781	31,30	32,90	28,00	85
Jałowizna	.	9 428	.	.	.	.
Młode bydło opasowe — przyrost	216 kg	10 552	35,60	37,40	24,00	64
Maciory	14,2 ^a	12 868	872,00 ^b	915,00 ^b	560,00 ^b	61
Tuczniki i bekony — przyrost	137 kg	4 381	30,20	31,70	29,00	91
Owce — wełna	3,5 kg	1 679	207,00	217,00	210,00	97

^a Liczba prosiąt

^b 1 prosię

Wskaźniki opłacalności wszystkich produktów zwierzęcych, przedstawione w tabeli 13, są niższe od 100. Najbliższe granicy opłacalności są produkcja wełny i żywca trzody chlewnej. Znaczne są różnice poziomu jednostkowych kosztów produktów zwierzęcych między poszczególnymi zjednoczeniami PGR, przede wszystkim na skutek niejednakowych wydajności zwierząt.

Podobnie jak w produkcji roślinnej, również w produkcji zwierzęcej występuje zdecydowany związek między wydajnościami i jednostkowymi kosztami produktów. Obrazuje to zestawienie, w którym przedstawione są wybrane wskaźniki produkcji zwierzęcej w zjednoczeniach ustawionych według wzrastającej wydajności zwierząt i podzielone na 5 grup. W zestawieniu widoczny jest wyraźny wpływ wzrostu wydajności na obniżanie się kosztu jednostki produktu, natomiast, szczególnie przy chowie bydła, związek między wydajnością i rocznym kosztem utrzymania 1 sztuki jest znacznie słabszy. Wynika to z tego, że zwiększanie wydajności zwierząt zależy nie tylko od zwiększenia dawek pasz treściwych i innych,

co powoduje wzrost kosztów utrzymania, ale również od wielu innych czynników, które nie znajdują odbicia w bezpośrednich kosztach, jak staranność pielęgnacji zwierząt, regularność i racjonalność żywienia przy ekonomicznym doborze zestawów pasz, a przede wszystkim wartość genetyczna pogłowia zwierząt, mająca decydujące znaczenie dla efektywności wykorzystania pasz.

Tabela 14

Wydajności zwierząt i koszty

Grupy Zjednoczeń	Roczna wydaj- ność na 1 sztukę śred- niego stanu kg	Roczny koszt utrzy- mania 1 sztuki zł	Koszt pro- dukcji 1 kg zł	Pasze treś- ciwe na 1 szt. rocznie q	Udział pas- twisk w użyt- kach rol- nych %	Po- wierz- chnia paszo- wa na 1 szt. duża ha ^a	Jedno- stki pokar- mowe owsia- ne na 1 kg	Plon 4 zbóż q/ha	Wynik finan- sowy zł/ha uż. r.
---------------------	---	---	---------------------------------------	--	---	--	---	------------------------	--

Bydło mleczne (mleko)

I — Lb, Rz, Wr	2867	17331	5,12	6,4	16,5	0,64	1,47	27,2	1063
II — Bk, Ko, Wa	3102	16304	4,33	6,5	12,3	0,77	1,39	26,0	1857
III — Szcz, Ol, Pz	3154	17096	4,54	7,6	9,8	0,71	1,46	29,8	1400
IV — Kl, Ka, Gd	3214	18551	4,89	6,0	9,8	0,67	1,37	30,7	2191
V — Bg, Op, Zg, Ł	3393	17535	4,34	7,2	5,3	0,56	1,23	32,6	3289

Młode bydło opasowe (przyrost żywej wagi)

I — Ol, Wa, Zg	200	10880	36,7	9,6	11,5	0,71	11,1	29,2	2289
II — Ko, Pz, Bg	213	9968	35,7	8,2	4,9	0,65	10,6	29,8	1900
III — Wr, Op, Szcz	222	10861	36,0	9,2	9,0	0,64	10,8	33,2	2108
IV — Gd, Bk, Ł	230	10622	34,8	8,5	12,0	0,70	10,0	28,1	2059
V — Lb, Kl, Rz, Ka	267	11273	31,9	8,8	13,5	0,62	8,3	27,6	1896

Chlewnia macior (odchowane prosięta)

I — Rz, Lb, Szcz	11,4 ^b	11739	981 ^d	14,8	14,4	—	.	26,3	733
II — Bk, Ol, Wa	12,7 ^b	12165	911 ^d	13,9	16,1	—	.	26,1	1792
III — Gd, Zg, Wr	13,5 ^b	12124	867 ^d	12,3	10,6	—	.	31,4	1219
IV — Pz, Bg, Ł	15,5 ^b	12460	781 ^d	15,4	3,8	—	.	32,1	3447
V — Op, Ko, Ka, Kl	17,8 ^b	14857	779 ^d	16,8	8,0	—	.	30,8	2780

Tuczniki, bekony i warchlaki użytkowe (przyrost żywej wagi)

I — Rz, Pz, Wa	125	3792	28,7	5,8	103 ^c	—	6,1	28,5	2360
II — Bg, Gd, Lb	132	4242	30,4	5,8	106 ^c	—	6,0	29,0	1398
III — Wr, Ł, Zg	138	4606	31,9	6,5	108 ^c	—	6,7	32,2	2936
IV — Bk, Ol, Kl	142	4553	30,1	6,2	109 ^c	—	6,3	26,8	1545
V — Ka, Op, Szcz, Ko	153	4496	27,7	6,9	112 ^c	—	6,1	30,4	1993

^a bez trzody i drobiu^b liczba prosiąt od maciory^c waga sprzedanego tuczniaka^d koszt produkcji 1 prosięcia

W chowie bydła mlecznego widoczna jest prosta współzależność między wydajnością mleczną krów, plonami roślin i wynikiem finansowym przedsiębiorstw, natomiast odwrotna współzależność występuje między mlecznością krów i udziałem pastwisk w użytkach rolnych oraz powierzchnią paszową przypadającą na 1 sztukę. Natomiast w chowie młodego bydła widoczny jest związek wzrostu wydajności (przyrostów) ze zwiększeniem udziału pastwisk, co świadczy o znaczeniu pastwisk dla efektywności chowu młodzieży. Nie uwidacznia się w tym wypadku związek wydajności z plonami ani z wynikiem finansowym.

W chowie trzody chlewnej, podobnie jak bydła, widoczny jest związek wydajności z plonami i wynikiem finansowym odnośnie stada podstawowego (chlewna macior), natomiast związek ten nie jest widoczny w tuczu trzody chlewnej. Wydajność tuczników (wielkość przyrostów dziennych) wzrasta w zasadzie równolegle ze wzrostem średniej wagi sprzedawanych sztuk.

Koszt i opłacalność produkcji jednostki przeliczeniowej zbożowej

Jednostka zbożowa, ustalona przy zastosowaniu współczynników opracowanych przez Woermanna w 1944 r., jest naturalną jednostką przeliczeniową, pozwalającą na wyrażenie w jednej liczbie całej produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz na ocenę dynamiki wielkości produkcji niezależnie od zmiany cen w kolejnych latach. Ujemną stroną tego miernika, gdy chodzi o porównywanie przedsiębiorstw, jest nieodróżnicowanie poszczególnych gatunków zbóż oraz kwalifikowanych nasion i sztuk zarodowych zwierząt w stosunku do produktów konsumpcyjnych i zwierząt użytkowych.

Koszty produkcji jednostki zbożowej poszczególnych produktów wykazują duże zróżnicowanie (tabela 15 i 16). Wśród roślin pastewnych najtańszą jednostkę przeliczeniową zbożową uzyskano z pastwisk, następnie z łąk, z koniczyny i lucerny, a dalej z kukurydzy i poplonów ozimych. Znacznie wyższe były koszty jednostki zbożowej uzyskane z zielonki roślin strączkowych, z buraków pastewnych i poplonów jarych. W produkcji zwierzęcej najtańszą jednostkę przeliczeniową dało mleko, najdroższą zaś chów jałowizny i produkcja prosiąt. Znacznie wyższy koszt produkcji jednostki przeliczeniowej przy chowie jałowizny niż przy chowie cieląt i młodego bydła opasowego nasuwa wniosek o konieczności zwrócenia pilniejszej uwagi na ekonomikę chowu jałówek. Istotne znaczenie dla poprawy osiąganych wyników w tej dziedzinie miałyby, naszym zdaniem, regularne kontrolowanie przyrostu jałówek, podobnie jak ma to miejsce w stosunku do zwierząt opasowych czy mleczności krów. Bieżąco kontrolowany wskaźnik wydajności zwierząt zmusza bowiem do podejmowania odpowiednich decyzji w wypadku niezadowolających wyników.

Współzależność między kosztem jednostki przeliczeniowej zbożowej i wydajnością z hektara czy od sztuki zwierząt, gdy chodzi o konkretne produkty, podlega oczywiście tym samym prawom, jak współzależność między wydajnością i kosztem jednostki produktu.

Koszt jednostki zbożowej produkcji roślinnej

WZ PGR	Psze- nica ozima	Psze- nica jara	Żyto	Jęcz- mień ozimy	Jęcz- mień jary	Owies	Rze- pak ozimy	Groch	Strącz- kowe pas- towe ziarno
Białystok	368	338	305	.	415	399	447	575	594
Bydgoszcz	297	275	315	379	253	318	387	317	578
Gdańsk	262	330	323	255	329	344	306	389	392
Katowice	316	334	274	284	301	293	329	.	402
Kielce	280	—	293	—	236	289	313	—	396
Koszalin	262	298	273	305	320	327	276	—	730
Lublin	290	358	279	—	307	256	304	857	348
Łódź	248	—	313	282	251	293	372	333	377
Olsztyn	337	362	318	343	336	369	363	1536	509
Opole	233	250	257	331	232	236	243	420	368
Poznań	229	228	239	261	246	298	318	302	806
Rzeszów	377	—	311	—	352	341	323	310	626
Szczecin	244	242	239	238	242	273	254	459	555
Warszawa	240	251	237	—	272	254	418	534	529
Wrocław	243	266	279	345	239	252	341	409	438
Zielona Góra	252	255	244	303	271	302	268	372	855
Razem WZ PGR	280	291	281	302	288	303	329	524	531

Tabela 16

Koszt produkcji jednostki zbożowej produkcji zwierzęcej 1973/74 r. w złotych

WZ PGR	Bydło mle- czne	Cie- lęta	Jało- wizna	Młode bydło opa- sowe	Chlew- nia macior	Tucz trzody chlew- nej	Owce	Średni koszt j. zb. pro- dukcji zwie- rzącej	Średni koszt j. zb. pro- dukcji roś- linnej i zwie- rzącej
Białystok	409	487	582	492	987	478	513	478	313
Bydgoszcz	391	544	657	491	555	535	474	493	349
Gdańsk	481	634	748	571	675	540	559	559	369
Katowice	419	510	736	470	695	508	—	486	347
Kielce	463	502	681	538	1195	512	—	521	361
Koszalin	442	540	672	645	761	511	490	535	346
Lublin	475	460	811	531	780	513	465	526	349
Łódź	387	432	673	550	600	448	473	465	355
Olsztyn	414	466	732	567	771	579	480	519	335
Opole	409	446	681	529	659	442	507	475	309
Poznań	374	532	691	457	890	505	439	482	329
Rzeszów	432	478	1089	509	943	522	561	534	375
Szczecin	480	478	892	552	992	476	514	554	333
Warszawa	377	416	611	585	907	471	—	472	333
Wrocław	468	533	704	609	1008	605	566	559	341
Zielona Góra	462	458	712	659	772	604	466	556	321
Razem WZ PGR	430	495	729	547	824	516	500	521	342

zebranej w 1973 r. w złotych

Tabela 15

Buraki cukro- we prze- mysło- we	Oko- powe pas- towe	Ziem- niaki	Kuku- rydza zie- lonka	Strącz- kowe i sło- necz- nik zie- lonka	Koni- czyna i lu- cerna zie- lonka	Po- plony ozi- me	Po- plony jare	Łąka zie- lonka	Past- wisko zie- lonka	Sredni koszt j. zb. pro- dukcji roślinnej
213	404	624	201	102	187	226	211	149	74	227
214	405	644	166	302	133	195	434	150	89	255
255	406	451	185	395	167	254	550	149	95	245
211	267	516	169	372	152	319	459	156	99	246
238	321	559	165	296	137	225	255	128	108	247
187	408	446	134	306	145	235	219	109	89	245
207	281	619	155	323	169	293	249	137	85	241
138	214	476	174	332	129	230	375	164	115	258
246	375	494	148	255	152	288	277	111	84	233
202	401	447	190	365	137	237	461	111	92	214
178	338	586	172	324	133	270	448	129	82	230
205	283	512	195	393	198	202	348	132	119	235
198	378	451	180	355	133	257	422	100	68	220
177	290	431	167	283	145	129	180	128	83	217
241	491	637	216	362	155	250	420	170	88	238
213	392	593	235	385	142	201	416	139	125	247
208	353	530	178	322	151	238	358	135	93	236

Tabela 17

Produkcja i koszt jednostek zbożowych

WZ PGR	Produkcja globalna w jedn. zbożowych na 1 ha użytków rolnych			Koszt produkcji jednostki zbożowej zł		
	roślinna i zwierzę- ca razem	w tym		roślinna i zwierzę- ca razem	w tym	
		roślinna	zwierzęca		roślinna	zwierzęca
Białystok	46,0	30,3	15,7	313	227	478
Lublin	49,6	32,4	17,2	349	241	526
Koszalin	52,3	34,6	17,7	346	245	535
Olsztyn	52,3	33,7	18,6	335	233	519
Rzeszów	54,6	29,9	24,7	375	235	534
Szczecin	57,4	38,3	19,1	333	220	554
Wrocław	58,2	37,8	20,4	341	238	559
Zielona Góra	58,2	35,9	22,3	321	247	556
Srednia	53,6	34,1	19,5	336	235	540
Gdańsk	62,6	38,3	24,3	369	245	559
Bydgoszcz	66,7	40,7	26,0	349	255	493
Kielce	70,2	41,8	28,4	361	247	521
Poznań	71,7	43,8	27,9	329	230	482
Katowice	75,2	46,5	28,7	347	246	486
Opole	75,8	48,6	27,2	309	214	475
Warszawa	78,3	43,7	34,6	333	217	472
Łódź	82,1	46,2	35,9	355	258	465
Srednia	72,8	43,7	29,1	339	236	496

Inaczej natomiast kształtuje się ta współzależność, gdy chodzi o wielkość całej produkcji wyrażonej w jednostkach zbożowych i średni koszt jednostki zbożowej. Ilustruje to zestawienie, w którym zjednoczenia PGR zostały ustawione w kolejności według wzrastającej produkcji globalnej na 1 ha użytków rolnych, wyrażonej w jednostkach zbożowych i podzielone na 2 grupy.

Z tabeli 17 wynika, że jedynie koszt jednostki zbożowej w produkcji zwierzęcej obniża się wraz ze wzrostem liczby wyprodukowanych jednostek na 1 ha, natomiast koszt jednostki zbożowej w produkcji roślinnej pozostaje bez zmiany, mimo wyraźnie zwiększonej produkcji z 1 ha. Przyczynę takiego układu stanowią różnice w strukturze produkcji roślinnej, a przede wszystkim niejednakowy udział produkcji trwałych użytków zielonych, wyższy w województwach o mniej intensywnej gospodarce.

Niskie koszty produkcji trwałych użytków zielonych, przy dużym ich udziale, niwelują wpływ wyższych kosztów jednostki zbożowej produktów towarowych.

Opłacalność produkcji towarowej

Opłacalność produkcji przedstawiona jest w tabeli 18 w oparciu o koszt jednostki zbożowej produktów towarowych i średnią cenę uzyskaną za jednostkę zbożową, z uwzględnieniem działów produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Różnice kosztu produkcji jednostki zbożowej, występujące między poszczególnymi zjednoczeniami PGR, wynikają z różnych kosztów wytwarzania produktów (zależących głównie od wydajności z hektara i od sztuki) oraz z różnic w strukturze produkcji towarowej. Różnice, widoczne w średnich cenach uzyskanych za jednostkę, spowodowane są różnicami struktury produkcji towarowej oraz niejednakowym udziałem kwalifikowanych roślin i zwierząt zarodowych, czego nie uwzględniają współczynniki stosowane przy obliczaniu liczby wyprodukowanych jednostek zbożowych. Należy przy tym zaznaczyć, że średnie ceny uzyskane za jednostkę zbożową są jedynie orientacyjne. Konieczne były szacunkowe korekty wartości sprzedaży, ze względu na nie uregulowaną dotychczas w PPGR konstrukcję sprawozdań z dochodów i nakładów pod względem ewidencji obrotu wewnętrznego w przedsiębiorstwach między zakładami, jak również obrotu między przedsiębiorstwami należącymi do danego zjednoczenia.

Niejednolite ujęcie obrotu między zakładami spowodowane zostało trwającą reorganizacją przedsiębiorstw i w znacznym stopniu ich dowolnymi decyzjami w sprawie zachowania ograniczonego rozrachunku wewnętrznego między poszczególnymi zakładami oraz sposobu konstrukcji sprawozdań w skali całego przedsiębiorstwa odnośnie wydzielenia obrotu wewnętrznego w dochodach i nakładach.

Niewątpliwie taki stan sprawozdawczości należy uważać za przejściowy, gdyż jakkolwiek nie powoduje on zmiany wykazywanego wyniku finansowego, to jednak zniekształca wskaźniki ekonomiczne, istotne dla oceny działalności PPGR.

Tabela 18

Opłacalność produkcji towarowej jednostki przeliczeniowej zbożowej^a

WZ PGR	Produkcja roślinna			Produkcja zwierzęca			Razem		
	Koszt jednostki zbożowej zł	Średnia cena uzyskana za jednostkę zbożową zł	Wskaźnik opłacalności %	Koszt jednostki zbożowej zł	Średnia cena uzyskana za jednostkę zbożową zł	Wskaźnik opłacalności %	Koszt jednostki zbożowej zł	Średnia cena uzyskana za jednostkę zbożową zł	Wskaźnik opłacalności %
Białystok	398	515	129	492	415	84	455	454	100
Bydgoszcz	334	449	134	508	420	83	434	432	100
Gdańsk	320	490	137	576	412	72	468	441	94
Katowice	337	535	159	501	430	86	428	476	111
Kielce	329	532	162	537	419	78	456	463	102
Koszalin	336	521	155	551	492	83	453	505	111
Lublin	316	529	167	542	431	73	439	476	108
Łódź	265	534	201	479	446	93	401	478	119
Olsztyn	376	478	127	535	500	93	473	491	104
Opole	260	438	168	489	421	86	377	429	114
Poznań	284	380	134	496	427	86	403	406	101
Rzeszów	367	478	130	550	439	80	504	449	89
Szczecin	284	412	145	571	404	71	431	408	95
Warszawa	288	478	166	486	435	90	416	450	108
Wrocław	295	466	158	576	450	76	439	458	104
Zielona Góra	301	450	149	573	523	91	452	491	109
Razem WZ PGR	311	450	145	535	447	84	438	448	102

^a Z kosztem realizacji

Ceny jednostki zbożowej poszczególnych towarowych produktów konsumpcyjnych (w zł) w 1973/74 r.

Pszenica	400	Mleko	400
Żyto	300	Młode bydło opasowe	383
Jęczmień	380	Opasy dorosłe	250
Owies	300	Żywiec wieprzowy	518
Buraki cukrowe przemysł.	252	Żywiec drobiowy kurzy	400
Ziemniaki	560	Jaja kurze	640
Groch	733	Żywiec barani	300
Rzepak	422	Wełna	525
Średnio	418	Średnio	427

Uwzględnienie udziału i wyższych cen nasion kwalifikowanych oraz zwierząt hodowlanych i żywca eksportowego, jak również różnego udziału poszczególnych produktów w strukturze produkcji towarowej zjednoczeń PGR, zmienia średnią cenę jednostki zbożowej w obu podstawowych działach. Średnie ceny jednostki zbożowej produkcji roślinnej i zwierzę-

cej utrzymują się, ogólnie biorąc, na podobnym poziomie. Ze względu jednak na znacznie wyższy koszt produkcji jednostki przeliczeniowej zbożowej w produkcji towarowej zwierzęcej niż roślinnej, produkcja roślinna wykazuje wysoką opłacalność, natomiast wskaźnik opłacalności produkcji zwierzęcej we wszystkich zjednoczeniach kształtuje się poniżej 100%. Łączny wskaźnik opłacalności produkcji towarowej roślinnej i zwierzęcej dla WZ PGR wyniósł ogółem 102%, co wskazuje na przekroczenie progu rentowności (tabela 18). Najwyższą rentowność produkcji wykazuje WZ PGR Łódź, a najniższą WZ PGR Rzeszów.

Wynikająca z obliczeń wyraźna nieopłacalność produkcji zwierzęcej, czego nie można przypisać niedoskonałości stosowanej metody kalkulacji, nasuwa wniosek o potrzebie rewizji relacji cen produktów zwierzęcych i środków produkcji, a w tym przede wszystkim cen pasz treściwych oraz środków trwałych (wysokie koszty stanowiska dla zwierząt).

Siła pociągowa

Do siły pociągowej w państwowych przedsiębiorstwach rolnych zaliczane są traktory, samochody (bez osobowych), kombajny samobieżne i konie robocze.

Siła pociągowa w WZ PGR jest zmechanizowana w 94%. Nieco mniejsze zmechanizowanie siły pociągowej jest w centralnych WZ PGR (Kielce, Warszawa, Bydgoszcz, Łódź) około 91%, zaś największe, dochodzące do 96%, w WZ PGR Szczecin, Koszalin, Olsztyn, Wrocław, Opole i Zielona Góra.

Konie robocze używane są w zasadzie tylko do obsługi inwentarza żywego i innych prac podwórzowych.

WZ PGR ogółem posiadały w 1973/74 r. blisko 55 tys. traktorów, ponad 9 tys. samochodów ciężarowych i dostawczych, blisko 10 tys. kombajnów zbożowych samobieżnych i około 22 tys. koni roboczych.

Siła pociągowa wyrażona w przeliczeniowych jednostkach traktorowych (1 traktor średniej mocy = 1 jednostka) wynosiła 68 800 jednostek, co stanowiło około 3 jednostki na 100 ha użytków rolnych.

Wyposażenie WZ PGR w siłę pociągową, wyrażoną w tradycyjnych jednostkach przeliczeniowych (1 koń roboczy = 1 jednostka), wynosiło 16,4 jednostki na 100 ha użytków rolnych, co można ogólnie ocenić jako wystarczające do terminowego wykonania zabiegów produkcyjnych i innych.

Wykorzystanie siły pociągowej i koszt jednostkowy przedstawiono w tabelach 19 i 20 na przykładzie traktorów i kombajnów zbożowych.

Koszty pośrednie

Koszty ogólnogospodarcze i ogólnoprodukcyjne, nazywane są kosztami pośrednimi. Są to, jak wiadomo, te koszty, których powstawanie związane jest z całością przedsiębiorstwa, bądź z odpowiednimi działami produkcji, dlatego podział ich między poszczególne produkty może być dokonywany jedynie w sposób umowny, przy pomocy tzw. kluczy podziałowych.

Tabela 19

Wykorzystanie i koszt eksploatacji traktorów i kombajnów zbożowych

WZ PGR	Traktory		Kombajny zbożowe	
	ilość godzin pracy na 1 traktor rocznie	koszt 1 traktora-godziny zł	ilość ha zebranych rocznie na 1 kombajn	koszt eksploatacji kombajnu przypadający na 1 ha zł
Białystok	1122	60,5	85	632
Bydgoszcz	1129	61,9	92	634
Gdańsk	1263	64,5	96	725
Katowice	1194	52,4	80	657
Kielce	1152	54,9	79	683
Koszalin	1108	61,1	98	615
Lublin	1116	63,2	104	524
Łódź	1142	52,4	81	589
Olsztyn	1190	49,8	96	477
Opole	1091	66,3	100	688
Poznań	1487	46,2	108	542
Rzeszów	1002	59,8	79	606
Szczecin	1172	55,4	96	576
Warszawa	1247	53,4	78	744
Wrocław	1258	58,6	96	609
Zielona Góra	1169	61,7	97	625
Razem WZ PGR	1213	56,6	96	597

Tabela 20

Struktura kosztu eksploatacji traktorów i kombajnów zbożowych
(WZ PGR — ogółem)

Wyszczególnienie	Struktura kosztu eksploatacji 1 traktora rocznie		Struktura kosztu eksploatacji 1 kombajna zbożowego rocznie	
	zł	%	zł	%
Paliwo i smary	20 250	29,5	8 087	14,1
Umorzenie roczne	32 505 ^a	47,4	31 286	54,5
Remonty bieżące	14 565	21,2	16 104	28,0
Traktorzysta, kombajner przy konserwacji	1 309	1,9	1 965	3,4
Razem	68 629	100,0	57 442	100,0

^a traktory i przyczepy

Koszty te stanowią dużą część w całości nakładów państwowych przedsiębiorstw rolnych (około 25—30%).

Tabela 21

Struktura kosztów ogólnogospodarczych i ogólnoprodukcyjnych produkcji roślinnej
WZ PGR — ogółem

Wyszczególnienie	Ogólnogospodarcze koszty		Ogólnoprodukcyjne koszty działu produkcji roślinnej	
	na 1 ha uż. r. zł	%	na 1 ha uż. r. zł	%
Płace i ubezpieczenia przy pracach ogólnogospodarczych i ogólnoprodukcyjnych	1463	29,2	293	33,1
w tym płace administracji	716	14,3	—	—
Siła pociągowa	297	6,0	33	3,7
Umorzenie budynków produkcji roślinnej	—	—	95	10,8
Umorzenie maszyn i narzędzi	—	—	192	21,7
Umorzenie melioracji	—	—	76	8,6
Umorzenie środków trwałych o charakterze ogólnogospodarczym	336	6,7	—	—
w tym budynków mieszkalnych	272	5,4	—	—
Remonty i materiały	730	14,6	187	21,1
w tym budynki mieszkalne	161	3,2	—	—
Delegacje	7	0,1	—	—
Narzut na rzecz jednostki nadrzędnej	162	3,2	—	—
BHP	183	3,7	—	—
Socjalne	233	4,7	—	—
Renta gruntowa	197	3,9	—	—
Pozostałe	1393	27,9	9	1,0
Razem	5001	100,0	885	100,0

Struktura kosztów pośrednich, przedstawiona w tabeli 21, uwidacznia udział poszczególnych grup kosztów wchodzących w ich skład. Różnice wielkości kosztów pośrednich, a szczególnie ogólnogospodarczych, przypadających na 1 ha użytków rolnych są duże między poszczególnymi zjednoczeniami PGR. Decydujący wpływ na wielkość kosztów ogólnogospodarczych przypadających na 1 ha użytkowanych gruntów ma obszar gospodarstw (zakładów), gdyż koszty te związane są przede wszystkim z utrzymaniem ośrodka gospodarczego, działalnością administracyjną i ochroną mienia. Dlatego też w zjednoczeniach PGR województw północnych i zachodnich, gdzie jest duża koncentracja gruntów we władaniu PGR i duże gospodarstwa, koszty ogólnogospodarcze na 1 ha użytków rolnych są mniejsze w porównaniu z województwami centralnymi.

Tabela 22

Koszty pośrednie w złotych

WZ PGR	Ogólno-gospodarcze			Wspólne-roślinne		Koszty pośrednie razem na 1 ha użytków rolnych
	na 1 jednostkę zbożową produkcji globalnej i zwierzęcej	na 100 zł bezpośredniego kosztu kluczowego produkcji roślinnej (bez łąk i pastwisk)	na 1 ha użytków rolnych	na 100 zł bezpośredniego kosztu kluczowego produkcji roślinnej	na 1 ha użytków rolnych	
Białystok	83,2	84,0	3733	30,4	772	4505
Bydgoszcz	70,7	78,2	5256	27,5	1070	6326
Gdańsk	88,2	82,6	5411	28,9	1056	6467
Katowice	89,8	81,5	6923	26,0	1202	8125
Kielce	112,0	106,5	7661	32,3	1277	8938
Koszalin	81,6	84,2	4217	27,1	825	5042
Lublin	103,1	87,4	5338	26,0	865	6203
Łódź	79,8	78,3	7695	20,2	894	8589
Olsztyn	82,6	86,1	4427	26,8	731	5158
Opole	78,3	79,0	6080	21,5	915	6995
Poznań	75,6	76,2	5562	23,4	950	6512
Rzeszów	88,4	73,2	4941	27,2	754	5695
Szczecin	72,3	78,5	4107	27,6	871	4978
Warszawa	67,8	61,2	6135	25,6	1103	7238
Wrocław	90,7	91,1	5548	25,0	858	6406
Zielona Góra	84,6	75,7	5295	22,1	811	6106
Razem WZ PGR	.	.	5001	25,7	885	5886

Koszty ogólnoprodukcyjne produkcji roślinnej związane są w mniejszym stopniu z liczbą ośrodków gospodarczych, bardziej natomiast z intensyfikacją produkcji roślinnej, która nie musi być związana z obszarem gospodarstwa. Zróznicowanie kosztów pośrednich na 1 ha użytków rolnych widoczne jest w tabeli 22. W tabeli tej podane są również koszty pośrednie, przypadające na jednostkę przeliczeniową zbożową produkcji globalnej i na 100 zł kosztów bezpośrednich. Narzuty te stosowane są przy podziale kosztów pośrednich między wytworzone produkty. Wielkość kosztów pośrednich, przypadających na jednostkę zbożową, nie idzie w parze z wielkością kosztów pośrednich przypadających na 1 ha użytków rolnych, gdyż stanowi ona wypadkową kosztów na 1 ha i wielkości produkcji z 1 ha. Charakterystycznym przykładem jest WZ PGR Łódź, w którym koszty ogólnogospodarcze na 1 ha użytków rolnych są najwyższe, natomiast nieduże, w porównaniu z innymi województwami, koszty ogólnogospodarcze przypadające na jednostkę zbożową.

Wpływ zmiany poziomu wynagrodzeń pracowników i cen środków produkcji na poziom jednostkowych kosztów wytwarzanych produktów

Jeżeli znany jest procentowy udział konkretnego składnika kosztów w koszcie całościowym, wówczas można łatwo obliczyć, jaki wpływ na koszt całościowy będzie mieć zmiana wielkości konkretnego składnika, na podstawie wzoru:

$$\frac{a \cdot b}{100} = x$$

gdzie: a — udział procentowy składnika kosztu,

b — procentowa zmiana tego składnika,

x — procentowa zmiana pełnego kosztu.

Dla wykonywania tego rodzaju kalkulacji potrzebna jest znajomość struktury jednostkowych kosztów ujętej w układzie rodzajowym, a więc nieco odmiennym od struktury kosztów podawanych w wyniku ich obliczania przy zastosowaniu metody rozdzielczej uorganicznej. Struktura ta bowiem, obok prostych składników kosztu (płace, nawozy mineralne itp.), wykazuje koszty złożone, jak koszty eksploatacji traktorów, kombajnów, czy koszty pośrednie, w skład których wchodzi płace, materiały, amortyzacja i inne koszty proste.

W celu ustalenia struktury kosztu w układzie rodzajowym, konieczne jest wybranie danego rodzaju kosztów ze wszystkich kosztów złożonych. Tak więc np. płace przy produkcji buraków cukrowych w rodzajowej strukturze kosztu obejmują nie tylko płace wydatkowane na bezpośrednią pracę przy produkcji buraków cukrowych, ale także na prace remontowe, na prace o charakterze ogólnogospodarczym, na prace tkwiące w kosztach produkcji pasz własnych skarmionych zwierzętami, których obornik obciąża produkcję roślinną itd.

W rodzajowej strukturze kosztu jednostkowego produktów zwierzęcych występują np. nawozy mineralne i środki ochrony roślin, gdyż wynika to z rozdzielonych na elementy kosztów pasz własnej produkcji.

Rodzajową strukturę kosztów kilku wybranych przykładowo produktów roślinnych i zwierzęcych przedstawiono w tabeli 23.

W oparciu o podane struktury rodzajowe można łatwo obliczyć, że jeżeli np. płace zostaną zwiększone o 30%, wówczas koszt jednostkowy

pszenicy wzrośnie o 6,72% $\frac{22,4 \times 30}{100} = 6,72$, buraków cukrowych

o 11,55% $\frac{38,5 \times 30}{100} = 11,55\%$, zaś koszt produkcji 1 litra mleka o 8,73%

$\frac{29,1 \times 30}{100} = 8,73\%$

Podobnie można określić wpływ zmiany ceny każdego z podanych składników kosztu na wielkość pełnego jednostkowego kosztu.

Metoda obliczenia jednostkowych kosztów produkcji zastosowana w skali Wojewódzkich Zjednoczeń Państwowych Gospodarstw Rolnych

Dla obliczenia jednostkowych kosztów w skali Wojewódzkich Zjednoczeń PGR zastosowano metodę rozdzielną uorganicznioną, stosowaną od wielu lat w IER przy obliczaniu kosztów jednostkowych w państwowych przedsiębiorstwach rolnych. Nie wprowadzono żadnych zmian metodycznych.

Istotne różnice przy obliczaniu jednostkowych kosztów w skali WZ PGR, w porównaniu z obliczaniem kosztów jednostkowych w przedsiębiorstwie, są w technice obliczeń przy określaniu miejsca powstawania kosztów, a stąd również w precyzji ustalenia niektórych składników jednostkowych kosztów.

Zasady zastosowanej metody rozdzielną uorganicznioną są następujące:

a) Koszty **bezpośrednie**, czyli nakłady bezspornie dokonywane dla konkretnego produktu lub usługi, przydzielane są bezpośrednio na odpowiednie rachunki produkcyjne (główne) lub za pośrednictwem rachunków rozdzielných.

b) Koszty zestawione na rachunkach rozdzielných, do których zaliczamy warsztaty naprawcze, park maszynowy oraz inne koszty złożone, jak nawożenia organicznego, ogólnoprodukcyjne i ogólnogospodarcze, rozdzielane są (bez reszty) między rachunki główne, lub przejściowo między inne rozdzielné rachunki.

Sposoby podziału rachunków rozdzielných są różne, zależnie od charakteru kosztu. Koszty remontów bieżących rozdzielane są proporcjonalnie do wysokości amortyzacji środków trwałych. Koszt siły pociągowej i koszt kombajnu zbożowego rozdzielany jest za pomocą nośników, jakimi są godziny pracy traktora czy kombajnu, zarejestrowane bezpośrednio na poszczególnych rachunkach.

c) Obciążenie produkcji roślinnej kosztem **nawożenia organicznego**, przyjęte w niniejszym opracowaniu, opiera się na poglądzie, że nawożenie organiczne, powtarzające się w zasadzie regularnie co kilka lat, jest zbiegiem mającym na celu przede wszystkim utrzymanie gleby w stałej żywności. Nawożenie organiczne traktujemy więc jako nawożenie gleby, a nie rośliny. Zgodnie z tym poglądem, stosowanie obornika pod rośliny okopowe, rzepak lub zielonki wynika nie tyle z wymagań tych roślin pod względem konieczności otrzymania obornika „pod korzeń”, ile ze złego znoszenia bezpośredniego nawożenia obornikiem przez zboża (wyleganie). Przy tym rozwiązaniu metodycznym koszty związane z nawożeniem organicznym rozdzielane są równomiernie na całą powierzchnię nawożonych gruntów ornych i sadow. Jeżeli obornik jest stosowany również na trwałe użytki zielone, wówczas ta ilość obornika i odpowiednia całość innych kosztów nawożenia zostaje wyłączona z kosztów przypadających na grunty orne i sady. Koszt wapna i pracy przy wapnowaniu gruntów ornych i sadow zaliczane są do rachunku nawożenia organicznego. Wapno stosowane na trwałe użytki zielone przydzielone jest bezpośrednio na ich rachunek.

d) Koszty **pośrednie**, czyli ogólnoprodukcyjne (wspólne), działów produkcyjnych oraz ogólnogospodarcze rozdzielone zostały za pomocą następujących kluczy podziałowych.

**Struktura kosztów jednostkowych podstawowych produktów w układzie
(WZ PGR)**

Wyszczególnienie	J.m.	Place adm.	Place robot.	Nasiona i sadzeniaki	Nasiona na nawozy zielone	Nawozy mineralne	Pasze treściwe	Mleko chude	Pasze inne z zakupu	Paliwo i smary	Wapno	Środki ochrony roślin
Pszenica ozima	zł	97	605	246	8	375	49	—	—	116	19	43
	%	3,6	22,4	9,1	0,3	13,9	1,8	—	—	4,3	0,7	1,6
Jęczmień jary	zł	98	681	201	11	332	56	—	—	131	22	36
	%	3,5	24,4	7,2	0,4	11,9	2,0	—	—	4,7	0,8	1,3
Rzepak ozimy	zł	259	1456	62	18	1037	105	—	—	290	43	167
	%	4,2	23,6	1,0	0,3	16,8	1,7	—	—	4,7	0,7	2,7
Buraki cukrowe przemysłowe	zł	28	216	11	1	58	6	—	—	13	2	15
	%	5,0	38,5	2,0	0,2	10,3	1,1	—	—	2,3	0,3	2,7
Ziemniaki	zł	49	352	279	3	77	10	—	—	39	5	30
	%	3,8	27,3	21,6	0,2	6,0	0,8	—	—	3,0	0,4	2,3
Mleko	zł	181	1353	126	5	288	581	—	242	130	5	23
	%	3,9	29,1	2,7	0,1	6,2	12,5	—	5,2	2,8	0,1	0,5
Żywiec cielęcy (przyrost wagi)	zł	1221	7011	376	31	970	7919	2191	2034	814	31	94
	%	3,9	22,4	1,2	0,1	3,1	25,3	7,0	6,5	2,6	0,1	0,3
Żywiec młodego bydła opasowego (przyrost wagi)	zł	1175	7369	997	36	2136	9327	—	2492	1032	36	178
	%	3,3	20,7	2,8	0,1	6,0	26,2	—	7,0	2,9	0,1	0,5
Żywiec wieprzowy (przyrost wagi)	zł	755	3714	574	0	272	14375	694	3141	544	0	91
	%	2,5	12,3	1,9	0,0	0,9	47,6	2,3	10,4	1,8	0,0	0,3
Wełna ^a	zł	66	470	33	0	104	511	—	95	75	0	12
	%	3,2	22,7	1,6	0,0	5,0	24,7	—	4,6	3,6	0,0	0,6

^a na 10 kg

Od sumy kosztów **ogólnogospodarczych** odjęte zostały narzuty kosztów ustalone dla zakładów przemysłu rolnego, inwestycji wykonanych sposobem gospodarczym, usług świadczonych poza przedsiębiorstwem oraz szacunkowo przyjęty narzut kosztów ogólnogospodarczych na trwałe użytki zielone (obciążenie na 1 ha łąk i pastwisk = 20% kosztów ogólnogospodarczych przypadających na 1 ha użytków rolnych). Pozostałe koszty ogólnogospodarcze są rozdzielane między działy produkcji roślinnej i zwierzęcej, proporcjonalnie do wartości produkcji globalnej wyrażonej w jednostkach zbożowych. Ten sam klucz podziału stosowany jest przy rozdziale kosztów ogólnogospodarczych między grupy zwierząt. Natomiast podział kosztów ogólnogospodarczych między poszczególne rośliny jest dokonywany proporcjonalnie do wielkości kosztów bezpośrednich, poniesionych przy produkcji poszczególnych roślin.

Koszty **ogólnoprodukcyjne** zestawione zostały jedynie dla działu produkcji roślinnej. W produkcji zwierzęcej wszystkie, w zasadzie, koszty zostały bezpośrednio przydzielone do poszczególnych grup zwierząt. Koszty ogólnoprodukcyjne (wspólne) działu produkcji roślinnej są rozdzielane

Tabela 23

rodzajowym na 1 tonę w zł i % (loco przedsiębiorstwo)
— ogółem)

Amortyzacja	Materiały do re- montów i inne	Delegacje	Narzut na WZ	BHP	Socjalne	Energia elektryczna	Transport obcy	Koszty we- ternaryjne	Podatek gminny	Renta gruntowa	Inne wydatki	Razem
483	189	0	22	24	30	24	27	—	8	27	308	2700
17,9	7,0	0,0	0,8	0,9	1,1	0,9	1,0	—	0,3	1,0	11,4	100,0
528	195	0	22	25	31	25	28	—	8	25	335	2790
18,9	7,0	0,0	0,8	0,9	1,1	0,9	1,0	—	0,3	0,9	12,0	100,0
1123	463	0	55	68	86	68	74	—	25	68	703	6170
18,2	7,5	0,0	0,9	1,1	1,4	1,1	1,2	—	0,4	1,1	11,4	100,0
71	37	0	6	7	9	7	8	—	2	7	56	560
12,7	6,6	0,0	1,1	1,3	1,6	1,3	1,4	—	0,3	1,3	10,0	100,0
179	80	0	12	13	15	12	14	—	4	13	104	1290
13,9	6,2	0,0	0,9	1,0	1,2	0,9	1,1	—	0,3	1,0	8,1	100,0
651	279	0	42	47	61	46	51	79	19	46	395	4650
14,0	6,0	0,0	0,9	1,0	1,3	1,0	1,1	1,7	0,4	1,0	8,5	100,0
3130	1471	0	250	250	344	251	282	251	94	250	2035	31300
10,0	4,7	0,0	0,8	0,8	1,1	0,8	0,9	0,8	0,3	0,8	6,5	100,0
4059	1744	0	249	320	392	285	320	285	107	285	2776	35600
11,4	4,9	0,0	0,7	0,9	1,1	0,8	0,9	0,8	0,3	0,8	7,8	100,0
1963	1027	0	181	211	242	211	211	423	60	212	1299	30200
6,5	3,4	0,0	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7	1,4	0,2	0,7	4,3	100,0
304	62	0	12	17	25	17	70	17	4	17	159	2070
14,7	3,0	0,0	0,6	0,8	1,2	0,8	3,4	0,8	0,2	0,8	7,7	100,0

między produkowane ziemiopłody, proporcjonalnie do wielkości kosztów bezpośrednich. Do kosztów bezpośrednich, stanowiących klucz podziału, nie jest zaliczany koszt nasion.

e) Koszt **stanowiska** po roślinach motylkowych. Rośliny motylkowe, dzięki gromadzeniu na korzeniach azotu pobieranego z powietrza i innym właściwościom, pozostawiają po sobie dobre stanowisko wpływające na zwiększenie plonów innych roślin, dlatego też, zgodnie z zasadami metody uorganicznionej, słuszne jest, aby rośliny następujące po roślinach motylkowych „zapłaciły” za to stanowisko.

Wartość stanowiska po roślinach motylkowych wyceniono szacunkowo na 1000 zł, jako równa wartości ugoru czarnego, określonej metodą poniesionych kosztów. Wartość stanowiska odejmowana jest od kosztów poniesionych przy produkcji roślin motylkowych, a dodawana do kosztów produkcji zbóż i rzepaku, przy uwzględnieniu udziału tych grup roślin w strukturze zasiewów.

f) Obliczenie **jednostkowego kosztu** wytwarzanych produktów. Jednostkowym kosztem produktu są, jak wiadomo, koszty przypadające na jednostkę produktu (na 1 q, na 1 litr, na 1 kg itp.). Jeżeli dzięki poniesionym

nakładom uzyskiwany jest tylko jeden rodzaj produktu, wówczas obliczenie jest proste (np. ziemniaki, siano łąkowe itp.).

W przypadku uzyskiwania dwóch lub więcej produktów dzięki wspólnie ponoszonym nakładom, od sumy poniesionych kosztów odejmowana jest szacunkowa wartość produktu ubocznego (słoma, liście, obornik), a pozostała wartość dzielona jest przez liczbę jednostek produktu głównego (ziarno, korzenie, przyrost wagi żywej tuczników itd.). W przypadku występowania kilku równorzędnych produktów głównych (np. wełna, mleko i żywiec przy chowie owiec), poniesione koszty, pod odjęciem wartości produktu ubocznego (obornik), rozdzielane są między produkty główne na zasadzie tzw. produkcji sprzężonej, a więc proporcjonalnie do ich wartości pieniężnej lub wyrażonej w jednostkach przeliczeniowych.

Technika obliczania jednostkowych kosztów produkcji w skali wojewódzkich Zjednoczeń PGR

Wyjściowy materiał liczbowy do kalkulacji wykonanej w skali wojewódzkich zjednoczeń PGR stanowiła sprawozdawczość finansowa i rzeczowa za rok gospodarczy 1973/74, uzupełniona sprawozdaniami rzeczowymi z poprzedniego roku w zakresie nawozów mineralnych i nasion zużytych pod kalkulowane rośliny zebrane w 1973 r.

Sprawozdawczość finansowa PGR, ujęta w układzie rodzajowym, nie określa, jak wiadomo, miejsc powstawania nakładów produkcyjnych, co jest konieczne dla obliczenia jednostkowych kosztów poszczególnych produktów.

Podział na miejsca powstawania nakładów zestawionych w sprawozdaniu z dochodów i nakładów ułatwiają w pewnym stopniu sprawozdanie z zatrudnienia i płac (podział płac między działy), sprawozdanie ze stanu i ruchu środków trwałych (podział amortyzacji między budynki, inwentarz martwy i melioracje), oraz sprawozdania rzeczowe, w których podane jest zużycie pasz treściwych przez poszczególne gatunki zwierząt oraz zużycie paliwa przez poszczególne rodzaje samobieżnych maszyn.

W celu rozdzielenia wszystkich rodzajów nakładów na miejsca ich powstania, opracowano odpowiednie klucze podziału na podstawie parametrów i struktur kosztów uzyskanych z reprezentacji zbadanych przedsiębiorstw w poszczególnych województwach. Klucze podziału opracowano dla następujących rodzajów kosztów prostych bądź złożonych:

a) **Nawozy mineralne.** Kluczem do podziału faktycznego zużycia N, P, K i Ca, podanego w sprawozdaniu rzeczowym zużycia nawozów mineralnych pod zbiory 1973 r., jest zużycie obliczone dla faktycznych powierzchni poszczególnych roślin przy dawkach czystego składnika, jakie były stosowane w zbadanej reprezentacji. Cena czystego składnika nawozów mineralnych została ustalona przez porównanie cennikowej wartości z faktyczną wartością zużytych nawozów.

b) **Koszt środków ochrony roślin.** Wobec braku w sprawozdawczości PGR danych dotyczących wartości zużytych środków ochrony roślin w skali zjednoczenia, jedyną możliwością stanowiło przeniesienie na skalę wojewódzką kosztów ochrony roślin przypadających na 1 ha poszczególnych roślin badanej reprezentacji.

c) **Pasze.** W oparciu o sprawozdawczość rzeczową przyjęto zużycie pasz treściwych dla poszczególnych gatunków zwierząt, z podziałem na mieszanki treściwe i ziarno zbóż oraz innych roślin. Podział pasz treściwych między grupy zwierząt danego gatunku dokonany został przy pomocy klucza podziału w oparciu o dawki pasz treściwych stosowane w reprezentacji przedsiębiorstw. Zużycie innych pasz pochodzących z zakupu ustalono jako różnicę między wartością zakupu pasz (skorygowaną o różnicę zapasów) i wartością zakupionych pasz treściwych. Podział tych pasz między grupy zwierząt dokonano posługując się kluczem opartym o wielkości wynikające z reprezentacji. Na tej samej zasadzie rozdzielono między grupy zwierząt pasze własnej produkcji.

Globalne zużycie okopowych pastewnych i pasz objętościowych własnej produkcji (wyrażonych w zielonej masie) ustalono w oparciu o sprawozdawczość rzeczową, biorąc pod uwagę produkcję globalną, zużycie na susz i ubytki naturalne. Zużycie ziemniaków i mleka na paszę przyjęto według sprawozdawczości.

d) Wartość zużytych **paliw** płynnych i stałych, podaną w sprawozdawczości finansowej, rozdzielono (po odjęciu wartości opału zużytego dla przemysłu rolnego) na odpowiednie rachunki przy pomocy klucza podziału skonstruowanego na podstawie zużycia paliw podanego w sprawozdawczości z podziałem na traktory, kombajny zbożowe, samochody i inne maszyny, oraz zużytych innych paliw przyjętych w oparciu o parametry zbadanej reprezentacji przedsiębiorstw (parniki, przygotowanie pasz, ogrzewanie biur, warsztaty, szklarnie itp.).

e) Faktyczny koszt **amortyzacji** podanej w sprawozdawczości z podziałem na budynki i budowle, inwentarz martwy oraz melioracje, po wydzieleniu amortyzacji zakładów przemysłu rolnego i budynków mieszkalnych, rozdzielono przy pomocy kluczy podziału między (dostosowane do wymagań kalkulacji) grupy budynków i inwentarza martwego. Klucz dla podziału amortyzacji budynków inwentarskich między grupy zwierząt ustalono w oparciu o wynikający ze szczegółowych badań w przedsiębiorstwach koszt amortyzacji przypadający na 1 sztukę poszczególnych grup zwierząt. Dla budynków o charakterze ogólnym i innych wykorzystano wskaźniki ustalone w odniesieniu do powierzchni gruntów, stosunku do amortyzacji budynków mieszkalnych, do powierzchni pod szkłem itp.

Kluczem podziału dla rozdzielenia faktycznej amortyzacji inwentarza martwego między odpowiednie grupy maszyn i narzędzi była amortyzacja obliczona w oparciu o ilościowe stany i roczne jednostkowe stawki amortyzacyjne.

f) Koszt zużytych **materiałów** do remontu i innych, wynikający ze sprawozdawczości finansowej, po odjęciu wartości materiałów zużytych dla przemysłu rolnego, do remontu budynków mieszkalnych (podane w sprawozdawczości) oraz materiałów zużytych na inwestycje wykonane sposobem gospodarczym, rozdzielony został na materiały do remontu budynków pozostałych, inwentarza martwego i inne przy pomocy klucza podziału ustalonego w oparciu o dane ze zbadanej reprezentacji przedsiębiorstw. Koszty remontów, na które składają się płace i materiały, rozdzielone zostały między poszczególne grupy budynków i inwentarza martwego proporcjonalnie do wysokości amortyzacji.

g) Koszt remontów wykonanych systemem **zleconym**, po odjęciu kosztów przypadających na budynki mieszkalne i przemysł rolny (wykazane

w sprawozdawczości), rozdzielony został między odpowiednie grupy środków trwałych przy pomocy klucza podziału skonstruowanego w oparciu o ustalone parametry.

h) **Fundusz płac** rozdzielony został na miejsca powstawania kosztu, przy wykorzystaniu danych sprawozdania z zatrudnienia i płac oraz parametrów uzyskanych na podstawie badań prowadzonych w przedsiębiorstwach w zakresie pracochłonności poszczególnych roślin, grup zwierząt, działów usługowych i innych.

i) Nakłady ilościowe **siły pociągowej** mechanicznej i żywej oraz kombajnów zbożowych, których ogólne wykorzystanie wynika ze sprawozdawczości, rozdzielone zostały między odpowiednie rachunki rozdzielcze

Nakłady na produkcję żyta

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	472	846	678	494	527	517
Siła pociągowa	712	687	691	757	778	513
Kombajny	648	764	838	638	726	651
Nasiona	691	739	669	632	617	659
Środki ochrony roślin	7	22	20	10	10	73
Nawozy mineralne	896	1506	1055	1240	862	960
Nawożenie organiczne	2344	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	5770	6910	6651	6475	6037	5396
Koszty ogólnoprodukcyjne	832	1052	949	904	929	736
Koszty ogólnogospodarcze	2297	2991	2712	2558	3078	2285
Koszt stanowiska	319	496	504	300	338	518
Razem koszty brutto	9218	11449	10816	10237	10382	8935
Wartość słomy	1537	1686	1655	1756	1573	1479
Koszt produkcji ziarna	7681	9763	9161	8481	8809	7456
Plon q/ha	23,5	29,0	26,3	29,7	28,6	26,3
Koszt 1 q ziarna	327	337	348	285	308	283
						W proce
Robotnicy	5,1	7,4	6,3	4,8	5,1	5,8
Siła pociągowa	7,7	6,0	6,4	7,4	7,5	5,7
Kombajny	7,0	6,7	7,7	6,3	7,0	7,3
Nasiona	7,5	6,4	6,2	6,2	5,9	7,4
Środki ochrony roślin	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,8
Nawozy mineralne	9,7	13,2	9,7	12,1	8,3	10,8
Nawożenie organiczne	25,5	20,5	25,0	26,4	24,2	22,6
Razem koszty bezpośrednie	62,6	60,4	61,5	63,3	58,1	60,4
Koszty pośrednie	33,9	35,3	33,8	33,8	38,6	33,8
Koszt stanowiska	3,5	4,3	4,7	2,9	3,3	5,8
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję pszenicy

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	473	785	474	494	493	517
Siła pociągowa	746	755	794	724	830	550
Kombajny	592	615	629	683	725	584
Nasiona	921	1003	1061	1040	835	892
Środki ochrony roślin	35	177	170	180	174	163
Nawozy mineralne	1474	1511	1319	1417	873	1061
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	6589	7192	7147	7242	6447	5790
Koszty ogólnoprodukcyjne	1009	1057	979	1007	991	779
Koszty ogólnogospodarcze	2789	3005	2797	2851	3282	2422
Koszt stanowiska	319	496	504	300	338	518
Razem koszty brutto	10706	11750	11427	11400	11058	9509
Wartość słomy	1283	1584	1787	1463	1509	1415
Koszt produkcji ziarna	9423	10166	9640	9937	9549	8094
Plon q/ha	23,6	32,7	34,1	29,7	33,0	30,2
Koszt 1 q ziarna	399	311	283	335	289	268
						W proce
Robotnicy	4,4	6,7	4,2	4,3	4,5	5,4
Siła pociągowa	7,0	6,4	6,9	6,4	7,5	5,8
Kombajny	5,5	5,2	5,5	6,0	6,5	6,1
Nasiona	8,6	8,5	9,3	9,1	7,5	9,4
Środki ochrony roślin	0,3	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7
Nawozy mineralne	13,8	12,9	11,6	12,4	7,9	11,2
Nawożenie organiczne	21,9	20,0	23,6	23,7	22,8	21,3
Razem koszty bezpośrednie	61,5	61,2	62,6	63,5	58,3	60,9
Koszty pośrednie	35,5	34,6	33,0	33,9	38,6	33,7
Koszt stanowiska	3,0	4,2	4,4	2,6	3,1	5,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję pszenicy

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	451	760	452	412	—	493
Siła pociągowa	701	653	747	658	—	507
Kombajny	575	532	576	568	—	539
Nasiona	878	877	1059	982	—	932
Środki ochrony roślin	45	180	170	160	—	150
Nawozy mineralne	1335	1182	1232	1276	—	943
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	2704	—	2023
Razem koszty bezpośrednie	6333	6530	6936	6760	—	5587
Koszty ogólnoprodukcyjne	945	909	918	885	—	713
Koszty ogólnogospodarcze	2611	2585	2624	2505	—	2215
Koszt stanowiska	319	496	504	300	—	518
Razem koszty brutto	10208	10520	10982	10450	—	9033
Wartość słomy	1184	1357	1264	1126	—	1048
Koszt produkcji ziarna	9024	9163	9718	9324	—	7985
Plon q/ha	25,1	32,3	27,8	26,4	—	25,8
Koszt 1 q ziarna	359	284	350	353	—	309
						W proce
Robotnicy	4,4	7,2	4,1	4,0	—	5,5
Siła pociągowa	6,9	6,2	6,8	6,3	—	5,6
Kombajny	5,6	5,1	5,3	5,4	—	6,0
Nasiona	8,6	8,4	9,7	9,4	—	10,3
Środki ochrony roślin	0,4	1,7	1,5	1,5	—	1,7
Nawozy mineralne	13,1	11,2	11,2	12,2	—	10,4
Nawożenie organiczne	23,0	22,3	24,6	25,9	—	22,4
Razem koszty bezpośrednie	62,0	62,1	63,2	64,7	—	61,9
Koszty pośrednie	34,9	33,2	32,2	32,4	—	32,4
Koszt stanowiska	3,1	4,7	4,6	2,9	—	5,7
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	—	100,0

Tabela 26

jarej zebranej w 1973 roku

Lublin	Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Zielona Góra	Razem WZ PCR
na 1 ha										
416	—	542	460	494	—	386	405	381	482	439
669	—	532	571	502	—	451	593	580	515	579
436	—	565	573	509	—	505	495	558	560	541
831	—	893	1087	1065	—	1002	908	1086	930	1006
55	—	60	220	150	—	100	190	90	200	130
907	—	1326	1240	1232	—	929	991	1133	1445	1095
2233	—	2454	2801	2552	—	2338	2796	2457	2506	2429
5547	—	6372	6952	6504	—	5711	6378	6285	6638	6219
646	—	811	659	675	—	654	684	686	708	755
2170	—	2604	2420	2199	—	1862	1636	2498	2425	2297
324	—	449	275	410	—	413	328	306	306	433
8687	—	10236	10306	9788	—	8640	9026	9775	10077	9704
810	—	949	1432	1429	—	1166	1272	1205	1404	1186
7877	—	9287	8874	8359	—	7474	7754	8570	8673	8518
20,8	—	24,2	34,9	36,6	—	30,7	30,5	31,5	33,4	29,1
379	—	384	254	228	—	243	254	272	260	293
ntach										
4,8	—	5,3	4,5	5,0	—	4,5	4,5	3,9	4,8	4,5
7,7	—	5,2	5,5	5,1	—	5,2	6,6	5,9	5,1	6,0
5,0	—	5,5	5,6	5,2	—	5,8	5,5	5,7	5,6	5,6
9,6	—	8,7	10,5	10,9	—	11,6	10,0	11,1	9,2	10,4
0,6	—	0,6	2,1	1,5	—	1,1	2,1	0,9	2,0	1,3
10,5	—	12,9	12,0	12,6	—	10,8	11,0	11,6	14,3	11,3
25,7	—	24,0	27,2	26,1	—	27,1	31,0	25,2	24,9	25,0
63,9	—	62,2	67,4	66,4	—	66,1	70,7	64,3	65,9	64,1
32,4	—	33,4	29,9	29,4	—	29,1	25,7	32,6	31,1	31,4
3,7	—	4,4	2,7	4,2	—	4,8	3,6	3,1	3,0	4,5
100,0	—	100,0	100,0	100,0	—	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję jęczmienia

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	—	835	474	479	—	518
Siła pociągowa	—	721	747	691	—	537
Kombajny	—	631	608	621	—	559
Nasiona	—	663	796	691	—	753
Środki ochrony roślin	—	160	45	150	—	160
Nawozy mineralne	—	1199	1319	1121	—	1017
Nawożenie organiczne	—	2346	2700	2704	—	2023
Razem koszty bezpośrednie	—	6555	6689	6457	—	5567
Koszty ogólnoprodukcyjne	—	975	923	882	—	757
Koszty ogólnogospodarcze	—	2773	2638	2495	—	2351
Koszt stanowiska	—	496	504	300	—	518
Razem koszty brutto	—	10799	10754	10134	—	9193
Wartość słomy	—	878	1387	1115	—	903
Koszt produkcji ziarna	—	9921	9367	9019	—	8290
Plon q/ha	—	24,7	36,1	30,9	—	26,2
Koszt 1 q ziarna	—	402	259	292	—	316
						W proce
Robotnicy	—	7,7	4,4	4,7	—	5,6
Siła pociągowa	—	6,7	6,9	6,8	—	5,9
Kombajny	—	5,9	5,7	6,1	—	6,1
Nasiona	—	6,1	7,4	6,8	—	8,2
Środki ochrony roślin	—	1,5	0,4	1,5	—	1,7
Nawozy mineralne	—	11,1	12,3	11,1	—	11,1
Nawożenie organiczne	—	21,7	25,1	26,7	—	22,0
Razem koszty bezpośrednie	—	60,7	62,2	63,7	—	60,6
Koszty pośrednie	—	34,7	33,1	33,3	—	33,8
Koszt stanowiska	—	4,6	4,7	3,0	—	5,6
Razem koszty brutto	—	100,0	100,0	100,0	—	100,0

Tabela 27

ozimego zebranego w 1973 roku

Lublin	Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Zielona Góra	Razem WZ PGR
na 1 ha										
—	879	619	460	529	—	434	—	401	530	486
—	628	562	605	533	—	481	—	578	518	524
—	413	577	554	508	—	605	—	587	637	563
—	665	644	681	676	—	684	—	735	674	687
—	70	65	200	80	—	190	—	150	250	136
—	1118	1619	1307	1091	—	1020	—	1118	1225	1083
—	2659	2454	2801	2552	—	2335	—	2457	2506	2447
—	6432	6540	6608	5969	—	5749	—	6026	6340	5926
—	628	922	672	641	—	753	—	709	698	716
—	2434	2964	2469	2089	—	2144	—	2582	2393	2188
—	374	449	275	410	—	412	—	306	306	412
—	9868	10875	10024	9109	—	9058	—	9623	9737	9242
—	1140	921	914	1007	—	1076	—	792	993	1037
—	8728	9954	9110	8102	—	7982	—	8831	8744	8205
—	30,0	27,8	26,4	30,5	—	33,5	—	24,4	27,9	31,5
—	291	358	345	266	—	238	—	362	313	260
ntach										
—	8,9	5,7	4,6	5,8	—	4,8	—	4,2	5,4	5,2
—	6,4	5,2	6,0	5,8	—	5,3	—	6,0	5,3	5,7
—	4,2	5,3	5,5	5,6	—	6,7	—	6,1	6,6	6,1
—	6,7	5,9	6,8	7,4	—	7,5	—	7,6	6,9	7,4
—	0,7	0,6	2,0	0,9	—	2,1	—	1,6	2,6	1,5
—	11,3	14,9	13,0	12,0	—	11,3	—	11,6	12,6	11,7
—	27,0	22,6	28,0	28,0	—	25,8	—	25,5	25,7	26,5
—	65,2	60,2	65,9	65,5	—	63,5	—	62,6	65,1	64,1
—	31,0	35,7	31,3	30,0	—	32,0	—	34,2	31,8	31,4
—	3,8	4,1	2,8	4,5	—	4,5	—	3,2	3,1	4,5
—	100,0	100,0	100,0	100,0	—	100,0	—	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję jęczmienia

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	474	822	542	510	543	517
Siła pociągowa	708	619	916	757	769	584
Kombajny	631	446	681	638	416	539
Nasiona	613	633	721	710	514	742
Środki ochrony roślin	58	130	45	150	158	152
Nawozy mineralne	1165	846	932	1068	693	912
Nawożenie organiczne	2350	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	5999	5842	6537	6537	5610	5469
Koszty ogólnoprodukcyjne	923	787	901	899	825	733
Koszty ogólnogospodarcze	2550	2238	2574	2545	2733	2277
Koszt stanowiska	319	496	504	300	338	518
Razem koszty brutto	9791	9363	10516	10281	9506	8997
Wartość słomy	803	1141	1054	1065	1178	842
Koszt produkcji ziarna	8988	8222	9462	9216	8328	8155
Plon q/ha	20,1	32,1	27,4	29,5	35,1	24,5
Koszt 1 q ziarna	447	256	345	312	237	333
						W proce
Robotnicy	4,8	8,8	5,1	5,0	5,7	5,8
Siła pociągowa	7,2	6,6	8,7	7,4	8,1	6,5
Kombajny	6,4	4,8	6,5	6,2	4,4	6,0
Nasiona	6,3	6,7	6,9	6,9	5,4	8,2
Środki ochrony roślin	0,6	1,4	0,4	1,4	1,6	1,7
Nawozy mineralne	11,9	9,0	8,9	10,4	7,3	10,1
Nawożenie organiczne	24,0	25,1	25,7	26,3	26,5	22,5
Razem koszty bezpośrednie	61,3	62,4	62,2	63,6	59,0	60,8
Koszty pośrednie	35,5	32,3	33,0	33,5	37,4	33,4
Koszt stanowiska	3,2	5,3	4,8	2,9	3,6	5,8
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję owsa

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	496	1349	610	494	502	690
Siła pociągowa	752	768	715	691	717	581
Kombajny	535	403	629	682	544	426
Nasiona	703	733	555	605	595	592
Środki ochrony roślin	168	100	140	150	200	149
Nawozy mineralne	987	853	829	1085	827	863
Nawożenie organiczne	2349	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	5990	6552	6178	6411	5902	5324
Koszty ogólnoprodukcyjne	893	956	845	893	893	734
Koszty ogólnogospodarcze	2468	2716	2413	2528	2957	2280
Koszt stanowiska	319	496	504	300	338	518
Razem koszty brutto	9670	10720	9940	10132	10090	8856
Wartość słomy	887	1118	1025	1162	1103	875
Koszt produkcji ziarna	8783	9602	8915	8970	8987	7981
Plon q/ha	20,4	28,8	24,4	29,5	30,1	23,3
Koszt 1 q ziarna	430	333	365	304	299	342
						W proce
Robotnicy	5,1	12,6	6,1	4,9	5,0	7,8
Siła pociągowa	7,8	7,2	7,2	6,8	7,1	6,5
Kombajny	5,5	3,7	6,3	6,7	5,4	4,8
Nasiona	7,3	6,8	5,6	6,0	5,9	6,7
Środki ochrony roślin	1,7	0,9	1,4	1,5	2,0	1,7
Nawozy mineralne	10,2	8,0	8,3	10,7	8,2	9,7
Nawożenie organiczne	24,3	21,9	27,2	26,7	24,9	22,9
Razem koszty bezpośrednie	61,9	61,1	62,1	63,3	58,5	60,1
Koszty pośrednie	34,8	34,3	32,8	33,7	38,2	34,0
Koszt stanowiska	3,3	4,6	5,1	3,0	3,3	5,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 29

zebranego w 1973 roku

Lublin	Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Zielona Góra	Razem WZ PGR
na 1 ha										
497	1055	672	357	859	405	470	424	412	576	650
597	627	575	546	702	699	604	616	585	554	629
408	428	425	620	558	572	564	718	661	658	525
603	635	578	557	550	650	580	594	565	574	596
46	65	67	179	50	102	150	170	83	202	121
774	1126	1583	999	1004	1079	1074	1102	697	1113	1039
2233	2659	2454	2801	2552	2595	2334	2796	2457	2506	2386
5158	6595	6354	6059	6275	6102	5776	6420	5460	6183	5946
604	667	890	581	743	771	790	776	609	686	781
2029	2585	2860	2133	2418	2086	2247	1854	2222	2349	2413
324	374	449	275	410	260	412	328	306	306	418
8115	10221	10553	9048	9846	9219	9225	9378	8597	9524	9558
986	1226	895	1247	1030	1192	1027	1217	1044	1050	992
7129	8995	9658	7801	8816	8027	8198	8161	7553	8474	8566
27,4	29,6	24,7	33,0	28,6	21,8	29,3	31,6	29,5	27,0	26,5
260	304	391	236	308	368	280	258	256	314	323
ntach										
6,1	10,3	6,4	3,9	8,7	4,4	5,1	4,5	4,8	6,1	6,8
7,4	6,2	5,4	6,0	7,1	7,6	6,5	6,6	6,8	5,8	6,6
5,0	4,2	4,0	6,9	5,7	6,2	6,1	7,7	7,7	6,9	5,5
7,4	6,2	5,5	6,2	5,6	7,1	6,3	6,3	6,6	6,0	6,2
0,6	0,6	0,6	2,0	0,5	1,1	1,6	1,8	0,9	2,1	1,3
9,6	11,0	15,0	11,0	10,2	11,7	11,7	11,8	8,1	11,7	10,8
27,5	26,0	23,3	31,0	25,9	28,1	25,3	29,8	28,6	26,3	25,0
63,6	64,5	60,2	67,0	63,7	66,2	62,6	68,5	63,5	64,9	62,2
32,4	31,8	35,5	30,0	32,1	31,0	32,9	28,0	32,9	31,9	33,4
4,0	3,7	4,3	3,0	4,2	2,8	4,5	3,5	3,6	3,2	4,4
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję rzepaku

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin	
							W zł
Robotnicy	814	1202	655	659	669	567	
Siła pociągowa	897	822	864	711	631	621	
Kombajny	821	828	786	683	542	718	
Nasiona	116	182	134	159	107	124	
Środki ochrony roślin	140	500	400	200	350	415	
Nawozy mineralne	1619	2452	1495	1820	1330	1742	
Nawożenie organiczne	2346	2346	2700	2704	2517	2023	
Razem koszty bezpośrednie	6753	8332	7034	6936	6146	6210	
Koszty ogólnoprodukcyjne	1304	1596	1214	1173	1127	1101	
Koszty ogólnogospodarcze	3605	4538	3469	3320	3734	3421	
Koszt stanowiska	319	496	504	300	338	518	
Razem koszty brutto	11981	14962	12221	11729	11345	11250	
Wartość słomy	—	—	—	—	—	—	
Koszt produkcji ziarna	11981	14962	12221	11729	11345	11250	
Plon q/ha	13,4	19,3	20,0	17,8	18,1	20,3	
Koszt 1 q ziarna	894	775	611	659	627	554	
							W proce
Robotnicy	6,8	8,0	5,4	5,6	5,9	5,0	
Siła pociągowa	7,5	5,5	7,1	6,1	5,6	5,5	
Kombajny	6,8	5,5	6,4	5,8	4,8	6,4	
Nasiona	1,0	1,2	1,1	1,3	0,9	1,1	
Środki ochrony roślin	1,2	3,4	3,3	1,7	3,1	3,7	
Nawozy mineralne	13,5	16,4	12,2	15,5	11,7	15,5	
Nawożenie organiczne	19,6	15,7	22,1	23,1	22,2	18,0	
Razem koszty bezpośrednie	56,4	55,7	57,6	59,1	54,2	55,2	
Koszty pośrednie	41,0	41,0	38,3	38,3	42,8	40,2	
Koszt stanowiska	2,6	3,3	4,1	2,6	3,0	4,6	
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Nakłady na produkcję grochu

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	550	1447	734	—	—	—
Siła pociągowa	779	730	747	—	—	—
Kombajny	612	487	784	—	—	—
Nasiona	2250	1900	2250	—	—	—
Środki ochrony roślin	120	360	300	—	—	—
Nawozy mineralne	860	538	931	—	—	—
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	7519	7808	8446	—	—	—
Koszty ogólnoprodukcyjne	888	980	1010	—	—	—
Koszty ogólnogospodarcze	2453	2786	2887	—	—	—
Razem koszty brutto	10860	11574	12343	—	—	—
Wartość słomy i stanowiska	1617	2008	2022	—	—	—
Koszt produkcji ziarna	9243	9566	10321	—	—	—
Plon q/ha	10,0	20,8	17,2	—	—	—
Koszt 1 q ziarna	924	460	600	—	—	—
						W proce
Robotnicy	5,1	12,5	5,9	—	—	—
Siła pociągowa	7,2	6,3	6,1	—	—	—
Kombajny	5,6	4,2	6,4	—	—	—
Nasiona	20,7	16,4	18,2	—	—	—
Środki ochrony roślin	1,1	3,1	2,4	—	—	—
Nawozy mineralne	7,9	4,7	7,5	—	—	—
Nawożenie organiczne	21,6	20,3	21,9	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	69,2	67,5	68,4	—	—	—
Koszty pośrednie	30,8	32,5	31,6	—	—	—
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	—	—	—

Nakłady na produkcję strączkowych pastewnych

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
	W zł					
Robotnicy	475	821	544	532	487	469
Siła pociągowa	838	531	846	787	673	564
Kombajny	435	443	727	680	419	547
Nasiona	1519	1988	1579	1728	1520	1415
Środki ochrony roślin	154	145	220	300	181	200
Nawozy mineralne	935	439	615	879	807	342
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	6704	6713	7231	7610	6604	5560
Koszty ogólnoprodukcyjne	863	655	853	915	821	575
Koszty ogólnogospodarcze	2384	1861	2438	2591	2720	1787
Razem koszty brutto	9951	9229	10522	11116	10145	7922
Wartość słomy i stanowiska	1498	1234	1258	1003	1433	1136
Koszt produkcji ziarna	8453	7995	9264	10113	8712	6786
Plon q/ha	9,1	10,2	19,0	21,0	16,2	7,4
Koszt 1 q ziarna	929	784	488	482	538	917
	W proce					
Robotnicy	4,8	8,9	5,2	4,8	4,8	5,9
Siła pociągowa	8,4	5,7	8,0	7,1	6,6	7,1
Kombajny	4,4	4,8	6,9	6,1	4,1	6,9
Nasiona	15,3	21,5	15,0	15,6	15,0	17,9
Środki ochrony roślin	1,5	1,6	2,1	2,7	1,8	2,5
Nawozy mineralne	9,4	4,8	5,8	7,9	8,0	4,3
Nawożenie organiczne	23,6	25,4	25,7	24,3	24,8	25,6
Razem koszty bezpośrednie	67,4	72,7	68,7	68,5	65,1	70,2
Koszty pośrednie	32,6	27,3	31,3	31,5	34,9	29,8
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję buraków

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	4404	5518	6392	3952	4180	5519
Siła pociągowa	974	906	1471	1289	1132	955
Kombajny, maszyny specjalne	495	342	158	241	1351	53
Nasiona	461	387	465	464	387	465
Środki ochrony roślin	600	570	500	500	600	295
Nawozy mineralne	2155	2047	2190	1963	1524	1250
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	11437	12116	13876	11113	11691	10560
Koszty ogólnoprodukcyjne	2623	2580	3096	2289	2812	2187
Koszty ogólnogospodarcze	7247	7338	8848	6475	9313	6796
Razem koszty brutto	21307	22034	25820	19877	23816	19543
Wartość liści	3103	3749	3676	3427	3630	3807
Koszt produkcji korzeni	18204	18285	22144	16450	20186	15736
Plon q/ha	259	312	306	286	303	317
Koszt 1 q korzeni	70	59	72	58	67	50
						W proce
Robotnicy	20,7	25,0	24,7	19,9	17,6	28,2
Siła pociągowa	4,6	4,1	5,7	6,5	4,7	4,9
Kombajny, maszyny specjalne	2,3	1,6	0,6	1,2	5,7	0,3
Nasiona	2,2	1,8	1,8	2,3	1,6	2,4
Środki ochrony roślin	2,8	2,6	1,9	2,5	2,5	1,5
Nawozy mineralne	10,1	9,3	8,5	9,9	6,4	6,4
Nawożenie organiczne	11,0	10,6	10,5	13,6	10,6	10,3
Razem koszty bezpośrednie	53,7	55,0	53,7	55,9	49,1	54,0
Koszty pośrednie	46,3	45,0	46,3	44,1	50,9	46,0
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję okopowych

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	5948	5702	5500	3458	3386	5975
Siła pociągowa	2609	1904	2111	1230	1258	1265
Kombajny, maszyny specjalne	—	—	—	—	—	—
Nasiona	335	415	450	452	348	450
Środki ochrony roślin	658	270	290	500	600	304
Nawozy mineralne	2165	1832	1312	1733	1506	1172
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	14063	12469	12363	10077	9615	11189
Koszty ogólnoprodukcyjne	3459	2897	2663	1994	2160	2362
Koszty ogólnogospodarcze	9559	8098	7610	5640	7156	7339
Razem koszty brutto	27081	23464	22636	17711	18931	20890
Wartość liści	410	704	760	905	712	699
Koszt produkcji korzeni	26671	22760	21876	16806	18219	20191
Plon q/ha	520	511	507	603	476	466
Koszt 1 q korzeni	51	44	43	28	38	43
						W proce
Robotnicy	22,0	24,3	24,3	19,5	17,9	28,6
Siła pociągowa	9,6	8,1	9,3	6,9	6,6	6,1
Kombajny, maszyny specjalne	—	—	—	—	—	—
Nasiona	1,2	1,8	2,0	2,6	1,8	2,2
Środki ochrony roślin	2,4	1,1	1,3	2,8	3,2	1,4
Nawozy mineralne	8,0	7,8	5,8	9,8	8,0	5,6
Nawożenie organiczne	8,7	10,0	11,9	15,3	13,3	9,7
Razem koszty bezpośrednie	51,9	53,1	54,6	56,9	50,8	53,6
Koszty pośrednie	48,1	46,9	45,4	43,1	49,2	46,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję ziemniaków

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	3739	4292	2033	3458	3762	2587
Siła pociągowa	2529	2138	1827	1560	1563	1350
Kombajny, maszyny specjalne	692	737	823	1700	658	689
Sadzeniaki	5272	4580	4581	5109	3817	4931
Środki ochrony roślin	309	450	370	600	657	470
Nawozy mineralne	1202	1090	754	1495	1062	1148
Nawożenie organiczne	2345	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	16088	15633	13088	16626	14036	13198
Koszty ogólnoprodukcyjne	2575	2395	1678	2538	2464	1692
Koszty ogólnogospodarcze	7116	6809	4797	7182	8164	5258
Razem koszty brutto	25779	24837	19563	26346	24664	20148
Plon q/ha	165	154	174	204	177	181
Koszt 1 q kłębów	156	161	112	129	139	111
						W proce
Robotnicy	14,5	17,3	10,4	13,1	15,2	12,8
Siła pociągowa	9,8	8,6	9,3	5,9	6,3	6,7
Kombajny, maszyny specjalne	2,7	3,0	4,2	6,4	2,7	3,4
Sadzeniaki	20,4	18,4	23,4	19,4	15,5	24,5
Środki ochrony roślin	1,2	1,8	1,9	2,3	2,7	2,3
Nawozy mineralne	4,7	4,4	3,9	5,7	4,3	5,7
Nawożenie organiczne	9,1	9,4	13,8	10,3	10,2	10,1
Razem koszty bezpośrednie	62,4	62,9	66,9	63,1	56,9	65,5
Koszty pośrednie	37,6	37,1	33,1	36,9	43,1	34,5
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję kukurydzy na

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	715	797	678	576	627	554
Siła pociągowa	973	834	1046	987	935	844
Maszyny specjalne	140	122	138	175	149	90
Nasiona	161	253	252	280	200	230
Środki ochrony roślin	250	250	250	250	300	220
Nawozy mineralne	1118	1501	1516	1496	932	1204
Nawożenie organiczne	2345	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	5702	6103	6580	6468	5660	5165
Koszty ogólnoprodukcyjne	971	964	1048	1003	942	789
Koszty ogólnogospodarcze	2684	2740	2996	2839	3119	2453
Razem koszty brutto	9357	9807	10624	10310	9721	8407
Plon q/ha	357	455	441	469	453	484
Koszt 1 q zielonki	26	21	24	22	21	17
						W proce
Robotnicy	7,6	8,1	6,4	5,6	6,4	6,6
Siła pociągowa	10,4	8,5	9,8	9,6	9,6	10,0
Maszyny specjalne	1,5	1,2	1,3	1,7	1,5	1,1
Nasiona	1,7	2,6	2,4	2,7	2,1	2,7
Środki ochrony roślin	2,7	2,6	2,3	2,4	3,1	2,6
Nawozy mineralne	11,9	15,3	14,3	14,5	9,6	14,3
Nawożenie organiczne	25,1	23,9	25,4	26,2	25,9	24,1
Razem koszty bezpośrednie	60,9	62,2	61,9	62,7	58,2	61,4
Koszty pośrednie	39,1	37,8	38,1	37,3	41,8	38,6
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję konieczyzny i lucerny

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
W zł						
Robotnicy	610	704	734	535	544	675
Siła pociągowa	836	712	897	790	748	680
Maszyny specjalne	140	122	138	175	149	90
Nasiona	629	505	564	693	719	810
Środki ochrony roślin	31	100	20	50	100	50
Nawozy mineralne	745	414	528	786	609	515
Nawożenie organiczne	2346	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	5337	4903	5581	5733	5386	4843
Koszty ogólnoprodukcyjne	718	564	669	672	688	545
Koszty ogólnogospodarcze	1984	1604	1913	1903	2279	1693
Razem koszty brutto	8039	7071	8163	8308	8353	7081
Wartość stanowiska	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Koszt produkcji zielonki	7039	6071	7163	7308	7353	6081
Plon q/ha	251	304	286	321	356	280
Koszt 1 q zielonki	28	20	25	23	21	22
W proce						
Robotnicy	7,6	10,0	9,0	6,4	6,5	9,5
Siła pociągowa	10,4	10,1	11,0	9,5	9,0	9,6
Maszyny specjalne	1,7	1,7	1,7	2,1	1,8	1,3
Nasiona	7,8	7,1	6,9	8,4	8,6	11,4
Środki ochrony roślin	0,4	1,4	0,2	0,6	1,2	0,7
Nawozy mineralne	9,3	5,8	6,5	9,5	7,3	7,3
Nawożenie organiczne	29,2	33,2	33,1	32,5	30,1	28,6
Razem koszty bezpośrednie	66,4	69,3	68,4	69,0	64,5	68,4
Koszty pośrednie	33,6	30,7	31,6	31,0	35,5	31,6
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 37

na zielonkę zebranych w 1973 roku

Lublin	Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Zielona Góra	Razem WZ PGR
na 1 ha										
576	977	682	663	588	543	669	586	514	582	642
722	728	660	817	778	874	648	789	739	619	725
167	152	105	128	115	193	143	198	129	133	124
514	693	636	492	451	839	583	612	523	460	578
35	50	25	50	50	100	20	50	50	50	47
715	397	421	523	591	852	610	472	490	539	529
2233	2659	2454	2801	2552	2595	2334	2796	2457	2506	2424
4962	5656	4983	5474	5125	5996	5007	5503	4902	4889	5069
576	465	507	469	496	697	577	536	481	425	538
1936	1805	1630	1723	1616	1875	1640	1282	1752	1456	1678
7474	7926	7120	7666	7237	8568	7224	7321	7135	6770	7285
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
6474	6926	6120	6666	6237	7568	6224	6321	6135	5770	6285
255	357	268	324	312	255	313	290	264	271	292
25	19	23	21	20	30	20	22	23	21	21
ntach										
7,7	12,3	9,6	8,6	8,1	6,3	9,2	8,0	7,2	8,6	8,8
9,7	9,2	9,3	10,7	10,7	10,2	9,0	10,8	10,4	9,1	10,0
2,2	1,9	1,5	1,7	1,6	2,3	2,0	2,7	1,8	2,0	1,7
6,9	8,8	8,9	6,4	6,2	9,8	8,1	8,4	7,3	6,8	7,9
0,4	0,6	0,3	0,7	0,7	1,2	0,3	0,7	0,7	0,7	0,6
9,6	5,0	5,9	6,8	8,2	9,9	8,4	6,4	6,9	8,0	7,3
29,9	33,6	34,5	36,5	35,3	30,3	32,3	38,2	34,4	37,0	33,3
66,4	71,4	70,0	71,4	70,8	70,0	69,3	75,2	68,7	72,2	69,6
33,6	28,6	30,0	28,6	29,2	30,0	30,7	24,8	31,3	27,8	30,4
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję zielonek z roślin strączkowych i innych

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	370	435	605	462	489	468
Siła pociągowa	759	687	970	773	764	591
Maszyny specjalne	140	126	138	175	149	90
Nasiona	1062	1119	1288	858	806	1124
Środki ochrony roślin	32	50	68	50	100	80
Nawozy mineralne	812	660	875	1154	494	1059
Nawożenie organiczne	2348	2346	2700	2704	2517	2023
Razem koszty bezpośrednie	5523	5423	6644	6176	5319	5435
Koszty ogólnoprodukcyjne	642	538	768	754	639	620
Koszty ogólnogospodarcze	1775	1529	2193	2130	2115	1926
Razem koszty brutto	7940	7490	9605	9060	8073	7981
Wartość stanowiska	489	507	656	304	237	521
Koszt produkcji zielonki	7451	6983	8949	8756	7836	7460
Plon q/ha	856	226	203	250	294	234
Koszt 1 q zielonki	9	31	44	35	27	32
						W proce
Robotnicy	4,7	5,8	6,3	5,1	6,1	5,9
Siła pociągowa	9,5	9,2	10,1	8,5	9,5	7,4
Maszyny specjalne	1,8	1,7	1,5	1,9	1,8	1,1
Nasiona	13,4	14,9	13,4	9,5	10,0	14,1
Środki ochrony roślin	0,4	0,7	0,7	0,6	1,2	1,0
Nawozy mineralne	10,2	8,8	9,1	12,7	6,1	13,3
Nawożenie organiczne	29,6	31,3	28,1	29,9	31,2	25,3
Razem koszty bezpośrednie	69,6	72,4	69,2	68,2	65,9	68,1
Koszty pośrednie	30,4	27,6	30,8	31,8	34,1	31,9
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję łąk (wyrażoną

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	661	858	734	741	978	640
Siła pociągowa	623	713	901	763	785	520
Maszyny specjalne	140	122	138	175	149	90
Nasiona	—	—	—	—	—	—
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	1439	1420	1356	1666	969	1249
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	2863	3113	3129	3345	2881	2499
Koszty ogólnoprodukcyjne	865	856	905	963	922	677
Koszty ogólnogospodarcze	744	1051	1082	1385	1532	843
Razem koszty brutto	4472	5020	5116	5693	5335	4019
Plon q/ha	231	257	263	281	321	283
Koszt 1 q zielonki	19	19	19	20	17	14
						W proce
Robotnicy	14,8	17,1	14,4	13,0	18,3	15,9
Siła pociągowa	13,9	14,2	17,6	13,4	14,7	13,0
Maszyny specjalne	3,1	2,4	2,7	3,1	2,8	2,2
Nasiona	—	—	—	—	—	—
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	32,2	28,3	26,5	29,3	18,2	31,1
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	64,0	62,0	61,2	58,8	54,0	62,2
Koszty specjalne	36,0	38,0	38,8	41,2	46,0	37,8
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję zielonej masy

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	55	123	90	82	84	62
Siła pociągowa	117	178	149	164	155	135
Maszyny specjalne	—	—	—	—	—	—
Nasiona	—	—	—	—	—	—
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	877	806	1289	1474	969	1332
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	1049	1107	1528	1720	1208	1529
Koszty ogólnoprodukcyjne	319	304	442	495	386	414
Koszty ogólnogospodarcze	744	1051	1082	1385	1532	843
Razem koszty brutto	2112	2462	3052	3600	3126	2786
Plon q/ha	219	212	247	278	223	240
Koszt 1 q zielonki	10	12	12	13	14	12
						W proce
Robotnicy	2,6	5,0	3,0	2,3	2,7	2,2
Siła pociągowa	5,6	7,2	4,9	4,6	4,9	4,9
Maszyny specjalne	—	—	—	—	—	—
Nasiona	—	—	—	—	—	—
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	41,5	32,8	42,2	40,9	31,0	47,8
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	49,7	45,0	50,1	47,8	38,6	54,9
Koszty pośrednie	50,3	55,0	49,9	52,2	61,4	45,1
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a Łącznie z kosztem obciążenia obornikiem z tytułu wypasu

Nakłady na produkcję poplonów ozimych

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	396	491	452	346	352	517
Siła pociągowa	974	757	896	822	779	743
Maszyny specjalne	140	122	138	133	138	90
Nasiona	1428	1052	775	787	1702	1000
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	159	290	756	888	574	420
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	3097	2712	3017	2976	3545	2770
Koszty ogólnoprodukcyjne	508	456	648	631	589	480
Koszty ogólnogospodarcze	1403	1297	1851	1784	1953	1490
Razem koszty brutto	5008	4465	5516	5391	6087	4740
Plon q/ha	171	176	181	141	208	168
Koszt 1 q zielonki	29	25	30	38	29	28
						W proce
Robotnicy	7,9	11,0	8,2	6,4	5,8	10,9
Siła pociągowa	19,4	16,9	16,2	15,2	12,8	15,7
Maszyny specjalne	2,8	2,7	2,5	2,5	2,2	1,9
Nasiona	28,5	23,6	14,1	14,6	28,0	21,1
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	3,2	6,5	13,7	16,5	9,4	8,8
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	61,8	60,7	54,7	55,2	58,2	58,4
Koszty pośrednie	38,2	39,3	45,3	44,8	41,8	41,6
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na produkcję poplonów jarych

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
						W zł
Robotnicy	385	466	429	329	335	493
Siła pociągowa	820	690	822	757	716	675
Maszyny specjalne	70	122	69	133	138	45
Nasiona	1713	1620	1676	1710	1662	1710
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	167	289	756	816	169	324
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	3155	3187	3752	3745	3020	3247
Koszty ogólnoprodukcyjne	439	432	600	586	434	416
Koszty ogólnogospodarcze	1212	1225	1714	1659	1439	1294
Razem koszty brutto	4806	4844	6066	5990	4893	4957
Plon q/ha	175	86	85	100	147	174
Koszt 1 q zielonki	27	56	71	60	33	28
						W proce
Robotnicy	8,0	9,6	7,1	5,5	6,8	10,0
Siła pociągowa	17,1	14,2	13,6	12,6	14,6	13,6
Maszyny specjalne	1,4	2,5	1,1	2,2	2,8	0,9
Nasiona	35,6	33,5	27,6	28,6	34,0	34,5
Środki ochrony roślin	—	—	—	—	—	—
Nawozy mineralne	3,5	6,0	12,5	13,6	3,5	6,5
Nawożenie organiczne	—	—	—	—	—	—
Razem koszty bezpośrednie	65,6	65,8	61,9	62,5	61,7	65,5
Koszty pośrednie	34,4	34,2	38,1	37,5	38,3	34,5
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na bydło mleczne

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
	W zł na 1					
Pasze ogółem	7167	7817	10666	8668	8915	9418
w tym treściwe	2090	2651	2349	1452	2074	1896
Ściółka	383	420	394	276	236	432
Inseminacja	185	140	127	140	129	157
Robotnicy	2799	2496	2758	2711	2640	2570
Siła pociągowa	563	590	659	473	412	480
Koszty weterynaryjno-hodowlane	221	186	208	158	144	171
Utrzymanie budynków	1611	1635	1282	966	1859	1130
Razem koszty bezpośrednie	12929	13284	16094	13392	14335	14358
Koszty pośrednie	3286	2927	3614	3648	4571	3245
Razem koszty brutto	16215	16211	19708	17040	18906	17603
Wartość obornika	3010	3003	3000	3004	3001	3005
Razem koszty netto	13205	13208	16708	14036	15905	14598
Przyrost (ubytek) wartości	—149	—386	—224	—172	—173	—121
Koszt produkcji mleka	13354	13594	16932	14208	16078	14719
Mleczność roczna ltr	3091	3275	3235	3205	3203	3096
Koszt netto 1 litra mleka	4,32	4,15	5,23	4,43	5,02	4,75
	W proce					
Pasze	44,2	48,2	54,1	50,9	47,1	53,5
Ściółka	2,4	2,6	2,0	1,6	1,2	2,5
Inseminacja	1,1	0,9	0,6	0,8	0,7	0,9
Robotnicy	17,3	15,4	14,0	15,9	14,0	14,6
Siła pociągowa	3,5	3,6	3,4	2,8	2,2	2,7
Koszty weterynaryjno-hodowlane	1,3	1,1	1,1	0,9	0,8	1,0
Utrzymanie budynków	9,9	10,1	6,5	5,7	9,8	6,4
Razem koszty bezpośrednie	79,7	81,9	81,7	78,6	75,8	81,6
Koszty pośrednie	20,3	18,1	18,3	21,4	24,2	18,4
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 43

w 1973/74 roku

[illegible]

Nakłady na cieleta

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
W zł na 1						
Pasze ogółem	3215	4879	5232	4067	4766	4787
w tym treściwe	1687	1888	1656	1178	1522	1615
Ściółka	128	139	131	138	147	144
Opał	24	5	45	42	103	49
Robotnicy	721	555	761	703	471	617
Siła pociągowa	84	89	99	71	61	72
Koszty weterynaryjno-hodowlane	37	31	35	26	24	28
Utrzymanie budynków	207	305	326	230	300	477
Razem koszty bezpośrednie	4416	6003	6629	5277	5872	6174
Koszty pośrednie	910	897	1071	1128	1685	1098
Razem koszty brutto	5326	6900	7700	6405	7557	7272
Wartość obornika	300	300	300	300	300	300
Koszt przyrostu	5026	6600	7400	6105	7257	6972
Przyrost roczny 1 sztuki kg	166	195	186	193	234	208
Koszt netto 1 kg przyrostu	30,3	33,8	39,8	31,6	31,0	33,5
Waga sztuki z urodzenia kg	29	31	31	32	31	31
Waga sztuki odchowanej kg	179	176	164	186	172	174
Koszt sztuki z urodzenia	580	620	620	640	620	620
Koszt sztuki odchowanej	5125	5521	5913	5506	4991	5410
Przyrost dzienny 1 sztuki kg	0,454	0,533	0,509	0,528	0,641	0,569
Koszt netto 1 kg żywca	28,6	31,4	36,0	29,6	29,0	31,1
W proce						
Pasze	60,4	70,7	67,9	63,5	63,1	65,8
Ściółka	2,4	2,0	1,7	2,2	1,9	2,0
Opał	0,4	0,1	0,6	0,6	1,4	0,7
Robotnicy	13,5	8,1	9,9	11,0	6,2	8,5
Siła pociągowa	1,6	1,3	1,3	1,1	0,8	1,0
Koszty weterynaryjno-hodowlane	0,7	0,4	0,5	0,4	0,3	0,4
Utrzymanie budynków	3,9	4,4	4,2	3,6	4,0	6,5
Razem koszty bezpośrednie	82,9	87,0	86,1	82,4	77,7	84,9
Koszty pośrednie	17,1	13,0	13,9	17,6	22,3	15,1
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na jałowiznę

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
W zł na 1						
Pasze ogółem	4486	6086	6804	6254	6050	5844
w tym treściwe	1863	2074	1763	1443	1734	1357
Ściółka	256	280	263	193	295	288
Robotnicy	758	740	951	904	754	822
Siła pociągowa	382	382	426	312	268	308
Koszty weterynaryjno-hodowlane	133	112	125	95	87	102
Utrzymanie budynków	439	554	678	384	419	454
Razem koszty bezpośrednie	6454	8154	9247	8142	7873	7818
Koszty pośrednie	1076	983	1236	1132	1551	1080
Razem koszty brutto	7530	9137	10483	9274	9424	8898
Wartość obornika	1882	1805	1851	1830	1807	1850
Razem koszty netto	5648	7332	8632	7444	7617	7048
Przyrost wartości	2553	3022	3006	2494	2998	2711
W proce						
Pasze	59,6	66,6	64,9	67,4	64,2	65,7
Ściółka	3,4	3,0	2,5	2,1	3,1	3,2
Robotnicy	10,1	8,1	9,1	9,8	8,0	9,2
Siła pociągowa	5,1	4,2	4,0	3,4	2,8	3,5
Koszty weterynaryjno-hodowlane	1,7	1,2	1,2	1,0	0,9	1,2
Utrzymanie budynków	5,8	6,1	6,5	4,1	4,5	5,1
Razem koszty bezpośrednie	85,7	89,2	88,2	87,8	83,5	87,9
Koszty pośrednie	14,3	10,8	11,8	12,2	16,5	12,1
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 45

w 1973/74 roku

Lublin	Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Zielona Góra	Razem WZ PGR
sztukę rocznie										
5702	6335	6555	5318	6411	7928	8171	5724	5693	6127	6339
1655	2397	2107	1551	1215	2054	2216	1887	1187	1545	1659
300	265	239	286	150	112	308	141	244	279	249
1136	872	719	1122	664	1064	1146	674	889	644	840
490	322	331	294	319	380	450	276	249	391	349
164	115	121	99	98	119	103	99	115	104	109
350	402	547	573	368	368	487	460	509	411	488
8142	8311	8512	7692	8010	9971	10665	7374	7699	7956	8374
1185	1117	1082	954	984	881	941	920	1139	1073	1054
9327	9428	9594	8646	8994	10852	11606	8294	8838	9029	9428
1849	1802	1834	1845	1787	1800	1852	1839	1839	1827	1831
7478	7626	7760	6801	7207	9052	9754	6455	6999	7202	7597
2044	3066	2679	2511	2704	1518	2621	2853	2463	2529	2670
ntach										
61,1	67,2	68,3	61,5	71,3	73,1	70,4	69,0	64,4	67,8	67,2
3,2	2,8	2,5	3,3	1,7	1,0	2,6	1,7	2,8	3,1	2,6
12,2	9,3	7,5	13,0	7,4	9,8	9,9	8,1	10,1	7,1	8,9
5,3	3,4	3,4	3,4	3,5	3,5	3,9	3,3	2,8	4,3	3,7
1,7	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1	0,9	1,2	1,3	1,2	1,2
3,8	4,3	5,7	6,6	4,1	3,4	4,2	5,6	5,7	4,6	5,2
87,3	88,2	88,7	89,0	89,1	91,9	91,9	88,9	87,1	88,1	88,8
12,7	11,8	11,3	11,0	10,9	8,1	8,1	11,1	12,9	11,9	11,2
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na młode bydło

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
	W zł na 1					
Pasze ogółem	6393	5802	7074	7256	6816	8477
w tym treściwe	2708	2524	2387	2611	2286	3195
Ściółka	256	280	263	193	147	288
Robotnicy	784	925	951	1004	1414	925
Siła pociągowa	281	295	329	237	206	240
Koszty weterynaryjno-hodowlane	103	87	97	74	67	80
Utrzymanie budynków	310	629	649	307	300	495
Razem koszty bezpośrednie	8127	8018	9363	9071	8950	10505
Koszty pośrednie	1653	1347	1710	2141	2354	1521
Razem koszty brutto	9780	9365	11073	11212	11304	12026
Wartość obornika	1800	1800	1800	1800	1800	1800
Koszt przyrostu	7980	7565	9273	9412	9504	10226
Przyrost roczny 1 sztuki kg	231	218	223	297	250	211
Koszt netto 1 kg przyrostu	34,5	34,7	41,6	31,7	38,0	48,5
Waga sztuki wstawionej kg	175	178	160	180	165	170
Waga sztuki sprzedanej kg	419	402	344	325	352	431
Koszt sztuki wstawionej	5125	5521	5913	5506	4991	5410
Koszt sztuki sprzedanej	13576	13507	13519	10010	12003	18102
Przyrost dzienny 1 sztuki kg	0,632	0,596	0,611	0,815	0,686	0,577
Koszt netto 1 kg żywca	32,4	33,6	39,3	30,8	34,1	42,0
	W proce					
Pasze	65,4	62,0	63,9	64,7	60,3	70,5
Ściółka	2,6	3,0	2,4	1,7	1,3	2,4
Robotnicy	8,0	9,9	8,6	9,0	12,5	7,7
Siła pociągowa	2,9	3,1	3,0	2,1	1,8	2,0
Koszty weterynaryjno-hodowlane	1,0	0,9	0,9	0,7	0,6	0,7
Utrzymanie budynków	3,2	6,7	5,8	2,7	2,7	4,1
Razem koszty bezpośrednie	83,1	85,6	84,6	80,9	79,2	87,4
Koszty pośrednie	16,9	14,4	15,4	19,1	20,8	12,6
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na chlewnię

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
W zł na 1						
Pasze ogółem	7889	7782	5878	8406	13584	8604
w tym treściwe	4756	4492	3685	5153	6659	5591
Ściółka	128	140	131	83	147	144
Opał	26	28	24	13	35	27
Utrzymanie knura	885	690	438	954	1737	888
Robotnicy	1272	1387	1142	1506	2357	1439
Siła pociągowa	161	176	195	142	122	143
Koszty weterynaryjno-hodowlane	221	186	208	158	144	171
Utrzymanie budynków	1079	1153	668	472	1062	514
Razem koszty bezpośrednie	11661	11542	8684	11734	19188	11930
Koszty pośrednie	992	1584	1239	1600	1805	1327
Razem koszty brutto	12653	13126	9923	13334	20993	13257
Wartość obornika	968	950	942	969	981	965
Razem koszty netto	11685	12176	8981	12365	20012	12292
Przyrost (ubytek) wartości macior	—648	—680	—832	—199	—129	—491
Koszt produkcji prosiąt	12333	12856	9813	12564	20141	12783
Liczba odchowanych prosiąt	12,2	15,8	13,3	17,5	21,3	16,4
Koszt 1 prosięcia	1011	814	738	718	946	779
W proce						
Pasze	62,4	59,3	59,2	63,0	64,7	64,9
Ściółka	1,0	1,1	1,3	0,6	0,7	1,1
Opał	0,2	0,2	0,3	0,1	0,2	0,2
Utrzymanie knura	7,0	5,2	4,4	7,2	8,3	6,7
Robotnicy	10,1	10,6	11,5	11,3	11,2	10,8
Siła pociągowa	1,3	1,3	2,0	1,1	0,6	1,1
Koszty weterynaryjno-hodowlane	1,7	1,4	2,1	1,2	0,7	1,3
Utrzymanie budynków	8,5	8,8	6,7	3,5	5,0	3,9
Razem koszty bezpośrednie	92,2	87,9	87,5	88,0	91,4	90,0
Koszty pośrednie	7,8	12,1	12,5	12,0	8,6	10,0
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na tucz trzody

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
W zł na 1 sztukę						
Pasze ogółem	2886	2932	2904	3213	2905	3477
w tym treściwe	2256	2185	1994	2347	1661	2301
Ściółka	68	56	53	46	49	58
Opał	4	6	6	5	7	21
Robotnicy	265	246	275	278	202	256
Siła pociągowa	113	112	128	95	82	95
Koszty weterynaryjno-hodowlane	74	62	69	53	48	57
Utrzymanie budynków	84	242	183	112	213	97
Razem koszty bezpośrednie	3494	3656	3618	3802	3506	4061
Koszty pośrednie	737	557	706	817	980	772
Razem koszty brutto	4231	4213	4324	4619	4486	4833
Wartość obornika	340	212	218	241	240	236
Razem koszty netto	3891	4001	4106	4378	4246	4597
Przyrost roczny kg	140	130	132	151	145	158
Koszt netto kg przyrostu	27,8	30,8	31,1	29,0	29,3	29,1
Waga sztuki wstawionej kg	14	21	14	15	14	14
Waga sztuki sprzedanej kg	109	107	103	114	111	111
Koszt sztuki wstawionej	1011	814	738	718	946	779
Koszt sztuki sprzedanej	3641	3456	3502	3580	3785	3607
Przyrost dzienny 1 sztuki kg	0,385	0,356	0,363	0,413	0,396	0,432
Koszt netto 1 kg żywca	33,4	32,3	34,0	31,4	34,1	32,5
W proce						
Pasze	68,2	69,6	67,2	69,6	64,8	71,9
Ściółka	1,6	1,3	1,2	1,0	1,1	1,2
Opał	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4
Robotnicy	6,3	5,8	6,4	6,0	4,5	5,3
Siła pociągowa	2,7	2,7	3,0	2,1	1,8	2,0
Koszty weterynaryjno-hodowlane	1,7	1,5	1,6	1,1	1,1	1,2
Utrzymanie budynków	2,0	5,8	4,2	2,4	4,8	2,0
Razem koszty bezpośrednie	82,6	86,8	83,7	82,3	78,2	84,0
Koszty pośrednie	17,4	13,2	16,3	17,7	21,8	16,0
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nakłady na owce

Wyszczególnienie	Białystok	Bydgoszcz	Gdańsk	Katowice	Kielce	Koszalin
W zł na 1 sztukę przeliczeniową						
Pasze ogółem	907	824	948	—	—	786
w tym treściwe	521	401	395	—	—	334
Ściółka	75	80	76	—	—	83
Robotnicy	212	213	181	—	—	175
Siła pociągowa	56	59	66	—	—	48
Koszty weterynaryjno-hodowlane	72	59	69	—	—	55
Utrzymanie budynków	103	206	176	—	—	132
Razem koszty bezpośrednie	1425	1441	1516	—	—	1279
Koszty pośrednie	275	252	284	—	—	256
Razem koszty brutto	1700	1693	1800	—	—	1535
Wartość obornika	159	161	156	—	—	159
Razem koszty netto	1541	1532	1644	—	—	1376
Wartość przyrostu	402	438	422	—	—	409
Wełna od 1 sztuki rocznie kg	3,6	3,9	3,2	—	—	3,1
Koszt produkcji 1 kg wełny ^a	222	202	243	—	—	211
W proce						
Pasze	53,3	48,7	52,7	—	—	51,2
Ściółka	4,4	4,7	4,2	—	—	5,4
Robotnicy	12,5	12,6	10,0	—	—	11,4
Siła pociągowa	3,3	3,5	3,7	—	—	3,1
Koszty weterynaryjno-hodowlane	4,2	3,5	3,8	—	—	3,6
Utrzymanie budynków	6,1	12,1	9,8	—	—	8,6
Razem koszty bezpośrednie	83,8	85,1	84,2	—	—	83,3
Koszty pośrednie	16,2	14,9	15,8	—	—	16,7
Razem koszty brutto	100,0	100,0	100,0	—	—	100,0

^a obliczony metodą produkcji sprzężonej.

Tabela 49

w 1973/74 roku

Lublin	Łódź	Olsztyn	Opole	Poznań	Rzeszów	Szczecin	Warszawa	Wrocław	Zielona Góra	Razem WZ PGR
dorosłą rocznie										
763	838	842	1115	1011	840	947	—	811	863	907
322	444	365	472	434	398	478	—	310	310	400
87	78	86	82	85	44	87	—	89	80	83
196	165	195	194	142	184	250	—	188	176	186
77	50	53	44	54	59	71	—	39	64	57
91	63	64	52	51	65	54	—	64	56	57
73	77	61	115	79	102	161	—	96	80	117
1287	1271	1301	1602	1422	1294	1570	—	1287	1319	1407
367	258	270	278	297	242	257	—	245	292	272
1654	1529	1571	1880	1719	1536	1827	—	1532	1611	1679
148	156	159	152	156	157	150	—	164	159	157
1506	1373	1412	1728	1563	1379	1677	—	1368	1452	1522
506	391	404	498	513	361	481	—	262	441	461
3,4	3,5	3,5	3,8	3,7	2,5	3,6	—	3,2	3,6	3,5
196	202	206	216	184	249	220	—	253	198	207
ntach										
46,1	54,8	53,6	59,3	58,8	54,7	51,8	—	52,9	53,5	54,0
5,2	5,1	5,4	4,4	4,9	2,9	4,8	—	5,8	5,0	4,9
11,9	10,8	12,4	10,3	8,3	12,0	13,7	—	12,3	10,9	11,1
4,7	3,3	3,4	2,3	3,1	3,8	3,9	—	2,5	4,0	3,4
5,5	4,1	4,1	2,8	3,0	4,2	2,9	—	4,2	3,5	3,4
4,4	5,0	3,9	6,1	4,6	6,6	8,8	—	6,3	5,0	7,0
77,8	83,1	82,8	85,2	82,7	84,2	85,9	—	84,0	81,9	83,8
22,2	16,9	17,2	14,8	17,3	15,8	14,1	—	16,0	18,1	16,2
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	—	100,0	100,0	100,0

ВОПРОСЫ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

СЕБЕСТОЙМОСТЬ И РЕНТАБЕЛЬНОСТЬ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В ПОЛЬШЕ

СОДЕРЖАНИЕ

Здислав Гроховски, Розалия Баханьска — Метод исчисления единичных себестоимости, рентабельности и доходности продукции	3
Розалия Баханьска — Анализ себестоимости, рентабельности и доходности сельскохозяйственной продукции в единоличных хозяйствах за 1970—1974 гг.	15
Розалия Баханьска, Лех Горай — Себестоимость, рентабельность и доходность сельскохозяйственной продукции в единоличных хозяйствах по территориальным группам в 1970 и 1973 гг.	48
Едвард Еленьски, Зофия Наленг — Единичная себестоимость сельскохозяйственных продуктов в воеводских объединениях государственных сельских хозяйств в 1973/1974 г.	118

PROBLEMS OF AGRICULTURAL ECONOMICS

COSTS AND PROFITABILITY OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN POLAND

CONTENTS

Zdzisław Grochowski and Rozalia Bachańska — Method for Calculating Unit Costs, Profits and Incomes in Agricultural Production	3
Rozalia Bachańska — Analysis of Costs, Profits and Incomes in Private Peasant Farming in the Years 1970—1974	15
Rozalia Bachańska and Lech Goraj — Costs, Profits and Incomes in Private Peasant Farming as Related to Farm Size in 1970 and 1973	48
Edward Jeleński and Zofia Nałęcz — Unit Costs of Agricultural Products in Regional Unions of State Farms in 1973/74	118

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ

KOSZTY I OPLACALNOŚĆ PRODUKCJI ROLNEJ W POLSCE

SPIS TREŚCI

Zdzisław Grochowski, Rozalia Bachańska — Metoda obliczania kosztów jednostkowych, opłacalności i dochodowości produkcji . . .	3
Rozalia Bachańska — Analiza kosztów, opłacalności i dochodowości produkcji rolnej w gospodarce indywidualnej w latach 1970—1974 . . .	15
✓ Rozalia Bachańska, Lech Goraj — Koszty, opłacalność i dochodowość produkcji rolnej w gospodarce indywidualnej według grup obszarowych w roku 1970 i 1973	48
Edward Jeleński, Zofia Nałęcz — Jednostkowe koszty produktów rolnych w Wojewódzkich Zjednoczeniach Państwowych Gospodarstw Rolnych w 1973/74 r.	118